

ОСНОВНА МУЗИЧКА ШКОЛА
„ВЛАДИМИР ЂОРЂЕВИЋ“
АЛЕКСИНАЦ

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И
ВАСПИТАЊА**

ЗА ПЕРИОД ОД ШК. 2022/23.- 2025/26. ГОДИНЕ

АЛЕКСИНАЦ, јун, 2021. год.

Садржај :

Полазне основе	3
Назив, врста и трајање	3
Лична карта школе	6
Историјат школе	7
Ресурси школе и средине	9
Услови у којима се одвија наставни процес	10
Програм развоја школе	15
Уважавање узрасних, развојних и индивидуалних карактеристика деце	16
Потребе деце и локалне заједнице	16
Основни принципи на којима се заснива образовни процес на основу закона	16
Стручни актив за развој Школског програма	22
Начела израде Школског програма на основу Закона	22
Праћење остваривања Школског програма - евалуација	23
Евалуација и самоевалуација наставника	24
Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика	24
1. Циљеви Школског програма	26
2. План наставе и учења основног образовања	28
2.1 План и програм наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање	29
2.2 Наставни план за основно музичко образовање и васпитање	33
3. Програм образовних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање	37
4. Изборни програми по разредима, са начином и поступцима за њихово остваривање	123
5. Програми активности по разредима, начини и поступци за њихово остваривање	125
6. Програм допунске и додатне наставе	130
7. Програм културних активности школе	141
8. Програм школског спорта и спортско рекреативних активности	145
9. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања.	147
10. Програм ваннаставних активности ученика	166
11. Програм професионалне оријентације ученика.	170
12. Програм здравствене заштите.	178
13. Програм социјалне заштите.	181
14. Програм заштите животне средине.	186
15. Програм сарадње са локалном самоуправом.	188
16. Програм сарадње са породицом.	192
17. Програм излета, екскурзија и наставе у природи.	195
18. Програм рада школске библиотеке.	197
19. Начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад.	202

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ

Стручни актив за развој школског програма израдио је школски програм за први и други циклус основног музичког образовања и васпитања ОМШ „Владимир Ђорђевић“ у Алексинцу.

Основно музичко образовање и васпитање остварује се на основу Школског програма за први и други циклус основног музичког образовања и васпитања. Школски програм доноси Школски одбор, по правилу сваке четврте године у складу са наставним планом и програмом, односно планом и програмом наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање, а најкасније два месеца пре почетка школске године у којој ће почети његова примена.

Школски програм за музичко образовање доноси се на основу наставног плана и програма за основно музичко образовање и васпитање као и Плана и програма наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање а а школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева и задатака музичког образовања и васпитања према потребама ученика и родитеља, односно старатеља и локалне заједнице.

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања је основни радни документ који обухвата све садржаје, процесе и активности који су усмерене на остваривање циљева, задатака и исхода, а који су регулисани на националном и школском нивоу.

Језик на коме се програм остварује је СРПСКИ ЈЕЗИК.

Школски програм је сачињен на основу :

1. Закон о основном образовању и васпитању ("Службени гласник РС" број 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – и др.закон 129/2021).
2. Закон о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС" број 88/17, 27/18- др.закони, 10/19, 6/20 и 129/21).
3. Правилнику о степену и врсти образовања наставника у основној музичкој школи („Сл.гласник РС- Просветни гласник“, бр. 18/13, 2/17, 9/19, 1/20, 9/20 и 18/20).
4. Правилнику о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи ("Просветни гласник" РС 2/92 и 2/2000).
5. Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“ бр.34/19, 59/20 и 81/20).
6. Правилник о наставном плану и програму основног музичког образовања и васпитања („Сл.гласник РС- Просветни гласник“, бр.5/10).
7. Правилник о плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање („Сл.гласник РС- Просветни гласник“, бр.5/19).
8. Правилник о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника („Сл.гласник РС“,бр.109/21).
9. Правилник о условима и поступку напредовања ученика основне школе („Сл.гласник РС“, бр.47/94).
10. Правилник о посебном програму образовања и васпитања (Сл.гласник РС“, бр.110/2020).
11. „Правилнику о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи („Сл.гласник РС“, бр.109/2020)
12. 12. основу члана 13 став 2 Закона о безбедности и здравља на раду ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 91/2015 и 113/2017 - др. закон)
13. Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад за спречавање појаве и ширења епидемије заразних болести ("Сл. гласник РС", бр. 94/2020).

Будући да је од школске 2019./2020. године у примени нови План и програм наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање, Школски програм предвиђа истовремено, реализацију садржаја на основу старог Наставног плана и програма основног музичког образовања и васпитања који се реализује у школској 2021/2022. години у четвртог, петом и шестом разреду, од школске 2022/2023. године само у петом и шестом разреду, од школске 2023/24.године само у шестом разреду и на основу Плана и програма наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање које се реализује за ученике од првог до трећег разреда у школској 2021/2022. години, у школској 2022/2023.години и у четвртог разреду, у школској 2023/2024.години у петом и у школској 2024/2025.години и у шестом разреду.

На основу члана 67. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 –др. закон и 10/19), Министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

ПРАВИЛНИК о плану и програму наставе и учења за основно музичкообразовање и васпитање

Члан 1.

Овим правилником утврђује се план и програм наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање.

Члан 2.

Основно музичко образовање и васпитање остварује се у трајању од шест година и четири године у зависности од врсте ин-струмента, у два образовна циклуса.

Школа може да организује програм наставе и учења за при-премни разред, за ученике млађег узраста.

Ученик који се истиче способностима и знањем може да стекне основно музичко образовање и васпитање у року краћем од прописаног планом и програмом наставе и учења.

План и програм наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање, са програмом наставе и учења за припремни разред, одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 3.

У I разред основне музичке школе за инструменте: виолина, виола, виолончело, гитара, тамбура Е-прим, тамбура А-бас прим, мандолина, харфа (педална и непедална), клавир, хармоника, флаута, може да се упише ученик од 9 година и млађи.

У I разред основне музичке школе за инструменте: обоа, кларинет, саксофон, фагот, хорна, труба, тромбон, туба, традиционалне инструменте, оргуље, удараљке и контрабас, може да се упише ученик од 11 година и млађи.

У I разред основне музичке школе за соло певање, може да се упише: за женске гласове – ученик од 13 година и старији, а за мушке гласове – ученик од 16 година и старији.

У I разред основне музичке школе за српско традиционално певање и свирање може да се упише ученик од 10 година и старији. У I разред основне музичке школе може да се упише и ученик старији него што је прописано ст. 1–4. овог члана, уколико напријемном испиту испољи изузетне музичке способности.

Члан 4.

Програм наставе и учења у основној музичкој школи изводи се индивидуално (настава инструмента и певања) и групно (настава солфеђа, теорије музике, групног певања, групног свирања оркестра, хора и камерне музике).

Група у програму наставе и учења за припремни разред може да има од 12–16 ученика.

Група у програму наставе и учења за предмете: Солфеђо и Теорије музике може да има од 7–12 ученика, Оркестар од 12–30 ученика и Хор до 50 ученика. Када школа није у могућности да формира хор/оркестар онда формира камерни ансамбл у групи до 12 ученика.

Група у програму наставе и учења за предмете: Групно свирање и Групно певање на одсеку за Српско традиционално певање и свирање може да има од 2–8 ученика.

Члан 5.

У првом циклусу шестогодишњег и четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања час индивидуалне наставе и групног певања траје 30 минута. Час упоредног клавира за ученике соло певања и српског традиционалног певања траје 45 минута.

У другом циклусу часови групне наставе и сви остали часови индивидуалне наставе трају 45 минута.

Члан 6.

Програм наставе и учења у основној музичкој школи прилагодљив се ученицима са сметњама и инвалидитетом, путем спровођењем мера индивидуализације (прилагођавањем простора и услова, метода рада, дидактичког материјала, начина давања инструкције и др., као и изменама садржаја активности, садржаја учења и исхода образовања и васпитања), односно припремом индивидуалног образовног плана, у складу са правилником којим се прописују ближа упутствима за остваривање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање.

Члан 7.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, а примењиваће се на ученике који уписују први разред основног музичког образовања и васпитања почев од школске 2019/2020. Године.

Број 110-00-91/2019-04
У Београду, 25. априла 2019. Године
Министар,
Младен Шарчевић, с.р.

На основу члана 34. став 1. тачка 6. Закона о основама система образовања и васпитања
(Службени гласник РС број 88/17, 27/18,10/19, 24/20 и 129/21)
)

НАЦИОНАЛНИ ПРОСВЕТНИ САВЕТ доноси

ПРАВИЛНИК О НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Члан 1.

Овим Правилником утврђује се наставни план и програм основног музичког образовања и васпитања које траје шест година, четири године и две године и остварује се у два образовна циклуса.

Члан 2.

Школа може да организује наставу припремног разреда за ученике млађег узраста.

Наставни план и програм основног музичког образовања и васпитања и припремног разреда одштампан је уз овај Правилник и чини његов саставни део.

Ученик који се истиче способностима и знањем може да стекне основно музичко образовање и васпитање у року краћем од прописаног у наставном плану и програму.

Члан 3.

У I разред основне музичке школе у трајању од шест година може да се упише ученик- млађи од девет,у трајању од четири године ? млађи од једанаест и у трајању од две године ? старији од четрнаест година.

У I разред за инструменте контрабас и ударалке може да се упише ученик млађи од петнаест година.

У I разред основне музичке школе може да се упише и ученик старији него што је прописано ставом 1. овог члана, уколико на пријемном испиту испољи изузетне музичке способности.

У I разред основне музичке школе може да се упише и дете предшколског узраста, уколико на пријемном испиту испољи изузетне музичке способности.

Члан 4.

Настава у основној музичкој школи изводи се индивидуално (настава инструмента и певања) и групно (настава солфеђа, теорије музике, оркестра, хора, камерне музике и групног свирања).

Група у настави солфеђа и теорије музике може да има највише десет ученика, оркестар тридесет, хор педесет, а камерни ансамбл и групно свирање (одсек за традиционално српско певање и свирање) највише три ученика.

Члан 5.

Час индивидуалне наставе у I циклусу шестогодишњег, четворогодишњег и двогодишњег основног музичког образовања и васпитања траје 30 минута.

Час упоредног клавира за ученике соло певања и српског традиционалног певања траје 45 минута.

Часови групне наставе и сви остали часови индивидуалне наставе трају по 45 минута.

Члан 6.

Након савладаног програма основног музичког образовања и васпитања, ученику се издаје сведочанство о стеченом основном музичком образовању и васпитању.

Члан 7.

Даном ступања на снагу овог Правилника престаје да важи Правилник о наставном плану и програму основног музичког образовања и васпитања (?Просветни гласник? број 6/94).

Члан 8.

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Просветном гласнику“.

Број: 601-00-33/47/2010-06
У Београду, 15. јуна 2010.

Председник Националног просветног савета

проф. др Десанка Радуновић с.р.

ЛОГО ШКОЛЕ

ЛИЧНА КАРТА ШКОЛЕ

Назив школе: Основна музичка школа “Владимир Ђорђевић”

Место и адреса: Алексинац, ул. Душана Тривунца бр. 15

Број телефона директора: 018/800-748

Број телефона зборнице: 018/4100-247

Директор школе : мр Марко Јеленић

e-mail: ms.aleksinac@mts.rs

Сајт школе: www.muzickaaleksinac.edu.rs

Општина: Алексинац (бр. поште 18220)

Округ : Нишавски округ

Матични број школе : 17663542

ПИБ : 104683934

Шифра делатности : 80103

Регистрациони број : 6102631629

Жиро рачун школе : 840-2087660-50

ИСТОРИЈАТ ШКОЛЕ :

Основна музичка школа "Владимир Ђорђевић" у Алексинцу је почела са радом школске 1966/67. године у оквиру Радничког универзитета у Алексинцу. Стручну помоћ у раду прве три године пружала је Музичка школа "Јован Бандур" из Панчева са којом је успостављена сарадња и која је ученицима издавала сведочанства о завршеним разредима. Настава се од самог почетка одвијала за три инструмента и то за хармонику, клавир и гитару док су наставни кадар те прве школске године чинили Јовица Гавриловић, Томислав Братић и Мирјана Гавриловић, а од 1969. године и Живадин Живковић и Миодраг Радосављевић. Школа носи име Владимира Ђорђевића нашег истакнутог етномузиколога, педагога, мелографа, диригента и свеукупно значајног научног радника на пољу музике који је провео детињство са породицом у близини и школовао се у Алексинцу. Рад школе је у првим годинама финансиран једном трећином од стране родитеља, а остало средствима СО Алексинац. Одлуком СО Алексинац 1973. године школа добија дозволу за самостални рад и наставља да ради као посебна јединица Радничког универзитета, у чијим је просторијама и под чијим окриљем је и започела са радом. Просторије „старог“ РУ као и старог биоскопа су касније срушене, па школа од 1978. године добија просторије у оквиру нове зграде Центра за културу и уметност у којима и данас ради. Музичка школа је током свог постојања претрпела више статусних промена и често била неправедно запостављена при доношењу сваког новог решења. Неоправедно је у току тих трансформација бивала скрајнута од коначног решења свог статуса и тиме ускраћена и за важно питање имовине установе па је школа готово читав свој век провела без своје школске зграде а нема ни решено питање власништва над простором који користи. Након трансформације Радничког универзитета 1991. године формирана је ОШ "Владимир Ђорђевић" у Алексинцу којој настављају да раде сви облици образовања дотадашњег РУ, међу њима и основно музичко образовање. Иако, у прво време представљено као привремено решење, овакав статус школа има све до 2006. године, када је након вишегодишњег залагања пре свега дугогодишње управнице школе Мирјане Раденковић, званично формирана музичка школа као самостална институција под називом Школа за основно музичко образовање и васпитање "Владимир Ђорђевић".

Школа од свог настанка бележи стални пораст ученика. Као императив за ширење и развој школе препозната је потреба за отварањем нових одсека и увођење нових инструмената у наставу. 1989. године отвара се дувачки одсек са наставом кларинета, а од 1995. године се креће са наставом флауте и соло певања. Године 1997. започиње настава виолине. Данас се у школи настава изводи за следеће инструменте : *хармоника, клавир, виолина, гитара, кларинет, флаута и соло певање.*

Прво издвојено одељење школе почиње да ради 2009. године у Ражњу у просторијама ОШ „Иван Вушовић“ а настава је организована за *хармонику, клавир, виолину и кларинет.* 2015. године почиње са радом и издвојено одељење у Сокобањи са организованом наставом за *клавир, хармонику, гитару и виолину.*

Од школске 2020/2021. године школа од општине Алексинац добија зграду у непосредној близини седишта школе чији је ентеријер комплетно адаптиран и прилагођен за рад музичке школе. Објекат има 8 учионица а од тога две за групну наставу а једна просторија је и мала камерна сала, једини концертни простор школе. То није први корак ка превазилажењу проблема недостатка школског простора од 1978 године, будући да је школа у међувремену користила још неке расположиве просторе али је конкретно решење које је донето за дужи временски период.

Наставни кадар школе броји 36 наставника готово у потпуности одговарајуће стручне спреме. Школа има административну службу коју чине секретар школе, шеф рачуноводства, административно административни радник, помоћник директора (50% норме), два стручна сарадника – два школска психолога (са по 50 % норме), један нототекар (50%) и помоћно-техничко особље које чине домар и помоћни радник. У школи се континуирано одвија процес стручног усавршавања свих запослених путем похађања семинара, праћења стручне литературе, похађања мастеркласа као и кроз развијену концертну делатност. Велики је број истакнутих педагога међу бившим ученицима и наставницима школе који данас раде широм Србије као и у иностранству, међу њима и универзитетских професора и врских инструменталиста са којима непрекидна сарадња и контакт доприносе унапређењу наставног процеса.

Распоред часова се реализује у две смене како због недовољног простора тако и због обавеза ученика међу којима има и доста деце која путују из околних села. У извесној мери просторије школе су на располагању ученицима и за вежбање у време када се настава не изводи. У сегменту концертне делатности школа користи велику салу Центра за културу и уметност, хол Алексиначке гимназије као и платое испред ЦКУ Алексинац и градске библиотеке „Вук Караџић“. Поред сопствених концерата школа често организује гостовања истакнутих уметника и универзитетских професора. Редовно наступају и ученици и наставници, хор и оркестар школе при отварању ликовних и других изложби, књижевних вечери, свечаних трибина, промоција, академија и бројних прилика сличног типа. На овај начин је сарадња школе изузетно развијена и интезивна са бројним институцијама и установама. Почев од предшколске установе преко свих основних и средњих школа на територији општина Алексинац, Ражањ и Сокобања. Традиција сарадње и отворености негује се у школи дуги низ година, па је тако као важан културни и друштвени елемент музичка школа 1982. године учествовала у братимљењу града

Алексинца са градом Загорјем об Сави у Словенији, дајући свој допринос серијом концерата у тој средини. Сарадња са музичком школом ове општине успостављена је 2029. године посетом делегације из Алексинца.

О веома динамичном наставном процесу и такмичарском духу који је овладао школом још у првим годинама рада, сведоче бројне награде и признања ученика. Почев од 1972. године школа редовно учествује на свим такмичењима на републичком нивоу и то са запаженим резултатима. Од 2008. године музичка школа је организатор „Општинске смотре хорова, оркестара и камерних ансамбала“, манифестације која има традицију дугу пуне четири деценије. Од 2017. године школа је организатор и домаћин међународног фестивала хармонике и камерне музике „Viva harmonika“. На овом такмичењу је до сада за четири године учествовало близу 300 учесника свих категорија. Од 2021. године школа организује и пијанистичко такмичење „Меморијал Сања Павловић“ са великим успехом упркос проглашеној пандемији корона вируса. Иако он лајн, такмичење је прве године окупило близу 200 такмичара из 20 земаља света.

Посебне заслуге за оснивање и рад музичке школе у првих двадесет година рада припадају Славољубу Матејићу бившем директору Радничког универзитета у Алексинцу. Вредно је напоменути да су многи професори и ученици били оснивачи и извођачи у нашим оркестрима и ансамблима. Наводимо ансамбл "Ведри звуци", тамбурашки оркестар "Невен", ансамбл "Смех и суза", Алексиначки аматерски хор „Шуматовац“, Црквени хор Свети Никола, Алексиначки градски оркестар.

Музичка школа је увек давала и даље пружа изузетан допринос развоју музичке културе Општине Алексинац, стара се за музичко образовање, формирање и неговање музичког укуса деце, музиком промовише највише вредности и програмски помаже активностима бројних сарадника из области културе и образовања.

Назив школе : Владимир Р. Ђорђевић, чије име носи Школа, основну школу и 4 разреда гимназије је учио у Алексинцу. Пети и шести разред Гимназије у Нишу, где је 1890. год. завршио Учитељску школу. Године 1890. постављен је за учитеља основне школе у селу Кулина. Одатле, на позив Великог певачког друштва “Шуматовац” које није имало хоровађу, буде премештен 1892. у Алексинац. Године 1893. добио је одсуство за одлазак у Беч ради студија науке о хармонији код професора Роберта Фукса на конзерваторијуму. Дана 8.11.1894. год. постаје хонорарни учитељ музике и певања у Пиротској гимназији а 1895. год. добија поновно одсуство за одлазак у Беч ради студија на конзерваторијуму науке о контрапункту, опет код професора Роберта Фукса. Тамо остаје 2 године да би 1.11.1897. год. био постављен за привременог учитеља музике и певања. За учитеља музике и певања, 17.10.1898. премештен је у Мушку учитељску школу у Јагодини. Године 1912. бива премештен у Београд, у Трећу мушку гимназију, а 30.10.1919. год. Указом је постављен за професора Треће београдске гимназије, Пензионисан је 2.9.1924. Хонорарно је предавао теорију музике и науку о хармонији у Музичкој школи “Станковић”. Године 1927. изабран је једногласно за управника Музеја који је он основао 1925. год. при музичком друштву “Станковић”. Аутор је бројних теоријских радова, једне од првих Теорија музике код нас, изузетно је значајан за нашу историју јер се читавог живота бавио мелографским радом, аутор је једног од првих уџбеника за виолину. Сакупљао је народне традиционалне инструменте и његова збирка је управо основни фонд за оснивање поменутог музеја. Нарочито је значајан његов родољубиви рад за време избеглиштва Српске војске за време првог светског рата када се нашао у Француској где је приређивао хуманитарне концерте, сакупљао средства и сваки вид помоћи за свој народ, старао се о ђацима, ученицима и деци која су избегла из земље и пуно радио на промовисању Србије као земље која се неправедно нашла у средишту ратних разарања првом светском рату. Свеукупно доказао се и дао огроман допринос богаћењу инструменталне литературе композиторским радом, мелографији, органологији, музичкој педагогији, хорској музици и због свега тога спада у ред великана наше националне музичке историје.

Умро је 22. јуна 1938. год. у Београду где је и сахрањен

Владимир Ђорђевић
(1869 - 1938)

РЕСУРСИ ШКОЛЕ И СРЕДИНЕ

Ресурси школе :

Људски ресурси : Школске 2021/2022. године ангажовано је 43 радника. Од 35 наставника 29 је са пуним радним временом, 1 са 75%, 1 наставник са 50%, 1 наставник са 35% радног времена, 1 са 45% радног времена, 1 са 30% радног времена. У школи су ангажована и два стручна сарадника, психолога са по 50% радног времена на неодређено време. Од наступајуће школске године ангажован је нототекар са 45% радног времена и помоћник директора са 50% радног времена. У администрацији школе, поред директора који је у првом мандату, један радник ради на пословима секретара школе са пуним радним временом на неодређено време, послове шефа рачуноводства обавља један радник са пуним радним временом, на неодређено време и послове административно-финансијског радника ради један запослени са 50% од пуног радног времена на неодређено време. У школи ради два помоћна радника на неодређено време, један је са 50% од пуног радног времена као помоћни радник и са 50% од пуног радног времена на неодређено време као домар. У школи је ангажовано 24 наставника по уговору о раду на неодређено радно време, 10 наставника по уговору о раду на одређено време. За три наставника у статусу на неодређено ангажована је замена. Када је у питању образовна структура запослених, у школи је ангажован 1 магистар наука, 37 лица са VII степеном стручне спреме, 2 лица са VI степеном, 2 лица са IV степеном и 1 са првим степеном школске спреме.

Ресурси школе су и сарадници са којима школа организује своје активности и промовише свој рад и постигнућа својих ученика и наставника. То су појединци и установе. Школа сарађује са свим основним и средњим школама општина Алексинац, Ражањ и Сокобања. Најближи сарадник школе је Центар за културу и уметност у Алексинцу, затим Спортски савез општине Алексинац, Књижевни клуб „Велимир Рајић“, градска библиотека „Вук Караџић“, локалне самоуправе општина Алексинац, Ражањ и Сокобања, удружење „Певница“, Алексиначки мешовити хор „Шуматовац“, Алт радио из Алексинца, „Црвени крст“ у Алексинцу, Музички центар „Ad libitum“ из Крагујевца, ЗМБШС у Београду, Народне Новине из Ниша, музичке школе у Р Србији и иностранству, Миљан Бјелетић, проф. ФУ Ниш и бројни други.

Материјални ресурси : Школа обавља своју делатност у матичној школи у Алексинцу у просторама на спрату на левој страни зграде Центра за културу. У Алексинцу школа користи објекат у улици Момчила Поповића бр.74 који унајмљује од општине Алексинац која је власник. Овај објекат је реконструисан и приведен намени за потребе рада музичке школе и сматра се школском зградом према договору директора школе и надлежних у локалној самоуправи. На овој локацији делатност обавља издвојено одељење школе. У општини Ражањ у ристоријама ОШ „Иван Вушовић“ делатност обавља издвојено одељење од 2009. године и ту су на располагању учионице и кабинети школе. У општини Сокобања делатност обавља издвојено одељење школе од 2005. године у просторијама ОШ „Митрополит Михаило“. Настава се у Алексинцу одвија у три смене док се у издвојеним одељењима настава одвија у међусмени и поподневној смени. Просторије школе су на располагању ученицима и за вежбање у време када се настава не изводи. Школа користи велику салу ЦКУ за реализацију концерата као и малу салу у новој школској згради за интерне и јавне наступе и концерте класа као и концерте гостујућих уметника.

Школа је опремљена свим потребним наставним средствима, инструментима, намештајем, одржавање простора и инструмената је добро и континуирано а амбијент је безбедан, пријатан и подстицајан.

Школа је организатор традиционалне манифестације „Општинске смотре хорова, оркестара и камерних ансамбала“ која представља вид промовисања музичке културе и поршке музичком ангажовању ученика али и одраслих у оквиру школских и аматерских ансамбала који постоје на територији Општине Алексинац. Од 2017.године музичка школа је организатор међународног такмичења хармонике и камерне музике под називом “Viva harmonika” са циљем да такмичење али и Алексинац као град постану препознати као центар развоја и промовисања хармонике као инструмента као и младих извођача на хармоници. Од 2020. године школа је организатор међународног такмичења пијаниста под називом „Меморијал Сања Павловић“. Такмичење је организовано из поштовања према прерано преминулој наставници клавира Сањи Павловић и има за циљ да пружи могућност ученицима и студентима клавира да се представе и такмиче у оквиру својих категорија и буду оцењени од стране еминентних чланова такмичарског жирија. Оба такмичења су на основу досадашњих искустава, препозната од стране учесника као једна од најбоље организованих музичких такмичења.

Школа се је индиректни корисник буџета па се њено финансирање одвија преко Министарства просвете, науке и технолошког развоја у погледу осигурања плата за запослене, средствима локалне самоуправе по питању материјалних трошкова али и путем прилога родитеља ученика и „Бачког фонда“ као и путем донација.

Ресурси средине : Општина Алексинац спада у ред неразвијених општина ипак редовно измирује обавезе финансирања материјалних трошкова рада школе. Од 2018. године подршка раду школе је изражена јер је након упорног рада директора школе Марка Јеленића направљен по школу историјски битан корак. Наиме, на предлог директора локална самоуправа, тачније председник општине Ненад Станковић се сагласио са предлогом да се

један објекат у власништву општине определи за рад музичке школе. Након тога уследила је израда пројекта и издвајање средстава из буџета општине за реконструкцију и адаптацију објекта и привођење намени за потребе музичке наставе. Радови нису у потпуности завршени али је школа овим улагањем добила за сада 8 нових учионица а једна од њих је уређена као мала, камерна сала која је погодна за мање наступе и концерте. У погледу разматрања ресурса средина адекватне музичким активностима (концертима) издваја се Алексиначка гимназија. Зграда ове школе има хол који је у већој мери адекватан за концертну делатност и у прошлости је било концерата музичке школе, али је и медијатека ове школе изузетно адекватан концертни простор. Овај простор се користи од стране музичке школе за реализацију такмичења „Вива хармоника“ и оцењен је као једини адекватан, нарочито када се узме у обзир велики број учионица које су на располагању такмичарима. Прелазак на онлајн реализацију такмичења последње две године променио је потребе за тим простором али са окончањем пандемије и повратком на непосредан рад у свим аспектима рада школе овај простор остаје као једини адекватан за овакве активности музичке школе.

Музичка школа је користећи наведене ресурсе у срединама у којима обавља делатност а нарочито у Алексинцу, кључни фактор који доприноси музичком образовању развоју и неговању музичке културе пре свега деце и омладине.

УСЛОВИ У КОЈИМА СЕ ОДВИЈА НАСТАВНИ ПРОЦЕС

Музичка школа је почела са радом 1966. године у згради „старог“ Радничког универзитета. Након рушења старе и изградње нове зраде „Дома културе“ 1977. године, школа је пресељена у лево крило зграде на спрату где се и данас налази. Објекат је оријентисан чеоним делом на улици Момчила Поповића а бочним на улици Душана Тривунца бр.15 на којој адреси је школа и пријављена. Просторије које школа користи нису у власништву школе а нису ни наменски грађене за потребе музичке школе. Ипак, просторије су временом опремљене потребним наставним средствима и прилагођене намени. У то време је број просторија био сразмеран релативно малом броју ученика и наставника а овакво решење, будући да је школа радила као организациона јединица ондашњег Радничког универзитета, онда се сматрало прелазним до обезбеђивања адекватне школске зграде. Чињеница да од самог оснивања школа нема сопствену зграду променила се школске 2020/2021. године када је на инсистирање директора општина Алексинац определила објекат у свом власништву за потребе рада музичке школе. Објекат се налази у непосредној близини Дома културе у улици Момчила Поповића бр.76 и његова реконструкција је завршено до краја августа 2021. године што се тиче ентеријера приземља и поткровља. Овим је у дугој историји школе начињен пресудни корак ка осигурања добрих услова рада школе з наступајући период. Школа и даље нема било какав облик власништва над простором који користи већ плаћа месечни закуп за наведене просторије. Располагање и коришћење школског простора у згради ЦКУ Алексинац регулисано је на основу споразума о деоби имовине од 1991. године при трансформацији Радничког универзитета. Изостало је да се упише право својине које је наведеним споразумом признато музичкој школи док је код других правних субјеката насталих поделом РУ то остварено. Све што музичка школа данас има јесте доста каснији споразумом са Председником општине Алексинац, Ненадом Станковићем и директором Центра за културу и уметност из 2006. године. Са наведеним простором на две локације музичка школа има више простора него икада у својој историји и то је школски простор којим школа располаже.

Поред наведених објеката школи су на располагању и део просторија Центра за културу и уметност који се заједнички користи и одржава.

Следи попис просторија које школа користи као и опис употребе :

- у згради ЦКУ школа има на располагању 5 учионица укупне површине 80 м²;
- у згради ЦКУ налази се канцеларија администрације школе, канцеларија директора, ходник школе, наставничка зборница, тоалет, просторија архиве школе, кафић, соба за изолацију, степениште и део хола до улазних врата у школу (што представља заједнички простор који користи и Центар за културу и уметност), укупне површине 175,77м²;

Улаз у школу - леви, улаз у зграду ЦКУ у Алексињу

Заједнички хол и степениште школе

Ходник школе

Учионица бр.1

Учионица бр.2

Учионица бр.3

Учионица бр.4

Учионица бр.7

Просторија бр.8

Канцеларија директора

Канцеларија администрације

За потребе концертне делатности школе (интерни и јавни часови, концерти школе, концерти гостујућих уметника, пробе оркестра и хора, припремање ученика за учешће на такмичењима ...) школа користи велику салу ЦКУ Алексинач чија површина (партер) износи 380м².

Велика сала ЦКУ

Зграда новог објекта школе у улици Момчила Поповића бр.76 која има 8 учионица, два мокра чвора, ходник са степеништем и подрумску просторију укупне површине 108,33 м².

Спољни изглед зграде

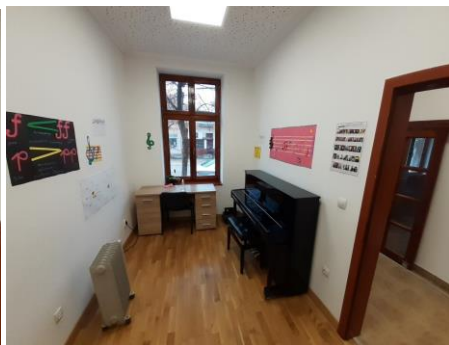
Учионица бр.1

Учионица бр.2

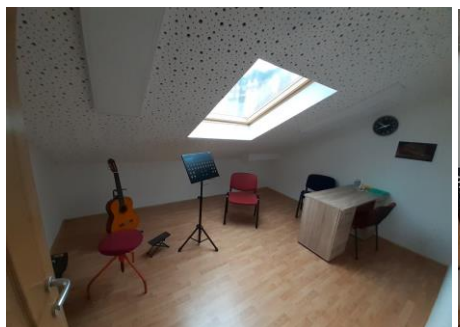
Учионица бр.3

Учионица бр.4

Учионица бр.5

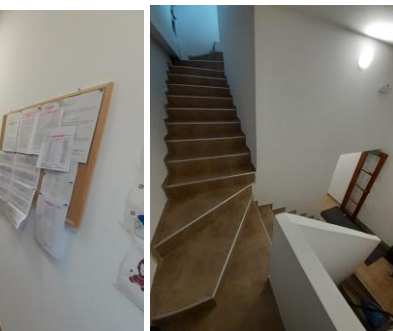
Учионица бр.6

Учионица бр.7

Учионица бр.8

Ходник школе, степениште и предсобље на спрату

У Алексинцу музичка школа располаже са 13 учионица које су опремљене потребним наставним средствима и музичким инструментима, од чега је пет веће површине и користе се за извођење и групне и индивидуалне наставе, док су остали кабинети мање површине и погодни су, искључиво, за индивидуални рад.

Зграда Центра за културу и уметност има јако квалитетно централно грејање па је сав школски простор у матичној школи у Алексинцу грејан на природни гас док је у школској згради грејање на струју. Одржавање комплетног простора па чак и заједничког са ЦКУ Алексинац, музичка школа сама спроводи.

Школа има два издвојена одељења ван Алексинца и то у Ражњу и Сокобањи.

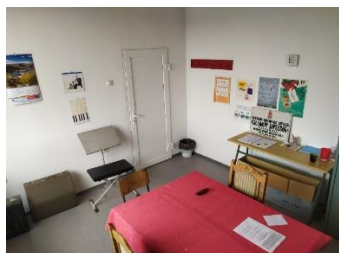
Услови за рад у Ражњу су изванредни. Има довољно просторија које су изузетно уређене и добро се одржавају. У Ражњу је на располагању укупно 5 просторија са посебним холем музичке школе укупне површине 182м². Од тога једна велика учионице површине 54м², музички кабинет површине 48м² и три мања кабинета за индивидуалну наставу виолине, клавира и хармонике површине по 15м² и хол од 35м².

ОШ „Иван Вушовић“ у Ражњу

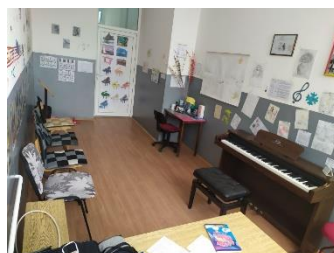
Хол школе испред зборнице и музичког кабинета

Кабинет за наставу хармонике

Музички кабинет школе за наставу солфеђа и теорије музике

Кабинет за наставу клавира

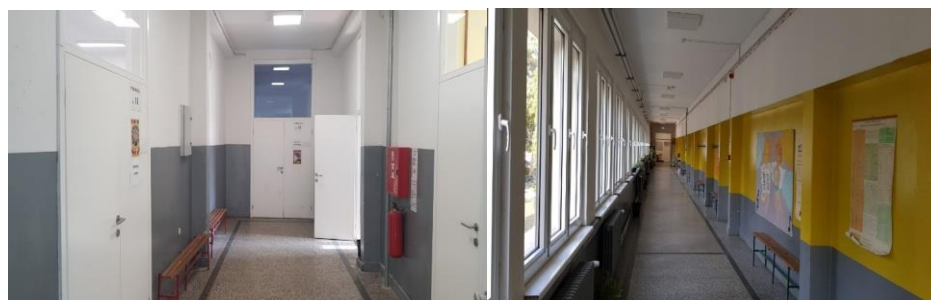

Кабинет за наставу виолине

У Сокобањи се настава одвија у централној згради ОШ „Митрополит Михаило“. У употреби је музички кабинет, кабинет за информатику и још 3 учионице. Све су стандардне величине 56м² и погодне и за индивидуалну и групну наставу.

ОШ „Митрополит Михаило“ у Соко Бањи

Ходник школе и део зграде одређен за потребама музичке школе

Музички кабинет

Учионица за клавир

Учионица за виолину

Учионица за хармонику

Учионица за гитару

Издвојено одељење школе које ради у Ражњу у просторијама ОШ "Иван Вушовић" има централно грејање али и користи додатно грејање уљаних радијатора и кварцних пећи у поподневној смени рада. Издвојено одељење у Соко Бањи такође има централно грејање на чврсто гориво па је и тај простор комплетно грејан.

Наставна средства :

Од музичких инструмената Школа поседује :

- 9 пианина а од тога 5 у власништву и 3 на коришћењу (2 у Сокобањи и један у Ражњу),
- 3 полуконцертна клавира,
- 4 електрична клавира,
- 27 хармоника,
- 11 гитара,
- 12 кларинета,
- 11 флаута,
- 16 виолина,
- Орфов инструментариј, као и пратећу опрему за све инструменте (музичку виљушку, магнете, метрономе, штимере, пултове, клупице за гитаристе, педал екстендер, кофере за инструменте и слично), дидактичке музичке игре).
- нототеку са издањима нотне и стручне литературе.

Остало :

Школа још поседује: 11 рачунара, са пратећом опремом (од тога 1 лаптоп, 4 штампача.), 3 апарата за фотокопирање, 1.пројектор, 1. машина за корицење, 2 музичка уређаја, 1 двд уређај, 1 дигитални фото-апарат, 13 клима уређаја, 2 видео надзора, АМРЕС мрежу.

ПРОГРАМ РАЗВОЈА ШКОЛЕ

Основна музичка школа „Владимир Ђорђевић“ у Алексинцу има за циљ да буде школа у којој се наставни процес одвија квалитетно, у складу са савременим тенденцијама у музичкој педагогији, на начин који обезбеђује да учесници наставног процеса а то су ученици и наставници остваре своје потенцијале и нађу задовољење својих потреба. То значи остваривање квалитетних постигнућа ученика и њиховог целокупног развоја. Старамо се да се у школи негује разумевање, сарадња и поштовање свих учесника образовно-васпитног процеса уз развијање свести о самоодговорности. Особеност наше школе је да смо јединствена музичка школа на територији општина Алексинац, Ражањ и Сокобања, да радимо са талентованим и амбициозним ученицима, одликује нас развијен такмичарски и дух и мотивација, да у школи постоји више инструменталних одсека што пружа веће могућности избора ученицима, школа смо у којој се перманентно одвија стручно усавршавање и друго. То су темељи нашег даљег рада а суштину видимо у ширењу свести о улози музике у културном животу друштва, неговање интересовања за уметност и музику код млађе популације. У материјално - техничком смислу развој школе подразумева набавку нових инструмената, одржавање постојећих инструмената, трајно решавање питања власништва над школским простором, даље уређење и одржавање расположивог школског простора. Школа има уа циљ да одржи континуитет у организацији такмичења “Viva harmonika” и „Меморијала Сања Павловић“, као и Општинске смотре хорова, оркестара и камерних ансамбала. Све предузете радње водиће општем унапређењу наставног процеса.

УВАЖАВАЊЕ УЗРАСНИХ, РАЗВОЈНИХ И ИНДИВИДУАЛНИХ КАРАКТЕРИСТИКА ДЕЦЕ

Да би се разлике међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања поштовале односно уважавале неопходно је да се настава и образовање индивидуализује. То значи да се садржаји рада, степен њихове сложености и облици организације процеса учења прилагођавају индивидуалним особеностима, интересовањима и потребама како би се сваком ученику омогућило да развије знање и вештине дефинисане циљевима и задацима образовања. У музичкој школи се настава главног предмета изводи индивидуално па је то од још већег значаја и готово пресудно у раду са ученицима. Из тог разлога наставници приступају изради индивидуалних планова рада што представља вид максималног уважавања свих карактеристика ученика које квалитативно и квантитативно утичу на темпо рада и напредовања. Наставници осталих предмета (групне наставе) раде по сопственим плановима које сваке године усавршавају и унапређују од групе до групе ученика.

ПОТРЕБЕ ДЕЦЕ И ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Кроз музичко образовање и васпитање код деце се развијају вештине за свакодневне животне ситуације, као и способност да се развија критички став према реалном свету али се деца подстичу и на развијање истраживачког духа. Интерес је и потреба локалне заједнице (све више се намеће потреба за развијањем еколошке свести код деце као и за буђење љубави према природи и животном окружењу) за општим подизањем стања духа, оплемењивања личности нових нараштаја као и васпитања друштвено свесних и одговорних појединаца. Бављење и уопште контакт са музиком доприноси формирању емоционално зрелих и уравнотежених младих личности од којих се у будућности може очекивати пуно позитивног доприноса друштву у целини па је стога значај рада музичке школе од важног општег друштвеног значаја који води од појединца до друштва.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА КОЈИМА СЕ ЗАСНИВА ОБРАЗОВНИ ПРОЦЕС НА ОСНОВУ ЗАКОНА

Правилник о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи („Сл.гласник РС“, бр.109/2020).

Закон о основном образовању и васпитању („Сл.гласник РС“, бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 - др. Закон и 129/2021) - у даљем тексту: Закон.

Делатност основног образовања и васпитања

Члан 2

Основно образовање и васпитање је делатност од непосредног друштвеног интереса и остварује се као јавна служба.

Образовно-васпитни рад у смислу овог закона обухвата наставу и друге облике организованог рада са ученицима.

Члан 3

Делатност основног образовања и васпитања обавља основна школа (у даљем тексту: школа), и то:

- 1) основна школа;*
- 2) основна школа за образовање одраслих;*
- 3) основна музичка школа;*
- 4) основна балетска школа;*
- 5) основна школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.*

Изузетно, делатност основног образовања и васпитања обавља и образовно-васпитни центар као установа у којој се осим основног образовања и васпитања, односно предшколског и основног образовања и васпитања, остварује и средње образовање и васпитање.

Делатност основног образовања одраслих остварује се у складу са Законом и посебним законом који уређује област образовања одраслих.

Школа обавља делатност основног образовања и васпитања остваривањем школског програма, у школском и другом простору, организовањем издвојеног одељења школе.

Право на основно образовање и васпитање

Члан 4

Свако лице има право на бесплатно и квалитетно основно образовање и васпитање у јавној школи. Ученик јавне школе може бесплатно да користи књиге, школски материјал, превоз, исхрану, као и смештај када је то потребно, у складу са законом.

Задатак школе

Члан 9

Основни задатак школе је да омогући квалитетно образовање и васпитање за свако дете и ученика, под једнаким условима, без обзира где се школа налази, односно где се образовање и васпитање одвија. Лица која обављају образовно-васпитни рад и друга лица запослена у школи нарочито ће промовисати једнакост међу свим ученицима и активно се супротстављати свим врстама дискриминације и насиља.

Образовање и васпитање ученика са изузетним, односно посебним способностима

Члан 11

Ученик са изузетним, односно посебним способностима има право на индивидуални образовни план који омогућава да се његов развој и напредовање одвија према способностима и интересовањима, у складу са Законом.

Ученик са изузетним, односно посебним способностима уписан у први разред средње музичке, односно балетске школе, који је завршио седми разред основне школе има право да полагањем разредних испита заврши школу.

Ученик са изузетним, односно посебним музичким, односно балетским способностима има право да стиче музичко или балетско образовање и васпитање на основу јединственог школског програма за таленте који се доноси на основу плана и програма наставе и учења основног образовања и васпитања и плана и програма наставе и учења музичког или балетског образовања и васпитања.

III ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Циљеви основног образовања и васпитања

Члан 21

Основни циљеви основног образовања и васпитања јесу:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење и међупредметних компетенција у складу са развојем савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање позитивних људских вредности;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских

слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;

15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;

16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;

17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;

18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

Опште међупредметне компетенције за крај основног образовања и васпитања

Члан 21а

Циљ оријентације ка општим међупредметним компетенцијама и кључним компетенцијама је динамичније и ангажованије комбиновање знања, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену.

Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама, развијају се кроз наставу свих предмета, примењиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака и неопходне свим ученицима за лично остварење и развој, укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење.

Опште међупредметне компетенције за крај основног образовања и васпитања у Републици Србији су:

- 1) компетенција за учење;
- 2) одговорно учење у демократском друштву;
- 3) естетичка компетенција;
- 4) комуникација;
- 5) одговоран однос према околини;
- 6) одговоран однос према здрављу;
- 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву;
- 8) рад са подацима и информацијама;
- 9) решавање проблема;
- 10) сарадња;
- 11) дигитална компетенција.

Исходи

Члан 22

Након завршетка основног образовања и васпитања ученици ће:

- 1) имати усвојен интегрисани систем научно заснованих знања о природи и друштву и бити способни да тако стечена знања примењују и размењују;
- 2) умети да ефикасно усмено и писмено комуницирају на српском, односно на српском и језику националне мањине и најмање једном страном језику користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима;
- 3) бити функционално писмени у математичком, научном и финансијском домену;
- 4) умети да ефикасно и критички користе научна знања и технологију, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- 5) бити способни да разумеју различите форме уметничког изражавања и да их користе за сопствено изражавање;
- б) бити оспособљени за самостално учење;

- 7) бити способни да прикупљају, анализирају и критички процењују информације;
- 8) моћи да идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење и релевантна знања;
- 9) бити спремни да прихвате изазове и промене уз одговоран однос према себи и својим активностима;
- 10) бити одговорни према сопственом здрављу и његовом очувању, примењивати усвојене здравствене навике неопходне за активан и здрав животни стил;
- 11) умети да препознају и уваже људска и дечја права и бити способни да активно учествују у њиховом остваривању;
- 12) имати развијено осећање припадности сопственој породици, нацији и култури, познавати сопствену традицију и доприносити њеном очувању и развоју;
- 13) знати и поштовати традицију, идентитет и културу других заједница и бити способни да сарађују са њиховим припадницима;
- 14) бити способни да ефикасно и конструктивно раде као чланови тима, групе, организације и заједнице.

Трајање основног образовања и васпитања

Члан 30

Основно образовање и васпитање остварује се у трајању од осам година у два образовна циклуса, у складу са Законом, овим законом и планом и програмом наставе и учења.

Први циклус обухвата први, други, трећи и четврти разред.

Други циклус обухвата пети, шести, седми и осми разред.

Основно музичко образовање и васпитање траје од четири до шест година и остварује се у два образовна циклуса, у складу са планом и програмом наставе и учења донетим на основу Закона.

Основно балетско образовање и васпитање траје четири године и остварује се у два образовна циклуса, у складу са планом и програмом наставе и учења донетим на основу Закона.

Основно музичко образовање и васпитање, основно балетско образовање и васпитање и основно образовање одраслих стиче се похађањем наставе или полагањем испита.

Музичко, односно балетско образовање и васпитање за ученике са изразитим музичким, односно балетским способностима траје осам година.

Трајање основног образовања и васпитања може бити дуже или краће од трајања из ст. 1. и 7. овог члана, у зависности од постигнућа и напредовања ученика.

Ученику који је навршио 15 година живота престаје обавеза похађања школе истеком те школске године.

Школа је дужна да ученику који је навршио 15 година живота, а није стекао основно образовање и васпитање, омогући школовање до навршених 17 година живота, ако то захтева ученик или његов родитељ, односно други законски заступник.

Ученик који је навршио 15 година живота, а није стекао основно образовање и васпитање, може да настави стицање образовања по програму функционалног основног образовања одраслих.

Организација образовно-васпитног рада

Члан 31

Образовно-васпитни рад организује се у одељењу, у групи и индивидуално.

Став 14. У музичкој и балетској школи образовно-васпитни рад организује се у групи, у класи и индивидуално.

Настава на даљину

Члан 38а

Родитељ, односно други законски заступник може да се определи да његово дете основношколско образовање и васпитање стиче наставом на даљину.

Родитељ, односно други законски заступник дужан је да поднесе писани захтев за организовање наставе на даљину школи у којој његово дете стиче основношколско образовање и васпитање до краја наставне године за следећу школску годину.

Настава на даљину мора да обезбеди остваривање прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа.

За ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом за кога је организована настава на даљину, а стиче основношколско образовање и васпитање остваривањем ИОП-а 2, настава на даљину обезбеђује остваривање прилагођених циљева и исхода.

О образовању на даљину школа одлучује на основу расположивих средстава, потребних за овај вид образовања и васпитања.

Школа води евиденцију о образовању и васпитању ученика који основношколско образовање и васпитање стиче наставом на даљину.

Ближе услове за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновања наставе на даљину прописује министар.

Културне активности школе

Члан 39

Културне активности школе остварују се на основу програма културних активности.

Културне активности обухватају: прославу дана школе, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, такмичења и смотре, посете установама културе, заједничке активности школе и јединице локалне самоуправе и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културном развоју окружења школе.

Прославе школских и државних празника, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања за ученике организују се у школи или у договору са јединицом локалне самоуправе у установама из области културе и спорта.

Упис у музичку, односно балетску школу

Члан 57

У основну музичку, односно основну балетску школу може да се упише дете и ученик основне и средње школе који положи пријемни испит за утврђивање музичке, односно балетске способности, у складу са планом и програмом наставе и учења основног музичког образовања и васпитања и планом и програмом наставе и учења основног балетског образовања и васпитања.

Ученик који није завршио први циклус основне музичке, односно основне балетске школе може да се упише у други циклус након положеног испита за проверу знања.

Ученик основне музичке или основне балетске школе може да настави стицање музичког, односно балетског образовања и васпитања по јединственом школском програму за таленте, ако се утврди да има изузетне, односно посебне музичке, односно балетске способности.

VI ИСПИТИ

Врсте

Члан 70

Успех ученика оцењује се и на испиту.

У школи се полажу поправни, разредни, завршни испит, испит из страног језика и други испити.

Испити из става 2. овог члана, осим завршног испита, полажу се пред испитном комисијом од три члана од којих су најмање два стручна за предмет.

Испитну комисију образује директор школе.

Ако школа нема потребан број стручних лица за одговарајући предмет ангажује се стручно лице из друге школе.

Ученик основне музичке, односно балетске школе полаже: пријемни испит за утврђивање музичке, односно балетске способности, контролни, годишњи, разредни и поправни испит, у складу са планом и програмом наставе и учења.

Начин и време полагања разредних, поправних испита, испита из страног језика и других испита уређује се општим актом школе.

Поправни испит

Члан 72

Поправни испит полаже ученик од четвртог до осмог разреда који на крају другог полугодишта има до две недовољне закључне бројчане оцене из обавезних предмета или из једног обавезног предмета и изборног програма други страни језик.

Поправни испит полаже и ученик од другог до завршног разреда основног музичког и балетског образовања и васпитања који на крају другог полугодишта има до две недовољне закључне бројчане оцене.

Ученик од четвртог до седмог разреда и ученик од другог до завршног разреда основног музичког и балетског образовања и васпитања полаже поправни испит у августовском испитном року, а ученик осмог, односно завршног разреда у јунском и августовском испитном року.

Ученик који полаже поправни испит обавезан је да похађа припремну наставу, коју је школа дужна да организује непосредно пре полагања поправног испита.

Ученик који положи поправни испит завршава разред.

Ученик од четвртог до седмог разреда и ученик од другог до завршног разреда основног музичког и балетског образовања и васпитања који на крају другог полугодишта има више од две недовољне закључне бројчане оцене и ученик који не положи поправни испит или не приступи полагању поправног испита понавља разред, у складу са законом.

Ученик осмог, односно завршног разреда који има више од две недовољне закључне бројчане оцене или не положи поправни испит не понавља разред, већ завршава започето образовање и васпитање у истој школи полагањем испита из обавезног предмета, односно изборног програма други страни језик из којег има недовољну оцену, у складу са законом.

Ученик осмог разреда основног образовања и васпитања који положи поправни испит, стиче право да полаже завршни испит у основном образовању и васпитању у прописаним роковима.

СТРУЧНИ АКТИВ ЗА ИЗРАДУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Стручни актив за развој школског програма, у складу са чланом 66. став 10. Закона о основама система образовања и васпитања, чине представници наставника, које именује наставничко веће.

Стручни актив ради у саставу:

1. Александар Станковић – председник (наставник хармонике)
2. Слободанка Раденковић – заменик председника (стручни сарадник, психолог и нототекар)
3. Снежана Петровић – члан (стручни сарадник, психолог)
4. Марија Поповић – члан (наставница флауте)
5. Светлана Карадаревић – члан (наставница виолине)
6. Христина Сутон Лазаревић – члан (наставница клавира)
7. Милица Красић – члан (наставница соло певања)
8. Марко Јеленић – члан (директор школе)
9. Петар Јовановић – члан (наставник гитаре)

НАЧЕЛА ИЗРАДЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА НА ОСНОВУ ЗАКОНА

Школски програм

Члан 27

Основно образовање и васпитање остварује се на основу школског програма.

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Школски програм се доноси у складу са Законом.

Национални савет националне мањине даје мишљење на школски и васпитни програм установа за које је утврђено да су од посебног значаја за националне мањине.

Поједини делови школског програма иновирају се у току његовог остваривања.

Школа објављује школски програм у складу са Законом и општим актом школе.

Школски програм садржи:

- 1) циљеве школског програма;
- 2) план наставе и учења основног образовања и васпитања;
- 3) програме обавезних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
- 4) изборне програме по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
- 5) програме активности по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
- 6) програм допунске и додатне наставе;
- 7) програм културних активности школе;
- 8) програм школског спорта и спортско-рекреативних активности;
- 9) програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања;
- 10) програм ваннаставних активности ученика;
- 11) програм професионалне оријентације;
- 12) програм здравствене заштите;
- 13) програм социјалне заштите;
- 14) програм заштите животне средине;
- 15) програм сарадње са локалном самоуправом;
- 16) програм сарадње са породицом;
- 17) програм излета, екскурзија и наставе у природи;
- 18) програм рада школске библиотеке;
- 19) начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад.

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма.

Школски програм, нарочито у школи за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, садржи и:

- 1) начин прилагођавања рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад;
- 2) начин прилагођавања циљева и исхода, као и садржаја образовно-васпитног рада и
- 3) начин остваривања додатне подршке за ученике школе.

Саставни део школског програма је и програм безбедности и здравља на раду који обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно других законских заступника и јединице локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Школски програм за образовање одраслих, школски програм за музичко образовање и васпитање, школски програм за балетско образовање и васпитање, припремни предшколски програм и изузетно предшколски програм део су школског програма када их школа остварује.

У оквиру школског програма основна музичка, односно основна балетска школа може да остварује и програм музичког, односно балетског васпитања и образовања за децу предшколског узраста у трајању до једне године.

У оквиру школског програма, за децу и ученике који не познају српски језик, школа може да реализује и програм за стицање елементарних знања из српског језика.

Начела израде школског програма

Члан 28

Школски програм утемељен је на начелима:

- 1) усмерености на процесе и исходе учења;
- 2) заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
- 3) уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
- 4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
- 5) поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
- 6) заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
- 7) уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
- 8) развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целог живота;
- 9) коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
- 10) уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи.

ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА - евалуација

Праћење остваривања школског програма је задатак чланова Тима за развој школског програма који се обавља у континуитету за време важења документа. Основни циљ је праћење реализације предвиђених садржаја рада али и разматрање могућег унапређивања свих сегмената школског програма. Не само у смислу формалне дораде и допуне већ разматрања реалних могућности разраде и унапређивања сегмената рада школе садржаних у Школском програму. Праћење остваривања програма реализује се на основу следећих елемената : садржај праћења, начин праћења, инструмент праћења, носиоци активности као и динамика праћења остваривања школског програма.

Садржаји праћења остваривања школског програма су постигнућа ученика, оствареност циљева и задатака и исхода, усклађеност циљева и задатака са садржајима и темама, адекватност наставних метода и облика рада, активност ученика и наставника, наставна средства, временска динамика, усклађеност са узрасним и развојним карактеристикама ученика, фактори који подржавају реализацију планираног и фактори који ометају реализацију планираног у школском програму.

Начин праћења остваривања школског програма : различите методе и технике оцењивања ученика, вредновање постигнућа ученика, ученички радови, утврђивање задовољства ученика и наставника у раду, диференцирање различитих нивоа постигнућа ученика и процењивање активности ученика.

Инструмент праћења остваривања школског програма : анкете, упитници, извештаји наставника, записници, анализа резултата постигнућа.

Носиоци – чланови тима за праћење остваривања школског програма: координатор Тима, наставници/чланови тима, директор школе, помоћник директора школе, стручни сарадници школе, просветни саветници, родитељи/законски старатељи, институције које су задужене за унапређивање праксе оцењивања и вредновања.

Временска динамика праћења остваривања школског програма : класификациони периоди али и током целе године и током важења Школског програма.

ЕВАЛУАЦИЈА И САМОЕВАЛУАЦИЈА НАСТАВНИКА

Развијању свести о битности самопроцене сопственог рада код наставника фактор је који доприноси бољем и успешнијем остваривању школског програма. То је неопходно да би се повећала објективност процене на свим нивоима. Нека од питања на која вреди потражити одговоре су :

- Да ли су остварени планиране циљеве и задаци?
- У којој су мери планирани циљеве и задаци остварени код појединих ученика?
- Колико су и да ли су примењене методе и технике одговарале ученицима?
- Колико су се поклопиле са планираним циљевима и задацима?
- Шта би могло да се промени у циљу побољшавања наредних часова и активности уопште?

Оваквим видом процене и самокритичним ставом према сопственом раду и оваквом оријентацијом наставник ће бити у стању да и код ученика развије способност за самооцењивањем што је један од битних циљева наставног рада.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ВРЕДНОВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Један од видова праћења и вредновања постигнућа ученика је оцењивање. Оцењивањем се утврђује шта је ученик усвојио од прописаних циљева и задатака, у чему је добар или шта треба додатно подржати те се на основу тога прави план наредних активности у раду са учеником. Периодично оцењивање обезбеђује објективно сагледавање и праћење напредовања ученика.

Ученик се оцењује из наставних предмета и владања, опшном оценом и бројчаном оценом, у складу са Законом. Оцена је јавна и саопштава се ученику са образложењем.

Закључна оцена у првом разреду је описна и утврђује се на крају првог и другог полугодишта на основу описних оцена о развоју и напредовању ученика у току савладавања школског програма.

У осталим разредима закључна оцена из предмета је бројчана, осим из изборних предмета прописаних законом.

Владање ученика од првог до петог разреда основног образовања и васпитања оцењује се описно у току и на крају полугодишта.

Владање ученика од шестог разреда основног музичког образовања и васпитања оцењује се бројчано на крају првог и другог полугодишта и оцена утиче на успех ученика.

Оцењивање на испиту утврђује се већином гласова укупног броја чланова комисије, у складу са законом.

Дефинисани циљеви и задаци образовања за сваки инструмент представљају наставницима кључни ослонац у оцењивању при том је нужно уважавати особености индивидуалног тока развоја и напретка сваког појединог ученика у савлађивању школског програма. Наставник ученику континуирано и на адекватан начин (примерено учениковој способности да разуме и прихвати) указује на квалитет његовог постигнућа у различитим доменима активности. Истовремено се треба залагати да се код ученика развије способност да самостално прате и оцењују квалитет свог рада и сопствено понашање у односу на стандарде и критеријуме и да самостално себе процењују и оцењују на релативно објективан начин. Тиме се ученици оспособљавају да активно учествују у свом развоју и образовању.

Формативно оцењивање има улогу подстицајне повратне информације и при том се мора водити рачуна о следећем:

- повратна информација је ефикасна када је благовремена,
- она мора да буде конкретна, тј. да се односи на активности и продукте детета а не на личност и карактеристике особе,
- треба да је позитивно интонирана, тј. да прво истиче оне елементе који су за похвалу, а потом оне елементе које би дете требало и могло да поправи улажући додатне напоре.

Повратне информације о напредовању ученика, остварености циљева и задатака и задовољавању развојних потреба ученика прикупљају се :

- методом посматрања (пригодно, систематско, опште и селективно),
- анализом ученичких радова,
- разговором са ученицима,
- писменим испитивањем - музички диктати, краћи контролни задаци, смотре и јавни наступи,
- усменим испитивањем - интонирањем, извођењем програма, разговором, објашњавањем појава, процеса и појмова...),

Овим ће се, код ученика, допринети развоју појма о себи, формирању реалне слике о себи, о ономе шта знају и умеју, о својим способностима, што је значајно за развој самопоштовања ученика и здравог односа према себи.

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Циљ Школског програма у основној музичкој школи:

Основни циљ Школског програма ОМШ „Владимир Ђорђевић“ у Алексинцу је да развијањем садржаја документа, праћењем, вредновањем и унапређивањем садржаја омогући пружање основног музичког образовања и васпитања ученицима школе а тиме и оспособљавање ученика за бављење музиком на нивоу основношколског знања али и за наставак школовања у изабраним средњим музичким школама.

ОМШ „Владимир Ђорђевић“ има и шири циљ који се огледа у њеној културној и јавној делатности чиме пружа свој велики допринос развоју музичке културе оних средина у којима обавља своју делатност. Ту спадају локалне заједнице општина Алексинац, Ражањ и Сокобања.

Циљ Школског програма је и да предвиди улогу Школе као установе која је отворена за сарадњу и која је у стању да буде и подршка другим институцијама у области образовања и културе. Резултати вишедеценијског рада Школе потврда су великог залагања запослених које је усмерено ка стварању и неговању музичке публике јасних и недвосмислених естетских ставова по питању музике. ОМШ „Владимир Ђорђевић“ је школа са традицијом која своју сложену и вишеслојну улогу обавља дуже од пола века а остварени резултати на свим пољима деловања показују да је у својој мисији у великој мери била успешна. Курс даљег развоја је очувати постигнути ниво у свим сегментима рада, унапређивати рад у складу са могућностима и околностима рада, пратити и имплементирати савремене тенденције у образовању и наставити са неговањем атмосфере отворености и толеранције путем музике.

Циљ Школског програма је да поред наведеног, осигура стручно усавршавање наставника, креативни рад, остваривање исхода наставе и учења, подизање квалитета постигнућа ученика и наставника и генерално промовисање музике и музичког образовања.

Школски програм има за циљ да осигура да ОМШ „Владимир Ђорђевић“ кроз све претходно наведено буде школа у којој се одвија квалитетан и добро организован наставни процес и учење којим се развијају музичке способности и потенцијали како ученика тако и наставника.

Наведени циљеви Школског програма оствариће се испуњењем следећих задатака :

- овладавање основном техником свирања на одабраном инструменту (за ученике соло певања вокалном техником),
- музичко описмењавање и развијање вештине примене наученог,
- континуирани рад на развоју ученикових музичких способности –спољашњег и унутрашњег слуха, осећаја за ритам и музичке меморије и музичке фантазије,
- развијање смисла за индивидуално и колективно музицирање,
- стицање искуства јавног наступања, самостално или у ансамблима,
- оспособљавање за самостално учење и вежбање,
- развијање естетских музичких критеријума,
- промовисање школе и музичког образовања у основним школама,
- вршити утицај на развој опште музичке културе у средини,

Задаци наставе су и посебно исказани за сваки предмет.

2 ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

2.1 ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Напомена : ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ - ново (Сл. Гласник РС-Просветни гласник 5/19), примењиваће се код редовних као и ванредних ученика првог циклуса ОМШ (1.,2. и 3. разред шестогодишњег музичког образовања и 1. и 2. разред четворогодишњег музичког образовања) и у другом циклусу четворогодишњег образовања(3. разред), као и код ученика у другом циклусу од школске 2022/23. године (4.и 5. разред шестогодишњег музичког образовања 4. разред четворогодишњег музичког образовања), од шк. 2023/24 у 5. разреду шестогодишњег музичког образовања, од шк. 2024/25 у 6. разреду шестогодишњег музичког образовања.

ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ ОДСЕЦИ

А. ОБАВЕЗНИ

1. Одсек за класичну музику

А. ОБАВЕЗНИ ОДСЕЦИ

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ – ШЕСТОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус						Други циклус					
	I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред	
	Фонд часова											
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	6	120	6	120	7	231

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ И УЧЕЊА А. ОБАВЕЗНИ ОДСЕЦИ

1. ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

У оквиру шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучавају се следећи инструменти: виолина, виола, виолончело, гитара, тамбура Е-прим, тамбура А-бас прим, мандолина, харфа (педална и непедална), клавир, хармоника, флаута, обоа, кларинет, саксофон, фагот, хорна, труба, тромбон и ударалке.

У оквиру четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучавају се: оргуље, соло певање, контрабас и туба.

Поред наставе инструмента, односно певања, на Одсеку за класичну музику изучавају се: солфеђо, теорија музике, оркестар, хор, камерна музика и упоредни клавир.

ИСПИТИ

У основној музичкој школи полагају се следећи испити:

- пријемни;
- годишњи;
- разредни;
- поправни;
- завршни;
- испит за ниво знања првог циклуса и
- испит за ниво знања основне музичке школе.

Пријемни испит полаже се пре уписа у I разред, по правилу у јунском или августовском року. На пријемном испиту проверава се слух, ритам и музичка меморија. Ученици који су похађали програм припремног разреда, полагају пријемни испит.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из главног предмета полагају ученици III, IV, V и VI разреда шестогодишњег – II, III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из солфеђа полагају ученици III и VI разреда шестогодишњег и II и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Завршни испит из теорије музике полагају ученици VI разреда шестогодишњег и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из упоредног клавира, полагају ученици II и IV разреда соло певања.

Ученици који на годишњем испиту основног музичког образовања и васпитања добију негативну оцену из главног предмета понављају разред. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из неког од осталих предмета полагају поправни испит у августовском року.

Ученици разреда у којима нема годишњег испита оцењују се годишњом оценом. Ванредни ученици полагају годишњи испит из свих предмета, у свим разредима.

Ученици који убрзано напредују полагају годишњи испит у три испитна рока, у јануарском, јунском и септембарском испитном року.

Разредни испит полагају ученици који, у току школске године, нису похађали више од трећине укупног броја часова, а утврди се да нису савладали садржај наставног програма за тај разред. Ученици такође полагају разредни испит из предмета из којег није одржано више од трећине часова утврђених наставним планом. Ученици који добију негативну оцену на разредном испиту полагају поправни испит у августовском року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском року.

Поправни испит полагају ученици са недовољном оценом из предмета из којег се не полагаје годишњи испит и ученици са недо- вољном оценом на годишњем испиту из солфеђа, теорије музике и упоредног клавира.

Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полагају поправни испит. Ученик који има до две недовољне закључене оцене полагаје поправни испит у августовском року, а ученик завршног разреда у јунском и авгу- стовском року.

СМОТРЕ

Смотре се организују у циљу провере знања и напредовања ученика у току и на крају школске године према наставном плану и програму одговарајућег одсека и предмета и остварују се на основу школског програма.

Смотре и обавезни јавни наступи не подлежу конвенционалном, нумеричком начину оцењивања. Њихова сврха је да омогуће јавни увид у процес учениковог развоја и напретка, као и да буду неопходан полигон за ученичко рано стицање извођачког искуства. Школама се оставља могућност да у оквирима својих школских програма, пропишу неки други вид оцењивања (усмени или писмени коментар наставника или групе наставника, чланова одговарајуће комисије).

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

1) Настава главног предмета – инструмента, односно певања

– Током шестогодишњег (у I, II и III разреду) и четворогодишњег (у I и II разреду) основног музичког образовања и васпитања, час траје 30 минута, а у свим осталим разредима 45 минута. Настава главног предмета и упоредног клавира је индивидуална у свим разредима.

– Час упоредног клавира за соло певање и српско традиционално певање траје 45 минута.

2) Настава солфеђа и теорије музике

– Часови солфеђа и теорије музике трају по 45 минута.

3) Настава оркестра, хора и камерне музике

– Настава оркестра је обавезна за ученике IV, V и VI разреда виолине, виоле, виолончела, тамбуре, мандолине, хармонике, флауте, обое, кларинета, саксофона, фагота, хорне, трубе, тромбона, ударалјки као и за ученике III и IV разреда контрабаса и тубе. Поред стандардних оркестарских састава Школа може да формира и оркестре нестандартних састава у зависности од заступљености инструмената по врсти и годинама учења.

– Ученици инструмента који не свирају у оркестру обавезни су да похађају наставу хора.

– Настава камерне музике организује се за ученике IV, V и VI разреда шестогодишњег, као и за ученике III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања у случају када школа није у могућности да формира велике ансамбле – хор и оркестар и у оквиру додатне наставе.

– Часови оркестра, хора и камерне музике трају по 45 минута. За потребе јавне и културне делатности могуће је повећати фонд часова из ових предмета.

КЛАВИРСКА САРАДЊА – КОРЕПЕТИЦИЈА

Часови корепетиције у првом циклусу за гудачке, дувачке и ударачке инструменте трају 15 минута недељно по ученику. Часови корепетиције за гудачке, дувачке и ударачке инструменте у другом циклусу трају 30 минута недељно по ученику.

Ученици првог циклуса соло певања наставу корепетиције имају 30 минута недељно по ученику, а другог циклуса 45 минута недељно по ученику.

Наставник корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ.

КУЛТУРНА И ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ

Културна и јавна делатност основне музичке школе најуже је повезана са њеном образовно-васпитном улогом и чине је:

- организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови);
- организовање концерата гостујућих музичких уметника;
- активности везане за организовање учешћа ученика на домаћим и међународним музичким такмичењима (за солисте, камерне ансамбле, оркестре и хорове); смотрема, фестивалима и сличним манифестацијама, као и за самостално организовање ових манифестација;
- организовање разних врста прослава, меморијала, размена, гостовања и сличних манифестација;
- организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача;
- организовање студијских путовања;
- организовање медијских промоција разне врсте;
- успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностраним образовним и културним институцијама.

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

1. Развијање музичких способности – слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије;
2. Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента/гласа;
3. Овладавање основном техником свирања, односно вокалном техником на одабраном инструменту/гласу;
4. Развијање вештине коришћења различитих елемената музичке изражајности (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације) у стилском и емоционалном обликовању композиција;
5. Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу.
6. Развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
7. Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
8. Развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
9. Оспособљавање за самостално учење и вежбање.
10. Усвајање правила понашања при слушању и извођењу музике.

ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

Структура програма свих наставних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмете- та за ниво основног образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза табеле налазе се препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма.

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога настав- ника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријен- тација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Наставни програми су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно- васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и разговор са колегама.

Препоруке за планирање образовно-васпитне праксе и праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активно- сти у социјалном и физичком окружењу. Зато, уместо израза ре- ализовати програм, боље је рећи да се на основу датог програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним по- требама ученика.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. По- требно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна ин- формација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака актив- ност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

✚ А. ОБАВЕЗНИ ОДСЕЦИ

✚ ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

✚ ШЕСТОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

✚ ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ – ВИОЛИНА

✚ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ – ФЛАУТА, КЛАРИНЕТ

✚ ИНСТРУМЕНТИ СА ДИРКАМА – КЛАВИР, ХАРМОНИКА

✚ ЖИЧАНИ ИНСТРУМЕНТИ – ГИТАРА

✚ ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

✚ ОДСЕК - СОЛО ПЕВАЊЕ

✚ ПРЕДМЕТИ – СОЛФЕЂО, ТЕОРИЈА МУЗИКЕ, ХОР, ОРКЕСТАР, КАМЕРНА МУЗИКА

2.2 НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Напомена : Наставни план и програм основног музичког образовања и васпитања (Сл. Гласник РС , број 05/2010) примењиваће се код редовних ученика 5. и 6. разреда ОМШ у шк.2022/23. и 6. разреда у 2023/24. години и ванредних ученика другог циклуса основног музичког образовања који су уписали ОМШ по старом Наставном плану и програму .

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ.

ЦИЉ

Оспособљавање ученика за бављење музиком на нивоу основношколског знања и за наставак школовања у средњој музичкој школи.

ЗАДАЦИ

- Интензиван и континуиран рад на развоју ученикових музичких способности – спољашњег (контролног) и унутрашњег (менталног) слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије.
- Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента (ученика који су одабрали певање – са својствима људског гласовног апарата).
- Овладавање основном техником свирања на одабраном инструменту (за ученике певања – вокалном техником).
- Постизање разумевања значења и важности универзалних музичких изражајних средстава (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације).
- Основно музичко описмењавање (постизање вештине течног читања и писања нота у разним кључевима, брзог препознавања и разумевања најважнијих темповских, карактерних, метричких, динамичких, акцентних, агогичких и артикулационих ознака у нотном тексту и континуиран рад на развоју вештине спретног свирања или певања *Prima vista*).
- Усвајање основних знања из области музичке теорије и историје.
- Оспособљавање за самостално учење и вежбање.
- Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу.
- Изградња навике редовног слушања уметнички вредне музике.
- Развијање естетских музичких критеријума.

ПРЕГЛЕД ОДСЕКА СА ИНСТРУМЕНТИМА И ПЕВАЊЕМ

НАСТАВНИ ОДСЕЦИ

А - ОБАВЕЗНИ

1.Одсек за класичну музику

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ - ШЕСТОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Други циклус					
	IV разред		V разред		VI разред	
	Фонд часова					
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70
Солфеђо	2	70	2	70	2	70
Теорија музике	-	-	-	-	1	35
Оркестар,хор,кам.музика	2	70	2	70	2	70
СВЕГА	6	210	6	210	7	245

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ - ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Други циклус	
	IV разред	
	Фонд часова	
	Нед.	Год.
Инструмент	2	70
Солфеђо	2	70
Теорија музике	1	35
Оркестар,хор,кам.музика	2	70
СВЕГА	7	245

ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

У оквиру шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучавају се следећи инструменти : виолина, гитара, клавијар, хармоника и флаута.

У оквиру четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучава се кларинет.

У оквиру двогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучава се програм соло певања.

Поред наставе инструмента, односно певања, на одсеку за класичну музику изучавају се : солфеђо, теорија музике, оркестар, хор, камерна музика и упоредни клавијар.

ИСПИТИ

У основној музичкој школи полагају се следећи испити:

- пријемни;
- годишњи;
- разредни;
- поправни.

Пријемни испит полагаје се пре уписа у I разред, по правилу у јунском или августовском року. На пријемном испиту проверава се слух, ритам, музичка меморија. Ученици који су похађали програм припремног разреда, полагају пријемни испит.

Годишњи испит из главног предмета полагају ученици III, IV, V и VI разреда шестогодишњег- II, III и IV разреда четворогодишњег- као и II разреда двогодишњег основног музичког образовања и васпитања. Годишњи испит из солфеђа полагају ученици III и VI разреда шестогодишњег- II и IV разреда четворогодишњег, као и II разреда двогодишњег основног музичког образовања и васпитања. Годишњи испит из теорије музике полагају

ученици VI разреда шестогодишњег, IV разреда четворогодишњег и II разреда двогодишњег основног музичког образовања и васпитања. Годишњи испит из упоредног клавира, полажу ученици II разреда двогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Ученици који убрзано напредују полажу годишњи испит у три испитна рока, у јануарском, јунском и септембарском испитном року.

Ученици који на годишњем испиту у IV и V разреду шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања добију негативну оцену из главног предмета понављају разред. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из неког од осталих предмета полажу поправни испит у августовском року. Ученици разреда у којима нема годишњег испита оцењују се годишњом оценом. Ванредни ученици полажу годишњи испит из свих предмета, у свим разредима.

Разредни испит полажу ученици који, у току школске године, нису похађали више од трећине укупног броја часова, а утврди се да нису савладали садржај наставног програма за тај разред. Ученици такође полажу разредни испит из предмета из којег није одржано више од трећине часова утврђених наставним планом. Ученици који добију негативну оцену на разредном испиту полажу поправни испит у августовском року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском року. Ученици који не положе разредни испит понављају разред.

Поправни испит полажу ученици са недовољном оценом из предмета из којег се не полаже годишњи испит и ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из солфеђа, теорије музике и упоредног клавира.

Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полажу поправни испит. Ученик који има до две недовољне закључене оцене полаже поправни испит у августовском року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

СМОТРЕ

Смотре се организују у циљу провере знања и напредовања ученика у току и на крају школске године према наставном плану и програму одговарајућег одсека и предмета и остварују се на основу школског програма.

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

а) Настава главног предмета- инструмента, односно певања.

Током шестогодишњег (у I, II и III разреду), четворогодишњег (у I и II разреду) и двогодишњег (у I разреду) основног музичког образовања и васпитања, час траје 30 минута, а у свим осталим разредима 45 минута.

Настава главног предмета и упоредног клавира је индивидуална у свим разредима. Час упоредног клавира у I и II разреду за соло певање и српско традиционално певање траје 45 минута.

б) Настава солфеђа и теорије музике.

Настава солфеђа и теорије музике одвија се у групама од највише 10 ученика. Часови солфеђа и теорије музике трају по 45 минута.

в) Настава оркестра, хора и камерне музике.

Настава оркестра је обавезна за ученике IV, V и VI разреда виолине, виоле, виолончела, тамбуре, мандолине, хармонике и флауте, као и за ученике III и IV разреда контрабаса, обое, кларинета, саксофона, фагота, хорне, трубе, тромбона, тубе и ударалки.

Ученици инструменталисти који не свирају у оркестру обавезни су да похађају наставу хора или камерне музике.

Уколико школа има могућности, може за ученике IV, V и VI разреда гитаре, тамбуре и лауте да организује наставу оркестра гитара, односно тамбура и флаута.

Настава камерне музике организује се за ученике IV, V и VI разреда шестогодишњег, као и за ученике III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања. Камерни ансамбли се формирају према бројном стању ученика и предвиђају се годишњим школским програмом.

Часови оркестра, хора и камерне музике трају по 45 минута. За потребе јавне и културне делатности могуће је повећати фонд часова из ових предмета.

г) Клавирска сарадња – корепетиција.

Часове корепетиције имају ученици гудачких инструмената, тамбуре, мандолине, дувачких инструмената, ударалки и соло певања.

За ученике прва три разреда гудачких инструмената, тамбуре, мандолине и флауте и прва два разреда осталих дувачких инструмената, контрабаса и ударалки, настава корепетиције је 15 минута недељно по ученику.

За ученике IV, V и VI разреда гудачких инструмената, тамбуре, мандолине и флауте и III и IV разреда осталих дувачких инструмената, контрабаса и ударалки настава корепетиције је 30 минута недељно по ученику.

Ученици I разреда соло певања наставу корепетиције имају 30 минута, а II разреда 45 минута недељно по ученику.

Клавирски сарадник- корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ПРВОГ И ДРУГОГ ЦИКЛУСА ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Оцењивањем ученика процењује се оствареност прописаних циљева и задатака у току савладавања школског програма, а за ученике са сметњама у развоју прилагођених стандарда постигнућа у савладавању индивидуалног образовног плана.

Стандарди постигнућа нису прописани за музичке школе.

Ученик се оцењује из свих наставних предмета и владања. У току школске године оцењивање је бројчано и описно и врши се на основу праћења напредовања ученика у савлађивању наставног програма.

У првом разреду музичког образовања оцењивање и закључна оцена су описне.

У другом, трећем, четвртном, петом и шестом разреду оцењивање и закључна оцена су бројчане осим из владања. Владање се оцењује најмање два пута току полугодишта и од првог до петог разреда оцењује се описно у току и на крају полугодишта. За ученике шестог разреда оцена из владања је описна у току полугодишта али на крају првог и другог полугодишта је бројчана и утиче на успех ученика.

Током првог разреда, као почетног у институционализованом процесу образовања, оцена и оцењивање, пре свега, су у функцији праћења напредовања ученика: шта је ученик усвојио, шта му теже иде, шта треба додатно подржати и др. На основу чега се даље прави план наредних активности у раду са учеником;

Дефинисани циљеви музичког образовања, односно области, садржаји музичког образовања представљају наставницима кључни ослонац у дефинисању своје праксе оцењивања у контексту целовитости наставног процеса, која је, у функцији праћења напредовања ученика и планирања наредних наставних активности. При том је неопходно уважавати особености индивидуалног тока развоја и напретка појединог ученика у савлађивању школског програма. Потребно је да наставник ученику, континуирано и на адекватан начин (примерено учениковој способности да разуме и прихвати), указује на квалитет његовог постигнућа у различитим доменима активности и знања. Овим се ученицима омогућава да развијају способност да самостално прате и да самостално себе процењују (оцењују) на релативно објективан начин. Постављањем основа за развој способности евалуације већ у првом разреду, ученици почињу да се оспособљавају да и активно учествују у свом развоју и образовању.

Формативна улога оцењивања захтева да оно има улогу подстицајне повратне информације, што значи да се мора водити рачуна о следећем :

- повратна информација је ефикасна када је добро увремењена, тј. дата непосредно након активности на коју се односи, или током обављања активности,

- она мора да буде конкретна, тј. мора да се односи на активности и продукте детета, а не на личност или трајне карактеристике особе,

- она мора бити позитивно интонирана, тј. прво да садржи истицање оних елемената који су за похвалу, а тек потом оних елемената у односу на које би дете требало или могло да уложи додатне напоре.

Сумативна евалуација је вредновање у завршној фази образовног процеса. Финална евалуација има за циљ да сумира исходе и процени њихов квалитет.

Овако постављено и реализовано праћење напретка ученика и оцењивање (квалитативно, континуирано, коректно, позитивно и адекватно образложено), доприноси и њиховом развоју појма о себи, формирању реалне слике о себи, о ономе што знају, умеју, о својим способностима, што је значајно за развој самопоштовања ученика и здравог односа према себ

**3. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ
ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА,
СА НАЧИНИМА И
ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО
ОСТВАРИВАЊЕ**

А) ОБАВЕЗНИ ОДСЕЦИ

1. ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

1.1 ШЕСТОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ – ВИОЛИНА

ВИОЛИНА

I ЦИКЛУС (I, II, III разред)

Назив предмета	ВИОЛИНА
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да: <ul style="list-style-type: none">– опише својим речима карактеристике виолине и начин добијања тона;– правилно стоји и држи инструмент и гудало;– изводи пицкато и основне потезе гудалом;– самостално поставља прсте леве руке на хватник у првој позицији на свим жицама;– изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху;– интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст;– примени основне елементе нотне писмености у свирању нотног текста у виолинском кључу;– примени што богатију музичку фантазију коју је развио путем приче и игре са наставником у свирању;– користи различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника;– свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољи самопоуздање у току јавног наступа;– активно слуша часове и јавне наступе других ђака– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Техника десне руке: <ul style="list-style-type: none">– квалитет звука на празним жицама;– држање и вођење гудала по једној жици;– прелазак са жице на жицу;– основне динамичке различитости по једној жици;– расподела гудала. Основни потези: деташе, легато, маркато (2 и 4 нота на једно гудало). Техника леве руке: <ul style="list-style-type: none">– поставка прве позиције;– разлика степена и полустепена;– прва позиција, распореди прстију (полустепен 2-3 и 1-2 прст);– поставка прстију и упоређивање полустепена у односу на суседне жице. Једноставне вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске скале са трозвуком у једној октави. ЛИТЕРАТУРА <ul style="list-style-type: none">– А. С. Шалман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска А)– К. Тахтаџиев: <i>Виолина I</i>– Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска)– М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија I-II разред</i>– Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i>– Ј. Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i>– З. Мемедовић: <i>Учим да свирам виолину</i>– Д. Марковић: <i>Почетна школа за виолину, I свеска</i>
Обавезни минимум програма <ul style="list-style-type: none">– три дурске, односно молске скале са трозвучима;– двадесет вежбица, етида;– десет малих комада песмица		
Јавни наступи <ul style="list-style-type: none">– обавезна два јавна наступа током школске године.		
Програм смотри <ul style="list-style-type: none">– Једна једнооктавна скала са трозвучима (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд);– Једна етида или комад– Један комад или први став концертна		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	ВИОЛИНА
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - изражајно пева и свира песмице на виолини; - интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; - примени основне елементе нотне писмености у свирању задатог нотног текста у виолинском кључу; - примени ознаке за динамику и темпо; - пренесе музичку фантазију коју је развио у раду са наставником кроз свирање; - самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - покаже самопоуздање у току јавног наступа; - активно слуша часове и јавне наступе других ђака; - уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Усавршавање технике свирања на виолини. Темпо (andante, moderato, allegro, presto...).</p> <p>Динамика (piano, mezzo piano, mezzo forte, forte, diminuendo, crescendo...).</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> - квалитет звука кроз динамичке промене; - динамичко нијансирање; - јасна расподела гудала уз различите ритмичке јединице; - место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; - повезивање свих жица кроз потезе легата. - Потези: деташе, легато (4 и 8 нота на једно гудало), стакато, маркато и мартеле. - Техника леве руке: <ul style="list-style-type: none"> - прва позиција, сви распореди прстију; - поставка првог прста уз пражић; - лака хроматика у првој позицији; - глिसанда до III позиције на свим жицама; - поставка прстију у односу на суседне жице кроз легато потез (припрема за једноставне акорде). - Вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон. - - Скале и трозвучи - Дурске и молске скале са дурским или молским трозвуком кроз једну или две октаве у првој позицији. - ЛИТЕРАТУРА - Грегоријан: Скале - X. Шрадик: Школа виолинске технике (I свеска) - „Изабране етиде“ различитих аутора I–III разреда (издање Москва, „Музика“) - А. С. Шаљман: Бићу виолиниста (I свеска А) - К. Тахтаџиев: Виолина 2 - Фортунатов: Млади виолиниста (I свеска) - М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: - Хрестоматија I–II разред и II–III разред - Б. Ферара: Школа за виолину - Ј. Јорданова: Буквар за мале виолинисте - Д. Марковић: Почетна школа за виолину, I и II свеска
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> - четири дурске, односно молске једнооктавне или двооктавне скале са трозвучима - шест етида са различитом проблематиком - четири комада различитог карактера 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> - обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> - Једна једнооктавна или двооктавна скала са трозвучима; - Једна етида - Два комада различитог карактера или варијације или први став концерта (кончертина) 		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета

ВИОЛИНА

Циљ

Циљ наставе и учења Виолине је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– свесно меморише нотни текст;– контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција са и без глисанда;– прати интонацију и коригује се;– примењује ознаке темпа, карактера, динамике и агогике;– користи вибрато на дужим нотама;– изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника;– самостално и свакодневно вежба;– активно слуша часове и јавне наступе других ђака– уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– прати музичку фразу у току јавног наступа;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Музичка меморија – неговање и развијање. Самостално вежбање – планирање и процедуре. Држање инструмента и гудала (контрола) Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Усавршавање технике свирања на виолини. Темпо (ларго, виваће, сфорцандо, глисандо, ритенуто, аћелерандо...).</p> <p>Техника десне руке: – вођење гудала на две жице истовремено, деташе; – увод у акорде наниже на три жице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8 нота на једно гудало), стакато, маркато, мартеле, спикато.</p> <p>Техника леве руке: – коришћење бар две различите позиције без прелаза; – почетне вежбе вибрата; – хроматика; – природни флажолети; – једноставни двозвучи са коришћењем једног прста и празних жица; – једноставни акорди на три жице; Музички бонтон.</p>
		<p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале са трозвучима (дурски или молски квинтакорд и квартсектакорд) у једној позицији, кроз једну или две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (1 свеска) – Грегоријан: <i>Скале</i> – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (1 свеска Б) – К. Тахтачиев: <i>Виолина 2</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (1 свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија II – III разред</i> – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Т. Балашова – М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (1 свеска) – <i>Изабране етиде</i> различитих аутора I–III разреда (издање Москва, „Музика“) – З. Багиров: <i>Романса</i> – Д. Кабалевски: <i>Кловнови</i> – <i>Варијације</i> (Н. Бакланова, Комаровски, Хендл) – А. Комаровски: <i>Кончертино Ге-дур</i> (1 став) – О. Ридинг: <i>Кончертина ха-мол, Ге-дур</i> (1 став) – П. Николић: <i>Кончертино Гедур</i> (1 став)</p>
Обавезни минимум програма <ul style="list-style-type: none">– четири скале кроз две октаве и разлагања;– шест етида са различитом проблематиком;– четири комада различитог карактера.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм <ul style="list-style-type: none">– Једна двооктавна дурска или молска скала са трозвучима (квинтакорд и кватсектакорд) са или без промене позиције;– Једна етида– Два комада различитог карактера; или варијације; или први став концерта (кончертина)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон.

II ЦИКЛУС (IV разред)

Назив предмета	ВИОЛИНА
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – самостално чита сложенији музички материјал; – брже меморише дужи нотни текст; – користи метроном приликом вежбања; – штимује се уз мању помоћ наставника; – примењује вибрато у свирању; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Слушање и интонација Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија – неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник–ученик, ученик– ученик). Развој извођачког апарата.</p> <p>Техника десне руке: – уједначеност звука кроз различите потезе; – свирање истовремено на две жице деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже). Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8, 9, 16 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато.</p> <p>Техника леве руке: – коришћење прве, друге треће и четврте позиције са прелазима; – вибрато; – хроматске скале у првој позицији; – разложене терце; – природни и вештачки флажолети; – једноставни двозвучи у првој позицији (сексте, терце, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у првој позицији.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале (4, 8, 16 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две октаве са прелазима; Дурски и молски трозвучи (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд - деташе и три легато) кроз две октаве са прелазима;</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – А. С. Шалман: <i>Бићу виолиниста</i> (II свеска) – К. Тахтачиев: <i>Виолина 3</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (II свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија III–IV разред</i> – Т. Балашова – М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска)</p> <p>– <i>Изабране етиде</i> различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика“ – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (I свеска) – Е. Џенкинсон: <i>Игра</i> – А. Јаншинов: <i>Преслицца</i> – Ђ. Б. Перголези: <i>Арија</i> – П. И. Чајковски: <i>Стара песма</i> – Бакланова: <i>Сонатина Бедур</i> – З. Фибих: <i>Сонатина</i> – А. Јаншинов: <i>Концертино оп. 35</i> – Кихлер: <i>Концертино у стилу Вивалдија, Дедур</i> (I или II и III став) – А. Вивалди: <i>Концерт Ге-дур</i> (I став) – Ф. Зајц: <i>Концерт бр. 1, 2</i> (I став)</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири скале кроз две октаве и разлагања; – осам етида са различитом проблематиком; – четири комада (или тема са варијацијама) различитог карактера. – први или други и трећи став концерта (или концертна) један или два става сонате 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Испитни програм</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; – Једна етида – Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне – Први или други и трећи став концерта (концертна); или тема са варијацијама; или један или више ставова сонате. 		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ВИОЛИНЕ

УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштано-

-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције.

С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

Припрема за час обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе гудачких инструмента, активност наставника обухвата велику па-лету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Када је реч о десној руци контрабаса треба обратити пажњу да без обзира на стил држања гудала, природно функционисање прстију, зглоба и шаке морају бити у природној равнотежи. Код свих гудачких инструмената честа је појава тзв. слабих прстију, лабавих зглобова и слично. У тој ситуацији потребно је радити вежбе за јачање слабе мускулатуре руку.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нерелним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

II ЦИКЛУС (IV, V и VI разред)

(Наставни план и програм за основно музичко образовање Сл.гл. бр.5/2010)

ЦИЉ

Оспособљавање ученика за бављење музиком на нивоу основношколског знања и за наставак школовања у средњој музичкој школи.

ЗАДАЦИ

- ❖ Формирање психомоторних извођачких релација у којима водећу улогу треба да има асоцијативни доживљај звучне материје (унутрашњи слух). Развој појединца зависи од професионалног школовања музичког слуха који мора да води и организује извођачке покрете по принципу „од представе ка њеној реализацији“, односно „од доживљаја звука према покрету“.
- ❖ Овладавање основном техником свирања у складу са индивидуалним, анатомским, психо-физичким и уметничким могућностима ученика.
- ❖ Развијање критичког односа према основним елементима музичког извођења и извођење композиција квалитетним тоном интонативно тачно, ритмички тачно.
- ❖ Постизање разумевања значења и важности универзалних музичких изражајних средстава (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације, акцентуације и инструментације) и изградња способности њихове адекватне стилске употребе у процесу извођења музичког дела.
- ❖ Музичко описмењавање – постизање вештине течног читања и писања нота у и разумевање значења најучесталијих (нумеричких, графичких и вербалних) темповских, карактерних, метричких, динамичких, агогичких, акцентних и артикулационих ознака у нотном тексту.
- ❖ Развијање стваралачко-извођачких способности. Развијање креативности у складу са музичким, емоционалним и интелектуалним способностима појединца.
- ❖ Усмеравање ученика за самостално бављење инструментом (формирање радних навика).

- ❖ Извођење програма у целини, напамет.
- ❖ Самостално увежбавање задате композиције.
- ❖ Самостално читање непознатог нотног текста.
- ❖ Учествовање ученика у раду оркестра, камерних састава и осталих облика групног музицирања.
- ❖ Активно учешће у музичком животу средине у којој живи.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Наставак рада на развоју музичко-слушних представа даљим усложњавањем тешкоћа савладаних у претходном разреду.
- Наставак рада на поступку свесног меморисања музичког дела.
- Наставак рада на развијању музичке фантазије подстицајним разговорима поједностављеног садржаја, примереног учениковом узрасту као и указивањем на аналогije међу уметничким вредностима дела из разних области уметничког изражавања (књижевности, сликарства, вајарства, архитектуре...)
- Даље усавршавање ефикасности извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева.
- Навикавање на повремену употребу метронома у процесу вежбања с инсистирањем на увиђању суштинске разлике између музичких изражајних средстава метра и ритма, односно метричног и ритмичног свирања.
- Употпуњавање знања о ознакама темпа, карактера, динамике и агогике, у зависности од ознака на које ученик наиђа током изучавања прописаног годишњег репертоара.
- Континуиран рад на развоју навике самосталног вежбања.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- четири дурске двооктавне лествице у позицији са разлагањима по Грегоријану;
- осам етида са различитом проблематиком;
- четири комада различитог карактера;
- једна велика форма: став из концерта, концертна, сонате или тема с варијацијама.

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна двооктавна лествица у позицији са разлагањима по Грегоријану;
2. Две етиде са различитом проблематиком;
3. Једна велика форма: став из концерта или тема с варијацијама.

ШКОЛЕ

- Д. Марковић: Школа за виолину III
- Гарлицки, Родионов и Фортунатов: Изабране етиде III
- Волфарт: 60 етида, оп. 45
- Кајзер: 36 етида, оп. 20, I свеска
- Грегоријан: Скале
- Геза Силваи: Школа за виолину Ф
- Геза Силваи: Жуте странице за виолину II, III

КОМАДИ

- Д. Марковић: Мали комади за виолину и клавир, III свеска
- Бакланова: Сонатина Бе-дур
- Фортунатов: Млади виолиниста, II свеска
- Хрестоматија за III - IV разред

КОНЧЕРТИНА

- А. Јаншинов: Кончертино оп. 35
- Кихлер: Кончертино у стилу Вивалдија Де-дур
 - Л. Портноф: Кончертино а-мол
 - Хубер: Кончертино Еф-дур
 - Бакланова: Кончертино де-мол
 - Ридинг: Кончертино Ге-дур

V разред
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Континуирани рад на развоју музичке фантазије.
- Интензиван рад на даљем развоју могућности извођачког апарата, путем савлађивања свих врста техничких тешкоћа (у варијантама прилагођеним индивидуалним могућностима ученика).
- Континуирано употпуњавање знања о ознакама темпа и карактера, у зависности од ознака на које ученик наилази током изучавања композиција из задатог годишњег репертоара.
- Стално усвајање нових знања из области музичке теорије (повезано са композицијама које ученик изучава у току године).
- Континуиран рад на развоју навике самосталног вежбања.

ШКОЛЕ

- Гарлицки, Родионов и Фортунатов: Избор етида, III свеска
- Волфарт: 60 етида оп. 45
- Кајзер: 36 етида оп. 20, II свеска
- Мазас: Етиде оп. 36, I свеска
- Донг: Етиде оп. 37 – избор
- Грегоријан: Скале

КОМАДИ

- Фортунатов: Млади виолиниста, II свеска
- Гарлицки, Родионов и Фортунатов: Хрестоматија II
- Хрестоматија IV и V разред

ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

- А. Вивалди: Концерт Де-дур, I став
- А. Вивалди: Концерт Ге-дур, I став
- А. Вивалди: Концерт а-мол, I став
- О. Ридинг: Концерт Де-дур, оп. 25
- О. Ридинг: Концерт Ге-дур, оп. 24
- Комаровски: Концерт А-дур
- Данкла: Варијације
- Бакланова: Варијације
- А. Комаровски: Варијације

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- две двооктавне дурске и молске лествице са разлагањима са променом позиција по Грегоријану;
- осам етида различите проблематике;
- два комада различитог карактера;
- једна велика форма: став из концерта или варијације. ЈАВНИ

НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица кроз две октаве са променом позиција и разлагањима по Грегоријану;
2. Две етиде са различитом проблематиком;
3. Један став концерта.

VI разред
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Наставак рада на техници свесног меморисања.
- Оспособљавање ученика за самостално развијање музичке фантазије.
- Интензиван рад на даљем усавршавању ефикасности извођачког апарата.
- Континуиран рад на развоју навике самосталног вежбања.
- Континуирано употпуњавање знања о ознакама темпа и карактера, у зависности од ознака на које ученик наилази током изучавања композиција из задатог годишњег репертоара.

ШКОЛА

- Кајзер: 36 етида за виолину оп. 20, III свеска
- Мазас: Етиде оп. 36, I свеска
- Гарлицки, Родионов и Фортунатов: Избор етида, III свеска
- Кројцер и Јамполски: Етиде (почетне етиде)

КОМАДИ

- Г. Ф. Телеман: Сарабанда и Гавота
- Л. Бокерини: Менует
- Ј. Х. Фиоко: Allegro
- А. Корели: Allegro Де-дур
- Н. Рубинштајн: Преслица
- Хрестоматија за V и VI разред
- Млади виолиниста III свеска
- Данкла: Варијације

ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

- Г. Ф. Телеман: Сонатине Ге-дур, Е-дур, Еф-дур
- А. Корели: Сонате А-дур, е-мол
- З. Фибих: Сонатина де-мол
- А. Вивалди: Концерт а-мол, II и III став
- Ј. С. Бах: Концерт а-мол, I став
- Ј. Б. Аколај: Концерт а-мол
- Г. Б. Виоти: Концерт оп. 23, Ге-дур, I став

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- две трооктавне дурске и молске лествице са разлагањима по Грегоријану;
- шест етида различите проблематике;
- два комада различитог карактера;
- две велике форме: став из концерта и два става из барокне сонате.ЈАВНИ

НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица кроз три октаве са разлагањима по Грегоријану;
2. Две етиде са различитом проблематиком;
3. Један комад;
4. Један став концерта.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС

Препоручена литература није обавезујућа нити је исцрпна и предлаже се као подсетник у којем се могу пронаћи упоришта за самосталну креацију у свакодневној школској пракси и као подстицај за даљи развој професионалних идеја и поступака.

- Гарлицкиј, Родионов, Уткин и Фортунатов: Избор етида за виолину за ученике III - V разреда
- Грегоријан Скале, Москва 1973
- Донт: Етиде оп.37
- Кројцер: 42 етиде Москва, 1973
- Мазас Етиде оп.36 св.1,2
- Шрадек: Вежбе св.1
- Гарлицкиј, Родионов, Уткин и Фортунатов: Хрестоматија, за 3,4,5,6 разред, Москва, 1963.
- Сузуки: Школа за виолину 4-8 св., Токио, 1978.
- Фортунатов: Млади виолиниста, II, III део, Ростов, 1997
- Бакланова: Варијације Г дур
- Ш.Данкла: Варијације 1 (на тему Пачинија)
- Варијације 3 (на тему Белинија)
- Варијације 5 (на тему Вејгља)
- Варијације 6 (на тему Меркадантеа)
- Концертни соло
- А.Корели: Соната е мол
- Соната де мол
- Соната А дур
- Мартину: Сонатина
- Ж. Аколај: Концерт а мол
- А.Вивалди: Концерт а мол
- Концерт е мол
- Концерт Ге дур
- Концерт ге мол
- Ф.Зајц: Концерт 1
- А.Комаровски: Варијације на руску тему
- Концерт 2
- Концерт 1
- Ј.С.Бах: Концерт а мол
- Ш.Берио: Балетске сцене
- Концерт а мол
- В.Стојанов: Кончертино
- П.Христосков: Кончертино
- В. Марковић: Збирка најзаступљенијих виолинских концерата

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ГУДАЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА (виолина)

Образовање и васпитање ученика музике је изразито захтеван и одговоран посао. Подразумева се да онај који се њиме бави, поред одговарајућег професионалног знања и искуства треба да, свакако, поседује још и доста широк увид у основне принципе и законитости развојне психологије. Будући да је, нарочито у оквирима индивидуалне наставе, наставни процес снажно обележен феноменом трансфера, наставник, у функцији "трећег родитеља", представља важну идентификациону фигуру, у пресудној мери одговорну за музичку, а знатним делом и личну судбину свог ученика. Оваква одговорност обавезује наставника на основно упознавање учениковог породичног окружења (пре свега, интензитета и карактера родитељске подршке учениковом музичком школовању и нивоа њихових очекивања), једнако као и услова у којима ученик живи (нарочито квалитета инструмента на којем вежба или могућности набавке инструмента, уколико га ученик не поседује). Опскрбљен подацима ове врсте, наставник ће бити у стању да прецизније процени ученикову личност, посебно његову музичку мотивацију и његове развојне капацитете те да, на основу такве процене, креира наставно-васпитни третман, којим ће ученика довести до оптималног остварења његовог индивидуалног потенцијала. Није потребно наглашавати у којој мери наставников став према ученику ваља да буде обележен наклоношћу, топлином, саосећањем, разумевањем, подршком, охрабрењем и поштовањем. Пошто је примарна наставникова улога да негује учеников таленат, то неизбежно ограничава његов критицизам на веома уско подручје крајње неопходности – једино у којем се он може сматрати конструктивним. Од наставника се очекује да се редовно, савесно припрема за часове и пажљиво прати и планира развој сваког свог појединог ученика. Ова припрема обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са учениковог репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку. Претпоставка је да ће добар наставник увек имати на уму комплексност и свеобухватност процеса музичке наставе и да ове њене важне стране никад неће запостављати ради пуког

усавршавања искључиво занатске компоненте учениковог свирања. То значи да ће се он, током читавог периода учениковог рада на одабраном делу, трудити да му пренесе, не само своје знање о прстореду, техничким поступцима и извођачким изражајним средствима неопходним за примерено извођење дела, него и одређен број суштински важних информација о аутору дела, историјској епохи којој припада и специфичним особинама самог дела (облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности). Квалитет првог и неколицине наредних часова (педагошка пракса ово потврђује) најчешће пресудно утиче на даљи развој учениковог интересовања за музику. Наставнику се, из тог разлога, препоручује да посвети повишену пажњу овој проблематици, изналажењем и практичном примени најподстицајнијих и најинспиративнијих могућих наставних метода. Препоручују се велика умереност и опрез у организовању ученикових такмичарских активности. Обазрив наставник неће допустити да ученикова мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, једнако као што неће упасти у опасну замку вредновања резултата сопственог рада бројем награда и признања које његови ученици освајају. Равноправан третман свих ученика у класи наставник не сме, ни на какав начин и ни под каквим условима, да доведе у питање. Било какав дискриминаторски став у односу на степен музичке обдарености или неко друго учениково индивидуално својство сматра се педагошки и морално недопустивим. Савестан наставник ће, разуме се, обазривим, интроспективно-аналитичким приступом проблематици индивидуалног наставног процеса пажљиво штитити ученика од развојно погубног пројектовања сопствених амбиција. Једна од најважнијих потврда његове исправне педагошке позиције биће упоран рад на сопственом усавршавању – повременим учењем нових дела, стицањем додатних увида у област гудачке литературе, честим одласцима на концерте, праћењем актуелних збивања у светској дискографији, јавним наступањем, периодичним обнављањем теоријског знања, читањем методолошке, педагошке и психолошке литературе, сталним допуњавањем личног образовања и проширивањем свог културног и духовног хоризонта.

ЖИЧАНИ ИНСТРУМЕНТИ – ГИТАРА

I ЦИКЛУС (I, II и III разред)

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ **Циљ** учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Делови инструмента и начин добијања тона. Правилно седење и држање инструмента. Празне жице и тонови ми, си, сол, ре, ла, ми. Називи прстију десне руке. Основни елементи нотне писмености – трајање нота. Апојандо техника свирања десне руке – свирање са наслоном. Тирандо техника свирања десне руке- чупкање. Ознаке за прсторед десне руке. Ознаке за прсторед леве руке. Техника леве руке – прва позиција. Двоглас, истовремено коришћење палца и прста. Извођење основне динамике (форте и пијано). Свирање у дуу... (наставник– ученик или два ученика). Музички бонтон.
– именује делове гитаре и опише својим речима начин добијања тона; – демонстрира како се правилно седи и како се држи гитара; – наведе тонове празних жица на гитари и називе прстију десне руке; – изводи апојандо технику свирања десне руке; – самостално поставља прсте леве руке на врат гитаре у првој позицији; – изводи тирандо технику свирања десне руке; – користи истовремено прсте леве и десне руке; – разликује гласно и тихо свирање, као и споро и брзо свирање; – пева мелодије које свира; – свира двоглас, мелодија уз пратњу баса; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – самостално свира кратке композиције напамет; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања;		
– учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		ЛИТЕРАТУРА – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, I део</i> – Ј. Јовичић: <i>Почетница за гитару</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Вера Огризовић: <i>Збирка композиција Мој први концерт</i> Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом
Обавезни минимум програма: – четири лествице у првој позицији; четири етиде; три комада;		
Јавни наступи – обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Програм смотре (на крају школске године) 1. Једна лествица; 2. Једна етида или краћа композиција одређених техничких захтева; 3. Две композиције по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: тон, техника, мелодија, музички бонтон

Назив предмета	ГИТАРА
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – правилно седи и држи гитару; – чита ноте на свим жицама, закључно са петом позицијом самостално или уз помоћ наставнока; – разликује ознаке за прсторед, празне жице и римске бројеве за поља; – користи обе технике свирања у десној руци, апојандо, тирандо; – чита нови нотни текст, уз помоћ наставника и проналази тонове задате композиције; – обликује једноставну музичку фразу на нивоу захтева; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – демонстрира најједноставнију промену боје; – примењује основне смернице за извођење малог баре хвата уз помоћ наставника; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – демонстрира правилан начин вежбања; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Примена нотне писмености на гитари. Технике свирања у десној руци – тирандо и апојандо. Поставка малог баре хвата. Ознаке прсторета – читање и примена. Динамика (форте, фортисимо, пијано, пијанисимо). Боја тона (ординаре, тасто, понтичело). Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске скале. ЛИТЕРАТУРА – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, I и II део</i> – Вера Огризовић: Збирка композиција <i>Мој први концерт</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за класичну гитару</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Едо Ђуга: <i>изборкомпозиција</i> Шири литература по избору наставника, а у складу са захтевима програма.
Обавезни минимум програма: – четири лествице у првој позицији; четири етиде; три комада.		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Програм смотре 1. Једна лествица; 2. Једна етида; 3. Две композиције, по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: боја тона, музичка фраза, баре хват, музички бонтон

Кључни појмови садржаја: тон, техника, мелодија, музички бонтон

Назив предмета	ГИТАРА
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – правилно седи и држи гитару; – чита ноте на свим жицама, закључно са петом позицијом самостално или уз помоћ наставнока; – разликује ознаке за прсторед, празне жице и римске бројеве за поља; – користи обе технике свирања у десној руци, апојандо, тирандо; – чита нови нотни текст, уз помоћ наставника и проналази тонове задате композиције; – обликује једноставну музичку фразу на нивоу захтева; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – демонстрира најједноставнију промену боје; – примењује основне смернице за извођење малог баре хвата уз помоћ наставника; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – демонстрира правилан начин вежбања; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Примена нотне писмености на гитари. Технике свирања у десној руци – тирандо и апојандо. Поставка малог баре хвата. Ознаке прсторета – читање и примена. Динамика (форте, фортисимо, пијано, пијанисимо). Боја тона (ординаре, тасто, понтичело). Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске скале. ЛИТЕРАТУРА – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, I и II део</i> – Вера Огризовић: Збирка композиција <i>Мој први концерт</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за класичну гитару</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Едо Ђуга: <i>изборкомпозиција</i> Шири литература по избору наставника, а у складу са захтевима програма.
Обавезни минимум програма: – четири лествице у првој позицији; – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Програм смотре 4. Једна лествица; 5. Једна етида; 6. Две композиције, по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: боја тона, музичка фраза, баре хват, музички бонтон

Назив предмета	ГИТАРА
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	трећи
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за четврту, пету и седму позицију. Техника вибрата. Усавршавање технике десне руке, тирандо. Елементи музичке форме- двотакт, мотив. Динамика – форте, фортисимо, пијано, пијанисимо. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон
– правилно седи и држи гитару; – препозна све ноте на свим жицама, закључно са седмом позицијом самостално или уз помоћ наставника; – уз помоћ наставника чита нови нотни текст, проналази тонове задате композиције; – примењује задати прсторед; – примени основне смернице за правилно извођење вибрата; – изводи тирандо у једноставним акордским разлагањима уз већу стабилност десне руке; – уз помоћ наставника препозна и издвоји главну мелодију помоћу различите динамике и врсте удара; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – примени знања о елементима музичке форме у интерпретацији композиције; – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу динамике и боје тона; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		<p>Скале и трозвучи Двооктавне скале – промена позиције и рада на ритмичким варијантама Лествични интервали</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Д. Богдановић: <i>Шест дечјих комада</i> – Едо Ђуга: <i>Избор композиција</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.</p>
Обавезни минимум програма: – четири лествиче; четири етиде; три комада.		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) Једна етида; Два комада		

Кључни појмови садржаја: вибрато, музички израз, баре хват, музички бонтон

II ЦИКЛУС (IV разред)

Назив предмета	ГИТАРА
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	четврти
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Девета позиција. Упознавање са украсима. Вежбе за легато технику. Усавршавање арпежа. Увођење у поставку великог баре хвата. Анализа композиције (назив и врста, облик, темпо, карактер). Музички израз. Ознаке: карактер, динамика, агогика. Увод у полифонију. Читање с листа. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон.
– чита ноте закључно са деветом позицијом уз помоћ наставника или самостално; – чита са листа једноставне композиције; – примени легато у свирању; – изводи једноставне украсе, горњи и доњи предудар; – примени основне смернице за правилно извођење великог баре хвата; – свира техником арпежа; – уз помоћ наставника користи ознаке за агогику и карактер у композицијама које изводи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу артикулације, динамике и боје; – примењује елементе полифоније у извођењу; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		<p>Скале и трозвучи Скале кроз две октаве</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Д. Богдановић: <i>Шест дечјих комада</i> – Едо Ђуга: <i>Избор композиција</i> – М. Ђулијани: <i>120 арпежа, оп. 1</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> – Ј. Дауланд: <i>Лаки комади</i> – Ј. А. Логи: <i>Партита</i> – Ф. Сор: <i>Етиде, оп. 31/1 и II</i> Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.</p>
Обавезни минимум програма: четири лествице; четири етиде; три комада;		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: 1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) 2. Једна етида; 3. Два комада – један полифони		

Кључни појмови садржаја: легато, украси, агогика, полифонија.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ГИТАРА

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштано-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Музички материјал који се обрађује обухвата различите композиције, почев од најједноставнијих вежби (празне жице), па све до развијенијих цикличних и полифоних форми. Скале, вежбе или етиде морају бити саставни део свакога часа. Највећу важност у свирању техничких вежби треба дати развојности и правилној ритмизацији, па тек потом лепоти тона и брзини. Полифонија има задатак да развија музичку интелигенцију, меморију, да побољша слушне способности и развије осећај за стил. Разноврстан избор комада подстаћи ће машту, осећајност и темперамент.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења,

различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учесће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

II ЦИКЛУС (IV, V и VI разред)
(Наставни план и програм СЛ.Гл.бр.5/2010)

ЦИЉ

Оспособљавање ученика за бављење музиком на нивоу основношколског знања и за наставак школовања у средњој музичкој школи.

ЗАДАЦИ

- ❖ Успостављање међусобног поверења између наставника и ученика.
- ❖ Формирање унутрашњих слуховних музичких представа и усвајање основних елемената музичке писмености.
- ❖ Овладавање основном техником свирања у складу са индивидуалним, анатомским, психо-физичким и уметничким могућностима ученика.
- ❖ Развијање критичког односа према основним елементима музичког извођења.
- ❖ Усмеравање ученика за самостално бављење инструментом (формирање радних навика).
- ❖ Оспособљавање ученика за наставак школовања.
- ❖ Развијање музичке писмености.
- ❖ Овладавање основним акордима и њихова примена кроз позиције на инструменту.
- ❖ Овладавање специфичним ознакама везаним за инструмент.
- ❖ Свирање лествица закључно са деветом позицијом користећи основне технике, као и основне прстореде (i m, a m i, p i).
- ❖ Извођење комбинација арпеђа (p i m a, p a m i...).
- ❖ Коришћење великог и малог бареа.
- ❖ Коришћење једноструког и вишеструког легато.
- ❖ Извођење свих украса (од предудар до трилера).
- ❖ Развијање способности уочавања хармонских промена у току свирања.
- ❖ Препознавање: мотива, фразе, реченице, дводелне и троделне песме, варијација, сонатног облика.

IV разред
(2 часа недељни, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Даље употпуњавање и развијање способности ученика у оквиру садржаја програма.
- Поставка легато технике за леву руку.
- Даљи рад и усавршавање двооктавних лествица и интервала.
- Даље усавршавање арпеђа десне руке.
- Упознавање девете позиције кроз позиционе вежбе.
- Упознавање са једноставним украсима – горњи и доњи предудар.
- Увођење ознака карактера.
- Инсистирање на потпуној контроли ритма и темпа.
- Инсистирање на музичком изразу.
- Објашњење и употреба агогике.
- Оспособљавање ученика за самосталан рад анализирањем проблема који се јаве и изналажењем начина на који

се они могу решити.

- Читање с листа врло једноставних композиција.

ЛИТЕРАТУРА

- Ј. Јовичић: Школа за гитару II и III део
- В. Андре: Збирка композиција за гитару
- Х. Сагрерас: Лекције за гитару
- М. Ђулијани: 120 арпеђа, оп. 1
- Ф. Сор: Етиде, оп. 31/I и II
- Ј. А. Логи: Партита
- Ј. Дауленд: Лаки комади
- Д. Богдановић: Шест дечјих комада
- Шири литература по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- две лествице кроз три октаве;
- четири етиде;
- три комада.

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Лествица са каденцом и интервалима - само једна врста;
2. Етида;
3. Два комада - један полифони.

ЛИТЕРАТУРА

- Ј. Јовичић: Школа за гитару II и III део
- В. Андре: Збирка композиција за гитару
- Х. Сагрерас: Лекције за гитару
- М. Ђулијани: 120 арпеђа, оп. 1
- Ф. Сор: Етиде, оп. 31/I и II
- Ј. А. Логи: Партита
- Ј. Дауленд: Лаки комади
- Д. Богдановић: Шест дечјих комада
- Шири литература по избору наставника

V разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Даљи рад на употпуњавању стеченог знања.
- Рад на легатима за леву руку.
- Рад на промени позиције и скоковима за леву руку.
- Даљи рад на украсима – двоструки предудар, мордент, пратрилер.
- Рад на артикулацији и детаљна контрола трајања тонова.
- Вежбе за баре и вежбе за истезање.
- Даљи рад на читању с листа у једноставнијим примерима.
- Проширивање репертоара ренесансним, барокним или модерним композицијама уз упознавање карактеристика стила.

ЛИТЕРАТУРА

- Ј. Јовичић: Школа за гитару, II и III део.
- В. Андре: Збирка композиција за гитару.
- Х. Сагрерас: Лекције за гитару.
- Шири литература по избору наставника.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- две лествице кроз три октаве;
- четири етиде;
- три комада. ЈАВНИ

НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Лествица са каденцом и интервалима – само једна врста;
2. Етида;
3. Два комада – један полифони.

VI разред
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Даљи рад на комплетном музичком усавршавању који подразумева захтеве у темпу, квалитету тона, динамици, боји, агогици, односно у целокупном музичком изразу.
- Рад на тремоло техници.
- Усавршавање украса – трилер.
- Рад на октавним флажолетима и на разним врстама ефеката (тамбора, пициката, ефекат добоша и др.).
- Рад на штимовању инструмента.

ЛИТЕРАТУРА

- Ј. Јовичић: Школа за гитару, III, IV и V део – само делови предвиђени програмом и прилагођени способностима ученика
- Ј. Јовичић: Композиције на фолклорне теме Балкана и Шпаније
- В. Андре: Збирка композиција за гитару
- Ф. Карули: Сонате
- М. Ђулијани: Сонатине
- Ф. Сор и Сеговија: 20 етида
- Шира литература по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- две лествице кроз три октаве;
- две етиде;
- два комада.

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна трооктавна лествица;
2. Једна етида;
3. Један став сонатине или сонате, свите или варијације;
4. Један комад.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Примарни задатак коме професори, примењујући овај програм, треба да стреме је развој љубави ка музици и стварање потребе за музицирањем. Овако стечено музичко образовање мора постати важан део опште културе сваког ученика. Следећи задатак је да се талентованим и амбициознијим ученицима постави здрава и чврста основа за наставак школовања и то не само техничка (рад прстију), већ права музичка, која подразумева музички израз. Темелј програма чини Школа за гитару Јована Јовичића, чија прва три дела обрађују комплетну проблематику школе за основно музичко образовање. Музички материјал који се обрађује обухвата различите композиције, почев од најједноставнијих вежби (празне жице), па све до развијенијих цикличних и полифонних форми. Скале, вежбе или етиде морају бити саставни део свакога часа. Највећу важност у свирању техничких вежби треба дати развојности и правилној ритмизацији, па тек потом лепоти тона и брзини. Полифонија има задатак да развија музичку интелигенцију, меморију, да побољша слушне способности и развије осећај за стил. Разноврстан избор комада подстаћи ће машту, осећајност и темперамент. До доброг звучања композиција мора се доћи не само конкретним изражајним захтевима (динамиком боја, артикулација), већ и непрекидном анимацијом која мора прво оживети, а потом одржати ученикову жељу за музицирањем. Програм дозвољава велику слободу избора за све врсте композиција. Идеја је да се програм природније представи сваком ученику, а у зависности од његових способности и жеља. Слобода избора мора обезбедити квалитет свирања (ритмичност, тонска јасноћа, правилан избор темпа), а не број или тежину пређених композиција. Будући да је, нарочито у оквирима индивидуалне наставе, наставни процес снажно обележен феноменом трансфера, наставник, у функцији "трећег родитеља", представља важну идентификациону фигуру, у пресудној мери одговорну за музичку, а знатним делом и личну судбину свог ученика. Оваква одговорност обавезује наставника на основно упознавање учениковог породичног окружења (пре свега, интензитета и карактера родитељске подршке учениковом музичком школовању и нивоа њихових очекивања), једнако као и услова у којима ученик живи (нарочито квалитета инструмента на којем вежба или могућности набавке инструмента, уколико га ученик не поседује). Опскрбљен подацима ове врсте, наставник ће бити у стању да прецизније процени ученикову личност, посебно његову музичку мотивацију и његове развојне капацитете те да, на основу такве процене, креира наставно-васпитни третман, којим ће ученика довести до оптималног остварења његовог индивидуалног потенцијала. Није потребно наглашавати у којој мери наставников став према ученику ваља да буде обележен наклоношћу, топлином, саосећањем, разумевањем, подршком, охрабрењем и поштовањем. Пошто је примарна наставникова улога да негује учеников таленат, то неизбежно ограничава његов критицизам на веома уско подручје крајње неопходности – једино у којем се он може сматрати конструктивним. Од наставника се очекује да се редовно, савесно припрема за часове и пажљиво прати и планира развој сваког свог појединог ученика. Ова припрема обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са учениковог репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку. Претпоставка је да ће добар наставник увек имати на уму комплексност и свеобухватност процеса музичке наставе и да ове њене важне стране никад неће запостављати ради пуког усавршавања искључиво занатске компоненте учениковог свирања. То значи да ће се он, током читавог периода учениковог рада на одабраном делу, трудити да му пренесе не само своје знање о прстореду, техничким поступцима и извођачким изражајним средствима неопходним за примерено извођење дела, него и одређен број суштински важних информација о аутору дела, историјској епохи којој припада и специфичним особинама самог дела (облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединоствима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности). Квалитет првог и неколицине наредних часова (педагошка пракса ово потврђује) најчешће пресудно утиче на даљи развој учениковог интересовања за музику. Наставнику се, из тог разлога, препоручује да посвети повишену пажњу овој проблематици, изналажењем и практичном применом најподстицајнијих и најинспиративнијих могућих наставних метода. Препоручују се велика умереност и опрез у организовању ученикових такмичарских активности. Обазрив наставник неће допустити да ученикова мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, једнако као што неће упасти у опасну замку вредновања резултата сопственог рада бројем награда и признања које његови ученици освајају. Равноправан третман свих ученика у класи наставник не сме, ни на какав начин и ни под каквим условима, да доведе у питање. Било какав дискриминаторски став у односу на степен музичке обдарености или неко друго учениково индивидуално својство сматра се педагошки и морално недопустивим. Савестан наставник ће, разуме се, обазривим, интроспективно-аналитичким приступом проблематици индивидуалног наставног процеса пажљиво штитити ученика од развојно погубног пројектовања сопствених амбиција. Једна од најважнијих потврда његове исправне педагошке позиције биће упоран рад на сопственом усавршавању – повременим учењем нових дела, стицањем додатних увида у област гитарске литературе, честим одласцима на концерте, праћењем актуелних збивања у светској дискографији, јавним наступањем, периодичним обнављањем теоријског знања, читањем методолошке, педагошке и психолошке литературе, сталним допуњавањем личног образовања и проширивањем свог културног и духовног хоризонта.

ИНСТРУМЕНТИ СА ДИРКАМА - КЛАВИР, ХАРМОНИКА

КЛАВИР

I ЦИКЛУС (I, II и III разред)

Назив предмета	КЛАВИР
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима делове клавира и начин добијања тона на клавиру; – правилно седи за клавиром; – изражајно пева, а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; – опише својим речима појмове канон, имитација; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу музике; – користи уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Положај за клавиром. Постава руку и прстију. Вежбе за опуштање.</p> <p>Вежбе за правилно ритмизирање.</p> <p>Неговање музичке меморије. Привикавање ученика на самоконтролу звука и схватање музичког облика.</p> <p>Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Вежбе за гипско зглоба (свирање интервала).</p> <p>Динамичке ознаке: пијано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо.</p> <p>Ознаке за темпо: анданте, модерато, алегро.</p> <p>Појам лука.</p> <p>Појам фразе.</p> <p>Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима.</p> <p>Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте.</p> <p>Увођење ученика у начине вежбања.</p> <p>Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале.</p> <p>Остале ознаке на које се налази у литератури предвиђеној програмом.</p> <p>Контрола звука.</p> <p>Полифонија – канон, имитација.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Дурске скале по квинтном кругу (почевши од тона ЦЕ) до четири повисиле у размаку једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном смеру од истог тона.</p> <p>Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положаји два обртаја трогласно у четвртинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела Кршић, Николајев – Бајер: <i>Школа за клавир</i> – од вежбе 85 и даље – Диверноа: <i>Етиде оп. 76</i> – основне вежбе за клавир – Черни: <i>Оп. 599, оп. 139, I свеска</i> – Гњесина: <i>Клавирска абецеда</i>, избор – Лешхорн: <i>Мелодичне етиде оп. 192</i>, избор – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир Ниво А и Ниво Б</i> – М. Лили Петровић <i>Увођење у музику и свирање на клавиру са професором</i> – А. Артабаљевскаја <i>Први сусрет са музиком</i> – И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма		
<ul style="list-style-type: none"> – лествице и трозвучи по програму – тридесетпет композиција – вежбе, етиде и разни комади. 		
Јавни наступи		
<ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
Програм смотре на крају школске године:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица по избору; 2. Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; 3. Две композиције различитог карактера. <p>Смотра на крају године не подлеже нумеричком начину оцењивања.</p>		

Кључни појмови садржаја: клавир, тон, слушање, динамика, темпо

Назив предмета	КЛАВИР
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – опише својим речима и одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима једноставније фактуре; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа пијанисимо, мецо-пијано, фортисимо, мецофортс; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника; – развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; – свира са наставником или другим учеником дела за клавир четвороручно; – самостално, изражајно свира композиције напамет; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Технички и музички захтеви</p> <p>Повезивање прсторедних група навише и наниже (развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида).</p> <p>Вежбе за глпкост зглоба шаке кроз свирање интвала.</p> <p>Вежбе за легато свирање.</p> <p>Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина.</p> <p>Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти.</p> <p>Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецо-пиано.</p> <p>Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији.</p> <p>Увођење у педализацију – вежбе.</p> <p>Свирање четвороручно.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Молске скале по квинтном кругу до четири повисилице (почевши од тона А) у осминама у размаку две октаве, паралелно.</p> <p>Трозвучи, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакордом.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јела Кршић: <i>Клавирска читанка</i> за други разред – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир Ниво Ц</i> – М. Лили Петровић <i>Канон за почетнике</i> – Диверноа: <i>Op. 176</i> – Лемоан: <i>Дечје етиде op. 37</i> – Гњесина: <i>Мале етиде</i>, I део – Беренс: <i>Op. 70</i> – Черни: <i>Op. 139, 24 етиде</i> – М. Живковић: <i>Међумурје мало, Текла вода Караишца</i> – Лаковишкаја: <i>Редакција зборника полифоних композиција</i> (Хендл, Корели, Кригер и други) – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i>, избор лакших – Хендл: <i>Избор композиција у редакцији Јеле Кршић</i> – <i>Избор сонатина</i>: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине – Збирка „Наши композитори за младе пијанисте” – З. Христић: <i>Тачкице</i> – Р. Петровић: <i>Игра, Украјинска игра</i> – С. Хофман: <i>Две басне</i> – Б. Предић: <i>Прича моје лутке</i> – М. Тајчевић: <i>За мале</i> – В. Миланковић: <i>Дечје приче, 25 мијатура</i> за I и II разред – Избор лаких композиција (Просвета, Београд) – Шуман: <i>Op. 68</i> – Гречанинов: <i>Op. 99</i> – Гедике: <i>Op. 36</i> – Гурлит: <i>Op. 82</i> – Раули: <i>Op. 36 и 37</i> – Б. Барток: <i>За децу – Клавирска музика за почетнике, Микрокосмос I</i>, избор – Мајкапар: <i>24 лаке композиције op. 16</i> – Кабалевски: <i>Op. 30</i> – Скот: <i>Кутија играчака</i> – И друге композиције одговарајуће тежине <p>Композиције за свирање четвороручно</p> <ul style="list-style-type: none"> – Избор из Почетне школе Јеле Кршић. – Избор из школа Николајева и Соколова. – Дијабели: <i>Мелодијске вежбе op. 149</i> – Дијабели: <i>Сонатине op. 24</i> – Дијабели: <i>Op. 163</i> – И друге композиције одговарајуће тежине

Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – Два става из различитих сонатина (сонате) или један став сонатине (сонате) и варијације.
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године
Смотра (на крају првог полугодишта): 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред Програм смотре на крају школске године: 1. Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; 2. Две композиције по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: слушање, динамика, карактер, педал

Назив предмета	КЛАВИР
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – негује культуру тона; – објасни својим речима значења термина музичке форме и конструкције дела; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – препознаје музичке елементе у свирању других клавириста; – свира у дуу са наставником или са другим учеником.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Даљи рад на техници зглоба кроз свирање интервала до квинте. Техничке вежбе са ритмичким варијантама и хроматским транспозицијама. Шире нијансирање у динамици, истицање мелодије и диференцирање десне и леве руке. Детаљнија анализа облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки прудудар, пралтрилер и краћи трилер. Свирање у дуу.</p> <p>Техничке вежбе Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске скале по квартном кругу до четири предзнака (почевши од тона ЕФ) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно. Хроматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка за трећи разред</i> – Лемоан: <i>Дејче етиде оп. 37</i> – Черни: Оп. 849, избор – Бертини: 25 етида оп. 100, избор – Диверноа оп. 176 – Гедике: <i>Оп. 32 и 47</i>, број 5, 6 и 8 – Лак: <i>Оп. 172</i> Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i> – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка, избор</i> – Иванов – Радкевич: <i>Осам полифоних двогласних комада</i>, избор – Хендл: <i>Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић</i> – Педагошки репертоар за децу – Кригер, Кунау, Пахелбел, Фишер, Фробергер Друге композиције одговарајуће тежине. – Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатне домаћих и других аутора одговарајуће тежине. – Гњесина: <i>Тема и шест малих варијација</i> – Кабалевики оп. 51: Варијације Ефдур – Сорокин: Тама са варијацијама амол – Кулау: <i>Варијације Гедур</i> – Кршић и Шишмановић: Збирка Наши композитори за младе пијанисте – Логар, Рајичић и Илић: <i>За мале клавиристе</i> – Рајичић: <i>Дејча збирка</i>, избор</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – Тајчевић: <i>Дјеци и I мала свита</i> – Душан Радић: <i>Рондино</i> – ЛоткаКалински: <i>Међумурје мало</i> – Шкерјанец: <i>24 прелудијума</i>, избор лакших – Р. Мац: <i>Стара ура игра полку</i> – Чајковски: <i>Албум за младе, оп. 39</i>, избор – Шуман: <i>Албум за младе, оп. 68</i>, избор – Б. Барток: <i>Деци, Микрокосос II</i> – Гречанинов: <i>Деца књига оп. 98</i> – О. Шин: <i>Од јутра до сумрака</i> – Шите: <i>Из веселог дечјег доба</i>, избор – Хајдн: <i>Мале игре</i>, избор – Моцарт: <i>14 дечјих композиција</i> – Скот: <i>Животиње</i>, избор – Сарауер: <i>Слике из дечјег доба</i> – Хачатуријан: <i>Андантино</i> – Лутославски: <i>12 малих комада</i> – Мајкапар оп. 33: <i>Минијатуре</i> – Вилалобос: <i>Изабрани лаки комади</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка</i>, избор – Рауди: <i>19 малих комада</i>, избор – Поцоли: <i>Мали комади</i> – И друге композиције одговарајуће тежине <p>Композиције за свирање четвороручно</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дијабели: <i>Две сонатине</i>. – Стравински: <i>Пет малих комада</i>. – Беренс: <i>Мелодијске вежбе</i>. – Ржиковски: <i>Од ступња ступњу, Сонатина, оп. 79</i>. – Бинг: <i>Из дечјег света</i>. – И друге композиције одговарајуће тежине
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – Два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција за четвороручно свирање. 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <p>1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред.</p> <p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине или варијације; 4. Једна композиција по слободном избору. 		

Кључни појмови садржаја: трилер, двоглас, синкопирани педал, клавирски дуо, полифонија

II ЦИКЛУС (IV разред)

Назив предмета	КЛАВИР
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Решавање техничких и музичких проблема.</p> <p>Вежбе за:</p> <ul style="list-style-type: none"> – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. <p>Припремне вежбе за веће интервале.</p> <p>Израђивање технике двогласа у полифоним композицијама.</p> <p>Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације.</p> <p>Примена педала.</p> <p>Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ...</p> <p>Украси – двоструки прелудар, групето, трилер.</p> <p>Читање с листа лакших композиција.</p> <p>Свирање у клавирском дуу.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Молске скале по квартном кругу (почевши од тона ДЕ) до пет предзнака кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању.</p> <p>Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању.</p> <p>Велико разлагање трозвуча (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.</p>

<p>– критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.</p>		<p>Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска хрестоматија за IV разред</i> – Беренс: <i>Оп. 61, I и II свеска</i>, избор од бројева 2, 3, 8, 10, 13, 15, 16, 19 и 21 – Черни: <i>Оп. 849</i>, избор од бројева 13, 15, 25 и 26 – Черни: <i>Оп. 299, I и II свеска</i>, избор од бројева 1, 2, 4, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18 и 20 – Хелер: <i>Етиде I и II свеска, оп. 47</i>, сизбор – Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми (6 и 12)</i>, избор – Хендл: <i>Избор композиција</i>, у редакцији Јеле Кршић – Глинка: <i>Четири двогласне фуге</i> – Мјасковски оп. 78: <i>Двогласне фуге демол и гемол</i> – Друге полифоне композиције. – Хајдн: <i>Сонатине и сонате</i> – Моцарт: <i>Бечке сонатине</i> – Кулау: <i>Сонатине – теже</i> – Клементи: <i>Сонатине</i> – Бетовен: <i>Сонатина оп. 49, Гедур</i> – Кабалевики: <i>Варијације демол на словачку тему</i> – Николајев: <i>Мале варијације у класичном стилу</i> – Мајкапар: <i>Варијације на руску тему оп. 8</i> – Бетовен: <i>Варијације Ефдур на швајцарску тему</i> – Друге варијације по избору. – Рајичић: <i>Свита демол, Мала клавирска свита</i> – Ј. Бандур: <i>Успаванка</i> – М. Тајчевић: <i>Дјеци, II мала свита</i> – Наши композитори за младе пијанисте. – ЛоткаКалински: <i>Стари далматински плесови</i> – Козина: <i>Дивертимента</i> – Готовац: <i>Минијатуре</i> – Григ: <i>Лирски комади</i>, избор – Кабалевики: <i>Дечје композиције</i>, избор – Черепњин: <i>Десет веселих комада</i>, избор – Гречанинов: <i>Оп. 99–119, 123, 127</i>, избор – Шуман: <i>Албум за младе</i>, избор, <i>Сонатина Гедур</i> – Прокофјев: <i>Музика за децу</i> – Дворжак: <i>Два бисера</i> – Мусоргски: <i>Суза</i> – Кулак: <i>Дечји живот</i> – Шостакович: <i>Игра лутака</i>, избор – Карганов: <i>Албум за младе, оп. 21</i>, избор – Пахуљски: <i>Прелудијум цемол</i> – Глијер оп. 31: <i>Дванаест лаких комада</i> – Скарлати: <i>Пет лаких комада</i> – Драгои: <i>Минијатуре</i> – Кодаљ: <i>Дечје игре</i> – Бетовен: <i>За Елизу</i> – И друге композиције одговарајуће тежине.</p> <p>Композиције за свирање четвороручно – Вебер: <i>Тема с варијацијама Гедур оп. 10, Шест лаких комада</i> – Ј. К. Бах: <i>Рондо Ефдур</i> – Шуман: <i>Оригинални четвороручни комади оп. 85</i> – Шуберт: <i>Варијације емол оп. 10</i> – Шите: <i>Шпанске ноћи оп. 144</i> – Бертини: <i>25 етида оп. 97</i> – Дијабели: <i>Соната оп. 73</i> – Ржиковски: <i>Албум за младе оп. 22</i> И друге композиције одговарајуће тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција домаћег аутора.</p>		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта): 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред 2. једна виртуозна етида Испитни програм (на крају школске године): 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине (сонате) или варијације; 4. Једна композиција по слободном избору.</p>		

Кључни појмови садржаја: диференцијација, динамичка лествица, арпеђо, транспонованье

УПУТСТВО ЗА

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља кошта-но-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. Потребно је водити рачуна о економичности покрета приликом свирања како би се спречиле било какве физичке повреде изазване свирањем и радити на флексибилности извођачког апарата.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима, а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример, композицију.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одгова- рајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање. Наставник има могућност да по слободном избору, одабере и композиције које нису наведене у програму водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим техничким могућностима и музичким интересовањима, естетским захтевима и исходима. Треба бити опрезан у избору тешких музичких дела којима ученици нису дорасли, јер се у том случају могу појавити проблеми који могу проузроковати и физичке повреде.

Већ у другом циклусу, у складу са способностима ученика и стеченим музичким и техничким вештинама корисно је наставу обогати камерном музиком. Свирањем у ансамблу они се уче међусобној музичкој подршци која подразумева активно слушање, неговање заједничке музичке идеје и прилагођавање свог извођачког хабитуса. Садржаји дају наставнику слободу да изабере оптималан програм у којем ће ученик моћи да одговори на све техничке захтеве истовремено уживајући у свирању.

Препоручује се и заједничко музицирање наставника и ученика. На тај начин ученик се опушта у заједничком свирању и схвата му- зичку колегијалност без обзира на звање (ученик, професор).

Наставник и родитељи морају бити главна карика у развоју личности ученика.

Наставник ће обазривим, интроспективноаналитичким приступом проблематици индивидуалног наставног процеса пажљиво шти- тити ученика од развојно погубног пројектовања сопствених амбиција или амбиција родитеља. Такмичења могу бити један од показате- ља достигнућа ученика, али треба бити обазрив у избору такмичења и односу очекивања и реалног стања ученика.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посеђивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко ми- шљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Ученицима треба помоћи у стварању радних навика и развијати им свест о неопходности свакодневног вежбања. Значајно је, такође подстицати их за самостално музичко изражавање и пратити развој њиховог музичког укуса, вешто утицати на њега и развијати критич- ки однос пун поштовања према различитостима.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уло- жен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Уколико је ученик на почетку године упознат са критеријумима оцењивања мања је вероватноћа да ће доћи до неспоразума или нејасног вредновања његовог залагања. Треба константно подстицати ученике на даље напредовање, али му и предочавати музичке тен- денције и врхунска достигнућа.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нерепалним оче- кивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

II ЦИКЛУС (IV, V и VI разред)
(Наставни план и програм СЛ.Гл.бр.5/2010)

ЦИЉ

Оспособљавање ученика за бављење музиком на нивоу основношколског знања и за наставак школовања у средњој музичкој школи.

ЗАДАЦИ

- ❖ Интензиван и континуиран рад на развоју физиолошких и психолошких слуховних способности – спољашњег (контролног) и унутрашњег (менталног) слуха, навике размишљања у тонским представама (тонске контемплатације) и потребе за изражавањем звуком (духовног слуха).
- ❖ Упознавање ученика са грађом клавира (резонантном кутијом, поклопцем, клавијатуром, системом полуга са чекићима, чивијама, жицама, пригушивачима, педалима, механиком производње звука...), његовим акустичким својствима (специфичношћу амплитуде клавијарског звука, регистарском неједначеношћу и

- феноменом аликвотне резонанце) и изражајним могућностима (тонским опсегом, динамичким дијапазоном и колористичким својствима).
- ❖ Овладавање основном техником свирања на клавиру – савлађивањем, на основном нивоу, свих врста техничких проблема: репетиција, трилера, тремола, лествица, позиционих и ванпозиционих арпеђа и фигурација, дуплих нота, акорада, скокова и полифоније.
 - ❖ Постизање разумевања значења и важности универзалних музичких изражајних средстава (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације, акцентуације и инструментације) и изградња способности њихове адекватне стилске употребе у процесу извођења музичког дела.
 - ❖ Музичко описмењавање – постизање вештине течног читања и писања нота у виолинском и бас кључу, разумевање значења најучесталијих (нумеричких, графичких и вербалних) темповских, карактерних, метричких, динамичких, агогичких, акцентних и артикулационих ознака у нотном тексту и континуиран рад на развоју способности спретног свирања *Prima vista*.
 - ❖ Усвајање основних знања из области музичке теорије, хармоније, контрапункта и музичких облика, као и основних знања из области музичке историје – ради изградње способности поузданог препознавања стилских епоха, њихових кључних карактеристика и уметничке вредности најуспелијих дела њихових истакнутих представника.
 - ❖ Упознавање најзначајнијих дела из области клавирске литературе, њихове уметничке вредности и основних чињеница из биографија њихових аутора.
 - ❖ Оспособљавање за самостално учење и вежбање.
 - ❖ Стицање искуства редовног јавног наступања (самосталног и у ансамблу) изградња одговорног става у односу на висок стандард захтева савремене концертне и такмичарске праксе.
 - ❖ Изградња навике редовног слушања уметнички вредне музике (у виду тонског записа или концертног извођења).
 - ❖ Развијање и профилирање естетских музичких критеријума (способности препознавања и адекватне процене уметничке вредности музичког дела или његове интерпретације).
 - ❖ Развијање афирмативних етичких ставова према националној и светској пијанистичкој баштини, њеној важности у домаћој и светској музичкој култури, професији пијанисте (извођача и педагога) и значају његове улоге у друштву.

IV разред (2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

Наставак рада на развоју унутрашњег и спољашњег слуха даљим усложњавањем тешкоћа савладаних у претходном разреду, с нарочитом пажњом усмереном на препознавање вертикално-хоризонталних (хармонско-мелодијских) односа у оквиру задатих примера за вежбање. Развој свести о основним релацијама унутар тоналитета и релацијама тоналитета унутар квинтног круга и успостављање, у вези са овом проблематиком, чврсте везе са садржајима текуће наставе солфеђа. Стицање почетног искуства у свирању по слуху кратких, једноставних, дијатонских мелодија (хармонизованих плагалним и аутентичним каденцирајућим обртима) и развој елементарне вештине импровизовања у оквиру оваквих тешкоћа. Наставак рада на поступку свесног меморисања музичког дела, у циљу постепеног развијања способности слуховне контемплације (размишљања у тонским представама). Наставак рада на развијању музичке фантазије указивањем на аналогије међу уметничким вредностима дела из разних области уметничког изражавања (књижевности, сликарства, вајарства, архитектуре...), упоређивањем, изградњом способности увиђања и подстицајним разговорима (поједностављеног садржаја, примереног учениковом узрасту) на теме из области музичке естетике. Даље обогаћивање искуства у употреби педала, радом на композицијама сложенијих захтева на овом плану и почетак рада на стварању навике целисходног употребљавања левог педала – у сврху промене боје (тембра), а не утишавања звука. Продубљивање осетљивости на лепоту клавирског звука, доследним радом на усавршавању извођачке вештине "певања" на клавиру – нарочито пажљивим, темељним изучавањем композиција полифоне структуре и композиција с романтичарском кантиленом. Проширивање знања из области орнаментације упознавањем са групетом и трилером, њиховом варијантама и основним правилима њиховог извођења у оквирима барокног, ласичног и романтичног стила. Даље усавршавање ефикасности извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева (нарочито оних које третирају проблем трилера и активности "горњих" прстију) и инсистирањем на савлађивању њиховог "Брзо-дуго-гласно-јасно" начина извођења - креирањем и увежбавањем ритмичких и фактуралних варијаната појединих тешких одломака и постепеним подизањем темпа извођења (према индивидуалним могућностима ученика) ка граници солидног виртуозитета. Навикавање на економичну и сврсисходну употребу метронома у процесу вежбања (повремену, искључиво у сврху краткотрајне контроле темпа или односа темпа у оквиру композиције) с инсистирањем на увиђању суштинске разлике између музичких изражајних средстава метра и ритма, односно метричног и ритмичног свирања. Употпуњавање знања о ознакама темпа, карактера, динамике и агогике, у зависности од ознака на које ученик наилази током изучавања прописаног годишњег репертоара. Обогаћивање искуства у савладавању полиритмичких тешкоћа свирањем лествица у сложенијим полиритмичким комбинацијама (триоле са квартолама и квартоле са триолама), четвороручно или на два клавира, са наставником. Стално усавршавање вештине читања *Prima vista*, вежбањем примера са сложенијим тешкоћама на овом плану (самосталним или у сарадњи са наставником – четвороручно или на два клавира). Проширивање знања о музичким облицима основним информацијама о варијацијама, ронду и сонати. Континуиран рад на развоју навике самосталног вежбања задавањем мотивишућих домаћих задатака и подстицањем ученика на припремање (за концертно извођење) кратких, једноставних композиција, без велике помоћи

наставника. Укоренивање навике редовног слушања уметнички вредне музике повременим заједничким преслушавањем тонских снимака једноставних, популарних композиција које припадају различитим жанровима, разговарањем о њиховом садржају и уметничкој вредности и коментарисањем извођачких квалитета њихових интерпретатора. Стицање почетног такмичарског искуства узимањем учешћа у такмичењима једноставних програмских захтева, у сврху постепене изградње индивидуалног става према феномену музичког такмичења и раног прихватања високих захтева актуелних такмичарских извођачких стандарда (односи се претежно на напредне, извођачки мотивисане и подијумски оријентисане ученике).

ЕТИДЕ И ВИРТУОЗНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

- Беренс: Етиде, оп. 61
- Черни: Етиде, оп. 849 и оп. 299
- Хелер: Етиде, оп. 47
- Друге етиде сличне тежине.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

- Бах: Мали прелудијуми и Двогласне инвенције
- Глинка: Четири двогласне фуге
- Мјасковски: Оп. 78, двогласне фуге
- Друге полифоне композиције барокних, романтичних или савремених композитора доступне извођачком узрасту ученика.

КОМПОЗИЦИЈЕ МАЛЕ ФОРМЕ

- Шопен: Ноктурна у це-молу и цис-молу, оп. постх. и Полонеза у ге-молу, оп. постх.
- Шуман: Албум за младеж, оп. 68
- Григ: Лирски комади
- Кабалеvски: Дечје композиције
- Гречанинов: Оп. 99, Оп. 119, Оп. 123, Оп. 127.
- Шостакович: Игре лутака
- Казела: 11 дечјих комада
- Барток: Микрокосмос, III и IV свеска
- Друге композиције сличне тежине.

СОНАТИНЕ И ВАРИЈАЦИЈЕ

- Моцарт: Бечке сонатине
- Бетовен: Соната оп. 49, бр. 2, Ге-дур
- Шуман: Соната оп. 118, бр. 1, Ге-дур
- Кабалеvски: Варијације на словачку тему
- Николајев: Мале варијације у класичном стилу
- Мајкапар: Варијације на руску тему, оп. 8
- Друге сонатине, сонате или варијације сличне тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ДОМАЊИХ АУТОРА

- С. Рајичић: Мала клавирска свита
- М. Тајчевић: Дјеци, II мала свита
- Ј. Бандур: Успаванка
- Друге композиције домаћих аутора сличне тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПИСАНЕ ЗА ЧЕТВОРОРУЧНО ИЗВОЂЕЊЕ

- Дијабели: Соната оп. 73
- Вебер: Тема са варијацијама, оп. 10
- Бертини: Етиде, оп. 97
- Шуберт: Варијације у е-молу
- Шуман: Оп. 85
- Друге композиције сличне тежине писане за четвороручно извођење.

ЛЕСТВИЦЕ

Дес-дур, Гес-дур, еф-мол и ха-мол.

Препоручене варијанте:

- дурске лествице, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве;
- у супротним смеровима, с почетком у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, сваком руком кроз две октаве;
- молске и хроматске лествице паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, континуирано, навише и наниже, кроз четири октаве.

Артикулација: легато.

Динамика: пиано или форте.

Препоручени минимални темпо: четвртина = 60 (код извођења у супротним смеровима: четвртина = 40).

ТРОЗВУЦИ

Дес-дур, Гес-дур, еф-мол и ха-мол.

Препоручене варијанте:

- велики положај (мали положај са удвојеним основним тоном – такозвано "велико разлагање"), квинтакорд, сектакорд и квартсектакорда, разложено, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве;
- велики положај, симултано, у акордима паралелно, у четвртинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз две октаве.

Артикулација: разложено – легато; у акордима – портато.

Динамика: пиано или форте.

Препоручени минимални темпо: четвртина = 60.

НАПОМЕНА

Уколико ученику, због његовог узраста, још увек није удобно да "узима" акорде у овом положају, може да их свира без удвојеног основног тона – као у претходним редима.

ЧЕТВОРОЗВУЦИ

Доминантни и умањени септакорди за дурске и молске тоналитете Це, Ге, Де, Еф, Бе и Ес.

Препоручене варијанте:

- мали положај (такозвано "мало разлагање"), септакорд, квинтсектакорд, терцквартакорд и секундакорд, разложено, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз две октаве;
- мали положај, симултано (у акордима), паралелно, у четвртинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз две октаве. Артикулација: разложено – легато; у акордима – портато. Динамика: пиано или форте.

Препоручени минимални темпо: четвртина = 60.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- четири етиде (или виртуозне композиције);
- четири композиције, по слободном избору;
- три полифоне композиције;
- једна соната или став из сонате и циклус варијација;

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

СМОТРА (на крају првог полугодишта)

- једна лествица и једна виртуозна етида.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна полифона композиција;
2. Једна етида (или виртуозна композиција);
3. Један став сонатине;
4. Једна композиција по слободном избору.

V разред
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Усавршавање способности свирања по слуху употребом нешто сложенијих примера дијатонских мелодијских образаца (хармонизованих одговарајућим каденцирајућим обртима) и стицање почетног искуства у импровизовању елементарне пратње за једноставну певачку, гудачку или дувачку деоницу.
- Наставак рада на техници свесног меморисања (учењем само из нота без употребе инструмента, крајње једноставних, фактурално елементарних композиција, по извођачким тешкоћама доступних ученику првог и другог разреда основне школе), у циљу даљег развијања способности слуховне контемплације.
- Стални развој музичке фантазије и даље профилирање ученикових критеријума у области уметничког садржаја и естетске вредности музичког дела.
- Даље усавршавање вештине употребе педала изучавањем композиција специфичних извођачких тешкоћа на овом плану.
- Посвећивање нарочите пажње изучавању композиција полифоне структуре (са ученицима просечних способности - не тежих од двогласних) и композиција са романтичарском кантиленом, ради даљег развоја извођачке вештине "певања" на клавиру.
- Проширивање знања из области орнаментације упознавањем (теоријским и кроз извођачку праксу) нових варијанти већ познатих украса и начина њиховог извођења у оквирима барокног, класичног и романтичног стила.
- Интензиван рад на даљем развоју могућности извођачког апарата, путем савлађивања свих врста техничких тешкоћа (у варијантама прилагођеним индивидуалним могућностима ученика) са посебним нагласком на даљем савлађивању "Брзо-дуго-гласно-јасно" начина свирања, у сврху постизања вишег ступња виртуозитета.
- Континуирано употпуњавање знања о ознакама темпа и карактера, у зависности од ознака на које ученик наилази током изучавања композиција из задатог годишњег репертоара.
- Стално усвајање нових знања из области музичке теорије и историје (повезано са композицијама које ученик изучава у току године).
- Обогаћивање искуства у савладавању полиритмичких тешкоћа свирањем лествица у сложенијим полиритмичким комбинацијама, четвороручно или на два клавира, с наставником (триоле са квинтолама и квинтоле са триолама) и самостално (дуоле са триолама и триоле са дуолама).
- Даље усавршавање вештине читања *Prima vista*, вежбањем примера са сложенијим и разноврснијим тешкоћама (самосталним или у сарадњи с наставником – четвороручно или на два клавира). Упознавање са најпопуларнијим делима оркестарске и друге неклавирске литературе свирањем њихових поједностављених транскрипција.
- Проширивање знања о музичким облицима додатним информацијама о варијацијама, ронду, сонати и сонатном циклусу. Посебно посвећивање пажње детаљној анализи облика композиција извођених у оквиру текућег годишњег репертоара.
- Континуиран рад на развоју навике самосталног вежбања задавањем разноврсних, мотивишућих, домаћих задатака и подстицањем ученика на самостално припремање (за концертно извођење) нешто захтевнијих композиција, уз незнатну помоћ наставника.
- Одржавање навике редовног слушања уметнички вредне музике даљим стимулисањем интересовања за упознавање нових тонских снимака и повременим заједничким одласцима на концерте.
- Даље обогаћивање такмичарског искуства узимањем учешћа у такмичењима са доступним програмским захтевима, у сврху дубљег упознавања личне мотивације за овакву врсту извођачке активности и степена извођачке успешности и ефикасности у њеним оквирима (односи се, пре свега, на ученике израженијих извођачких способности).

ЛИТЕРАТУРА

ЕТИДЕ И ВИРТУОЗНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

- Черни: Етиде оп. 299
- Крамер и Билов: Етиде
- Беренс: Етиде оп. 61
- Лешхорн: Етиде оп. 38
- Друге етиде сличне тежине.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

- Бах: Двогласне инвенције, фугете и поједини ставови из Француских свита
- Хендл: Поједини ставови из свита
- Јаковски: У старом стилу, оп. 43
- Друге полифоне композиције барокних, романтичних или савремених композитора доступне извођачком узрасту ученика.

КОМПОЗИЦИЈЕ МАЛЕ ФОРМЕ

- Григ: Лирски комади
- Менделсон: Песме без речи
- Шуберт: Два скерца
- Прокофјев: Музика за децу
- Кабалевски: Оп. 37
- Мартину: Лутке
- Барток: Микрокосмос, III и IV свеска
- Друге композиције сличне тежине.

СОНАТЕ, СОНАТИНЕ И ВАРИЈАЦИЈЕ

- Хајдн: Сонате, по избору
- Моцарт: Соната Це-дур, КВ 545, Соната Ес-дур, КВ 282
- Бетовен: Соната оп. 49, бр. 1, ге-мол, Сонате Woо 47 (Ес-дур, еф-мол и Де-дур)
- Шуман: Соната оп. 118, бр. 2, Де-дур
- Вебер: Анданте са варијацијама, оп. 3
- Лукомски: Варијације у еф-молу
- Друге сонате или варијације сличне тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ДОМАЊИХ АУТОРА

- С. Рајичић: Мала клавирска свита
- М. Логар: Два менуета
- В. Мокрањац: Мала свита
- Ј. Славенски: Игре и песме са Балкана
- Друге композиције домаћих аутора сличне тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПИСАНЕ ЗА ЧЕТВОРОРУЧНО ИЗВОЂЕЊЕ

- Моцарт: Сонате у Де-дуру и Бе-дуру
- Дворжак: Багателе, оп. 47
- Шуберт: Соната у це-молу
- Шуман: Дванаест комада оп. 85
- Друге композиције сличне тежине писане за четвороручно извођење.

ЛЕСТВИЦЕ

Фис-мол, цис-мол, гис-мол, ес-мол и бе-мол.

Препоручене варијанте:

- дурске и молске лествице, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве;
- у супротним смеровима, у шеснаестинама, с почетком у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, сваком руком кроз две октаве;
- паралелно, у осминама, у интервалима терце, сексте и дециме, навише и наниже, континуирано, кроз две октаве;
- хроматске лествице, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве.

Артикулација: легато. Динамика: пиано или форте.

Препоручени минимални темпо: четвртина = 80 (код извођења у супротним смеровима: четвртина = 60).

ТРОЗВУЦИ

Фис-мол, цис-мол, гис-мол, ес-мол и бе-мол.

Препоручене варијанте:

- велики положај (мали положај са удвојеним основним тоном – такозвано "велико разлагање"), квинтакорд, сектакорд, и квартсектакорд, разложено, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве;
- велики положај, квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд, симултано (у акордима), паралелно, у четвртинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве;
- арпеђа (разлагање са променом позиције), паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве.

Артикулација: разложено (велики положај и арпеђа) – легато; у акордима – портато. Динамика: пиано или форте.

Препоручени минимални темпо: четвртина = 80.

ЧЕТВОРОЗВУЦИ

Доминантни и умањени септакорди за дурске и молске тоналитете. А, Е, Ха, Ас, Дес и Гес.

Препоручене варијанте:

- велики положај (мали положај са удвојеним основним тоном – такозвано "велико разлагање), септакорд, квинтсектакорд, терцквартакорд и секундакорд, разложено, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз две октаве;
- велики положај, симултано (у акордима), паралелно, у четвртинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз две октаве;
- арпеђа, у интервалу октаве, паралелно, навише и наниже, континуирано, кроз две октаве.

Артикулација: разложено (велики положај и арпеђа) – легато; у акордима – портато.

Динамика: пиано или форте.

Препоручени минимални темпо: осмина = 80.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- четири етиде (или виртуозне композиције);
- четири композиције, по слободном избору;
- три полифоне композиције;
- једна соната или став из сонате и циклус варијација;
- једна композиција домаћег аутора.

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

СМОТРА (на крају првог полугодишта)

- једна лествица и једна виртуозна етида.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна полифона композиција;
2. Једна етида (или виртуозна композиција);
3. Један став из сонате;
4. Једна композиција по слободном избору;
5. Једна композиција домаћег аутора.

VI разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Интензивирање рада на развоју активности унутрашњег и спољашњег слуха употребом примера дијатонских и једноставних хроматских хармонско-мелодијских образаца, савлађивањем вештине њиховог репродуковања на инструменту и стицањем сложенијег искуства у импровизовању пратње за певачку, гудачку или дувачку деоницу - функционалног у оквирима аматерске делатности, а истовремено, довољног за евентуалан наставак школовања у средњој музичкој школи.
- Наставак рада на техници свесног меморисања (учењем, само из нота, без употребе инструмента, нешто компликованијих, фактурално сложенијих композиција - по извођачким тешкоћама лако доступних ученику трећег разреда основне школе), у циљу довођења способности слуховне контемплације на солидан аматерски ниво, са перспективом даљег развоја током евентуалног наставка школовања у средњој музичкој школи.
- Оспособљавање ученика за самостално развијање музичке фантазије и континуирано индивидуално профилирање основних критеријума у области музичке естетике настављењем са праксом повременог вођења дискусија и задавањем домаћих задатака различитог типа везаних за ову тематику.
- Даље посвећивање пажње изучавању композиција полифоне структуре (трогласних и, изузетно, са ученицима натпросечних способности, лаких четворогласних) и композиција са романтичарском кантиленом, ради дефинитивног, сталног усвајања извођачке вештине "певања" на клавиру.
- Интензиван рад на даљем усавршавању ефикасности извођачког апарата, с нагаласком на савлађивању проблематике разложеног и симултаног свирања октава (само код ученика чијем је извођачком апарату овај технички проблем доступан) и на даљем унапређивању "Брзо-дуго-гласно-јасно" начина свирања - у сврху развијања навике дуготрајног, свакодневног рада на овој проблематици, с крајњим циљем достизања веома солидног степена извођачког виртуозитета (превасходно код ученика натпросечних извођачких способности).
- Заокруживање степена стечених знања из области музичке теорије и историје у целину која задовољава потребе аматерског бављења музиком, а уједно представља и солидну основу за даљу надградњу у оквирима средњег музичког школовања.
- Усавршавање вештине извођења полиритмичких тешкоћа свирањем лествица у још сложенијим

полиритмичким комбинацијама, четвороручно или на два клавира, с наставником (квартоле са квинтолама и квинтоле са квартолама) и самостално (триоле са квартолама и квартоле са триолама, и квартоле са квинтолама и квинтоле са квартолама), с крајњим циљем постизања веома функционалне слуховно-моторне координације.

- Довођење вештине читања *Prima vista* на ниво који задовољава потребе у оквирима аматерског бављења музиком, једнако као и на ниво отворене перспективе даљег развоја ове способности током евентуалног наставка школовања у средњој музичкој школи.
- Проширивање знања о музичким облицима још сложенијим информацијама о варијацијама, ронду, сонати, сонатном циклусу и свити, кроз континуиран процес повезивања стеченог теоретског разумевања са личном извођачком праксом.
- Континуиран рад на развоју навике самосталног вежбања задавањем сложенијих домаћих задатака и подстицањем ученика на припремање тежих композиција за концертно извођење (без помоћи наставника, у потпуности самостално).
- Дефинитивно стварање сталне потребе за слушањем уметнички вредне музике и навике редовног одласка на концерте.
- Даље стицање такмичарског искуства узимањем учешћа у домаћим и интернационалним такмичењима са тежим програмским захтевима (за ученике који испољавају натпросечну извођачку способност).
- Интензивна, пажљива, свеобухватна анализа (наставника, у сарадњи са учеником и његовим родитељима) степена знања и искуства које је ученик усвојио током шестогодишњег школовања, стања његове мотивације везане за даља улагања у сопствени музички развој и постојања услова за евентуалан успешан наставак школовања у средњој музичкој школи.

ЛИТЕРАТУРА

ЕТИДЕ И ВИРТУОЗНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

- Черни: Етиде, оп. 299 и оп. 740
- Лешхорн: Етиде, оп.66
- Крамер и Билов: Етиде
- Мошковски: Етиде, оп. 18
- Друге етиде сличне тежине.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

- Шопен: Композиције из Оп. постх, ноктурна, валцери, полонезе
- Бах: Двогласне и Трогласне инвенције и Француске свите (поједини ставови)
- Хендл: Свите (поједини ставови)
- Друге полифоне композиције барокних, романтичних или савремених композитора доступне извођачком узрасту ученика.

КОМПОЗИЦИЈЕ МАЛЕ ФОРМЕ

- Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол
- Бетовен: Багателе, оп. 33
- Шуман: Оп. 99 и оп. 120
- Григ: Лирски комади
- Менделсон: Песме без речи
- Чајковски: Годишња доба
- Бородин: Мала свита
- Регер: 10 малих комада, оп. 44
- Барток: Микрокосмос, V и VI свеска
- Друге композиције сличне тежине.

СОНАТЕ И ВАРИЈАЦИЈЕ

- Хајдн: Сонате, по избору
- Моцарт: Сонате у Це-дуру (КВ 309 и КВ 330), у Еф-дуру (КВ 280 и КВ 332)
- Бетовен: Соната у ге-молу, оп. 49, бр.1, Соната у Ге-дуру, оп. 79
- Кабалевски: Варијације у Бе-дуру, оп. 40
- Беркович: Варијације на Паганинијеву тему
- Друге сонате или варијације сличне тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ДОМАЋИХ АУТОРА

- В. Мокрањац: Игре
- Ј. Славенски: Игре и песме са Балкана
- М. Тајчевић: Српске игре
- Д. Деспић: Сонатина in F
- Друге композиције домаћих аутора, сличне тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПИСАНЕ ЗА ЧЕТВОРОРУЧНО ИЗВОЂЕЊЕ

- Шуман: Слике са истока, оп. 66
- Казела: Пупацетио
- Респиги: Шест малих комада
- Стравински: Три лака комада
- Равел: Моја мајка гуска
- Друге композиције сличне тежине писане за четвороручно извођење.

ЛЕСТВИЦЕ

По слободном избору.

Препоручене варијанте:

- дурске и молске лествице, паралелно, у шеснаестинама, у интервалима октаве, терце, сексте и дециме, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве;
- у супротним смеровима, с почетком у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, сваком руком кроз две октаве;
- хроматске лествице, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве.

Артикулација: легато. Динамика: пиано или форте.

Препоручен минимални темпо: четвртина = 100.

ТРОЗВУЦИ

По слободном избору.

Препоручене варијанте:

- велики положај (мали положај са удвојеним основним тоном – такозвано "велико разлагање"), разложено и симултано, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве;
 - арпеђа, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве.
- Артикулација: разложено (велики положај и арпеђа) – легато; у акордима – портато. Динамика: пиано или форте.

Препоручени минимални темпо: осмина = 80.

ЧЕТВОРОЗВУЦИ

Доминантни и умањени септакорди, по слободном избору.

Препоручене варијанте:

- велики положај (мали положај са удвојеним основним тоном – такозвано "велико разлагање"), разложено и симултано, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве;
 - арпеђа, паралелно, у шеснаестинама, у интервалу октаве, навише и наниже, континуирано, кроз четири октаве.
- Артикулација: разложено (велики положај и арпеђа) – легато; у акордима – портато. Динамика: пиано или форте.

Препоручени минимални темпо: четвртина = 80.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- четири етиде (или виртуозне композиције);
- четири композиције, по слободном избору;
- три полифоне композиције;
- једна соната или став из сонате и циклус варијација;
- једна композиција домаћег аутора.

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

СМОТРА (на крају првог полугодишта)

- једна лествица и једна виртуозна етида.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна полифна композиција;
2. Једна етида (или виртуозна композиција);
3. Један став сонате;
4. Једна композиција, по слободном избору;
5. Једна композиција домаћег аутора.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Образовање и васпитање ученика музике је изразито захтеван и одговоран посао. Подразумева се да онај који се њиме бави, поред одговарајућег професионалног знања и искуства треба, свакако, да поседује још и доста широк увид у основне принципе и законитости развојне психологије. Будући да је, нарочито у оквирима индивидуалне наставе, наставни процес снажно обележен феноменом трансфера, наставник, у функцији "трећег родитеља", представља важну идентификациону фигуру, у пресудној мери одговорну за музичку, а знатним делом и личну судбину свог ученика. Оваква одговорност обавезује наставника на основно упознавање учениковог породичног окружења (пре свега, интензитета и карактера родитељске подршке учениковом музичком школовању и нивоа њихових очекивања), једнако као и услова у којима ученик живи (нарочито квалитета инструмента на којем вежба или могућности набавке инструмента, уколико га ученик не поседује). Опскрбљен подацима ове врсте, наставник ће бити у стању да прецизније процени ученикову личност, посебно његову музичку мотивацију и његове развојне капацитете те да, на основу такве процене, креира наставно-васпитни третман, којим ће ученика довести до оптималног остварења његовог индивидуалног потенцијала. Није потребно наглашавати у којој мери наставников став према ученику ваља да буде обележен наклоношћу, топлином, саосећањем, разумевањем, подршком, охрабрењем и поштовањем. Пошто је примарна наставникова улога да негује учеников таленат, то неизбежно ограничава његов критицизам на веома уско подручје крајње неопходности – једино у којем се он може сматрати конструктивним. Од наставника се очекује да се редовно, савесно припрема за часове и пажљиво прати и планира развој сваког свог појединог ученика. Ова припрема обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са учениковог репертоара аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку. Претпоставка је да ће добар наставник увек имати на уму комплексност и свеобухватност процеса музичке наставе и да ове њене важне стране никад неће запостављати ради пуког усавршавања искључиво занатске компоненте учениковог свирања. То значи да ће се он, током читавог периода учениковог рада на одабраном делу, трудити да му пренесе не само своје знање о прстореду, педализацији, техничким поступцима и извођачким изражајним средствима неопходним за примерено извођење дела, него и одређен број суштински важних информација о аутору дела, историјској епохи којој припада и специфичним особинама самог дела (облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности). Квалитет првог и неколицине наредних часова (педагошка пракса ово потврђује) најчешће пресудно утиче на даљи развој учениковог интересовања за музику. Наставнику се, из тог разлога, препоручује да посвети већу пажњу овој проблематици, проналажењем и практичном применом најподстицајнијих и најинспиративнијих могућих наставних метода. Препоручују се велика умереност и опрез у организовању ученикових такмичарских активности. Обазрив наставник неће допустити да ученикова мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, једнако као што неће упасти у опасну замку вредновања резултата сопственог рада бројем награда и признања које његови ученици освајају. Равноправан третман свих ученика у класи наставник не сме, ни на какав начин и ни под каквим условима, да доведе у питање. Било какав дискриминаторски став у односу на степен музичке обдарености или неко друго учениково индивидуално својство сматра се педагошки и морално недопустивим. Савестан наставник ће, разуме се, обазривим, интроспективно-аналитичким приступом проблематици индивидуалног наставног процеса пажљиво штитити ученика од развојно погубног пројектовања сопствених амбиција. Једна од најважнијих потврда његове исправне педагошке позиције биће упоран рад на сопственом усавршавању – повременим учењем нових дела, стицањем додатних увида у област клавирске литературе, честим одласцима на концерте, праћењем актуелних збивања у светској дискографији, јавним наступањем, периодичним обнављањем теоријског знања, читањем методолошке, педагошке и психолошке литературе, сталним допуњавањем личног образовања и проширивањем својег културног и духовног хоризонта.

ХАРМОНИКА

I ЦИКЛУС (I, II и III разред)

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике хармонике и начин добијања тона; – правилно седи и држи инструмент; – правилно поставља руке на обе клавијатуре; – правилно води и мења мех; – примени основне елементе нотне писмености, чита виолински и бас кључ; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, акценте, понављање; – примени означену артикулацију и обликује фразу; – употреби регистре у циљу промене боје и висине тона; – самостално свира соло кратке композиције напамет; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Карактеристике инструмента. Седење и држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Мех. Вилолински и бас кључ. Основне ознаке. Артикулација. Регистри. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвучи: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Ф-дур (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано)</p> <p>ЛИТЕРАТУРА: – З. Ракић: <i>Хармоника за 1.разред основне музичке школе</i> (уџбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В. Терзић: <i>Школа за хармонику</i>, 1. свеска; – А. Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 1. свеска; – Ј. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1. свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1. свеска;</p>
Обавезни минимум програма:		
<ul style="list-style-type: none"> – Це-дур, Ге-дур, лествице (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано); – тридесет техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима); – осам комада, песмица; 		
Јавни наступи:		
-обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра: Једна лествица; Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); Две композиције, по слободном избору;		

Кључни појмови садржаја: хармоника, тон, музичка фраза, нотне вредности, јавни наступи.

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – одсвира мотив и реченицу уз јасно диференцирање мелодије од пратње; – свира шеснаестине, пунктиране осмине и триоле; – примени основне елементе динамичког нијансирања; – свира хармонске интервале и легато помоћу заједничког тона; – уједначи технику леве и десне руке; – свира у тактовима 4/8, 2/2, 3/2, 4/2; – примени ознаке за темпо: алегро, андантино, адађо, ленто; – изводи једноставнија мелодијска кретања на обе клавијатуре, као увод у полифонију; – примени акцентирање тона мехом; – користи све регистре који су на располагању; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Мотив и реченица. Шеснаестина, пунктирана осмина и триоле. Динамичко нијансирање – пиано, мецопиано, мецофорте, форте, крешендо и декрешендо. Легато и интервали. Техника леве и десне руке. Врсте такта: 4/8, 2/2, 3/2, 4/2. Нове ознаке за темпо. Мелодијска кретања. Акцентирање мехом. Регистри. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвучи: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Еф-дур и упознавање са а-мол лествицом (дурске паралелно у четвртинама и осминама; Трозвук, мало разлагање и симултано; молска лествица паралелно у четвртинама; трозвук мало разлагање и симултано)</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – З. Ракић: <i>Хармоника за 2.разред основне музичке школе</i>(уџбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В. Терзић: <i>Школа за хармонику</i>, 2. свеска; – А. Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 2. свеска; – Ј. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1. свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1. свеска;</p>

Обавезни минимум програма: – лествице и трозвучи по програму; – петнаест техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима); – шест композиција различитих епоха и садржаја;
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године;
Смотра: 1. Једна лествица; Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); Једна полифона композиција; Једна композиција, по слободном избору;

Кључни појмови садржаја: тон, нотне вредности, такт, техника, регистри, јавни наступи.

Назив предмета	ХАРМОНИКА
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – испољи техничку спретност леве и десне руке; – свира хармонске интервале са подметањем и пребацивањем прстијудесне руке; – примени репетицију тона десном и левом руком са разним комбинацијама прсторедом; – примени украсе; – примени динамичко нијансирање; – примени регистре у односу на стил и карактер композиције; – примени знања из музичких облика при тумачењу нотног текста; – меморише музички текст; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Техника леве и десне руке. Свирање подметањем и пребацивањем прстију. Репетиција тона. Украси: дуги и кратки предудар, мордент, пралтрилер и краћи трилер. Динамичко нијансирање. Регистри. Музички облици. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале до три предзнака паралелно у четвртинама, осминама и шесестинама, трозвуч-мало разлагање и симултано</p>
		<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 3. разред основне музичке школе</i> (учбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В. Терзић: <i>Школа за хармонику</i>, 3. свеска; – З. Вукосављев: <i>Избор композиција за хармонику за 3. и 4. разред</i> – 1. и 2. свеска; – А. Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 2. свеска; – Ј. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2. свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2. свеска;

Обавезни минимум програма: – лествице по програму; – десет техничких вежби – етида; – пет композиција различитих епоха и садржаја;
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.
Смотра (на крају првог полугодишта): – две композиције по слободном избору; Испит: Једна лествица; Једна етида; Једна полифона композиција; Једна композиција по слободном избору;

Кључни појмови садржаја: музички облици, меморија, техника, артикулација, динамика, јавни наступи

II ЦИКЛУС (IV разред)

Назив предмета	ХАРМОНИКА
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да: – испољи техничку спретност десне и леве руке при свирању композиције са елементима полифоније; – примени различите прстореде при свирању интервала и акорада; – користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције; – свира једноставније композиције цикличног облика, сонатине, свите; – примени украсе, двоструки предудар, групето и трилер; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне и леве руке. Прстореде. Регистри. Украси. Скокови на обе клавијатуре. Музички облици. Јавни наступи. Скале и трозвице Дурске и молске скале до четири предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама, а одговарајуће молске скале кроз две октаве у паралелном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама Дурски и молски трозвучи четворогласно у малом разлагању и симултано Свирање октава симултано и разложено ЛИТЕРАТУРА – З. Ракић: <i>Хармоника за 4. разред основне музичке школе</i> (учбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i> ; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i> ; – В. В. Терзић: <i>Избор етида и композиција</i> , 1. свеска; – З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику</i> за 3. и 4. разред – 1. и 2. свеска; – А. Факин: <i>Школа за хармонику</i> , 3. свеска; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i> , 2. свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i> , 2. свеска;
Обавезни минимум програма; – лествице по програму; – осам техничких вежби-етида; – четири композиције различитих епоха и садржаја; – једна циклична композиција;		
Јавни наступи: –обавезна два јавна наступа током школске године;		
Смотра (на крају првог полугодишта): две композиције по слободном избору; Испит: 1. Једна лествица; 2. Једна етида; 3. Једна полифона композиција; 4. Једна циклична композиција или две композиције различитог карактера;		

Кључни појмови садржаја: техника, артикулација, динамика, регистри, јавни наступи

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ХАРМОНИКА

I. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Свирањем на инструменту активира се велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење и fine моторичке радње.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични од- нос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опа- жајне и сазнајне активности ученика. Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућно- стима ученика и инвентивношћу наставника.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно свирање. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и правилно користе извођачки апарат. Неопходност неговања и одржава- ња коштано-мишићног и слушног апарата треба да буде стандард.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Предности индивидуалне наставу треба максимално искористити у раду са ученицима. Имајући у виду психо-физичке и музичке способности као и сазнајне капацитете сваког ученика, његово породично окружење и све остале чиниоце у образовно васпитном процесу, сваком ученику понаособ треба прилагодити програмске захтеве и приступ настави и учењу. Све захтеве треба остваривати кроз мањи или већи број једноставнијих па сложенијих примера, у зависности од могућности ученика.

Техничку поставку треба развијати кроз техничке елементе лествица и акорада, етида, вежби. Рад на техници меха треба прилагоди-ти одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању, адекватно узрасту ученика.

Кроз композиције старих мајстора ученика треба упознати са стилем и припремити за полифонију. Разни комади и цикличне форме су важни за развој музичког размишљања, фразирања и концентрације код ученика. Регистре треба правилно употребити у односу на музичке и техничке захтеве. Стално треба радити на квалитету тона, ритмичко-метричкој стабилности, меморији, динамици, агогици.

Ученицима треба помоћи у планирању вежбања уз развијање одговорног односа према начину рада и поштовању процедура у стицању техничких вештина. Учити их истрајности и упорности развијати осетљивост и сензибилност у интерпретацији музичких дела.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

II ЦИКЛУС (V и VI разред)
(Наставни план и програм СЛ.Гл.бр.5/2010)

V разред
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Детаљније упознавање елемената полифоније (глас, тема, имитација, одговор итд.) и техничких средстава којима се она остварује, уз евентуалну употребу баритон-баса.
- Рад на анализи облика: тема са варијацијама, свита, сонатни облик, сонатина.
- Упознавање и детаљнија примена већег броја ознака за динамику и темпо.
- Рад на сложенијим захтевима вођења меха (тремоло, тремоландо, рикошет мехом).
- Примена и промене регистра у односу на стил и карактер композиције (подела на три групе у односу на могућности транспонована).
- Упућивање ученика на самостално решавање лакших проблема у примени прсторедра, разних начина извођења појединих врста артикулације, вођењу меха и примени регистра.
- Читање с листа одговарајућих вежби, етида и комада.

ЛЕСТВИЦЕ

- Дурске и молске лествице до пет предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању, трозвучи у великом разлагању и симултано.

- Доминантни септакорд у малом разлагању и симултано, октаве симултано и разложено.

ЛИТЕРАТУРА

- В. В. Терзић: Избор етида и композиција, II и III св.
- З. Ракић: Хармоника за 5. разред основне музичке школе (уџбеник).
- З. Ракић: Хрестоматија за хармонику.
- З. Ракић: Композиције за хармонику.
- З. Вукосављев: Избор композиција за хармонику за 5. и 6. разред - 1. и 2. свеска.
- З. Ракић: Хармоника – албум за младе.
- А. Факин: Марљиви хармоникаш
- М. Барачков: Избор композиција за хармонику, III св.
- Л. Међери: Избор композиција за хармонику, III св.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- лествице по програму;
- осам етида;
- четири композиције различитих епоха и садржаја;
- једна циклична композиција.

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

СМОТРА (на крају првог полугодишта)

- етида и композиција по слободном избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица (четвртина = 84);
2. Једна етида;
3. Једна полифона композиција;
4. Једна циклична композиција. Испитни програм се изводи напамет.

VI разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Стицање основних појмова о стиливима преко литературе која се обрађује.
- Обрада сложенијих двогласних и једноставнијих трогласних полифоних композиција, уз евентуалну употребу баритон-баса.
- Рад на даљем усавршавању техничких и музичких елемената као нераздвојне целине.
- Постизање ритмичке стабилности у вези са техничком сигурношћу у одређеном темпу.
- Укључивање регистра на крајим нотним вредностима без претходне припреме и сложенија примена регистра у циљу бољег музичког изражавања. Транспоновање регистрима.
- Проверавање стеченог знања и самосталности ученика у раду. Примена разних начина извођења појединих врста артикулације, динамике и регистара у зависности од стила и карактера композиције.
- Читање с листа етида и комада евентуално, импровизација пратње.

ЛЕСТВИЦЕ

- Дурске и молске лествице до шест предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању.
- Дурски и молски трозвуци (мало, велико разлагање и симултано), доминантни и умањени септакорди у малом великом разлагању и симултано кроз две октаве у паралелном кретању.
- Свирање октава симултано и разложено.
- Хроматска лествица у паралелном кретању.

ЛИТЕРАТУРА

- В. В. Терзић: Избор етида и композиција, II и III св.
- З. Ракић: Хармоника за 6. разред основне музичке школе (уџбеник).
- З. Ракић: Хрестоматија за хармонику.
- З. Ракић: Композиције за хармонику.
- З. Вукосављев: Избор композиција за хармонику за 5. и 6. разред - 1. и 2.

свеска.

- З. Ракић: Хармоника – албум за младе.
- А. Факин: Марљиви хармоникаш
- М. Барачков: Избор композиција за хармонику, III св.
- Л. Међери: Избор композиција за хармонику, III св.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- лествице по програму;
- шест етида ;
- четири композиције различитих епоха и садржаја;
- једна циклична композиција.

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

СМОТРА (на крају првог полугодишта)

- етида и композиција по слободном избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица;
2. Једна етида;
3. Једна полифона композиција;
4. Једна циклична композиција;
5. Једна композиција виртуозног карактера.

Испитни програм се изводи напамет.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Индивидуалну наставу треба максимално користити у раду са ученицима, без обзира на њихове способности. То је неопходно код овог инструмента, а у складу са физичким могућностима почетника. Приликом постављања односа између пограмских захтева и планираног градива треба имати у виду све основне особине ученика. Прилагођавање наведених програмских захтева способностима ученика и његовом интересовању уједно усмерава ка квалитетнијој литератури и слушању одговарајућих композиција на нивоу узраста. Све захтеве треба остварити кроз мањи или већи број једноставнијих, односно сложенијих примера, зависно од могућности ученика. Техничке елементе лествица и акорада, разних вежби и етида треба користити за одговарајуће поступно напредовање и овладавање основним облицима техничке поставке. Треба постићи одређени темпо кроз уједначени рад прстију у техничким вежбама и етидама, као и рад на техници меха. Рад на техници меха се прилагођава одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању, адекватно узрасту ученика. Транскрибоване композиције старих мајстора користе се путем упознавања стила, као припрема за полифонију и каснији развој сложеније слушне контроле, уз независност прстију и руку. Разни комади и једноставне цикличне форме су потребне за почетни развој музичке маште, смисла за облик и тонске боје, као и концентрације код ученика. Употреба регистара треба да буде правилно постављена у односу на поједине музичке и техничке захтеве. Неговање квалитета тона, ритмичко-метричке стабилности, меморије, динамике, агогике и осталих елемената чак и код најједноставнијих примера школске литературе је важно за формирање комплетне музичке личности ученика на нивоу његовог узраста и могућности.

ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

ФЛАУТА

I ЦИКЛУС (I, II и III разред)

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред: **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона; – дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника; – контролише положај тела при свирању; – правилно поставља и држи инструмент; – производи самостално тон; – самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке; – правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – покаже позитиван однос према заједничком свирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Упознавање са флаутом, њеним карактеристикама и начином одржавања.</p> <p>Основно нотно описмењавање – упознавање са нотним вредностима и паузама.</p> <p>Основе технике дисања: удисај и издисај уз подршку трбушних мишића (дијафрагме), без инструмента и са њим.</p> <p>Поставка усана (амбажура) на глави флауте.</p> <p>Емитовање (добијање) тона у првој октави (количина, брзина и правац ваздуха).</p> <p>Улога језика – атак.</p> <p>Правилно држање инструмента: – држање тела; – поставка леве руке – стабилан ослонац на кажипрст; – поставка десне руке – стабилан ослонац на палац и мали прст.</p> <p>Овладавање грифовима прве октаве.</p> <p>Основне артикулације: портато и легато.</p> <p>Музичка меморија – неговање и развијање.</p> <p>Издржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега.</p> <p>Камерно музицирање са наставником (дуо).</p>
		<p>Вежбе за развој покретљивости прстију тј. технике.</p> <p>Увођење у начине самосталног рада код куће.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Упознавање са тоналитетима и њиховим трозвучима у оквиру савладаног тонског опсега у целим нотама, половинама и лаганим четвртинама (Ге и Еф- дур)</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Рикије: <i>Мени не мањка даха</i> – Т. Ван: <i>Почетна књига за флауту</i> – Бантаи – Шипош: <i>АБЦ</i> – А. Кавчић Пуцихар: <i>Свирамо флауту</i> – М.Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – 1-3 – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту за први разред</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <p>Избор комада из збирке Хрестоматија 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Руска народна песма: <i>Топ-Топ</i>, Кабалевски: <i>Мала полка</i>, Руска народна песма: <i>Препелица..</i>) – Ј. Хајдн: <i>Ариета</i> – Х. Персел: <i>Ригодон</i> – Чешка народна песма: <i>Анушка</i> – Пуцихар: <i>Лунина песма</i> – Е. Босвел: <i>Мало магаре</i> – Л. В. Бетовен: <i>Шкотска игра</i> – А. Гедике: <i>Игра</i> <p>и друге композиције сличног садржаја и тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника – избор неколико једноставних комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Програм смотре:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица напамет; 2. једна етида; 3. једна композиција по слободном избору 		

Кључни појмови садржаја: тон, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Други**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона;– дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника;– правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника;– производи самостално тон;– самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке;– примењује основне елементе музичке писмености приликом свирања и читања нотног текста у виолинском кључу;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољава самопоуздање током јавног наступа;– користи предности дигитализације у слушању и извођењу;– испољи позитиван однос према заједничком музицирању;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Правилно држање инструмента:</p> <ul style="list-style-type: none">– држање тела;– поставка леве руке – стабилан ослонац на кажипрст;– поставка десне руке – стабилан ослонац на палац и мали прст. <p>Правилно дисање – контрола. Амбажура и њена контрола. Улога језика – атак. Овладавање грифовима прве и друге октаве. Основне артикулације: стакато и легато. Основни елементи музичке писмености. Основне ознаке темпа. Музичка меморија – неговање и развијање. Тонски опсег: d1 – d3. Изддржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега. Технике вежбе за развој покретљивости прстију. Самостално вежбање – начини и процедуре. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске лествице до два предзнака, са тоничним квинтакордима, кроз две октаве. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега.</p>
		<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none">– М. Мојс: <i>Флаутиста почетник</i>– 3-7 вежбе– Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор– Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор– Г. Гариболди: <i>Етиде</i> – избор <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none">– Композиције из збирке <i>Хрестоматија 1:</i>– В. А. Моцарт: <i>Мајска песма, Песма пастира</i>– Н. Бакланова: <i>Хоровод</i>– Е. Перишон : <i>Рано јутро</i>– Хамилтон: <i>Песма дуги</i>– Ј. Брамс: <i>Успаванка</i>– К. В. Глук: <i>Плес духова</i>– В. А. Моцарт: <i>Арија Папагена</i>– Е. Кронке: <i>Моменто њокосо</i>– Е. Храдечки: <i>Сунчани реге</i>– М. Кесик: <i>Пипова звона</i>
Обавезни минимум програма – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника; избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотре: 1. једна лествица напамет; 2. једна етида; 3. једна композиција по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: тон, динамика, темпо, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Трећи**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да: – правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; – кратко опише технику дисања коју користи при свирању; – користи проширен тонски опсег инструмента; – контролише позицију тела приликом свирања; – изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – самостално вежба код куће – радо свира у камерном саставу. – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Континуирана контрола исправно постављеног дисања. Контрола амбажуре. Тонски опсег: ce^1 - ge^3 . Грифови прве, друге и дела треће октаве. Атак : координација прста и језика. Основне динамичке разлике (<i>f</i> , <i>p</i>). Музичка фраза – елементи и обликовање. Свирање композиција различитих садржаја уз клавирску пратњу. Музичка меморија – неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник–ученик; ученик– ученик). Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске лествице до три предзнака, са тоничним квинтакордима у обраћајима. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега. ЛИТЕРАТУРА Школе и етиде за флауту – М. Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – 7-10 – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>Етиде</i> – избор и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу – Избор композиција из збирке <i>Хрестоматија 1</i> – В. Поп: <i>Срећни дом</i> – В. Поп: <i>Шумско цвеће</i> – Чичков: <i>Скерцо; Скерцино</i> – Госек: <i>Гавота</i> – Е. Храдечки: <i>Сунчани реге</i> – С. Цоплин: <i>Забављач</i> – Гедике: <i>Иера</i> – Р. Л. Каин: <i>Прелудијум и игра</i> – Г. Ф. Телеман: <i>Менует II из Свите у а – молу</i> – Ј. Л. Дусек: <i>Менует</i> – П. Николић: <i>Андантино</i> и други комади сличног садржаја и тежине.
Обавезни минимум програма – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту; избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у четвртинама и осминама; 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: тон, динамика, темпо, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

II ЦИКЛУС (IV разред)

Назив предмета:	ФЛАУТА
Циљ:	Циљ учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се постиже развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.
Разред:	Четврти
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – правилно поставља и држи инструмент; – контролише позицију тела приликом свирања; – правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; – изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – користи проширен тонски опсег инструмента; – примењује различите артикулације и вибрато; – примењује основне ознаке за темпо и динамику; – учествује на јавним наступима; – самостално вежба код куће; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Контрола амбажуре. Интонација, слушање и штимовање инструмента.</p> <p>Тонске вежбе.</p> <p>Поставка вибрата.</p> <p>Уједначеност квалитета тона у свим регистрима инструмента.</p> <p>Овладавање грифовима прве, друге и дела треће октаве.</p> <p>Динамичко нијансирање (f, mf, mp, p).</p> <p>Основни украси (трилер, предудар, пралтрилер, мордент).</p> <p>Музичка меморија – неговање и развијање.</p> <p>Заједничко свирање (наставник–ученик; ученик–ученик).</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Дурске и молске скале до четири предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у оквиру савладаног тонског опсега у различитим артикулацијама, у осминама и лаганим шеснаестинама, напамет. Дупле терце и терце у покрету. Скале свирати развијено.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – од 10 и даље – М. Мојс: <i>24 мале етиде</i> – М. Мојс: <i>Тонске вежбе</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – В. Поп: <i>30 лаких етида за флауту оп.320</i> – Г. Гариболди: <i>Мињон етиде оп.131</i> – избор <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Поп: <i>Арабела</i> – Г. Тихомиров: <i>Мала корачница</i> – В. Поп: <i>Шпанска игра</i> – В. А. Моцарт: <i>Арија Тамина из опере Чаробна фрула</i> – М. П. Мусоргски: <i>Гонак</i> – Л. Вајнер: <i>Игра лисице</i> – Вебер: <i>Дудова колиба</i> – К. Дебиси: <i>Мали црнац</i> <p>и други комади сличног садржаја и тежине.</p>
Обавезни минимум програма:		
<ul style="list-style-type: none"> – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; – избор неколико комада уз клавирску пратњу 		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и лаганим шеснаестинама 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет 		

Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, динамика, темпо, дисање, слушање музике, свирање, музички бонтон

II ЦИКЛУС (V и VI разред)
(Наставни план и програм за основно музичко образовање и васпитање Сл.Гл.бр.5/2010)

V разред флауте
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Рад на квалитету тона и чистој интонацији.
- Рад на артикулацијама.
- Остваривање техничког напредовања ученика.
- Савлађивање дела из литературе.

ЛЕСТВИЦЕ

- Дурске лествице до пет предзнака, са тоничним квинтакордом, у обртајима, у различитим артикулацијама, у осминама и лаганим шеснаестинама.
- Хроматика – поставка (напамет).
- Упознати ученика са начином свирања двоструког језика. Динамика. Вибрато.

ЛИТЕРАТУРА

- М. Мојс: Тонске вежбе
- М. Мојс: 25 мелодијских етида
- Г. Гариболди: 20 малих етида, оп. 132
- Љ. Димитријевић: Школа за флауту – избор
- В. Поп: Шпанска серенада
- К. Дебиси: Мали црнац
- А. Томази: Мали корзикански пастир
- М. Јеличанин: Ноктурно и Скерцо
- Ј. Андерсен: Скерцино
- Моњушко: Преслица
- М. Пот: Сичилијана
- Ј. Донжон: Пан
- Л. Вајнер: Игра лисице
- Р. Валентајн: 12 соната – избор

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска лествица са тоничним квинтакордима у осминама и лаганим шеснаестинама, напамет;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једно дело уз клавирску пратњу, напамет.

VI разред
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Упознати ученика са начином свирања двоструког и троструког језика.
- Обновити све научене тоналитете са новим техничким захтевима.
- Обрадити етиде у свим тоналитетима, које по својим захтевима омогућавају даљи развој тонских и техничких могућности ученика.
- Наставити рад на тонским и техничким вежбама.

ЛЕСТВИЦЕ

- Дурске и молске лествице (сви тоналитети) са тоничним трозвучима, доминантним и умањеним септакордима, у обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму од две октаве у шеснаестинама.
- Лествице свирати развијено.
- Хроматика – развијање у различитим ритмичким покретима.
- Напамет.

ЛИТЕРАТУРА

- М. Мојс: Тонске вежбе
- Тафанел и Гобер: Техничке вежбе
- Г. Гариболди: 20 распеваних етида, оп. 88
- Љ. Димитријевић: Школа за флауту за IV разред - избор
- К. В. Глук: Арија из опере „Орфеј”
- Ф. Госек: Тамбурен
- Е. Песар: Андалузија
- Е. Келер: Романса
- Г. Форе: Сичилијана, оп. 78
- Б. Годар: Алегрето, оп. 116
- Ж. Демерсман: Венецијански карневал
- М. Логар: Пасторала
- Г. Ф. Хендл: Соната Еф-дур или ге-мол
- Б. Марчело: Соната Бе-дур, или де-мол
- Г. Ф. Телеман: Соната: Еф-дур
- А. Вивалди: Концерт број 5 у Еф-дуру, оп. 10

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.

ЈАВНИ НАСТУПИ

- обавезна два јавна наступа током школске године.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска лествица са тоничним квинтакордима, доминантним и умањенима септакордима у шеснаестинама, хроматика, напамет;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једно дело за извођење уз пратњу клавира, напамет.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

У настави флауте посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона и његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дусања и правилну импостацију. Од самог почетка применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана. Посебну пажњу обратити на тонске вежбе у дужим нотним вредностима преко којих ученик треба током школовања у основној музичкој школи да овлада тоновима флауте подједнако звучно и квалитетно. Упоредо са тонским радити и на техничким вежбама које почев од једноставнијих ка сложенијим, доприносе развоју свих техничких елемената владања инструментом. Посебну пажњу усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама.

У току школовања обрадити све тоналитете како дурске тако и молске.

У раду на етидама, без обзира на годину учења, увек и до краја инсистирати на потпуном овладавању сваким техничким и тонским захтевом који је садржан у нотном тексту. Упутити ученика на аналитичан приступ рада који се односи на тоналитет и евентуалне предзнаке у току саме вежбе, сложеније ритмичке, техничке и тонске елементе као и рад на појединим пасажима који захтевају посебну пажњу. Код ученика преко етида разноврсног садржаја и захтева развијати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање.

У раду са комадима уз пратњу клавира, од самог почетка код ученика развијати осећање за интерпретацију која у себи садржи основне стилске карактеристике композиције и кроз правилно усмеравање омогућити ученику развијање његове способности да у потпуности изрази своју музикалност.

Неопходно је пажњу ученика усмерити на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмента и правилна примена технике дусања.

КЛАРИНЕТ

I ЦИКЛУС (I, II и III разред)

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – опише својим речима карактеристике кларинета и начин добијања тона; – правилно стоји и држи кларинет; – држи правилно амбажуру и обе руке, правилно дише; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе за квалитет тона, стакато, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање..;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Поставка правилног дисања и вежбе дисања. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Поставка амбажуре. Техника десне руке: – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно постављање палца за ослањање инструмента; – правилно позиционирање шаке.
– примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Техника леве руке: – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно позиционирање шаке. Стакато техника: правилно ударање врхом језика у трску. Вежбе за развој моторике прстију леве руке. Скале и трозвучи: Це, Ге, Де, Бе и Еф-дур, а, е, де, ха и ге мол у две октаве. ЛИТЕРАТУРА – Бруно Брун: <i>Школа за кларинет број 1</i> – Радивој Лазић: <i>Учим кларинет број 1</i> и остала литература сличне тежине по избору наставника
Обавезни минимум програма – дурске и моске скале до једног предзнака – 20 етида – 2 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм смотри – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Један комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)		

Кључни појмови садржаја: амбажура, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	КЛАРИНЕТ
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји и држи инструмент; – свира уједначено малу, прву и другу октаву; – свира технике легато и стакато; – примени основне елементе нотне писмености и теорије у свирању; – чита нотни текст у виолинском кључу; – чита динамичке и ознаке за темпо; – свира вежбе за побољшање технике тона и моторике прстију; – свира у опсегу од Е до це3; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању извођења. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонске и техничке вежбе за унапређивање целокупног извођачког апарата (тон, амбажура, техника прстију и језика). Синхронизација језика и прстију. Рад на побољшању интерпретације. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до три предзнака кроз две октаве – стакато и легато</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Етиде – Бруно Брун: <i>Школа за кларинет број 1, 2</i> – Радивој Лазић: <i>Учим кларинет број 1, 2</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима. Комади Комади по избору наставника адекватне тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – дурске и молске скале до 3 предзнака са тоничним трозвуком кроз две октаве – 25 етида – 2 комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>Смотра на крају године (изводи се напамет) Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком 2 етиде Комад уз пратњу клавира</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	КЛАРИНЕТ
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – свира у распону од Е мало до е3; – свира различите типове артикулација; – исправи интонацију у току свирања уз помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа муз.писмености са техничким процедурама на инструменту; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – препознаје агогику; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – примењује основне принципе правилног вежбања у самосталном раду. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Издржавање тонова. Контрола дисања, амбажуре. Развијање слуха за самостално штимовање. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи: Кроз две октаве : Це, Еф, Ге, Бе, Де, А и Ес-дур, а, е, де, ха, ге, це и фис-мол Кроз три октаве: е-мол Све скале свирати у стакато и легато артикулацији</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1, 2, 3</i> – Радивој Лазић: <i>Учим кларинет број 1, 2, 3</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дурске и молске скале кроз две и три октаве са тоничним трозвуком – 30 етида – Два комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет) – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Комад уз пратњу клавира</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **ЧЕТВРТИ**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да: – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – свира у опсегу од Е мало до еф3; – свира у комбинованим артикулацијама (стакато и легато); – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – следи правилну примену процедура које се примењују у стицању целокупне технике свирања; – комуницира са корепетитором кроз музику; – изражајно свира; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – самостално и свакодневно вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Изддржавање тонова. Изједначавање регистара кроз тонске вежбе. Стварање менталне и физичке кондиције Заједничко свирање (камерна, оркестар). Музички бонтон. Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до четири предзнака. Скале кроз две октаве: це, ге, де, бе, а, ес, ас дур; а, де, ге, ха, це, фис, цис-мол. Скале кроз три октаве: е, еф дур, е и еф-мол Све скале се свирају у стакато и легато артикулацији. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА – Бруно Брун: <i>Школа за кларинет број 2, 3</i> – Радивој Лазић: <i>Учим кларинет број 3, 4</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине
Обавезни минимум програма – Дурске и молске скале до 4 предзнака – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвучком – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **ПЕТИ**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да: – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – самостално коригује интонацију у току свирања; – истражује начине добијања што квалитетнијег и чистијег тона на кларинету; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Рад на добијању што квалитетнијег изговора код стакато технике. Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Тонске вежбе и рад на што квалитетнијој боји тона и интонацији у свим регистрима. Рад на микродинамици. Свирање соло и у ансамблу. Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима Скале се свирају разложено и у разним комбинованим артикулацијама. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА – Клозе: <i>Техничке вежбе</i> – Лефевр: <i>Техничке вежбе</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине
Обавезни минимум програма – Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима, разложено – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира		

Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године
Испитни програм (изводи сенапамет) Једна дурска, једна молска скала са тоничним и доминантним трозвуком, разложено – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (ФЛАУТА, КЛАРИНЕТ)

I УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштано-

-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и машто-вит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави дувачких инструмената у првом циклусу посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона, његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дусања и правилну импостацију усника, трске или писка (у зависности од инструмента). . Од са- мог почетка, у оквиру регистра који омогућава најлакшу емисију тона, потребно је применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана. Већ од првих корака изузетно је важно развијати љубав код ученика за заједничко музицирање.

У току другог циклуса треба обрадити све тоналитете, дурске и молске, са тоничним трозвуком. Посебну пажњу треба усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама. скале свирати напамет, увек у одређеном ритму од почетка до краја, у истом темпу, без убрзавања и успоравања.

У раду увек треба до краја инсистирати на потпуном овладавању сваког техничког и тонског захтева који је задат у нотном тексту. Код ученика, треба неговати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање. У оквиру свих елемената који чине наставни процес (тонске и техничке вежбе, лествице, етиде и комади за изво- ђење уз пратњу клавира), неопходно је пажњу ученика усмеравати на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмената и правилна примена технике дусања. Изузетно је важно радити на стицању искуства свирањем у камерним ан- самблима или оркестру.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инси- стира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.

Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним оче- кивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ (Солфеџо, Теорија музике)

Назив предмета **СОЛФЕџО (шестогодишње школовање)**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеџо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприносиуспешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – пева по слуху и солмизацијом песмице у С, G, F дуру; – звучно препозна карактер дура; – пева и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук у С, G, F-дуру; – чује и именује главне ступњева; – пева по слуху и препозна мол; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише и чита ноте солмизацијом и музичком абецедом у виолинском и бас кључу; – изводи и записује нотне вредности и одговарајуће паузе; – препозна и примени предзнаке: повисилицу и снизилицу у мелодијском примеру; – објасни својим речима појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – објасни својим речима лествичне појмове; – примени музичке ознаке за понављање, динамику и темпо; – примени најчешће начине извођења у музичким примерима (повезано и кратко); – опажа и пева тонове и мотиве; – препозна и запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изведе четвртинске тактове; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – изводи ритам на различите начине; – одржи ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – визуелно сагледава и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – изводи ритам уз покрет; – препознаје и изводи знаке за продужавање трајања тона; – чита ритам солмизацијом. 	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>МЕЛОДИКА</p> <p>МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ</p> <p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ</p> <p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p> <p>РИТАМ</p>	<p>Слушање музике уз покрет. Слушање музике уз цртање. Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.</p> <p>Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред кроз С, G, F дур (певање). Звучна слика дурског тонског рода. Именоване и интонирање лествичног и терцног кретања, скокова у: тонику, доминанту, вођицу и тонични трозвук. Функције главних ступњева. Песмице у молским тоналитетима (певање). Развој музикалности.</p> <p>Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе: цела, половина, половина гачком, четвртина и осмина. Хроматски знаци: повисилице и снизилице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именоване нота солмизацијом и музичком абецедом. Лествични појмови : лествица, тетраход, степен, полустепен, ступњеви. Музичке ознаке: понављање, prima i seconda volta, D.C.al fine, корона. Основне ознаке за динамику (forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo i decrescendo). Основне ознаке за темпо (andante, moderato, allegro, vivo). Основне ознаке за артикулацију (legato, staccato).</p> <p>Опажање и интонирање тонова и мотива у тоналитету. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Записивање ритмичке окоснице.</p> <p>Мелодијске и ритмичке импровизације у складу са пређеним градивом. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.</p> <p>Слушање и уважавање извођача</p> <p>Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4. Препознавање ритма у примерима. Начини извођења ритма (куцање или тактирање или мануелна техника). Четвртина као јединица бројања. Равномерно читање. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана на две јединице бројања. Покрет у функцији ритма. Знаци за продужавање трајања тона: тачка, лук, корона. Ритмичко читање.</p>
<p>Јавни наступи: Јавни час – извођење научених песмица које обухватају програм првог разреда</p> <p>Програм смотре: 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима уз анализу (садржаји I разреда).</p>		

Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музичности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприносиуспешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
– изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – звучно препозна карактер дура и мола; – слушно разликује и пева различите врсте мола – горњи тетра-хорд молских тоналитета; – пева песмице по слуху и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук; – чује и именује главне ступњеве; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише и чита ноте солмизацијом и музичком абецедом у виолинском и бас кључу; – изводи и записује нотне вредности и одговарајуће паузе; – препозна и примени предзнаке: повисилицу и снизилицу у мелодијском примеру; – објасни својим речима појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – објасни својим речима лествичне појмове; – примени музичке ознаке за понављање, динамику и темпо; – примени најчешће начине извођења у музичким примерима (повезано и кратко); – опажа и пева тонове и мотиве; – препозна и запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изведе четвртинске тактове; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – изводи ритам на различите начине; – одржи ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – визуелно сагледава и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – изводи ритам уз покрет; – препознаје и изводи знаке за продужавање трајања тона; – чита ритам солмизацијом.	МЕЛОДИКА	Тоналитети: С, G, F дур (утврђивање). Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (а, d и е мол). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима Именоване и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у а, d и е молу. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музичности.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетра-хорда. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорда. Опажање метра.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.
	РИТАМ	Врста такта: 2/4, 3/4, 4/4. Осмина као јединица бројања: 2/8, 3/8, 4/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима од звука ка нотной слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања. Четвороделна подела јединице бројања. Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици – увод и припрема. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Записивање и препознавање обрађених лествица и тетрахорда. Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта), дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетрахорд, главни ступњеве, вођица, тонични трозвук, интервали).
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Програм смотре: 1. Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера 2. Мелодијски пример (а, d или е мол) уз анализу: лествица, тетрахорди, интервали, дурски и молски квинтакорд. 3. Ритмичко читање у бас кључу у оквиру пређеног градива		

Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон.

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприносиуспешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање; – слуша дечије и народне композиције, примере из литературе уз покрет; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна разлике и пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна однос тонике и доминанте, и скокове у све ступњеве; – пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – звучно разликује дур и све врсте мола; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (из претходних разреда). Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери који одговарају инструменталној литератури за трећи разред (D dur, h-mol, B-dur и g-mol). Штимови. Једноставне песмице по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто (a mol-A dur, d mol-D dur). Горњи тетракорди у све три врсте мола: природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музикалности. Двогласно певање.
– пева двогласне примере и композиције са клавирском пратњом; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд; – опажа и пева интервале до квинте; – пева доминантни септакорд у песмама и мелодијским примерима; – препозна врсту такта; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – примени знања и вештине уз игру; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарине; – поштује правила понашања на концерту; – препозна и изводи тактове са половином као јединицом бројања; – визуелно сагледава и изводи као целину основне фигуре, паузе и лукове у такту 6/8 уз певање одговарајућих песмица; – изводи ритам кроз покрет; – изведе ритам певајући песме по слуху и песме различитих жанрова; – равномерно чита ноте у – виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи триолу; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна интервале до квинте; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд на основним тоновима и квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима; – објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве и вођицу, тонични трозвук, интервали.	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање и интонирање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Опажање и певање: мале и велике секунде, мале и велике терце, чисте кварте и чисте квинте обрађених кроз песмице и примере из литературе. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Интонирање доминантног септакорда у обрађеним тоналитетима са разрешењем у тонику. Опажање метра .
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице. Музичко дидактичке игре.
	РИТАМ	Половина као јединице бројања: 2/2, 3/2, 4/2. Основне фигуре у такту 6/8 уз примену лукова и паузи. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима – од звука ка нотној слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо у зависности од инструмента. Четвороделне поделе јединице бројања: пунктирана и обрнуто пунктирана, синкопа на јединици бројања, паузе, лукови... Поставка триоле. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта) дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима. Утврђивање знања из музичке терминологије. Ознаке за темпо: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до два предзнака УСМЕНИ ДЕО: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у I, II и III разреду) уз анализу мелодијског примера: лествице, тетракорди, имена и врста интервала до квинте, дурски и молски квинтакорд и лествични квинтакорди на главним ступњевима обрађених лествица. 2. Ритмичко читање: виолински/бас кључ (пређено градиво из I, II и III разреда).		

Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ **ЦИ.Љ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве – пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова и мелодијске примере; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – препозна и пева дурски и молски тонски род; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; – пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише лакше мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру – опажа и пева интервале до сексте; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева доминантни септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – примени знања и вештине уз игру; – препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање; – препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (из претходних разреда). Функционални односи у тоналитету. Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за четврти разред (А- dur, fis mol, Es dur, c mol, E dur, cis mol). Штимови. Једноставне песме по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто – мутација . Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Развој музикалности. Двогласно певање. Композиције са клавирском пратњом.
– препозна и изводи синкопу на јединици бројања; – визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8; – изводи такт 9/8 и 12/8 – пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетра хорде; – запише и препозна интервале до сексте; – запише и препозна квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима; – запише и препозна доминантни септакорд; – објасни различите врсте темпа; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије научене песме или мелодијског примера. Музичко дидактичке игре.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Синкопа на јединици бројања. Сложена подела тродела у такту 6/8 без примене лукова и шенестинских пауза. Информативно упознавање врсте такта 9/8 и 12/8. Начини извођења ритма Ритам у примерима – од звука ка слици. Равномерно читање. Обрађене ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања и синкопа на јединици бројања, паузе, лукови... Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Лествице и тетра хорди. Интервали до сексте (чисти, велики и мали). Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима. Доминантни септакор. Ознаке за различите врсте темпа.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Програм смотре: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у III и IV разреду) уз анализу примера (садржаји IV разреда). 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из III и IV разреда).		

Кључни појмови садржаја: функције, синкопа на један, троделни ритам, развој музичке меморије, креативност, импровизација, љубитељи музике.

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описивање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприносиуспешној корелацији са наставом инструмента.
Разред	Пети
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	
<ul style="list-style-type: none"> – пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; – пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе различитих жанрова; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; – пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – примени ознаке за различите врсте темпа и карактера; – пева двогласне примере (у пару или групи), каноне и композиције са клавијском пратњом; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; – опажа и пева доминантни и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носне звуке; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу – изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; 	МЕЛОДИКА	<p>Обнављање градива из претходних разреда. Функционални односи у тоналитету. Нови тоналитети: As dur, f mol, H dur, Des dur и b mol. Остали тоналитети са 5 и 6 предзнака – информативно. Шгимови. Пева мелодије у истоименом дуру и молу. Звучна поставка модулације, првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8. Развој музикалности. Ознаке за темпо и карактер: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo, Cantabile Двогласни примери и канони. Композиције са клавијском пратњом.</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; – опажа и пева доминантни и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носне звуке; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу – изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; 	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	<p>Записивање појединачних тонова, група тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање интервала до октаве. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет. Опажање и интонирање доминантног и умањеног септакорда у тоналитету.</p>
		МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	<p>Мелодијске и ритмичке, импровизације. Импровизација мелодије научених песама или мелодијских примера. Савремена технологија у функцији наставе.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – препозна и изводи малу триолу; – визуелно сагледава и изводи сложено поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; – препозна и изводи ритмичку фигуру: сичилијану и тирану – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; – приказује ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; – препозна двоструко пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на две јединице бројања; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетраорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна доминантни септакорд са обртајима; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга – другарице; – поштује правила понашања на концерту 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.</p>
РИТАМ		<p>Обрађене врсте такта. Триола на половини јединице бројања. Сложена подела тродола у такту 6/8 уз примену лукова без шеснаестинских пауза. Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана. Начини извођења ритма. Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова. Врсте такта: 5/8 и 7/8. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion). Равномерно читање нота. Четвороделна подела јединице бројања. Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Двоструко пунктиране и обрнуто пунктиране ритмичке фигуре на две јединице бројања – информативно. Ритмичко читање ауторских примера и примера из литературе.</p>	
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ		<p>Лествице и тетраордади. Интервали до октаве (мали, велики и чисти интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд. Доминантни септакорд са обртајима.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетраорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна доминантни септакорд са обртајима; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга – другарице; – поштује правила понашања на концерту 	МУЗИЧКИ БОНТОН	<p>Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.</p>	
	<p>Програм смотре: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у IV и V разреду) уз анализу (садржаји V разреда). 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из IV и V разреда).</p>		

Кључни појмови садржаја: функционалност, интерпретација, хармонски слух, метар, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

ЗА ПРЕДМЕТ СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и пре-ношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји солфеђа су усмерени ка стицању интонативних и ритмичких знања и вештина ученика са циљем да сагледава нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник солфеђа својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу пре-ношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад можданих функција и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. Позитиван ефекат музике: опуштања, подизања пажње, развоја меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је машовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разно-врсне области – теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Солфеђо се састоји из неколико области – тема: слушање музике, мелодика, опажање - интонирање - диктати, музичко стваралаштво, ритам, теорија музике и музички бонтон.

Наведене области су међусобно повезане иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Такмичења нису циљ предмета солфеђо него развијање љубави према музици и освешћивање и примењивање стечених знања на настави инструмента.

Слушање музике

Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају.

Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик – сличност и различитост делова у композицији.

Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења, разговором и дискусијом. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком. На тај начин негује се квалитетна музичка публика.

Мелодика

Мелодика је област којом се развија и унапређује способност вокалног и инструменталног репродуковања мелодијско-ритмичког садржаја на основу музичког слуха. Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду начистој интонацији кроз разне музичке моделе, вокализе, допуњалке, мелодијске примере. Певају се мелодијски мотиви, песме са текстовима примери из литературе, мелодије различитих жанрова, ауторске и народне композиције, као и композиције различитих националности. Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности изражајним извођењем примера поштујући ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, агогику и фразирање. Примери се обрађују по слуху, у почетним разредима, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, и певањем солмизационим слоговима уз ритмичку пулсацију. Припрема тоналитета, у почетним разредима, изводи се учењем песама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом,

опажањем тонова, сличних кретању мелодије у песми, приказивањем и теоријским тумачењем музичких појмова.

Поставка подразумева обнављање научених песама, утврђивање лествице абecedним изговором, певање тоничног трозвука и каден- це, препознавање мотива, певање инструктивних вежби и лакших примера из литературе и савладавањем канона и двогласа.

Обнављање тоналитета одвија се у оквиру опажања тонова а касније интервала и акорада из каденци, певањем тежих примера из литературе и двогласних примера. Тада се утврђују тежи скокови. Лествице са много предзнака савладавају се певањем лествица и ка- денци и илуструју примерима из литературе, дакле, само информативно.

Активно музицирање је најбољи пут ка развоју музикалности и љубави према музици.

Опажање – интонирање – диктати

Опажање појединачних тонова основа је памћења звука сваког ступња у лествици, чиме се поставља функционалност ступњева. Потребно је почети са опажањем неколико тонова, најбоље три, тонови тоничног трозвука као најстабилнија функција, и то у једној до две октаве (мала и прва). Постепено се брзина свираних тонова повећава и шири обим, с тим да се идентификовани тонови певају солми- зацијом када се изводе у гласовном регистру, а изговарају или записују када се примењује већи обим. Овове треба додати препознавање интервала као два одвојено одсвирана тона као и препознавање два симултано одсвирана тона, која ученици прво препознају певањем, а потом утврђују који је интервал (у зависности од програма одређеног разреда).

Усмене диктате ученици изводе групно и појединачно. Певањем одслушаног мотива ученици развијају меморију, а она се даље усавршава техником рада на аутодиктату (записивање научене песме или певање мелодијског примера и његовог записивања, а потом брисања - прво делова, а затим и примера у целисти).

Интонирање тонова, интервала и акорада треба што више везивати за тоналитет, односно лествицу која се тада обрађује у мелоди- ци. Интонирање и опажање акорада, дакле, има за ослонац каденцу, као и однос трозвука на главним ступњевима.

Диктати као резултат постављених звучних представа су пожељни на сваком часу. Писмене диктате не могу да раде ученици који нису вежбали писање нота и преписивали вежбе из уџбеника и на тај начин савладали читко и брзо писање и правилну ортографију. Рит- мички диктати и записивање појединачних тонских висина претходе свакој појави мелодијско-ритмичких диктата.

Музичко стваралаштво

У основи музичког стваралаштва лежи продуктивно музичко размишљање које се разликује од репродуктивног, наиме, оно не понавља готове узоре, већ слободним комбиновањем ствара нове и логично осмишљене музичке садржаје.

Музичким стваралаштвом, ученици се у настави могу бавити мењањем мелодијских примера као и познатих песама, преобликовањем мелодије варирањем, експресивним обликовањем (променом динамике, артикулације и темпа) или креирањем песама и бројалица на задати текст чиме стварају нове једноставне, јединствене креативне мелодије. Осим тога, ученици могу импровизовати и на различи- тим мелодијским инструментима или на ударалкама (Орфов инструментариј или ручно израђеним инструментима).

Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност како ученика тако и наставника.

Дидактичко-музичке игре

Музичке игре идеално су средство спонтаног усвајања знања и вештина.

Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. У настави солфеђа користе се музичке игре, а оне доприносе свестраном развоју личности, развоју музичких, али и моторичких способности деце.

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видови-ма наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и на- ставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

Ритам

Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере као ритмичке моделе и користе их као трансфер у даљим ритмичким искуствима.

Поставка се одвија на следећи начин: препознавањем мотива, извођењем кратких мелодијских мотива са новим градивом, мануел- ним извођењем ритма, правилним акцентовањем, испитивањем наученог градива, самосталним извођењем нових задатака са сличним садржајем, записивањем ритмичке окоснице и читањем примера из вокалне и инструменталне литературе. На такмичењима би требало обратити пажњу да примери буду на нивоу инструменталних композиција како ритмичко извиђење не би само себи постало циљ.

Опажање врста такта континуирано прати рад на ритму кроз слушање музике, музичку пратњу наставника, извођење и кроз покрет. Пре рада на ритмичком читању, али и касније, користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метрич- ке врсте.

Равномерним читањем ученици савладавају континуирано праћење нотог текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају (без враћања код учињене грешке!). Код постављања четвороделне поделе са паузама на једини- ци бројања и лукова треба почети од најједноставнијих фигура које садрже примери из инструменталне литературе.

Домаћи задаци треба да садрже: преписивање нота, вежбе из ортографије, утврђивање научених ритмичких етида, вежбе

равномер- ног читања, утврђивање добро научених примера уз поставку мелодике и ритма (песме са текстом и примери из литературе), евентуално, утврђивање оних мелодијских вежби које су обрађене на часу.

Посебно је потребно истаћи важност савладавања ритма и ритмичких фигура кроз покрет. Ученик изражава свој доживљај музике и прати покретом песме и композиције: тапшањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,...те при том опажа и усваја елементе ритма.

Теорија музике

Теорија музике у контексту наставе солфеџа представља усвајање знања која омогућавају разумевање нотног текста. Познавање ле- ствица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике освестили као саставни део музике, требало би је искључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеџу.

Музичка писменост

Музичка писменост подразумева савладавање основних елемената и појмова у музици: нотног писма, кључева, нотних вредности, лествица, итд. Она се поставља на почетку као основа ради касније надоградње. Потребно је да ученик уме својим речима да објасни значење музичких појмова и дефиниција, тј. да учи с разумевањем.

Музички бонтон

Наставник је у обавези да васпитно делује на ученика упућујући га на правила понашања-музички бонтон, при слушању и извођењу музике. Потребно је да подстиче ученика да пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице, као и музичког дела, али и дасе адекватно понаша на концертима и јавним наступима.

ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ (Соло певање, Упоредни клавир)

Назив предмета	СОЛО ПЕВАЊЕ
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко иску- ство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршенојтеми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише делове вокалног апарата; – правилно резонира; – правилно користи дијафрагму; – правилно држи тело; – разликује правилно од неправилног дисања; – самостално примењује вежбе дисања; – разликује правилно од неправилне емисије тона; – правилно интонира и јасно изговара слогаове; – примењује промену вокала при певању лакших вокализа; – примењује основне елементе нотне писмености у певању, чита нотни текст; – лако пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике вокалног апарата. Начин добијања тона. Правилно држање тела и став тела при певању Дисање и вежбе дисања. Емисија тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Једноставне вежбе кроз легато, секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и силазно, разложени квинтакорд. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Музички бонтон. ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Х. Пановка, Ђ. Конконе, Г. Зајдлер Р. Тирнанић: <i>Песме Италијанских композитора, избор</i> Лакше композиције италијанских композитора: Ђ.Каџини, А. Калдара, А. Скарлати, А. Фалконери, Л. Манџа, „Мале песме великих мајстора” и друга дела по избору наставника које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика
Обавезни минимум програма – четири вокализе – две песме старих мајстора – једна лакша песма		
Јавни наступи Обавезан један јавни наступ у току школске године		
Програм смотри На крају школске године смотри, једна вокализа (са текстом или без текста) и једна песма старог мајстора, програм се изводи напамет не мора се изводити на оригиналном језику).		

Кључни појмови садржаја: вокални апарат, дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, певање, вокали, слушање музике, му- зички бонтон

Назив предмета	СОЛО ПЕВАЊЕ
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи тело и на правиан начин примењује вежбе дисања; – опише положај гласница при певању и функцију дијафрагме, резонатора; – лако формира тон и контролише интонацију при певању; – јасно изговара слоге и тумачи текст композиције при певању; – примењује различита музичка изражајна средства у фразирању, у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе публици сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Став тела при певању и вежбе дисања. Карактеристике и одржавање вокалног апарата. Начин добијања тона. Емитовање тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Техничке вежбе кроз легато. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Тумачење динамике и темпа. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Х. Пановка, Ђ. Конконе, Г. Зајдлер, Л. Бордез Лакше композиције Италијанских композитора по избору наставника Лакше песме класичара и романтичара „Мале песме великих мајстора“ (В. А. Моцарт, Ф. Менделсон, Л.В. Бетовен, Р. Шуберт, Ф. Векерлен и други, по избору наставника, који одговара узрасту и техничким могућностима ученика.</p>
Обавезни минимум програма – четири вокализе; четири песме старих мајстора; две лакше песме		
Јавни наступи – обавезан један јавни наступ током школске године		
Испитни програм Испитни програм: две вокализе (са текстом, без текста, различитог карактера) једна песма старог мајстора Испитни програм се изводи напамет (програм се не мора изводити на оригиналном језику)		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон

Назив предмета	СОЛО ПЕВАЊЕ
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – примени правилан певачки став и вежбе дисања; – контролише дужину даха при певању; – користи стечена знања из основа музичке писмености, лако чита с листа уз помоћ наставника; – примењује нове певачке технике; – правилно интонира и при певању користи функцију дијафрагме и резонатора – јасно изговара и тумачи текст у композицији; – користи различита музичка изражајна средства при фразирању у зависности од карактера музичког примера; – јасно тумачи динамику кроз певање; – самостално изводи кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – изрази мишљење о сопственом и туђем наступу; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – користи предности дигитализације за слушање и извођење музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Контрола правилног става при певању и дисања. Увод у предмет читања с листа, примена (prima vista). Развој певачке технике: portato, portamento, staccato, martellato. Интонирање и емисија тона кроз техничке вежбе и композиције. Динамичко нијансирање: crescendo, decrescendo, diminuendo... Припрема за јавни наступ. Музички бонтон.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконјери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: <i>Песме за младе певаче</i>, избор <i>„Мале композиције великих мајстора“</i> избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д. Јенко, С. Христић, З. Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце А. Даргомижски, М. Глинкаи други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.</p>
Обавезни минимум програма		
<ul style="list-style-type: none"> – четири вокализе – четири песме старих мајстора – једна песма класичара или романтичара – једна песма Српског или Словенског композитора 		
Јавни наступи		
Обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм		
<ul style="list-style-type: none"> – једна вокализа – једна арија старог мајстора – једна песма по слободном избору (класичара, романтичара српског или словенског композитора) 		
Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон

Назив предмета	СОЛО ПЕВАЊЕ
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – самостално изводи вежбе дисања уз правилан став и држање; – лако формира тон и контролише интонацију при певању; – јасно изговара и тумачи текст композиције при певању; – примењује стилске разлике самостално у тумачењу композиције; – контролише мимику лица; – примењује принцип узајамног слушања у заједничком упевавању и певању; – самостално изводи, пева композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Развој певачких вештина и осамостаљивање при вежбању. Тумачење стилских разлика у литератури. Текст – разумевање текста, тумачење музичким средствима и јасан и правилан изговор. Увод у камерну музику. Припрема за јавни наступ. Извођење композиција различитог карактера и сценски наступ. Музички бонтон</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконјери, Манца и друга дела по избору наставника</p>

– користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.		Б. Цвејих: <i>Песме за младе певаче</i> , избор „Мале композиције великих мајстора” избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Торђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д. Јенко, С. Христић, З. Јовановић, М. Пребанда, И. Заји, Ј. Хатце А. Даргомижски, М. Глинкаи други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.
Обавезни минимум програма – шест вокализа – четири песме старих мајстора – две песме класичара и романтичара – две песме српских и словенских композитора		
Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм – две вокализе различитог карактера – једна арија старог мајстора – једна песма по слободном избору(класичара, романтичара српског или совенског композитора) Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА СОЛО ПЕВАЊЕ

I УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Певањем се активира велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, као и емоционални развој.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични од- нос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз певање.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно извођаштво. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

На сваком часу ученике треба упућивати на правилан став, правилно дисање и да правилно користе извођачки апарат.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по ме- сецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припре- ма садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа. У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмераваати и обликовати наставне садржаје.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВНИ УЧЕЊА

Током остваривања наставе и учења, наставник подстиче ученика пријатном радном атмосфером, уводећи га преко вежби дисања, лаганих техничких вежби, у умеће соло певања. Техничке вежбе су у почетном раду (нпр. секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и сила- зно, разложени квинтакорд, навише и наниже), једноставне, при чему кроз рад педагог инсистира: на правилној импостацији, мекој али конкретној атаки на тон, чистој интонацији, правилној артикулацији вокала и консонаната, апођатури, легату. Развојем гласовних способ- ности ученика наставник кроз рад примењује нове певачке технике (*portato, portamento, staccato, martelatto*).

У раду са учеником, наставник треба да обрати пажњу на став тела као и мимику лица ученика, благи озарен израз. Кроз различиту музичку литературу, наставник упознаје ученика са епохама, стилевима извођаштва, карактеристикама истих, при чему ученик напреду- је у свом школовању.

Код ученика треба развијати љубав и вештине заједничког музицирања, узајамног слушања и певања у дуету чиме се развија потре- ба за међусобним слушањем и сарадњом у заједничкој интерпретацији музичког дела.

Веома је важно постицати ученике на слушање уметничке музике кроз видео примере, одласком на концерте, у позориште. Диску- сијом о одслушаним или изведеним делима развијају се критички ставови о сопственим и другим извођењима што је веома важно за даље напредовање.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима соло певања најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уло- жен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним оче- кивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Назив предмета	УПОРЕДНИ КЛАВИР
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавири је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	35 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; – да се оријентише на клавијатури; – правилно седи за клавиром; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Положај за клавиром и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, меццофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, модерато, алетро и друге.. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. Самоконтрола звука и разумевање музичког облика. Полифонија – канон, имитација. Скале и трозвучи Скале до четири повисиле и једне снизиле у размаку једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном правцу од истог тона. Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама. ЛИТЕРАТУРА – Једна од почетних школа за клавири – Томсон, Јела Кршић, Николајевић – Бајер: <i>Школа за клавири</i> – од вежбе 85 и даље – Диверноа: <i>Етиде оп. 76</i> – основне вежбе за клавири – Черни: <i>Оп. 599, Оп. 453 оп. 139, I свеска</i> – Гњесина: <i>Клавирска абецеда</i> , избор – Лешхорн: <i>Мелодичне етиде оп. 192</i> , избор – М. Лили Петровић <i>Школца за клавири</i> Ниво А и Ниво Б Обраде и аранжмани познатих мелодија и друге композиције примерене узрасту и способностима ученика.
Обавезни минимум програма – лествице и трозвучи по програму – тридесет композиција – вежбе, етиде и разни комади.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотри 1. Једна лествица по избору; 2. Једна етида; 3. Две композиције различитог карактера.		

Кључни појмови садржаја: клавири, слушање, опажање, тон.

Назив предмета **УПОРЕДНИ КЛАВИР**

Циљ Циљ учења предмета Упоредни клави́р је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **35 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу;– одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине;– препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта;– користи педал у делима;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички и музички захтеви: Повезивање прсторедних група навише и наниже, развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина.
<ul style="list-style-type: none">– уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте;– чује и примени више динамичких нивоа пијанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте;– јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње;– осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела;– самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука;– повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника;– развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника;– самостално, изражајно свира композиције напамет;– развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Скале и трозвучи Најмање 4 дурске и 2 молске скале у осминама у размаку две октаве, паралелно. Трозвучи, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакордом. ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска читанка за други разред</i> Ханон за почетнике – Диверноа: <i>Op. 176</i> – Лемоан: <i>Дечије етиде оп. 37</i> – Гњесина: <i>Мале етиде</i> , I део – Беренс: <i>Op. 70</i> – Черни: <i>Op. 139, 24 етиде</i> – М. Живковић: <i>Међумурје мало, Текла вода Карашица</i> – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i> , избор лакших – Хендл: <i>Избор композиција у редакцији Јеле Кршић</i> – Избор сонатина: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке, Кулау, Клементи. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине – Збирка „ <i>Наши композитори за младе пијанисте</i> ” – З. Христић: <i>Тачкице</i> – Р. Петровић: <i>Игра, Циркус за мичиће, Украјинска игра</i> – С. Хофман: <i>Две басне</i> – Б. Предић: <i>Прича моје лутке</i> – М. Тајчевић: <i>За мале</i> – В. Миланковић: <i>Дечје приче, 25 мијатура за I и II разред</i> – Избор лаких композиција (Просвета, Београд) – Шуман: <i>Op. 68</i> – Гречанинов: <i>Op. 99</i> – Гедике: <i>Op. 36</i> – Гурлит: <i>Op. 82</i> – Раули: <i>Op. 36 и 37</i> – Б. Барток: <i>За децу</i> – Клавирска музика за почетнике, Ми крокосмос I, избор – Мајкапар: <i>24 лаке композиције оп. 16</i> – Кабалеvски: <i>Op. 30</i> – Скот: <i>Кутија играчака</i> Друге композиције одговарајуће тежине.
Обавезни минимум програма <ul style="list-style-type: none">– лествице и акорди по програму;– осам композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде);– две полифоне композиције;– једна цела сонатина и један до два става из различитих сонатина или варијације.		
Јавни наступи <ul style="list-style-type: none">– обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотри 1. Једна лествица по слободном избору; 2. Једна етида; 3. Две композиције по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: клави́р, слушање, опажање, тон.

Назив предмета **УПОРЕДНИ КЛАВИР**

Циљ Циљ учења предмета Упоредни клави́р је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд часова **35 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију; 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Техничке вежбе са ритмичким варијантама. Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер.</p>
		<p>Техничке вежбе, скале и трозвучи Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију. Најмање 4 дурске скале (које нису рађене у II разреду) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно, као и у распону три октаве у осминским триолама, паралелно. Најмање 2 молске скале у распону две октаве, паралелно. Хроматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка</i> – Лемоан: <i>Дечје етиде оп. 37</i> – Черни: <i>Оп. 849</i>, избор – Бертини: <i>25 етида оп. 100</i>, избор – Диверноа <i>оп. 176</i> – Гедике: <i>Оп. 32 и 47</i>, број 5, 6 и 8 – Лак: <i>Оп. 172</i> Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i> – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка</i>, избор – Хендл: <i>Избор композиција</i>, у редакцији Јеле Кршић Друге композиције одговарајуће тежине. – Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине. – Гњесина: <i>Тема и шест малих варијација</i> – Кабалеvски оп. 51: <i>Варијације Ефдур</i> – Сорокин: <i>Тема са варијацијама амол</i> – Кулау: <i>Варијације Гедур</i> – Кршић и Шишмановић: <i>Збирка Наши композитори за младе пијанисте</i> – Логар, Рајичић и Илић: <i>За мале клавиристе</i> – Рајичић: <i>Дечја збирка</i>, избор – Тајчевић: <i>Децци и I мала свита</i> – Душан Радић: <i>Рондино</i> – Р. Мац: <i>Стара ура игра полку</i> – Чајковски: <i>Албум за младе</i>, оп. 39, избор – Шуман: <i>Албум за младе</i>, оп. 68, избор – Б. Барток: <i>Децци, Микрокосос II</i> – Гречанинов: <i>Дечја књига оп. 98</i> – О. Шин: <i>Од јутра до сумрака</i> – Шите: <i>Из веселог дечјег доба</i>, избор – Хајдн: <i>Мале игре</i>, избор – Моцарт: <i>14 дечјих композиција</i> – Скот: <i>Животиње</i>, избор – Сарауер: <i>Слике из дечјег доба</i> – Хачатуријан: <i>Андантино</i> – Лутославски: <i>12 малих комада</i> – Мајкапар оп. 33: <i>Минијатуре</i> – Вилалобос: <i>Изабрани лаки комади</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка</i>, избор – Раули: <i>19 малих комада</i>, избор – Поцоли: <i>Мали комади</i></p>
<p>Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација;</p>		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Испитни програм: 1. Једна лествица по слободном избору; 2. Једна етида; 3. Једна полифона композиција; 4. Један став сонатине; 5. Једна композиција по слободном избору.</p>		

Кључни појмови садржаја: клави́р, слушање, опажање, тон.

Назив предмета **УПОРЕДНИ КЛАВИР**

Циљ **Циљ учења предмета** Упоредни клави́р је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **33 часа**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено;– самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;– коригује лоше извођење у току свирања;– у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;– појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме;– јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;– негује културу тона;– критички прати сопствени развој;– самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за:</p> <ul style="list-style-type: none">– јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста);– подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група;– повећање распона шаке. <p>Припремне вежбе за веће интервале. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Читање с листа лакших композиција.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Молске скале кроз четири октаве у осминама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Велико разлагање трозвуча (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– Черни: <i>Оп. 849 избор етида</i>– Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких проблема I и II свеска– Беренс: <i>Оп. 61</i>, избор– Лешхорн: <i>Оп. 381</i> избор <p>Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i> – избор – Хендл: Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић</p> <p>Друге композиције одговарајуће тежине. – Хајдн Сонатине (редакција Кршић и Шишма новић) Друге сонатине или сонате одговарајуће тежине. – С. Рајичић: <i>Мала свита</i> – Славенски: <i>Игре и песме са Балкана I и II свеска</i>, избор лакших – В. Мокрањац: <i>Мала свита</i> – Кршић и Шишмановић: Наши композитори за младе пијанисте Друга дела одговарајуће тежине. – Менделсон: <i>Песме без речи</i>, избор – Григ: <i>Лирски комади</i>, избор – Прокофјев: <i>Музика за децу</i> – Дебиси: <i>Мали црнац</i> – Дусик: <i>Матине</i> – Мартину: <i>Љутке</i>, избор лакших – Душкин: <i>Краљ вилењака, Ваишар</i> – Чимароза: <i>Сонате</i>, избор – Кабалевски: <i>Оп. 27</i> – Лутославски: <i>Народне мелодије</i> – Б. Барток: <i>За децу</i>, Микрокосмос III и IV свеска – Пинтарић и Станковић: <i>Композиције за клави́р</i>, избор Аранжмани и обраде разних познатих мелодија за клави́р</p>
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација; – једна композиција домаћег аутора.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм (на крају школске године): 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине; 4. Једна композиција по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: клави́р, слушање, опажање, тон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА УПОРЕДНИ КЛАВИР

I УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Свирањем се активира велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, као и емоционални развој.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно извођаштво. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештина у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичком мишљењу које ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Наставник има могућност да по слободном избору, одабере и композиције за извођење које нису наведене у програму водећи рачуна о примерености наставним садржајима, учениковим техничким могућностима и музичким интересовањима, естетским захтевима и исходима.

Ученике треба стимулисати да читају нотни запис клавирске деонице коју изводе клавирски корепетитори како би се што боље упознали са садржајем клавирске пратње за главни предмет – соло певање. Веома је корисно ученике ставити у позицију корепетитора и при томе водити рачуна о да то буде по тежини пратња коју је реално испратити.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нерепалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ

(солфеђо, теорија музике)

СОЛФЕЂО

Назив предмета	СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање)
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описивање и развој музичности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што допринио успешној корелацији са наставом инструмента.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
– слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрет; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна и чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи и записује: нотна трајања: целу, половину с тачком, половину, четвртину, осмину ноте; – препозна и употреби предзнаке: повисилицу, снизрилицу и разрешилицу; – препозна и својим речима објасни појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – употреби солмизацију и музичку абечеду; – опише својим речима шта је лествица, тетрачорд, ступњевни и главни ступњевни; – употреби знаке за понављање, prima i seconda volta, D.C.al fine, корона; – примени основне динамичке ознаке (јако, тихо, умерено јако, умерено тихо, поступно појачавање и стишавање); – примени основне ознаке за темпо: спор, умерен и брзи; – примени најчешће начине извођења музичког дела (повезано, кратко и издржано) и музичке целине; – пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере; – звучно препозна дур и мол; – пева: лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту, тоничну терцу и вођицу и тонични трозвук; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – чује и препозна главне ступњеве; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише напамет научене песме; – запише мелодијске диктате по двотактима; – запише ритам у мелодијском примеру; – препозна врсту такта у певаним песмама са текстом; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице;	МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе. Хроматски знаци: повисилице, снизрилице и разрешилице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именовање нота солмизацијом и музичком абечедом. Лествични појмови. Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма. Основне ознаке за динамику (forte, piano, mezzoforte, mezzopiano; crescendo i decrescendo). Основне ознаке за темпо (lento, andante, moderato, allegro, vivo). Основне ознаке за артикулацију (legato, staccato, tenuto) и фразирање.
– препозна и изводи двочетвртински, трочетвртински и четворочетвртински такт; – препозна и изводи двоосмински, троосмински; – препозна и изводи такт шестосмина са основном поделом јединице; бројања и без лукова и паузи; – изводи бројалице; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – осећа ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи четвртине; осмине, лукове и одговарајуће паузе; – препозна и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – препозна и изводи основне фигуре; – приказује ритам кроз покрет; – изводи знакове за продужавање трајања; тона: тачка, лук, корона; – чита ритам солмизацијом;	МЕЛОДИКА	Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред (С, F и G дур а, е, d мол). Звучна слика дурског и молског тонског рода. Функционални односи у тоналитету. Поставка штима. Функције главних ступњева. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у обрађеним тоналитетима. – Природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музичности.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Аутодиктат. Писмени мелодијски диктат. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрачорда. Опажање метра.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	РИТАМ	Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4, 2/8, 3/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8. Начини извођења ритма. Ритам у примерима од звука ка слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на две јединице бројања. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Препознавање лествице и лествичних елемената у мелодијском примеру. 3. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима. 		

Кључни појмови садржаја: мелодија, ритам, покрет, импровизација, меморија, музички бонтон.

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрете;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
– изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз примере за слушање; – пева и препозна скок у тонику, доминанту, субдоминанту и вођицу; – пева по слуху мелодијске примере солмизацијом и песмице у молу; – звучно препозна мол; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – пева и препозна лествично и терцно кретање, тонични трозвук; – пева и препозна три врсте мола; – препозна и именује главне ступњеве; – изражајно пева мелодије различитог жанра и карактера; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише напамет научене песме; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд; – опажа и пева мале и велике терце и чисту квинту; – опажа и пева дурски, молски и хармонски тетракорд; – препозна врсту такта у песмама са текстом и у примерима из литературе; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице; – изводи основне фигуре такта 6/8 уз певање одговарајућих песмица; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – изводи бројалице; – приказује ритам кроз покрет и игру; – равномерно чита ноте у виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; – визуелно сагледава и изводи као целину: основне фигуре; четвороделне поделе и пунктирану и обрнуто пунктирану фигуру на ритмичкој јединици; – препозна и чита лукове, паузе, узмах и предтакт; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетракорде; – запише и препозна интервале до квинте као и дурски и молски квинтакорд на основним тоновима; – објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервале.	МЕЛОДИКА	Утврђивање пређеног градива. Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (D дур, h мол, Вдур, g мол, A дур, fis мол). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима. Именоване и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у пређеним тоналитетима. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музикалности.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетракорда. Опажање метра.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.
	РИТАМ	Обнављање пређених врста тактова и обрада такта: 4/8 и 2/2. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8 са луковима и паузама. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима од звука ка слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртину и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента. Четвороделна подела јединице бројања. Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Записивање и препознавање обрађених лествица и тетракорда. Интервали до квинте (мали, велики и чисти) и дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервали).
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Програм смотре: 1. Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера. 2. Мелодијски пример (a, e или d mol) уз анализу: лествица, тетракорд, интервали, дурски и молски квинтакорд. 3. Ритмичко читање у четвртинском такту у оквиру пређеног градива.		

Кључни појмови садржаја: Слушање, мелодија, ритам, покрет, игра, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; – пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова као и примере из инструменталне литературе; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – звучно препозна дурски и молски тонски род; – пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол; – пева хроматске скретнице и пролазнице умелодијским примерима; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом; 	МЕЛОДИКА	<p>Обнављање градива (све области). Функционални односи у тоналитету. Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за трећи разред (Es dur и c mol, E dur, cis mol As duru и f mol). Штимови. Једноставни примери по слуху и солмизацијом, као и мелодијски примери који садрже у себи мутацију. Звучна поставка модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Развој музикалности. Двогласни примери. Композиције са клавирском пратњом.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опажа и пева и записује: тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева доминантни септакорд; – опажа и пева интервале до октаве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песама; – смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример; – примени потребна знања и вештине уз игру; – препознаје елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – изводи сложenu поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; – изводи ритмичке фигуре сичилијану и тирану; – изводи такт 9/8 и 12/8; – пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – доживљава ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – ритмички прочита триолу у четвороделној подели јединице бројања; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетраорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна квинтакорде са обртајима у обрађеним тоналитетима; – запише и препозна доминантни и умањени септакорд; – објасни ознаке за различите врсте темпа и карактера; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту. 	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	<p>Опажање и интонирање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање доминантног септакорда. Опажање и интонирање интервала до октаве обрађених кроз песме и примере из литературе.</p>
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	РИТАМ	<p>Обрађене врсте такта. Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова и осминских пауза. Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана. Информативно упознавање врста такта 9/8 и 12/8. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Начини извођења ритма. Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритам кроз песме различитих жанрова. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion,...). Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.</p>
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	<p>Лествице и тетраорди. Интервали до октаве (чисти, велики и мали интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и прекомерни и умањени квинтакорд. Доминантни и умањени септакорда. Ознаке за темпо и карактер: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.</p>
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту
<p>Програм смотре: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. 2. Тест из теорије (лествице, предзнаци, тетраорди, имена и врста интервала до октаве, дурски и молски квинтакорд са обртајима, доминантни и умањени септакорд). Усмени део: 1. Мелодијски пример. 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено садржаји из II и III разреда).</p>		

Кључни појмови садржаја: функције, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ **Циљ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе;– пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступење;– пева и опажа штимове обрађених дурских и молских лествица;– пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру;– пева мелодијске примере различитих жанрова са модулацијом;– пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима;– пева народне песме са текстом у тактовима 5/8 и 7/8;– пева српске песме и песме других националности;– пева двогласне примере и каноне (у пари или групи) и композиције са клавирском пратњом; <ul style="list-style-type: none">– запише ритам у мелодијском примеру;– пева научен мотив у другом тоналитету;– запише мелодијске диктате;– опажа и пева интервале до октаве;– опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима;– опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет;– препозна доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд;– мења и допуњава мелодију и ритам научених примера;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива из свих области. Нови тоналитети: H dur, Des- dur и b-mol. Остали тоналитети са 5, 6 и 7 предзнака – информативно (да осете боју тоналитета). Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције. Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.
		ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ
<ul style="list-style-type: none">– смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример;– примени потребна знања и вештине уз игру;– препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање;– својим речима изражава утиске о слушаном делу;– изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником;– доживљава ритам кроз покрет;– ритмички чита етиде инструменталног типа из градива IV разреда;– разуме и објасни музичке појмове;– пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице;– поштује правила понашања на концерту;	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Сложена подела и ритмичке фигуре троделног ритма. Начини извођења ритма. Ритам у примерима – од звука ка слици. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion). Ритмичко читање етиде инструменталног типа из градива IV разреда уз примену оба кључа.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Пређено градиво из теорије музике.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Испитни програм: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример – тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама). 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређени ритмички садржаји).		

Кључни појмови садржаја: функционалност, метар, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ СОЛФЕЂО

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом.

Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и пре- ношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји солфеђа су усмерени ка стицању интонативних и ритмичких знања и вештина ученика са циљем да сагледава нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник солфеђа својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу пре- ношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад можданих функција и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају при- лику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. Позитиван ефекат музике: опуштања, подизања пажње, разви- јања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разно- врсне области – теме и садржаје.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Солфеђо се састоји из неколико области – тема: слушање музике, мелодика, опажање – интонирање – диктати, музичко стварала- штво, ритам, теорија музике и музички бонтон.

Наведене области су међусобно повезане иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање но- вих садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Такмичења нису циљ предмета солфеђо него развијање љубави према музици и освешћивање и примењивање стечених знања на настави инструмента.

Слушање музике

Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и изво- ђачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају.

Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметно- сти и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик – сличност и различитост делова у композицији.

Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења, разговором и дискусијом. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком. На тај начин негује се квалитетна музичка публика.

Мелодика

Мелодика је област којом се развија и унапређује способност вокалног и инструменталног репродуковања мелодијско-ритмичког садржаја на основу музичког слуха. Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији кроз разне музичке моделе, вокализе, допуњалке, мелодијске примере. Певају се мелодијски мотиви, песме са текстом и примери из литературе, мелодије различитих жанрова, ауторске и народне композиције, као и композиције различитих националности. Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности изражајним извођењем примера поштујући ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, агогику и фразирање. Примери се обрађују по слуху, у почетним разредима, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, и певањем солмизационим слоговима уз ритмичку пулсацију.

Припрема тоналитета, у почетним разредима, изводи се учењем песама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом, опажањем тонова, сличних кретању мелодије у песми, приказивањем и теоријским тумачењем музичких појмова.

Поставка подразумева обнављање научених песама, утврђивање лествице абecedним изговором, певање тоничног трозвука и каденце, препознавање мотива, певање инструктивних вежби и лакших примера из литературе и савладавањем канона и двогласа. Обнављање тоналитета одвија се у оквиру опажања тонова а касније интервала и акорада из каденци, певањем тежих примера из литературе и двогласних примера. Тада се утврђују тежи скокови. Лествице са много предзнака савладавају се певањем лествица и каденци и илустрирају примерима из литературе, дакле, само информативно.

Активно музицирање је најбољи пут ка развоју музикалности и љубави према музици.

Опажање – интонирање – диктати

Опажање појединачних тонова основа је памћења звука сваког ступња у лествици, чиме се поставља функционалност ступњева. Потребно је почети са опажањем неколико тонова, најбоље три, тонови тоничног трозвука као најстабилнија функција, и то у једној до две октаве (мала и прва). Постепено се брзина свираних тонова повећава и шири обим, с тим да се идентификовани тонови певају солмизацијом када се изводе у гласовном регистру, а изговарају или записују када се примењује већи обим. Овоме треба додати препознавање интервала као два одвојено одсвирана тона као и препознавање два симултано одсвирана тона, која ученици прво препознају певањем, а потом утврђују који је интервал (у зависности од програма одређеног разреда).

Усмене диктате ученици изводе групно и појединачно. Певањем одслушаног мотива ученици развијају меморију, а она се даље усавршава техником рада на аутодиктату (записивање научене песме или певање мелодијског примера и његовог записивања, а потом брисања – прво делова, а затим и примера у целости).

Интонирање тонова, интервала и акорада треба што више везивати за тоналитет, односно лествицу која се тада обрађује у мелодички. Интонирање и опажање акорада, дакле, има за ослонац каденцу, као и однос трозвука на главним ступњевима.

Диктати као резултат постављених звучних представа су пожељни на сваком часу. Писмене диктате не могу да раде ученици који нису вежбали писање нота и преписивали вежбе из уџбеника и на тај начин савладали читко и брзо писање и правилну ортографију. Ритмички диктати и записивање појединачних тонских висина претходе свакој појави мелодијско-ритмичких диктата.

Музичко стваралаштво

У основи музичког стваралаштва лежи продуктивно музичко размишљање које се разликује од репродуктивног, наиме, оно не понавља готове узоре, већ слободним комбиновањем ствара нове и логично осмишљене музичке садржаје.

Музичким стваралаштвом, ученици се у настави могу бавити мењањем мелодијских примера као и познатих песама, преобликовањем мелодије варирањем, експресивним обликовањем (променом динамике, артикулације и темпа) или креирањем песама и бројалица на задати текст чиме стварају нове једноставне, јединствене креативне мелодије. Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на удараљкама (Орфов инструментариј или ручно израђеним инструментима). Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност како ученика тако и наставника.

Дидактичкомузичке игре

Музичке игре идеално су средство спонтаног усвајања знања и вештина.

Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. У настави солфеџа користе се музичке игре, а оне доприносе свестраном развоју личности, развоју музичких, али и моторичких способности деце.

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видови- ма наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и на- ставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

Ритам

Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере као ритмичке моделе и користе их као трансфер у даљим ритмичким искуствима. Поставка се од- вија на следећи начин: препознавањем мотива, извођењем кратких мелодијских мотива са новим градивом, мануелним извођењем ритма, правилним акцентовањем, испитивањем наученог градива, самосталним извођењем нових задатака са сличним садржајем, записивањем ритмичке окоснице и читањем примера из вокалне и инструменталне литературе. На такмичењима би требало обратити пажњу да при- мери буду на нивоу инструменталних композиција како ритмичко извиђење не би само себи постало циљ.

Опажање врста такта континуирано прати рад на ритму кроз слушање музике, музичку пратњу наставника, извођење и кроз покрет. Пре рада на ритмичком читању, али и касније, користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метрич-

ке врсте. Равномерним читањем ученици савладавају континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају (без враћања код учињене грешке!). Код постављања четвороделне поделе са паузама на јединици бројања и лукова треба почети од најједноставнијих фигура које садрже примери из инструменталне литературе.

Домаћи задаци треба да садрже: преписивање нота, вежбе из ортографије, утврђивање научених ритмичких етида, вежбе равномер- ног читања, утврђивање добро научених примера уз поставку мелодике и ритма (песме са текстом и примери из литературе), свентуално, утврђивање оних мелодијских вежби које су обрађене на часу.

Посебно је потребно истаћи важност савладавања ритма и ритмичких фигура кроз покрет. Ученик изражава свој доживљај музике и прати покретом песме и композиције: тапшањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,...те при том опажа и усваја елементе ритма.

Теорија музике

Теорија музике у контексту наставе солфеђа представља усвајање знања која омогућавају разумевање нотног текста. Познавање ле- ствица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као саставни део музике, требало би је искључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу.

Музичка писменост

Музичка писменост подразумева савладавање основних елемената и појмова у музици: нотног писма, кључева, нотних вредности, лествица, итд. Она се поставља на почетку као основа ради касније надоградње. Потребно је да ученик уме својим речима да објасни значење музичких појмова и дефиниција, тј. да учи с разумевањем.

Музички бонтон

Наставник је у обавези да васпитно делује на ученика упућујући га на правила понашања-музички бонтон, при слушању и извође- њу музике. Потребно је да подстиче ученика да пажљиво слуша и коментарише извођење друга- другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понаша на концертима и јавним наступима.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима солфеђа најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају прио- ритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потен- цирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за потенцијалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превели- ким и нереалним очекивањима професора или родитеља.

Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

Назив предмета	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ
Циљ	ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре (информативно); – запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету; – запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне); – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима; – правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима;	ПОЈМОВИ	Музички појмови и термини.
	ТОНАЛИТЕТИ	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету.
	ИНТЕРВАЛИ	Трозвучи: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд.
	АКОРДИ	Четворозвучи: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.
	ОРТОГРАФИЈА	Правилно писање.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: Тест: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.		

Кључни појмови садржаја: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом.

Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и пре- ношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји теорије музике су повезани са садржајима наставе солфеђа и усмерени су ка стицању музичких знања и вештина ученика са циљем да кроз теоретску анализу ученици сагледавају нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу пре- ношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу) рад треба ефикасно организовати.

Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области – теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Теорија музике је посебан предмет у завршним разредима основног музичког образовања. Од првог до последњег разреда основног музичког образовања теорија музике прати сваку поставку и обраду методске јединице, како у мелодици и ритму, тако и у опажању, интонирању и диктатима.

У почетним разредима тежиште рада је на описмењавању ученика у оквиру домаћих задатака у виду преписивања примера из уџ- беника и именовања исписаних нота и нотних записа, где је заправо циљ у овладавању нотним писмом у виолинском и бас кључу и са- владавању нотних трајања и пауза као и врсте такта. Ова елементарна врста музичке писмености ће сужити као основно средство за даљу надоградњу знања из теорије музике.

Основне појмове наставник објашњава примерено узрасту ученика. Потребно је да ученици не уче напамет музичке: појмове, еле- менте и дефиниције, него да умеју својим речима да их објасне, покажу или одсвирају на инструменту. Сви музички елементи који се посебно и постепено савладавају, међусобно су повезани и чине нераскидиву, свеобухватну целину музике.

Теорија музике која је у чврстој вези са наставом солфеђа представља усвајање знања која кроз анализу омогућавају тумачење и дубље разумевање нотног текста и музике. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као **саставни део музике**, требало би је искључиво радити кроз **озвучавање** ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу. Такав приступ теорији музике доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Утврђивање и проверу знања из теорије музике треба спроводити усменим и писменим путем, на разнолик и интересантан начин кроз: квизове, укрштене речи, дидактичке игре, тестове...

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима теорије музике најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, да би функционални задаци имали приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и тумачењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оценивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за евентуалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.

НАСТАВА ОРКЕСТРА, ХОРА, КАМЕРНЕ МУЗИКЕ И КОРЕПЕТИЦИЈЕ

1) Настава оркестра, хора и камерне музике

– Настава оркестра је обавезна за ученике IV, V и VI разреда виолине, виоле, виолончела, тамбуре, мандолине, хармонике, флауте, обое, кларинета, саксофона, фагота, хорне, трубе, тромбона, удараљки као и за ученике III и IV разреда контрабаса и тубе. По ред стандардних оркестарских састава Школа може да формира и оркестре нестандартних састава у зависности од заступљености инструмената по врсти и годинама учења.

– Ученици инструмента који не свирају у оркестру обавезни су да похађају наставу хора.

– Настава камерне музике организује се за ученике IV, V и VI разреда шестогодишњег, као и за ученике III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања у случају када школа није у могућности да формира велике ансамбле – хор и оркестар и у оквиру додатне наставе.

– Часови оркестра, хора и камерне музике трају по 45 минута. За потребе јавне и културне делатности могуће је повећати фонд часова из ових предмета.

КЛАВИРСКА САРАДЊА – КОРЕПЕТИЦИЈА

Часови корепетиције у првом циклусу за гудачке, дувачке и ударачке инструменте трају 15 минута недељно по ученику.

Часови корепетиције за гудачке, дувачке и ударачке инструменте у другом циклусу трају 30 минута недељно по ученику.

Ученици првог циклуса соло певања наставу корепетиције имају 30 минута недељно по ученику, а другог циклуса 45 минута недељно по ученику.

Наставник корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ.

и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

1.4. ОРКЕСТАР, ХОР И КАМЕРНА МУЗИКА V и VI разред (Наставни план и програм за основне музичке школе СЛ.гл.бр.5/2010)

ЦИЉЕВИ

- Анимирати и оспособити ученика за групно музицирање.
- Усагласити индивидуално извођење са потребама групног.
- Усагласити интонацију и артикулацију свих ученика у свим видовима групног музицирања.
- Развијати перцепцију слушања осталих чланова.
- Развијати жељу за успехом и радом у групном музицирању.

ЗАДАЦИ

- ❖ Оспособљавање за даље музицирање.
- ❖ Усаглашавање индивидуалног са групним музицирањем.
- ❖ Усаглашавање интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду.
- ❖ Развијање интонације и артикулације у складу са осталим члановима у групном раду и слушање других.
- ❖ Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања.

ОРКЕСТАР: обавезан је за ученике IV, V, и VI разреда шестогодишњег и III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

ХОР: настава хора обавезна је за ученике IV, V, и VI разреда клавира, као и за оне ученике који нису укључени у рад оркестра или камерне музике.

КАМЕРНА МУЗИКА: настава камерне музике обавезна је за ученике IV, V, и VI разреда шестогодишњег и III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања који нису укључени у рад оркестра или хора. Организује се у групама од три ученика.

ОРКЕСТАР

- У школи се формира гудачки оркестар према могућностима. Уколико нема ученика који свирају виолу, могу их заменити ученици који свирају деоницу треће виолине. Рад са гудачима треба да обухвати усклађивање прстореда, потеза и положаја гудала.
- Дувачки оркестар се формира самостално, уколико школа има довољан број ученика, или се може прикључити гудачком оркестру.
- Рад са оркестром обухвата увежбавање деоница, ритмичко и интонативно усклађивање, фразирање и динамичку обраду.
- Оркестар хармоника формира се самостално и обично се дели на четири деонице.
- Оркестар тамбура формира се самостално и то у оквиру могућности школе.
- Ансамбли ренесансних инструмената, као и оркестри народне, забавне и џез музике формирају се самостално.
- Ради бољег и бржег савладавања програма неопходно је да наставници инструмента на часовима главног предмета са ученицима прочитају и технички обраде деонице које се извиде на часовима оркестра.
- Минимум програма: 3 краћа дела или једно дело у више ставова, по избору диригента. Обавезни су јавни наступи оркестра у току школске године.

ХОР

- Програм рада са хором треба да садржи: вежбе дисања, вокализе за уједначавање боје гласова, певање канона, певање двогласних и трогласних композиција.
- Минимум програма: обрада најмање три трогласне композиције различитих стилских епоха, укључујући и домаће ауторе. Обавезни су јавни наступи хора у току школске године.

КАМЕРНА МУЗИКА

Обухвата други циклус школовања.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- две композиције из периода барока или
- једно дело из периода преткласицизма, класицизма, романтизма и савремене музике, или
- три комада из различитих стилских епоха.

Наставник је обавезан да сваки камерни ансамбл припреми ученике за најмање један јавни наступ у току школске године.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ОРКЕСТРА, ХОРА И КАМЕРНЕ МУЗИКЕ

Групно музицирање се у школи организује према могућностима извођења наставе. Ученицима инструменталне наставе, првенствено је потребно омогућити да буду организовани у рад оркестра и камерне музике. Ученици могу бити истовремено обухваћени и радом оркестра као и учешћем у раду камерног ансамбла. У школама у којима постоји хор укључити све ученике који нису обухваћени радом оркестра и камерног музицирања, а према Правилнику о наставном плану и програму.

Приликом одабира програма у групном музицирању, обратити пажњу да одговара техничким и музичким способностима свих учесника, нарочито када нису у питању ученици истих разреда и узраста. Програм треба да буде подстицајан и прихватљив да би се код ученика развила жеља и позитивна мотивација за рад у оркестру, хору и камерним ансамблима.

ОРКЕСТАР/ХОР/КАМЕРНА МУЗИКА (II ЦИКЛУС)

Назив предмета	ХОР
Циљ	Циљ учења предмета Хор је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и музици кроз музичко искуство којим се подстиче развијање осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	II циклус
Годишњи фонд часова	70/66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; – користи правилну и јасну дикцију и примењује правилан начин певања; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; – прати диригента и пева усаглашено са осталим ученицима; – одговарајућим певањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; – интонира чисто у току извођења; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко певање; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Хор и карактеристике певања у хору. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Дикција – значај правилне и јасне дикције, изговарање брзалица и бројалица. Хармонски слух – развој. Комуникација са диригентом. Интонација – значај чисте интонације и начини постизања. Композиције различитог карактера. Музички бонтон. Слушање дела помоћу доступних носиоца звука. Музички бонтон.</p>
Обавезни минимум програма: једна народна песма, једна уметничка композиција, једна трогласна композиција		
Јавни наступи: јавни часови у школи, концерт поводом Дана школе, различита домаћа и међународна такмичења, сарадња са локалном заједницом		

Кључни појмови садржаја: тон, певање, слушање, интонација, музички бонтон

Назив предмета	ОРКЕСТАР
Циљ	Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије интересовање и љубав према музици и заједничком свирању, кроз музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	II циклус
Годишњи фонд часова	70/66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – прати диригента; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима оркестра кроз музику; – усагласи сопствено извођење са потребама групног; – свирањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко свирање; – коригује интонацију у току свирања; – самостално вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у оквиру оркестра; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Карактеристике свирања у оркестру. Оркестар – врсте, карактеристике и организација (гудачки, хармоникашки, тамбурашки...). Оркестарски звук - начин добијања. Развој хармонског слуха. Сарадња и комуникација на релацији диригент – вођа деонице – пар за пултом. Носиоци звука – начин и значај коришћења. Музички бонтон.</p>
Минимум програма: 3 краћа дела или једно дело у више ставова, по избору диригента.		
Јавни наступи: на јавним часовима у школи, Републичко такмичење, наступи у оквиру локалне заједнице, концерт поводом Дана школе, различита такмичења.		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање, заједничко свирање, музички бонтон

Назив предмета	КАМЕРНА МУЗИКА
Циљ	Циљ учења предмета Камерне музике је да код ученика развије интересовање и љубав према камерном музицирању и музици кроз заједничко музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	II циклус
Годишњи фонд часова	70/66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – усагласи индивидуално свирање са групним свирањем; – усагласи интонацију са осталим члановима камерног састава; – усагласи артикулацију са осталим члановима камерног састава; – усагласи динамичке ознаке са осталим члановима састава; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Камерна музика – развој и врсте ансамбла. Специфичности свирања у камерном саставу. Вежбе за интонацију и артикулацију. Припремање ученика за јавне наступе. Музички бонтон.
<ul style="list-style-type: none"> – дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – покаже спремност за тимски рад; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла. 		ЛИТЕРАТУРА Избор композиције за различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способности свих чланова камерног састава.
Обавезни минимум програма: три комада из различитих стилских епоха или различитог карактера		
Јавни наступи: минимум један јавни наступ камерног ансамбла у току школске године		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, групно музицирање, музичка фраза, музички бонтон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ОРКЕСТАР/ХОР/КАМЕРНА МУЗИКА

I. УВОДНИ ДЕО

Певање и свирање у оркестру, хору и камерном ансамблу је од непроцењиве важности јер развија не само музичке способности већ има функцију социјалне кохезије. Оно развија способност ученика да комуницирају са другима кроз међусобно слушање, извођење и стварање музике и да изражавају своје мисли и осећања кроз музику.

Образовни циљ ових предмета обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних и инструменталних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и из-ражајно извођење.

Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика, односно очекиване резултате у реализацији музичких садр-жаја. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по ме-сецима, а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подуча-вања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефини-саним исходима). Усмерење часа у односу на ток и фокус у многоне зависи од припремљености ученика за час. У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оркестар, хор и камерна музика обухвата ученике четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе и трећег и четвртог ра-зреда четворогодишње школе. Изузетно, овим саставима могуће је прикључити и ученике трећег разреда шестогодишње школе, уколико ученик жели и може да прати наставни план и програм ради стицања искуства у групном певању или свирању. Овом ученику учешће у групном музицирању представља слободну активност која као таква не подлеже оцењивању.

Школа може у односу на своје капацитете у погледу заступљености инструменталних група и у односу на ученичке капацитете да формира гудачки, дувачки оркестар, оркестар хармоника, гитара, флаута, тамбура и сл.

Сви ученици који нису обухваћени радом оркестра у обавези су да похађају наставу хора.

Настава камерне музике се планира и реализује у оквиру Школског програма рада. Камерни састав има најмање три члана. Ученици који имају посебна интересовања, капацитет и жељу могу бити истовремено обухваћени и радом оркестра/хора као и уче-шћем у раду камерног ансамбла.

Процес учења базира се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика, чак и када нису истог разреда и узраста, а подстицајне су и прихватљиве, како би се код ученика развила позитивна мотивација за рад. Ради бољег и бржег савладавања програма пожељно је да наставници солфеџа на својим часовима прочитају деонице које се изводе на настави хора, а наставници инструмента, на часовима главног предмета прочитају деонице које се изводе на настави оркестра.

Рад са оркестром обухвата: усклађивање прсторедра, штрихова, као и интонативно и ритмичко усклађивање, фразирање, динамичку обраду, уједначавање боје инструмената.

Рад са хором садржи: вежбе правилног седења, дисања, вокализе за уједначавање боје, увежбавање деоница, певање канона, пева-ње једногласних, двогласних и трогласних композиција са пратњом и а капела. Такође, рад са хором обухвата интонативно и ритмичко усклађивање, фразирање и динамичку обраду. Важно је увек обратити пажњу на дикцију и разумевање садржаја.

Литературу за камерну музику чини избор композиција које су писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава, нарочито ако су чланови ансамбла различитог узраста и разреда. Програм треба да буде занимљив, прихватљив и пријемчив ученицима, како би се подржала и развила љубав према овој врсти музике. У оквиру камерне музике наставник је у обавези да спреми: две композиције из периода барока или једно дело из периода преткласицизма, класицизма, романтизма и савремене музике, или три комада из различитих стилских епоха

Као што музика утиче на здравље (психолошки, социолошки, емоционални аспект) тако и свирање у оркестру/хору/камерном саставу у великој мери доприноси смањењу стреса и агресивности. Ученици који учествују у раду оркестра/хора/камерне показују боље резултате у учењу и социјалним вештинама.

У процесу рада врло је корисно преслушавање снимака сопствених наступа као и слушање различитих извођења на доступним носивцима звука. На тај начин потребно је иницирати разговор са ученицима подстичући их на активно слушање, анализу као и сопственокритичко мишљење.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима оркестра/хора/камерне музике најбитније је развијање музичких способности и жеље за успехом и радом у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру ових активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности, подршке и задовољства заједничким успехом.

4. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНОМ И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

План и програм наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање предвиђа следећи
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ ОДСЕЦИ

А. ОБАВЕЗНИ

1. Одсек за класичну музику
2. Одсек за српско традиционално певање и свирање

Б. ИЗБОРНИ

1. Одсек за рану музику*
2. Одсек за џез музику*

Настава у ОМШ „Владимир Ђорђевић“ у Алексинцу се реализује само на одсеку за класичну музику док се настава изборних предмета не реализује по овом школском програму за ОМШ „Владимир Ђорђевић“ у Алексинцу па стога неће бити представљен програм ових одсека по инструментима.

5. ПРОГРАМИ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА, НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

У ОМШ „Владимир Ђорђевић“ у Алексинцу реализује се Школски програм на наставном одсеку обавезних предмета одсека за класичну музику.

Наставе се одвија шест година за инструменте : клавир, хармоника, гитара, флаута, виолина и кларинет према Плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање

Настава се одвија четири године за соло певање према Плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање и четврти разред кларинета (само до школске 2021/2022. године) према Наставном плану и програму основног музичког образовања и васпитања.

Настава инструмента је заступљена са два часа недељно с тим што је дужина часа у првом циклусу 30 минута а у другом 45 минута..

Настава солфеђа је заступљена са два часа од по 45 минута недељно у блок настави (двочас) због услова рада и путовања ученика што су објективне отежавајуће околности.

Настава упоредног клавира организује се са једним часом недељно у трајању од 45 минута.

Настава теорије музике заступљена је са једним часом у завршним разредима наставе свих инструмената.

Настава хора и оркестра заступљена је са два часа недељно по 45 минута у другом циклусу основног музичког образовања.

Настава камерне музике организује се за ученике другог циклуса који нису обухваћени радом хора или оркестра и заступљена је са по једним часом од 45 минута недељно.

Настава корепетиције одвија се у оквиру наставе гласног предмета/инструмента једном недељно у трајању од 15 минута у првом и 30 минута у другом циклусу инструменте који се изучавају шест година а за соло певање 30 минута у првом и 45 минута у другом циклусу. Клавирски сарадник – корепетитор држи наставу ученику у присуству његовог наставника главног предмета.

Програм наставе и учења у основној музичкој школи изводи се индивидуално (настава инструмента и певања) и групно (настава солфеђа, теорије музике, групног певања, групног свирања оркестра, хора и камерне музике).

Група у програму наставе и учења за предмете: Солфеђо и Теорије музике може да има од 7–12 ученика, Оркестар од 12–30 ученика и Хор до 50 ученика. Када школа није у могућности да формира хор/оркестар онда формира камерни ансамбл у групи до 12 ученика.

Допунска настава организује се за ученике који имају потешкоће у учењу због којих не постижу задовољавајући успех.

Додатна настава организује се за ученике који се истичу својим талентом, знањем и напредовањем.

Додатну и допунску наставу предлажу стручна већа предмета а реализују је предметни наставници.

У школи се организује рад стручних већа за област предмета као и одељенска већа која чине сви наставници који предају свим ученицима једног наставника односно једне класе. Разредна већа нису организована јер један исти наставник има ученике готово свих разреда у оквиру своје класе.

У току наставне године сви ученици имају обавезу јавних наступа што се остварује путем интерних и јавних часова који се редовно одржавају а могу се реализовати и на даљину у складу са препорукама Министарства просвете, науке и технолошког развоја . И настава се може организовати и реализовати на даљину у складу са одлукама надлежних (Правилник о ближим условима за остваривање и начин Осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи „Сл.гласник РС“, бр.109/2020).

Најуспешнији ученици се промовишу кроз развијену културну делатност школе и праксу јавних наступа у организацији школе или у сарадњи са другим бројним установама и институцијама.

Учесће на такмичењима остварују ученици које бирају сами наставници без обзира на узраст и једини критеријум је успешност ученика у раду.

ИСПИТИ

У основној музичкој школи полагају се следећи испити:

- пријемни;
- годишњи;
- разредни;
- поправни;
- завршни;
- испит за ниво знања првог циклуса и
- испит за ниво знања основне музичке школе.

Пријемни испит полагаје се пре уписа у I разред, по правилу у јунском или августовском року. На пријемном испиту проверава се слух, ритам и музичка меморија. Ученици који су похађали програм припремног разреда, полагају пријемни испит.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из главног предмета полагају ученици III, IV, V и VI разреда шестогодишњег – II, III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из солфеђа полагају ученици III и VI разреда шестогодишњег и II и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Завршни испит из теорије музике полагају ученици VI разреда шестогодишњег и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из упоредног клавира, полагају ученици II и IV разреда Соло певања.

Ученици који на годишњем испиту основног музичког образовања и васпитања добију негативну оцену из главног предмета понављају разред. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из неког од осталих предмета полагају поправни испит у августовском року.

Ученици разреда у којима нема годишњег испита оцењују се годишњом оценом. Ванредни ученици полагају годишњи испит из свих предмета, у свим разредима.

Ученици који убрзано напредују полагају годишњи испит у три испитна рока, у јануарском, јунском и септембарском испитном року.

Разредни испит полагају ученици који, у току школске године, нису похађали више од трећине укупног броја часова, а утврди се да нису савладали садржај наставног програма за тај разред. Ученици такође полагају разредни испит из предмета из којег није одржано више од трећине часова утврђених наставним планом. Ученици који добију негативну оцену на разредном испиту полагају поправни испит у августовском року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском року.

Поправни испит полагају ученици са недовољном оценом из предмета из којег се не полагаје годишњи испит и ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из солфеђа, теорије музике и упоредног клавира.

Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полагају поправни испит. Ученик који има до две недовољне закључене оцене полагаје поправни испит у августовском року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

Испити се организују за све инструменте од трећег разреда до завршног осим за соло певање када се испити организују од другог до завршног разреда док се из предмета упоредни клавир испит организује само у другом циклусу. Из предмета солфеђо испити се организују на крају првог и другог циклуса. Односно у трећем и шестом разреду. Испит за предмет теорија музике организује се на крају школске године (у завршном разреду).

СМОТРЕ

Смотре се организују у циљу провере знања и напредовања ученика у току и на крају школске године према наставном плану и програму одговарајућег одсека и предмета и остварују се на основу школског програма.

Смотре и обавезни јавни наступи не подлежу конвенционалном, нумеричком начину оцењивања.

Њихова сврха је да омогуће јавни увид у процес учениковог развоја и напретка, као и да буду неопходан полигон за ученичко рано стицање извођачког искуства. Школама се оставља могућност да у оквирима својих школских програма, пропишу неки други вид оцењивања (усмени или писмени коментар наставника или групе наставника, чланова одговарајуће комисије).

Смотре се организују у школи у форми испита са трочланом комисијом коју формирају Стручна већа за област предмета. Смотре имају :

- виолина, флаута, кларинет, гитара као и упоредни клавир, у првом и другом разреду на крају школске године;
- клавир у првом разреду на крају школске године а у осталим разредима на крају првог полугодишта
- хармоника има смотру на крају године у првом и другом разреду а у осталим на крају првог полугодишта;
- соло певање има смотру само у првом разреду на крају школске године
- за предмет солфеђо смотре су предвиђене за први, други, четврти и пети разред на крају школске године .

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

2) Настава главног предмета – инструмента, односно певања

– Током шестогодишњег (у I, II и III разреду) и четворогодишњег (у I и II разреду) основног музичког образовања и васпитања, час траје 30 минута, а у свим осталим разредима 45 минута. Настава главног предмета и упоредног клавира је индивидуална у свим разредима.

– Час упоредног клавира за соло певање и српско традиционално певање траје 45 минута.

3) Настава солфеђа и теорије музике

– Часови солфеђа и теорије музике трају по 45 минута.

4) Настава оркестра, хора и камерне музике

– Настава оркестра је обавезна за ученике IV, V и VI разреда виолине, виоле, виолончела, тамбуре, мандолине, хармонике, флауте, обое, кларинета, саксофона, фагота, хорне, трубе, тромбона, ударалки као и за ученике III и IV разреда контрабаса и тубе. Поред стандардних оркестарских састава Школа може да формира и оркестре нестандардних састава у зависности од заступљености инструмената по врсти и годинама учења.

– Ученици инструмента који не свирају у оркестру обавезни су да похађају наставу хора.

– Настава камерне музике организује се за ученике IV, V и VI разреда шестогодишњег, као и за ученике III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања у случају када школа није у могућности да формира велике ансамбле – хор и оркестар и у оквиру додатне наставе.

– Часови оркестра, хора и камерне музике трају по 45 минута. За потребе јавне и културне делатности могуће је повећати фонд часова из ових предмета.

КЛАВИРСКА САРАДЊА – КОРЕПЕТИЦИЈА

Часови корепетиције у првом циклусу за гудаче и дуваче трају 15 минута недељно по ученику.

Часови корепетиције за виолину, флауту и кларинет у другом циклусу трају 30 минута недељно по ученику.

Ученици првог циклуса соло певања наставу корепетиције имају 30 минута недељно по ученику, а другог циклуса 45 минута недељно по ученику.

Наставник корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ.

КУЛТУРНА И ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ

Културна и јавна делатност основне музичке школе најуже је повезана са њеном образовно-васпитном улогом и чине је:

– организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови);

– организовање концерата гостујућих музичких уметника;

– активности везане за организовање учешћа ученика на домаћим и међународним музичким такмичењима (за солисте, камерне ансамбле, оркестре и хорове); смотрема, фестивалима и сличним

манifestацијама, као и за самостално организовање оваквих манифестација;

- организовање разних врста прослава, меморијала, размена, гостовања и сличних манифестација;
- организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача;
- организовање студијских путовања;
- организовање медијских промоција разне врсте;
- успостављање разних облика сарадње са домаћим и ино- страним образовним и културним институцијама.

Начин реализације наставе је непосредан осим у случајевима који су прописани и уређени законским оквирима. Настава се може одвијати и на даљину под условима прописаним Правилником о о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи ("Службени гласник РС", број 109 од 21. августа 2020) а на основу члана 38а став 7. Закона о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 55/13, 101/17, 27/18 – др. закон и 10/19), члана 17. став 4. и члана 24. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18). Искустава Школе су да је наставу могуће и уједно најбоље организовати путем апликације Viber, Skupe, Zoom, али и путем друштвене мреже Facebook. У Школи се не користе платформе које се заступљене у основним школама због неадекватности за наставу инструмената.

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. Гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Право на наставу на даљину

Настава на даљину

Члан 38а

Родитељ, односно други законски заступник може да се определи да његово дете основношколско образовање и васпитање стиче наставом на даљину.

Родитељ, односно други законски заступник дужан је да поднесе писани захтев за организовање наставе на даљину школи у којој његово дете стиче основношколско образовање и васпитање до краја наставне године за следећу школску годину.

Настава на даљину мора да обезбеди остваривање прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа.

За ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом за кога је организована настава на даљину, а стиче основношколско образовање и васпитање остваривањем ИОП-а 2, настава на даљину обезбеђује остваривање прилагођених циљева и исхода.

О образовању на даљину школа одлучује на основу расположивих средстава, потребних за овај вид образовања и васпитања.

Школа води евиденцију о образовању и васпитању ученика који основношколско образовање и васпитање стиче наставом на даљину.

Ближе услове за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновања наставе на даљину прописује министар.

Родитељ има право да свом детету омогући стицање основног образовања и васпитања наставом на даљину.

Право на стицање образовања наставом на даљину има ученик основне школе, који из оправданих разлога није у могућности да непосредно стиче образовање присуством у школи у коју је уписан.

Право на стицање образовања наставом на даљину има ученик који:

- је активан спортиста;
- је ученик музичке и/или балетске школе;
- живи у месту где је лоша инфраструктура, што отежава долазак у школу (нарочито у зимском периоду);
- због пословних обавеза родитеља привремено одлази у иностранство.

Настава на даљину организује се за ученика који није у могућности да непосредно стиче образовање присуством у школи по правилу за целу школску годину.

Настава на даљину може да се организује и у току школске године за период који није краћи од три недеље, у складу са потребама ученика.

У случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности образовно-васпитни рад путем наставе на даљину може да се организује за све ученике школе у периоду у којем не постоје услови за непосредно стицање образовања у простору школе.“

6. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

ДОПУНСКА НАСТАВА

За ученике који у учењу имају тешкоће због којих не постижу задовољавајући успех, организује се допунска настава. Организовање допунске наставе предлажу стручна већа предмета.

ДОДАТНА НАСТАВА

За ученике који се истичу својим талентом, знањем и напредовањем, организује се додатна настава. Организовање додатне наставе предлажу стручна већа предмета.

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ПРЕДМЕТ - *СОЛФЕЂО*

ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ - КЛАРИНЕТ

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
II ЦИКЛУС - четврти разред				
Мелодија, ритам, парлато, опажање, интонирање, диктати, теорија музике и сл.	Рад на стабилнијој интонацији, Рад на ритмичкој стабилности	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за годишњи испит

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ПРЕДМЕТ - *СОЛФЕЂО*

ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ - КЛАРИНЕТ

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
II ЦИКЛУС - четврти разред				
Мелодија, ритам, парлато, опажање, интонирање, диктати, теорија музике и сл.	Рад на постављању тачне интонације, рад на опажању, вештина писања диктата..	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за годишњи испит или (такмичења) или додатна настава за ученике који ће уписати средњу музичку школу.

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ПРЕДМЕТ - СОЛФЕЂО

ШЕСТОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС први, други и трећи разред				
Мелодија, ритам, парлато, опажање, интонирање, диктати, теорија музике и сл.	Савладавање песмица модела, Рад на правилној интонацији. Рад на решавању ритмичких проблема.	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за годишњи испит (осим првог разреда)
II ЦИКЛУС четврти, пети и шести разред				
Мелодија, ритам, парлато, опажање, интонирање, диктати, теорија музике и сл.	Рад на стабилнијој интонацији, Рад на ритмичкој стабилности	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за годишњи испит

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ПРЕДМЕТ - СОЛФЕЂО

ШЕСТОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС први, други и трећи разред				
Мелодија, ритам, парлато, опажање, интонирање, диктати, теорија музике и сл.	Рад на интонирању, рад на ритмичким и мелодијским диктатима, двогласни ритам	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Савладавање свих ритмичких фигура и мелодијских вежби.
II ЦИКЛУС четврти, пети и шести разред				
Мелодија, ритам, парлато, опажање, интонирање, диктати, теорија музике и сл.	Рад на постављању тачне интонације, рад на опажању, вештина писања диктата, двогласни ритам...	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за годишњи испит или (такмичења) или додатна настава за ученике који ће уписати средњу музичку школу.

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ИНСТРУМЕНТ - ГИТАРА

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе: за леву и десну руку , синхронизација покрета , Етиде, Комади	Рад на динамичком нијансирању и фразирању, рад на артикулацији	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)
II ЦИКЛУС				
Лествице, техничке вежбе: за леву и десну руку , синхронизација покрета Етиде, Комади, Циклична дела.	Рад на динамици, фразирању, променама позиције, музичком изражавању	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИНСТРУМЕНТ - ГИТАРА

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
Лествице, техничке вежбе: за леву и десну руку , синхронизација покрета Етиде, Комади	Савладавање нотног текста, Рад на правилној поставци, Увежбавање текста	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час
II ЦИКЛУС				
Лествице, техничке вежбе: за леву и десну руку ,Етиде, Комади, Циклична дела.	Увежбавање текста, Рад на ритмичкој стабилности, Промене позиција	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ИНСТРУМЕНТ - ВИОЛИНА

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Етиде, Комади	Рад на динамици, фразирању, променама позиције,	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)
II ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Етиде, Комади, Циклична дела.	Рад на динамици, фразирању, променама позиције, музичком изражавању	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИНСТРУМЕНТ ВИОЛИНА

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Етиде, Комади	Савладавање нотног текста, Рад на правилној поставци, Постављање тачне интонације, Увежбавање текста	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час
II ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Етиде, Комади, Циклична дела.	Рад на стабилнијој интонацији, Увежбавање текста, Рад на ритмичкој стабилности, Промене позиција	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ИНСТРУМЕНТ - ФЛАУТА

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Етиде, Комади	Рад на динамици, фразирању	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)
II ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Етиде, Комади, Циклична дела.	Рад на динамици, фразирању, музичком изражавању	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИНСТРУМЕНТ - ФЛАУТА

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Етиде, Комади	Савладавање нотног текста, Рад на правилној поставци, Постављање тачне интонације, Увежбавање текста	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час
II ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Етиде, Комади, Циклична дела.	Рад на стабилнијој интонацији, Увежбавање текста, Рад на ритмичкој стабилности	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА СОЛО ПЕВАЊЕ

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС (први и други разред)				
Техничке вежбе, Вежбе дусања, Рад на тексту, Комади.	Рад на вокалној техници и техници дусања, фразирање.	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)
II ЦИКЛУС (трећи и четврти разред)				
Техничке вежбе, Вежбе дусања, Рад на тексту, Стари мајстор, Романтичар, Домаћи композитор.	Рад на вокалној техници и техници дусања, фразирање.	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА СОЛО ПЕВАЊЕ

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС (први и други разред)				
Техничке вежбе, Вежбе дусања, Рад на тексту, Комади.	Савладавање нотног текста, Рад на правилној поставци, Постављање тачне интонације, Увежбавање текста и изговора.	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час
II ЦИКЛУС (трећи и четврти разред)				
Техничке вежбе, Вежбе дусања, Рад на тексту, Стари мајстор, Романтичар, Домаћи композитор.	Рад на стабилнијој интонацији, Увежбавање текста и изговора, Рад на ритмичкој стабилности	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање допунског часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ИНСТРУМЕНТ - КЛАВИР

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
<p>Лествице Техничке вежбе Етиде Полифоне композиције Композиције мале форме Сонатине</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Интезиван рад на развоју слуховних способности •Развијање и профилирање естетских музичких критеријума •Рад на прецизном уметничком обликовању изучаваног репертоара •Проширивање знања о ознакама темпа, карактера, динамике и агогике •Припрема за учешће на такмичењима 	<ul style="list-style-type: none"> •Усмерава, •Наводи, •Сугерише, •Подстиче, •Дискутује •Мотивише •Наводи на повезивање и примену знања 	<p>Организовање додатног часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа</p>	<p>Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)</p>
II ЦИКЛУС				
<p>Лествице Техничке вежбе Етиде и виртуозне композиције Сонатине и варијације Полифоне композиције</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Даље усавршавање могућности извођачког апарата, усклађивање моторичког са изражајним, рад на квалитету представе 	<ul style="list-style-type: none"> •Усмерава, •Наводи, •Сугерише, •Подстиче, •Дискутује •Мотивише •Наводи на повезивање и примену знања •Интезивна, пажљива и свеобухватна анализа степена знањакоје је ученик усвојио током школовања 	<p>Организовање додатног часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа</p>	<p>Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)</p>

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ИНСТРУМЕНТ - КЛАВИР

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
Лествице Техничке вежбе Етиде Полифоне композиције Композиције мале форме Сонатине	<ul style="list-style-type: none"> •Овладавање основном техником свирања на клавиру •Савладавање полиритмичких потешкоћа •Наставак рада на бројању •Постизање вештине течног читања и свирања нота •Оспособљавање за самостално напредовање и вежбање 	<ul style="list-style-type: none"> •Усмерава, •Наводи, •Сугерише, •Подстиче, •Дискутује •Мотивише •Наводи на повезивање и примену знања •Интезивна, пажљива и свеобухватна анализа степена знањакоје је ученик усвојио током школовања 	Организовање допунског часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма
II ЦИКЛУС				
Лествице Техничке вежбе Етиде Полифоне композиције Композиције мале форме Сонатине	<ul style="list-style-type: none"> •Рад на савладавању свих врста техничких потешкоћа •Рад на полифоним поступцима •Рад на поступку меморисања музичког дела •Допуњавање почетног знања о употреби педала 	<ul style="list-style-type: none"> •Усмерава, •Наводи, •Сугерише, •Подстиче, •Дискутује •Мотивише •Наводи на повезивање и примену знања •Интезивна, пажљива и свеобухватна анализа степена знањакоје је ученик усвојио током школовања 	Организовање допунског часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ЗА ИНСТРУМЕНТ - КЛАРИНЕТ

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Посебна пажња на импостацију, Етиде, Комади по избору. Изједначавање регистара у распону мала октава-друга октава.	Рад на динамици; темпу, вођењу мелодијских линија и фразе, карактеру композиција; Утврђивање стеченог знања.	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања	Организовање додатног часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа . Повремено час користитим као пробу са клавиром ради још већег квалитета свирања комада.	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)
II ЦИКЛУС				
Лествице, Етиде, Комади, Импостација. Пажња на изједначеност регистара у распону мала октава- трећа октава.	Рад на динамици; темпу; вођењу мелодијских линија; карактеру композиција; музичком изражавању; Утврђивање стеченог знања.	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања.	Организовање додатног часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа. По потреби део часа некада користим као проба са клавиром ради бржег савладавања комада.	Савладавање програма за јавни наступ (јавни час, концерт, такмичење...)

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИНСТРУМЕНТ - КЛАРИНЕТ

Сарджај	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
I ЦИКЛУС				
Лествице, Техничке вежбе, Етиде, Комади, Импостација.	Савладавање нотног текста; Увежбавање композиција; Учење композиција напамет; Савладавање ритмичких проблема ; Рад на поставци динамике; Исправка проблема комплетне импостације. Утврђивање стеченог знања.	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања.	Организовање допунског часа у току радне недеље до 30 минута на предлог одељенског већа .	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час. Основно решавање проблема везана за импостацију, дисање, амбажура.
II ЦИКЛУС				

Лествице, Етиде, Комади, Импостација.	Увежбавање нотног текста; Рад на ритмичкој стабилности; Савладавање ритмичких проблема ; Рад на поставци динамике; Изједначавање регистара у распону мала октава, трећа октава. Утврђивање стеченог знања.	-Усмерава, -Наводи, -Сугерише, -Подстиче, -Дискутује -Мотивише -Наводи на повезивање и примену знања.	Организовање допунског часа у току радне недеље до 45 минута на предлог одељенског већа.	Решавање одређених проблема који се јављају у току прелажења планираног програма, припреме за јавни час. Посебан осврт на имостацију као основни елемент, дисање, амбажура, приступ инструменту.
---	---	---	--	--

7. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Културне активности школе

Члан 39

Културне активности школе остварују се на основу програма културних активности.

Културне активности обухватају: прославу дана школе, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, такмичења и смотре, посете установама културе, заједничке активности школе и јединице локалне самоуправе и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културном развоју окружења школе.

Прославе школских и државних празника, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања за ученике организују се у школи или у договору са јединицом локалне самоуправе у установама из области културе и спорта.

Активност школе на културном плану уже и шире друштвене средине у блиској је вези са самом делатношћу музичких школа и њеном образовно - васпитном улогом. Програм културних активности Школе развијен је, богат и интензиван у току школске године. Генерално обухвата :

- ✚ организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови);
- ✚ организовање и учешће ученика и наставника школе на хуманитарним концертима;
- ✚ организовање концерата наставника и ученика школе;
- ✚ организовање концерата гостујућих музичких уметника и педагога;
- ✚ активности везане за организовање учешћа ученика на домаћим и међународним музичким такмичењима (за солисте, камерне ансамбле, оркестре и хорове); смотрама, фестивалима и сличним манифестацијама);
- ✚ организовање музичких такмичења : Међународно такмичење хармоникаша „Viva harmonika“ и Међународног такмичења пијаниста „Меморијала Сања Павловић;
- ✚ организовање и учешће у разним прославама, јубилејима;
- ✚ организовање мастеркласова истакнутих музичких педагога и извођача;
- ✚ организовање предавања, семинара, трибина, саветовања и сличних скупова, везаних за музичку педагошко - извођачку проблематику (угледни часови, организација музичких игара, промоција);
- ✚ организовање гостовања ученика и наставника школе другим школама у земљи и иностранству и
- ✚ организовање медијских промоција разне врсте;
- ✚ активно организовање и учешће у програмима готово свих установа и институција на територији општина у којима музичка школа ради (Алексинач, Ражањ и Сокобања);
- ✚ успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностраним образовним и културним институцијама (студијска путовања, посете музичких школа, симфонијских и оперских кућа...)

Активности које се реализују у ОШ „Владимир Ђорђевић“ незамењив су део културних активности локалне средине и често представљају најквалитетније програме. На пољу концертне делатности ангажују се подједнако ученици и наставници. Концертна делатност траје у току читаве године а следи списак најзначајнијих активности.

- Јавни часови у форми кратких наступа ученика на нивоу појединих класа (концерти класа), стручних већа за област предмета или на нивоу свих одека спојених у кратки концерт који се одржава у току године најмање два пута месечно. Јавни часови су отвореног типа, односно одвијају се пред публиком.
- Концерт под називом „Концерт добродошлице првацима“ који се реализује у последњој недељи септембра школске године;

- Коцерт поводом манифестације „Дечија недеља“. Музичка школа учествује у обележавању оваог догађаја који се организује на нивоу читавог града. Ова манифестација окупља све институције на територији општине Алексинац али се музичка школа истиче својим ангажовањем јер самостално организује концерт на коме су редовно у публици ученици млађих разреда основних школа општине Алексинац. На концерту наступају ученици школе, воде програм и учествују у организацији наступа.
- Концерт поводом обележавања дана школе се организује 02. децембра. На њему поред ученика наступају и наставници, камерни састави, школски хор и оркестар. То је прилика да се присутнима представе остварени успеси у претходној календарској години, остварена постигнућа али и да се приреди квалитетан концерт уметничке музике.
- Новогодишњи концерт се одржава крајем децембра. Осим великог, централног концерта, ову активност прате и концерти мањег формата у издвојеним одељењима али и појединачни наступи или остварено учешће у програмима основних и средњих школа. На позив хорских удружења Алексинца, овим поводом, често наступају ученици и наставници Школе. Новогодишњи концерт се организује као концерт под маскама како би се подстакла креативност ученика у изради и избору маски и костима што ни код наставника не недостаје.
- Светосавски концерт је део обележавања школске славе који употпуњује на прави начин прославу овог празника. Светосавски концерт је још један концерт где су ученици у улози организатора и то је још једна прилика за промовисање ученичких постигнућа у хорском али и солистичком наступу;
- Смотра хорова, оркестара и камерних ансамбала се одржава у организацији музичке школе од 2008. године. Ово је манифестација са дугом традицијом која има посебно место у културном животу Алексинца али и школском календару основних и средњих школа које редовно наступају са својим ансамблима. То је начин да се представе музички ансамбли образовно-васпитних установа али и аматерски музички ансамбли који изводе уметничку музику са територије општине Алексинац. ОМШ „Владимир Ђорђевић“ је организатор али и редован учесник ове манифестације преко својих камерних ансамбала, школског хора и оркестра.
- Међународно такмичење под називом “Viva harmonika” одржава се од 2017. године у организацији ОМШ „Владимир Ђорђевић“. Представља школу као домаћина и организатора фестивала музике хармонике. Путем овог такмичења Школа је препозната широм земље али и у иностранству а изузетна сарадња је остварена са еминентним педагозима музике хармонике. Циљ покретања оваквог такмичења је промовисање музике хармонике и младих извођача у јужној и источној Србији територији која гравитира нашем крају. Број учесника већ након пет одржаних такмичења броји се у стотинама. Такмичење се одржава у периоду април-мај;
- Међународно такмичење пијаниста под називом „Меморијал Сања Павловић“ одржава се од 2020. године у организацији ОМШ „Владимир Ђорђевић“. До сада је одржано два пута на даљину путем електронских средстава комуникације и број такмичара је већ преко 300. Изузетан одзив ово такмичење има у читавом свету па је до сада било учесника из преко 20 земаља на првом и 19 земаља на другом такмичењу. Остварена је сарадња са изузетним клавирским педагозима и извођачима у земљи и иностранству а школа је препозната као изузетно организована и професионална у организацији таквог великог међународног такмичења. Такмичење има добар рејтинг и представља према оцени ученика прави ниво процењивања младих пијаниста. Наши ученици клавира учествују на такмичењу и до сада су остваривали запажене резултате. Такмичење се одржава у периоду март-април;
- Концертна активност музичке школе обухвата и учешће на манифестацијама које организују и друге установе. Неки од њих су новогодишњи концерти, „Пекарски дани“ „Дани Гордане Брајовић“, прослава „Дана општине Алексинац“ када најчешће музичка школа креира и реализује комплетну свечану академију својим програмом, Фестивал Првоизведених представа; обележавања дана образовних установа општине Алексинац, обележавања дана општина Сокобања и Ражањ и друго;
- Део концертних активности су и промотивни концерти које школа реализује у сарадњи са основним школама у оквиру којих наши ученици наступају на часовима музичке културе, изводе свој програм, презентују своје инструменте и музичку школу. То је одличан начин

промовисања Школе и мотивисања нових полазника. Промотивни концерти се реализују у току маја месеца;

- Годишњи-завршни концерт се одржава јуна месеца, и заокружује концертну делатност током школске године. Овом приликом наступају награђени ученици са бројних такмичења у току године и њима и њиховим наставницима директор или председник школског одбора уручују дипломе и захвалнице од стране школе. Ово је вид презентовања постигнућа ученика широј локалној заједници и добар пример пружања подршке ученицима.
- Ученици музичке школе су чести гости (као учесници) на разним изложбама слика, књижевним вечерима и осталим манифестацијама где су организатори друге установе.
- Музичка школа организује концерте гостујућих уметника. Признати извођачи и педагози обраћају се музичкој школи за помоћ у организацији својих наступа а то је изванредна прилика за наше ученике али и суграђане да присуствују квалитетним концертима уметничке музике. Ово је једна од активности школе којој се посвећује изузетна пажња. Припрема промотивног материјала, промоција, извештавање о одржаним концертима део су рутине у организацији концерата гостујућих уметника. До сада је школа имала прилике да организује концерте професорима ФУ из Ниша, студентима, камерним саставима, признатим уметницима светског нивоа. Са поносом истичемо да је школа била домаћин најбољих светских такмичара и извођача на хармоници који су носиоци највиших награда светских трофеја и купова (Душан Чегањац, Вељко Милојковић, Никита Власов, Самуеле Телари, Раду Ратој).
- Школа је спредма да у оквиру својих активности уврсти концерте хуманитарног карактера као и све друге прилике којима може још интензивније да оствари своју културни делатност у току Школске године односно од септембра до јуна месеца.
- Школа организује мастеркласове са уваженим професорима инструмената.

Интензиван је и рад на промовисању свих наведених активности путем плаката, позивница за родитеље и званице, обајавама на званичном сајту школе, фејсбук страници школе интернет порталима за информисање као и локалног радија и телевизије.

8. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Програм школског спорта и спортско-рекреативних активности

Члан 40

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру школског програма, реализује и програм школског спорта, којим су обухваћени сви ученици.

Школа је дужна да, у оквиру програма школског спорта, у сарадњи са јединицом локалне самоуправе, организује недељу школског спорта најмање једном у току полугодишта.

Програм недеље школског спорта обухвата спортско-рекреативне активности свих ученика, као и културно-уметничке манифестације на тему из области физичког и здравственог васпитања, у складу са планом и програмом наставе и учења.

Специфичност рада музичке школе и реализација наставног плана и програма за основно музичко образовање и васпитање не оставља пуно простора планирања и реализације програма школског спорта и спортских активности. Ипак школски програм обухвата најпре подршку ученицима у спортским активностима а поред тога програм сопствених активности у смислу промовисања здравих стилова живота и корективних активности на превенцији и исправљању уочених лоших навика пре свега у држању тела при свирању. Музичка школа је спремна да подржи активности које организују основне и средње школе са којима има заједничке ученике у смислу организовања наставе и надокнаде свих евентуално изгубљених часова след учествовања ученика. У школи се истичу постери који промовишу спортско ангажовање деце.

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Детаљно упознавање ученика са правилним положајем тела при свирању - за сваки инструмент специфичности и карактеристике	Активан рад ученика на прихватању и реализацији сугестија наставника.	Организација, спровођење активности, додељивање задатака-вежби ученицима, праћење ученика у примени.	Активности се обављају у оквиру редовних часова, допунске и додатне наставе.	- Стицање навике за правилним положајем тела. - Припремање за такмичења
Крос - такмичење у трчању	Учешће на кросу.	Благовремено информисање деце, подршка у учествовању	Одлазак организован од стране ОШ у пратњи наставника до места реализације активности	- Развијање љубави деце према Физичкој активности.
Промовисање здравих стилова живота, заштите животне околине и природних ресурса.	Учешће у изради и истицању промотивних постера у школи. информисање преко едукативних текстова.	Израда промотивних постера и истицања на видним местима.	На редовним часовима групне наставе (солфеђа и теорије музике) о штетности дуванског дима, опијата, алкохола, о облицима загађења природе и животне средине.	- Развијање свести о очувању животне средине. - Превенција облика ризичног понашања деце.

**9. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД
НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА
И ЗАНЕМАРИВАЊА,
ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА
ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И
ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ
ДРУГИХ ОБЛИКА
РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА**

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања

Члан 41

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања, као што су, нарочито, употреба алкохола, дувана, психоактивних супстанци и малолетничка делинквенција, саставни су део школског програма и остварују се у складу са Законом.

Програми из става 1. овог члана остварују се кроз различите наставне и слободне активности са ученицима, запосленима, родитељима, односно другим законским заступницима у сарадњи са јединицом локалне самоуправе, у складу са утврђеним потребама.

У остваривање програма из става 1. овог члана укључују се и физичка и правна лица са територије јединице локалне самоуправе, установе у области културе и спорта, вршњачки посредници, као и лица обучена за превенцију и интервенцију у случају насиља, злостављања и занемаривања, дискриминације и других облика ризичног понашања.

Листу лица обучених за превенцију и интервенцију у случају насиља, злостављања и занемаривања, дискриминације и других облика ризичног понашања и листу школа које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу програма из става 1. овог члана, утврђује министар.

Ближе услове за утврђивање листа из става 4. овог члана прописује министар.

Листе из става 4. овог члана објављују се на званичној интернет страни Министарства.

Посебним протоколом за заштиту деце и ученика од насиља дефинисан је појам насиља, утврђени су основни принципи у заштити ученика од насиља, предвиђене су обавезе установе и одговорност за предузимање превентивних и интервентних активности, обуку запослених за примену протокола и вођење евиденције о случајевима насиља.

На основу протокола, Школски одбор ОМШ „Владимир Ђорђевић“ утврђује Програм за заштиту ученика од насиља који реализује Тима за заштиту деце и ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Тим за заштиту) чине представници из реда запослених, родитеља (законских заступника), стручних сарадника и директор школе.

Тим за заштиту именује директор.

Тим за заштиту, у оквиру и поред послова из опште надлежности стручних органа, обавља посебно следеће послове:

1) припрема план и програм заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: заштита);

2) информисање ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од Тима за заштиту;

3) учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција потребних за превенцију дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;

4) предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;

5) укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;

6) прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту ученика и даје одговарајуће предлоге директору;

7) сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;

8) води и чува документацију;

9) извештава стручне органе Школе и Школски одбор о питањима из своје надлежности.

Седнице Тима за заштиту сазива и њима руководи председник, којег између себе, јавним гласањем, већином гласова од укупног броја чланова, бирају чланови тог органа.

На исти начин бира се и заменик председника, који сазива седнице и њима руководи у случају спречености председника.

За свој рад Тим за заштиту одговара директору и Наставничком већу.

На основу ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама објављеног од стране Министарства просвете, формиран је ТИМ.

ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА ОСНОВНЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ „ВЛАДИМИР ЂОРЂЕВИЋ“ У АЛЕКСИНЦУ

Посебним Протоколом за заштиту деце и ученика од насиља дефинисан је појам насиља, утврђени су основни принципи у заштити ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања предвиђене су обавезе установе и одговорност за предузимање превентивних и интервентних активности, обуку запослених за примену протокола и вођење евиденције о случајевима насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања.

На основу протокола, Школски одбор ОМШ „Владимир Ђорђевић“ утврђује Програм за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Циљеви програма:

- развијање и неговање климе толеранције, прихватања и уважавања;
- подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих чинилаца укључених у рад школе, на проблем насиља;
- развој одговорности свих учесника у раду школе у области заштите права детета;

Специфични циљеви:

- коришћење ресурса школе за стварање безбедног и подстицајног окружења;
- укључивање свих чинилаца у раду школе у активности везане за превенцију и заштиту од насиља;
- оспособљавање свих учесника образовног процеса за препознавање насиља и реаговање у случају насиља;
- дефинисање процедура и одговорности свих учесника образовног процеса у случају насиља;
- успостављање сарадње са другим институцијама и укључивање школе у локалне и шире акције у области заштите деце од насиља.

Задаци:

- на почетку сваке школске године формирање Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, уз делимичну промену његовог састава, тако да временом у

састав Тима буду укључени сви запослени, уз уважавање правила о структури која обезбеђују присутност неког од чланова Тима за све време рада школе;

- анализа стања безбедности ученика- путем увида у евиденцију о регистрованим случајевима насиља и на основу годишњег истраживања, анкетом међу ученицима, родитељима и запосленима;
- успостављање сарадње са институцијама од значаја за превенцију и сузбијање насиља, као и са другим установама образовања и узимање учешћа у активностима везаним за заштиту од насиља, на локалном нивоу и шире;
- измена општих аката установе од значаја за заштиту ученика, ради успостављања прецизних процедура у случају регистровања насиља, прецизирања одговорности различитих чинилаца живота и рада школе за предузимање активности у случају насиља, као и периодично преиспитивање ових аката на основу анализе стања безбедности у школи;
- перманентна едукација у области заштите од насиља, и то: чланова Тима кроз акредитоване програме усавршавања на пољу ненасилне комуникације, заштите од насиља и слично, осталих запослених од стране Тима, родитеља и ученика о правима и процедурама;
- обавештавање родитеља и ученика о садржајима везаним за безбедност ученика и њихово укључивање, у што већој мери у активности у вези са овим проблемом.

Протокол поступања у установи у одговору на насиље , злостављање и занемаривање

ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

У току 2019.године у Сл. гласнику РС", бр. 46/2019 објављен је Правилник којим се утврђује Протокол поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање . Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (у даљем тексту: Правилник о протоколу) прописују се садржаји и начини спровођења превентивних и интервентних активности, услови и начини за процену ризика, начини заштите од насиља, злостављања и занемаривања, праћење ефеката предузетих мера и активности. Установа, у смислу Правилника о протоколу, је предшколска установа, основна и средња школа и дом ученика. Под простором установе подразумева се простор у седишту и ван седишта установе у ком се остварује васпитно-образовни, образовно-васпитни и васпитни рад, као и друге активности установе (у даљем тексту: образовно-васпитни рад). У примени Правилника о протоколу установа је дужна да обезбеди услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој детета и ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. Забрана насиља, злостављања и занемаривања у установи односи се на сваког - децу, ученике, запослене, родитеље, односно друге законске заступнике (у даљем тексту: родитељ) и трећа лица.

Протокол је обавезујући документ, заснован на поштовању:

- Устава Р Србије
- Конвенције о деčјим правима,
- Закона о основама система образовања и васпитања и
- Бројних Закона који уређују права, обавезе и одговорности малолетника.

Општи циљ протокола је да школе учини безбедним и подстицајним срединама за сву децу и ученике.

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Насиље и злостављање може да се јави од стране: запосленог према детету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно старатељу или другом лицу које је преузело бригу о детету и ученику (у даљем тексту: родитељ); детета и ученика према другом детету и ученику или запосленом; родитеља према свом детету, другом детету и ученику и према запосленом.

Насиље и злостављање може да јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и електронско.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Електронско насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика и др.

Злоупотреба детета и ученика је све оно што појединац, односно установа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља или наставника ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

Експлоатација је рад који није у најбољем интересу детета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

Занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детета и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.

Занемаривање у установи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

Посебни протокол и Програм заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

Посебним протоколом предвиђа се спровођење превентивних и интервентних акција у циљу сузбијања и превенције од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у школама а на основу важећег *Протокола*. У ОМШ „Владимир Ђорђевић“ ове акције и мере планираће, споводити и њихове ефекте пратити Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања чији је састав претходно представљен. Протокол о поступању доносимо у целости.

ПРОТОКОЛ ПОСТУПАЊА У УСТАНОВИ У ОДГОВОРУ НА НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ

УВОД

Права детета и ученика у Републици Србији остварују се у складу са Уставом Републике Србије, ратификованим међународним уговорима, Кривичним закоником ("Службени гласник РС", бр. 85/05, 88/05 - исправка, 107/05 - исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19), Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица ("Службени гласник РС", број 85/05), Закоником о кривичном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14 и 35/19), Законом о прекршајима ("Службени гласник РС", бр. 65/13, 13/16 и 98/16 - УС), Породичним законом ("Службени гласник РС", бр. 18/05, 72/11 - др. закон и 6/15), Законом о општем управном поступку ("Службени гласник РС", бр. 18/16 и 95/18 - аутентично тумачење), Законом о забрани дискриминације ("Службени гласник РС", број 22/09), Законом о спречавању насиља у породици ("Службени гласник РС", број 94/16), Законом о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима ("Службени гласник РС", број 32/13), Законом о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 10/19 и 6/20), Закон о ученичком и студентском стандарду ("Службени гласник РС", бр. 18/17, 55/13, 27/18 - др. закон и 10/19 - др. закон) (у даљем тексту: Закон) и другим прописима којима се регулишу права детета и ученика, као и релевантним међународним актима које је ратификовала Република Србија, а којима се регулишу права детета и ученика. Република Србија се ратификацијом Конвенције о правима детета Уједињених нација ("Службени лист СФРЈ - Међународни уговори", број 15/90 и "Службени лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 4/96 и 2/97 - у даљем тексту: Конвенција), обавезала да обезбеди остваривање свих права детета, а нарочито, на заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања, потпуну информисаност, на правично поступање и заштиту приватности, као и да детету које је било изложено насиљу обезбеди подршку за физички и психички опоравак и његову социјалну реинтеграцију.

Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (у даљем тексту: Правилник о протоколу) прописују се садржаји и начини спровођења превентивних и интервентних активности, услови и начини за процену ризика, начини заштите од насиља, злостављања и занемаривања, праћење ефеката предузетих мера и активности.

Установа, у смислу Правилника о протоколу, је предшколска установа, основна и средња школа и дом ученика. Под простором установе подразумева се простор у седишту и ван седишта установе у ком се остварује васпитно-образовни, образовно-васпитни и васпитни рад, као и друге активности установе (у даљем тексту: образовно-васпитни рад).

У примени Правилника о протоколу установа је дужна да обезбеди услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој детета и ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. У свим поступцима који се тичу детета приоритетни принцип поступања је најбољи интерес детета.

Забрана насиља, злостављања и занемаривања у установи односи се на сваког - децу, ученике, запослене, родитеље, односно друге законске заступнике (у даљем тексту: родитељ) и трећа лица.

ОБЛИЦИ НАСИЉА И ЗЛОСТАВЉАЊА

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Насиље и злостављање сматра се насиље запосленог према детету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно другом законском заступнику (у даљем тексту: родитељ); ученика према другом детету, ученику или запосленом; родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом као и према трећем лицу.

Насиље и злостављање може да јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и дигитално. Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба. Дигитално насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика и др.

Злоупотреба детета и ученика је све оно што појединац, односно установа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља или наставника ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

Експлоатација је рад који није у најбољем интересу детета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

Занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за

правилан развој детета и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој. Занемаривање у установи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

ПРЕВЕНЦИЈА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у установи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

- 1) подиже ниво свести и осетљивости детета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;
- 2) негује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;
- 4) унапређује познавање процедура за пријављивање и поступање код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања, обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) подстиче усвајање позитивних норми и облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије.
- 6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом.
- 7) развијају социоемоционалне компетенције деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).

Деца и ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спроводе превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

У оквиру превенције насиља и злостављања установа остварује васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интензитету примерен потребама, специфичностима установе и најбољем интересу детета, самостално или у сарадњи са другим надлежним органима, организацијама и службама.

Права, обавезе и одговорности свих у установи у превенцији насиља, злостављања и занемаривања

Ради превенције насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да упозна све запослене, децу, ученике и родитеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним законом, Правилником о протоколу и другим подзаконским и општим актима.

Запослени својим квалитетним радом (васпитно-образовним, образовно-васпитним, васпитним, стручним и другим радом) и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеђују подстицајну и безбедну средину.

У установи одељењски старешина, васпитач, наставник и стручни сарадник избором одговарајућих садржаја и начина рада доприносе стицању квалитетних знања и вештина и формирању вредносних ставова за узајамно разумевање, уважавање различитости, конструктивно превазилажење сукоба и др.

У израду ИОП а се, уколико постоји потреба, укључује се представник Тима за заштиту ради планирања активности у оквиру ИОПа, а у вези са заштитом од насиља.

Одељењски старешина, васпитач, наставник и стручни сарадник је дужан да обезбеди заштиту детета и ученика од произвољног или незаконитог мешања у његову приватност, породицу, дом или преписку, као и заштиту од незаконитих напада на његову част и углед.

Запослени не сме својим понашањем да изазове или допринесе насиљу, злостављању и занемаривању (на пример: непоштовање личности и права детета и ученика, недоследност у поступању, необјективно оцењивање и др.).

Ученици, као одговорни учесници у образовању и васпитању, ради превенције насиља, злостављања и занемаривања, обавезни су да: уважавају и поштују личност других - деце, ученика, запослених, родитеља и трећих лица; поштују правила установе и све оне акте којима се уређују њихова права, обавезе и одговорности; активно учествују у раду одељењске заједнице; пружају вршњачку подршку; као чланови ученичког парламента и школског одбора, посебно доприносе и учествују у превентивним активностима; својим понашањем не изазивају, доприносе или учествују у насиљу и злостављању.

Родитељ је дужан да, у најбољем интересу детета и ученика: сарађује са установом; учествује у превентивним мерама и активностима; уважава и поштује личност свог детета, друге деце и ученика, запослених, других родитеља и трећих лица.

Родитељ не сме својим понашањем у установи да изазове или допринесе појави насиља, злостављања и занемаривања према детету, ученику, запосленом, другом родитељу и трећим лицима, а када то учини директор је дужан да одмах о томе обавести јавног тужиоца и полицију, а након тога електронским путем надлежну школску управу.

Родитељ има обавезу и одговорност, у складу са законом којим се уређују основане система образовања и васпитања, да на позив школе узме активно учешће у свим облицима васпитног рада са учеником, односно да сарађује са школом у поступку заштите ученика од насиља. Ако се родитељ не одазове на позив школе, у складу са законом школа подноси прекршајну, односно кривичну пријаву за утврђивање одговорности родитеља и обраћа се надлежном центру за социјални рад да против родитеља предузме мере из своје надлежности.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Превенција насиља, злостављања и занемаривања, као један од приоритета у остваривању образовно-васпитног рада планира се развојним планом и саставни је део годишњег плана рада. Установа програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење (у даљем тексту: програм заштите).

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, односно свих аспеката школске средине, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе. Програмом заштите дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика њиховог остваривања.

Програм заштите садржи:

- 1) начине на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе (васпитне, наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, васпитна група, одељењска заједница, ученички парламент, стручни органи, тела и тимови, родитељски састанци, родитељи - индивидуално и групно, савет родитеља);
- 2) стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељењске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе;

- 5) садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;
- 6) поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 7) начине реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;
- 8) облике и садржаје рада са свом децом и ученицима, односно онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања;
- 9) начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежном организационом јединицом полиције (у даљем тексту: полиција), центром за социјални рад, здравственом службом, правосудним органима и др.;
- 10) начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито, у односу на:
 - (1) учесталост инцидентних ситуација и број пријава;
 - (2) заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања;
 - (3) број повреда;
 - (4) учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених;
 - (4а) број и ефекте оперативних планова заштите;
 - (5) остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања;
 - (6) број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака;
 - (7) степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе;
 - (8) друге параметре.

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

Установа има посебан тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: тим за заштиту).

Чланове и руководиоца тима за заштиту одређује директор установе из реда запослених (наставник, васпитач, стручни сарадник, секретар и др.). Број и састав чланова тима за заштиту зависе од специфичности установе (врста и величина установе, организација рада, издвојена одељења, присуство деце и ученика из мањинских и маргинализованих група и др.). Директор одређује, психолога, педагога или, изузетно, другог запосленог - члана тима за заштиту, као одговорног за вођење и чување документације о свим ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у којима тим за заштиту учествује. Установа може да укључи у тим за заштиту представнике родитеља и локалне заједнице, ученичког парламента и по потреби одговарајуће стручњаке (социјални радник, специјални педагог, лекар, представник полиције и др.).

Када тим разматра конкретне ситуације насиља у обавези је да поступа у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

Задачи тима за заштиту јесу, нарочито, да:

- 1) припрема програм заштите у складу са специфичностима установе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања;
- 2) информише децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
- 3) учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција запослених потребних за превенцију и интервенцију у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;

- 6) прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и даје одговарајуће предлоге директору;
- 7) сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 8) води и чува документацију;
- 9) извештава стручна тела и орган управљања.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У установи се интервенише на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: деце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и детета, односно ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог; ученика и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дете, ученика, запосленог или родитеља.

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Заштита запослених

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију.

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања када су актери деца, односно ученици (ученик-ученик, ученик-дете). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима. Процена нивоа насиља се доноси на основу анализе интензитета, степена ризика, трајања и учесталости понашања, последица, броја учесника, узраста и карактеристика развојног периода детета, односно ученика. На предшколском узрасту у складу са развојним карактеристикама узраста говоримо о сукобима међу децом и агресивном понашању. Тим за заштиту детета у предшколској установи приликом анализе ситуације и доношења плана активности у раду са дететом и породицом узима у обзир учесталост понашања, трајање, интензитет, последице, степен ризика по учеснике ситуације, карактеристике развојног периода и индивидуалне карактеристике детета.

У реализацију плана активности укључује се родитељ детета. Уколико укључивање породице није у најбољем интересу детета, установа на основу стручног мишљења Тима за заштиту укључује надлежни центар за социјални рад. У складу са проценом ризика и потребама детета укључују се и други системи из спољашње мреже заштите у складу са својом надлежностима (систем социјалне заштите, систем здравствене заштите).

Први ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: ударање чврга, гурање, штипање, гребане, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, "прозивање".

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: добацивање, подсмевање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито, неумесно, са сексуалном поруком: добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма су, нарочито: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом.

Други ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: шамарање, ударање, гажење, цепање одела, "шутке", затварање, пљубање, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика.

Трећи ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: завођење од стране ученика и одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија.

Ради уједначеног и примереног поступања, установа у превенцији и интервенцији на насиље, злостављање и занемаривање, општим актом утврђује као лакше повреде обавеза ученика:

- понављање насилног понашања са првог нивоа када васпитни рад није делотворан;
- насилно понашање са другог нивоа када појачани васпитни рад није делотворан.

Насилно понашање са трећег нивоа може да буде третирано као тежа повреда обавеза и као повреда забране утврђене законом, у зависности од околности (последиче, интензитет, учесталост, учесници, време, место, начин и др.), што процењују тим за заштиту и директор.

У дому ученика понављање лакших повреда обавеза третира се као тежа повреда обавеза у складу са законом којим је уређен ученички и студентски стандард. У дому ученика васпитно-дисциплински поступак се води у складу са законом којим је уређен ученички и студентски стандард.

Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу, по правилу, активности предузима самостално одељењски старешина, наставник, односно васпитач, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуације првог нивоа, установа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одељењски старешина, односно главни васпитач у дому, у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са законом.

На трећем нивоу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Када су извршиоци насиља ученици старости до 14 година против којих се не може поднети прекршајна или кривична пријава, нити покренути прекршајни и кривични поступак, на овом узрасту се искључиво примењују мере из надлежности образовно-васпитног система, здравственог система и система социјалне заштите. У раду са учеником до 14 година родитељ има обавезу да се укључи у појачан, односно по интензитету примерен потребама ученика васпитни рад. Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.

Када дете предшколског узраста испољава агресивно понашање које је део развојне фазе или последица сметње у развоју детета васпитач у сарадњи са Тимом за заштиту планира мере подршке уз обавезно укључивање родитеља. Тим за заштиту процењује да ли је потребно укључивање других институција за подршку детету и породици (центра за социјални рад, здравствене службе и др.).

Када родитељ чини насиље или злостављање детета и када његово укључивање у поступак није у најбољем интересу детета Тим за заштиту обавезно укључује надлежни центар за социјални рад.

Информације о насиљу, злостављању и занемаривању прикупља, по правилу, психолог, педагог, односно друго задужено лице у установи - одељењски старешина, наставник, васпитач или члан тима за заштиту, непосредно по сазнању или сумњи на насиље, злостављање и занемаривање. Начин прикупљања информација одређује се у складу са специфичностима ситуације. Изјава од малолетних ученика се узима у складу са одредбама закона који уређује основе система образовања и васпитања, а којима је прописан васпитно-дисциплински поступак у установи.

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава полицију или јавног тужиоца, који предузимају даље мере у складу са законом.

Уколико се ради о догађају који захтева предузимање неодложних интервентних мера и активности, директор обавештава родитеља и центар за социјални рад, који даље координира активностима са свим учесницима у процесу заштите детета и ученика.

Ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дела или прекршаја, директор обавештава родитеља и подноси кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању.

Уколико постоји сумња или сазнање да ученик припрема и/или учествује у идеолошки мотивисаном насиљу, односно у насилном екстремизму које има елементе кривичног дела и када тај догађај очигледно захтева неодложно поступање, директор одмах обавештава родитеља, јавног тужиоца и полицију.

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, директор се обраћа служби надлежној за идентификацију и подршку жртава трговине људима, односно Центру за заштиту жртава трговине, надлежном центру за социјални рад и полицији.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према детету и ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према детету и ученику мере за заштиту и подршку (план заштите) на основу Правилника о протоколу.

Када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, свом детету, детету/ученику или трећем лицу директор је дужан да одмах обавести полицију или јавног тужиоца.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са Законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице (укључујући пунолетног ученика) према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад и поднесе кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица (запослени - запослени; запослени - родитељ; запослени, родитељ - треће лице), директор предузима мере, у складу са законом.

Уколико установа има сазнање да се насиље у које су укључени ученици догодило ван установе, дужна је да појача васпитни рад са ученицима уз обавезно укључивање родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

Уколико се насилно понашање догоди у простору установе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности установе предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.

У поступку заштите детета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да дете, односно ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

Редослед поступања у интервенцији

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација - директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице - дете и ученик.

Установа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању и врши преглед видео записа уколико установа има електронски надзор над простором. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са законом.

У случају неосноване сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2) Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, односно васпитача да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

4) Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. у консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања (у даљем тексту: Министарство) - надлежну школску управу, центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу, а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда.

5) Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите (у даљем тексту: план заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

План заштите зависи од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Мере и активности се планирају на основу сагледавања карактеристика детета/ученика, потреба за подршком и уз учешће детета/ученика и родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

План заштите садржи: активности усмерене на промену понашања - појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељењском заједницом, укључивање ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће детета и ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама детета, односно ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке ученицима припрему индивидуалног образовног плана.

План заштите сачињава тим за заштиту заједно са одељенским старешином, односно васпитачем, психологом, педагогом, секретаром директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. За ученика који се образује у складу са чланом 76. став 6, тач. 1) и 2) Закона о основама система образовања и васпитања у израду плана заштите се укључује Тим за инклузивно

образовање. У припрему плана заштите и реализацију, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељенске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и децу, односно ученике - учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите садржи и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

План заштите треба да садржи и евалуацију плана.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство, односно надлежну школску управу, у року од 24 сата. Процена нивоа насиља у року од 24 сата утврђује се на састанку тима за заштиту. Уколико ученици бораве у дому, обавештава се и одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту процени да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика, о чему обавештава полицију или надлежног јавног тужиоца и надлежни центар за социјални рад.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања. О комуникацији са медијима поводом конкретних ситуација насилног и ризичног понашања када се од установе тражи изјава, установа је дужна да одмах обавести надлежну школску управу и службу надлежну за односе са јавношћу Министарства.

Ако се утврди одговорност директора за непредузимање или неблаговремено предузимање одговарајућих мера, прописаних овим правилником, у случајевима повреде забране насиља, у складу са законом који уређује основе система образовања и васпитања стичу се услови за престанак дужности директора. Директор установе је прекршајно одговоран уколико одмах по сазнању не пријави насиље у породици или непосредну опасност од насиља, омета пријављивање или не реагује на њега.

б) Ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци).

Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

Документација, анализа и извештавање

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности установа:

- 1) прати остваривање програма заштите установе;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
- 4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
- 5) анализира стање и извештава.

Одељењски старешина, односно васпитач бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности и евидентира у педагошкој документацији.

О случајевима који захтевају укључивање тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др.) води, чува и анализира за потребе установе психолог или педагог, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор. Тим подноси извештај директору два пута годишње. Директор извештава орган управљања, савет родитеља и ученички парламент.

Извештај о остваривању програма заштите је саставни део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству, односно надлежној школској управи. Извештај садржи, нарочито: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте. Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Коришћење документације у јавне сврхе и руковање подацима мора бити у складу са законом. На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, установа дефинише даљу политику заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за заштиту дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања позива све ученике, родитеље, запослене и друге заинтересоване да му се обрате уколико:

- уочавају било који облик дискриминације, насиља, злостављања или занемаривања који се одвија над децом/ученицима који похађају нашу школу,
- имају предлоге за превентивне акције којима би се подстакло креирање климе прихватања, толеранције и уважавања личности у нашој школи, односно климе неприхватања дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања деце/ученика.

Контакт са члановима Тима можете успоставити:

- непосредно сваког радног дана од 8:00 до 20:00 у просторијама школе, (бројеви телефона свих чланова Тима су истакнути на огласној табли)
- потписаним или анонимним писмом на адресу школе ОМШ „Владимир Ђорђевић“, ул. Душана Тривунца 15 Алексинац са назанком да је писмо за Тим за заштиту од насиља или путем кутије за предлоге и сугестије (која је доступна у ходнику школе)
- путем е-маил-а, на адресу ms.aleksinac@mts.rs

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

ПЛАН РАДА ТИМА ЗА ЗАШТИТУ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

САДРЖАЈ	ДИНАМИКА	НОСИОЦИ/ДОКАЗИ
ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ		
Формирање Тима за наступајућу школску годину именовање чланова, председника и заменика.	Септембар	Наставничко веће, Директор/записник, решење директора.
Израда плана рада Тима за заштиту од ДНЗЗ за наступајућу школску годину.	Септембар.	Директор/записник са састанка Тима.
Израда списка чланова Тима за заштиту од ДНЗЗ са бројевима телефона и постављање на видном месту на огласној табли у холу школе.	Септембар.	Председник тима/израђен списак, записник са састанка Тима.
Упознавање са Упутством о мерама заштите здравља ученика и запослених за основне школе-препоруке за безбедан боравак у школи у случајевима пандемије Ковид 19.	У току школске године.	Сви чланови тима/записник са састанка Тима.
Израда панона и презентације на тему заштите здравља, безбедног доласка у школу и одласка	У току школске године.	Чланови тима, ученици, стручни сарадници.

из школе (сајт о безбедности деце у саобраћају) ,заустављању и неодобравању насиља		
Сарадња са Музичким парламентом.	Од октобра текуће школске године.	Чланови парламента, тима/записник са седница, анкетни листићи.
Сарадња са Тимом за пружање додатне подршке ученицима и Тимом за инклузивно образовање и Тимом за самовредновање.	По потреби ,током школске године.	Чланови тима/записник са седница тимова.
Упознавање са Посебним протоколом поступања у установи у одовору на насиље, злостављање и занемаривање ,(Наставничко веће, Савет родитеља, ШО, ученици првог разреда, родитељи и законски заступници).	Септембар.	Одељенске старешине, Наставничко веће, директор, Тим /записници са родитељских састанака, записници седница Тима.
Упознавање са Правилником о мерама,начину и поступку заштите и безбедности ученика за време остваривања образовно -васпитног рада и других активности које организује школа (дел.бр. 182/18 од 05.03.20218)-Упутство („Сл.гласник РС „, бр. 67/2022)	Септембар.	Координатор тима/секретар/записник са састанка Тима.
Упознавање и разматрање новина у вези са законском регулативом везаном за рад тима (по потреби)	Септембар (али и у току целе школске године).	Тим,секретар,ШО. /записник са седница Тима.
Успостављање сарадње у области заштите деце и ученика са другим установама и институцијама (ШУ Ниш, Дом Здравља, Кризни штаб, Центар за социјални рад, МУП, Институт за јавно здравље Ниш...)	Континуирано у току школске године.	Директор, Тим. /записник са седница Тима, школска документација, Извештај о раду школе.
Едукација чланова Тима у области заштите ученика од насиља кроз акредитоване семинаре.	У току школске године.	Директор, Педагошки колегијум. /записник, уверења.
Праћење, промовисање и приступање Првој националној платформи за заштиту ученика од вршњачког насиља “ Чувам те “	У току школске године.	Директор,стручни сарадници , наставници/записник са седнице Тима.
Ажурирање општих аката школе ради дефинисања правила понашања и успостављања прецизних процедура заштите ученика од насиља.	У току школске године	Тим, секретар школе, Школски одбор. /записник са седнице Тима, правилници и школска документација.
Едукација запослених у области заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања као и о превенцији од употребе психоактивних супстанци - превенција наркоманије у школама.	У току школске године.	Тим/записник са седница Тима, уверења, извештај о оствареном стручном усавршавању, дописи.
Едукација ученика: израда постера са садржајима везаним за заштиту од дискриминације, насиља,злостављања и занемаривања као и о превенцији од употребе психоактивних супстанци (преванција наркоманије у школама), или израда презентације или сличних садржаја са истом тематиком који би били објављени на веб страни школе.	У току школске године.	Тим, администратор сајта. /записник са седница Тима, израђени постери и панои, презентације, сајт школе.
Учешће у активностима од значаја за заштиту	У току школске	Наставници, ученици, стручни

од насиља организованим на локалном нивоу (наступи ученика, наставника).	године	сарадник /записник са седница Тима, извештаји.
Анкета међу ученицима, запосленима и родитељима ради анализе стања безбедности ученика	Јануар- март.	Тим/записник са седница, статистички приказ резултата анкета.
Анализа истраживања о стању безбедности ученика у школи (анализа упитника-статистичка обрада података).	Фебруар-март	Тим, Наставничко веће, Савет родитеља, Школски одбор. /записник са седница, анкетни упитници.
Евалуација Програма заштите ученика од насиља-израда извештаја на крају првог и на крају другог полугодишта.	Јануар, јун текуће школске године.	Тим, стручни сарадник, Савет родитеља, Школски одбор. /записник са седница Тима и извештаји
ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ		
Поступање по поступку у случају регистровања појаве насиља: - заустављање насиља - пријава директору - консултације у оквиру установе - предузимање мера према учиниоцу/ подношење пријаве надлежним органима - предузимање заштитних мера, - информисање родитеља, - праћење ефеката предузетих мера.	У току школске године (по потреби).	Тим, Директор, стручни сарадник, одељенски старешина, родитељи/ старатељи. /записник, документација

Влада Републике Србије уз подршку [Канцеларије за информационе технологије и електронску управу](#) покренула је пројекат за успостављање националне платформе за превенцију и сузбијање насиља у школама под називом "Чувам те". Платформа на једном месту интегрише све потребне аспекте темељне превенције и алате за сузбијање насиља у школама.

Национална платформа има за циљ координацију и јачање интерсекторске сарадње свих надлежних институција у борби против насиља. Поред вршњачког насиља које је у фокусу ове платформе, она представља и алат који ће нам помоћи у борби против насиља према свим запосленима у установама образовања и васпитања широм Србије.

На Националној платформи „Чувам те“ налазе се и сегменти које се односе на информисање и едукацију.

У оквиру сегмента информисања могу се пронаћи информације о облицима насиља, препознавању и поступању у случајевима насиља, злостављања и занемаривања у складу са званичним процедурама надлежних ресора.

Такође, овде ће се континуирано објављивати едукативни материјали из области превенције и заштите од насиља.

На овој платформи, ученици, родитељи и наставници ће моћи да пронађу све информације које се тичу врсте насиља и поступања у различитим ситуацијама. Посебно важан сегмент који се налази на платформи јесу онлајн обуке за ученике, родитеље и наставнике.

10. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Програм ваннаставних активности ученика

Члан 42

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања, садржајног и целисходног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, школа је дужна да реализује ваннаставне активности ученика у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

Школа посебну пажњу посвећује формирању музичке и драмске групе ученика, школског листа, фолклора и спортских секција.

Школа је обавезна да за ученике, у оквиру својих капацитета, бесплатно организује спортске секције.

У циљу даљег развијање образовно-васпитне делатности музичке школе али и раду на подстицању индивидуалних склоности и интересовања својих ученика, школа организује и ваннаставне активности. Активност која дужи временски период функционише у Школи је рад Музичке радионице а подразумева рад са ученицима који имају интересовања и склоности ка музици али су по узрасту исувише млади за упис на редовно школовање. Радионица је осмишљена као активност која продубљује интересовање деце ка музици, која информише полазнике, која дефинише опште интересовање према музици у конкретно и циљано интересовање према инструменту, која пружа елементарна знања из области музике и музичке писмености. Радионица почиње са радом октобра и у првом полугођу је реализована кроз групни рад. У другом полугођу се ученици који су изабрали инструмент који би да науче да свирају упућују код наставника инструмента који до краја маја са њима раде. Радионица је заступљена са једним часом недељно у трајању од 30 минута.

Рад музичке радионице се одвија по следећем плану рада:

План рада „Музичке радионице“

Активност	Време реализације	Носиоци активности	Исходи
Одржавање родитељског састанка	Октобар .	Родитељи, наставник, полазници	Обавештавање родитеља о активностима које се изводе у радионици.
Обрада песама по слуху адекватних узрасту полазника	Прво полугође	Наставник, полазници	Формиран фонд научених песама, развијен осећај за тонске висине, темпо, динамику, правилно изговарање текста.
Учење бројалица уз ритмичку пратњу на ритмичким инструментима Орфовог инструментаријума	Прво полугође	Наставник, полазници	Формиран фонд дечијих и народних бројалица, познавање ритмичких инструмената Орфовог инструментаријума, развијен осећај за ритам, стабилан темпо и однос ритмичких трајања.
Слушање музике	Школска година	Наставник, полазници	Развијен осећај за активним слушањем музике адекватне узрасту, развијен емоционални доживљај слушане музике, препознавање инструмената, полазници описују музички доживљај и препознају програмски карактер музике.
Наступ на јавном часу	Децембар	Наставник,	Реализован јавни наступ на крају првог

<p>Певање песама-модела за поставку C - дур Основе музичке писмености (трајање нотних вредности пауза до осмине, ноте од ц1 до ц2, линијски систем, виолински кључ). Презентација инструмената заступљених у школи</p>	Новембар	полазници, родитељи Наставник, полазници	полугођа. Полазници су научили песме моделе за све тонове C – дур лествице. Ученици имају знања основа музичке писмености.
	Прво полугође	Наставник	
	Децембар	Наставници инструмената	Ученици препознају инструменте, њихове особине и начин свирања. Показују интересовање према конкретном инструменту и доносе одлуку који инструмент ће у другом полугођу почети да уче да свирају. Препознају - записују поједине тонове,групе тонова.
<p>Ритмички и мелодијски диктати у форми опажања.</p>	Прво полугође	Наставник	

Основне музичке школе нису у обавези да формирају школски парламент али је идеја подстицања партнерске улоге ученика у школи, њихове креативности, sazревања и учешћа у одлучивању као и настојања да ученици осете активности школе као своје па тиме и озбиљније и посвећеније приступе њиховим реализацијама, ОМШ „Владимир Ђорђевић“ формира „Музички парламент“ који чине по један ученик другог циклуса из сваке инструменталне класе. Рад Музичког парламента разрађује се за сваку школску годину и део је Годишњег плана рада школе а заснива се на следећем програму рада :

ПРОГРАМ РАДА „МУЗИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА“

Активност	Начин реализације	Носиоци активности и	Време реализације	Место реализације	Исходи	Докази
Избор ученика из другог циклуса	Давање предлога из сваке класе и избор представника	Разредне старешине	Септембар	Школа	Изабрани ученици	Списак, записник, извештај
Конституисање МП и избор председника	Сазивање састанка ,конституисање и давање предлога за председника МП	Чланови МП,директор, стручни сарадник	октобар	школа	Одржан састанак,изабран председник	Записник
Израда плана рада МП	Планирање активности у току школске године	Чланови МП,стручни сарадник	септембар	школа	План рада који је део Годишњег плана рада	Записник, Годишњи план
Анкетирање чланова	Израда анкета намењена члановима МП о њиховом мишљењу о ОМШ,давање предлога,сугестија	Стручни сарадник	октобар	школа	Сprovedено анкетавање и сређивање резултата анкете	Анкете ,записници
Анализа реализације наставе	Састанак на ову тему,давање предлога ,сугестија	Чланови МП,директор, стручни сарадник	У току школске године	школа	Анализирана настава и дати су предлози ,сугестије	записник
Организација Дана школе	Давање предлога	Чланови МП	октобар	школа	Учешће у организацији	записници
Организација	Давање предлога	Чланови МП	октобар	школа	Учешће у	записници

Новогодишњег концерта Обележавање Светог Саве Организација Завршног концерта Анализа успеха и дисциплине ученика, као и број ученика који је напустио ОМШ Анализа броја ученика који настављају даље Музичко образовање Анализа учешћа на такмичењима и резултата истих Анализа резултата анкете Тима за заштиту од ДНЗЗ Предлог за правила понашања Предлог за „Омиљеног ђака“ Извештај о раду МП на крају школске године	Давање предлога	Чланови МП	октобар	школа	организацији Учешће у организацији	записници
	Давање предлога	Чланови МП	јун	школа	Учешће у организацији	записници
	Анализа статистике	Чланови МП, стручни сарадник	На крају првог и на крају другог полугод ишта	школа	Анализиран успех, дисциплина и број ученика који је напустио ОМШ	записници
	Израда списка и представљање	Одељењске старешине	У току школске године	школа	Израђен и представљен списак	Списак, записник
	Анализа резултата	Чланови МП, стручни сарадник	У току школске године	школа	Анализирано учешће и резултати са такмичења	Записници, извештаји
	Анализа статистике	Чланови МП, стручни сарадник	На крају првог и на крају другог полугод ишта	школа	Анализа и коментар резултата анкета	записници
	Анализа постојећих правила и предлог нових	Чланови МП, стручни сарадник	октобар	школа	Нова правила понашања на хамеру	записници
	Давање предлога, гласање и избор	Чланови МП, стручни сарадник, директор	јун	школа	Изабран „Омиљени ђак“	Записници, посебна диплома
Анализа активности и израда извештаја	Стручни сарадник	јун	школа	Израђен извештај о раду	Записници, извештај	

11. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ УЧЕНИКА

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Професионална оријентација ученика

Члан 43

Школа у сарадњи са установама за професионалну оријентацију помаже родитељима, односно другим законским заступницима и ученицима у избору средње школе и занимања, према склоностима и способностима ученика и у том циљу прати њихов развој и информише их о карактеру и условима рада појединих занимања.

Ради праћења индивидуалних склоности ученика и пружања помоћи ученицима и њиховим родитељима, односно другим законским заступницима у избору средње школе и занимања, школа формира тим за професионалну оријентацију, у чијем саставу су стручни сарадници и наставници.

Тим за професионалну оријентацију реализује програм професионалне оријентације за ученике седмог и осмог разреда.

Циљ програма је да ученике информише и да им помогне за даље школовање, односно упис у средње музичке школе. Програм чини 5 модула (фаза):

- Самоспознаја** : препознају се сопствени потенцијали, склоности и спремности за постигнућа код ученика.
- Информисање о занимању и каријери** : да би се омогућила информисана одлука о будућем занимању, припремају се на структурисан начин расположиве информације и одређују оне информације о занимању које тек треба обезбедити.
- Упознавање са путевима образовања** : ученици се упознају са могућим путевима образовања (мрежа школа) и каријере који воде ка остварењу жељеног занимања.
- Реални сусрети са светом рада** : упознавање са реалношћу одабира одређеног занимања.
- Доношење одлуке о избору школе и занимања** : самостално, промишљено и одговорно се доноси одлука о избору школе или занимања. Родитељи/старатељи су оснажени да свом детету постану најважнији саговорник и да активно учествују, помажу, подржавају и прате процес одлучивања о школи и занимању.

Сарадничким односом са школом на најбољи начин се остварује интерес детета да гради смислен и успешан живот кроз професионално и лично остварење.

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Самоспознаја	Ученици изводе програм и о оствареном слушају сугестије, слушају извођења других, посматрају, причају, описују, упоређују, одговарају на питања, дискутују, сарађују у групи или пару.	Наставник припрема ученике за наступ и организује их и реализује, информише ученике и родитеље, мотивише, прати активности ученика, подстиче на рад, објашњава, демонстрира	На јавним наступима и такмичењима наставници у раду са ученицима перманентно постављају програм са свим елементима интерпретације подижући ниво извођења на највиши ниво кји музикалност и опште предиспозиције и	Ученици треба да кроз честе јавне наступе стално подижући ниво своје интерпретације, препознају своје таленте, интересовања, вредности, склоности и могућности; Општи циљ ових активности је артикулисање личних афинитета и капацитета ученика у оквиру стицања реалне слике о себи и својим предиспозицијама на пољу музике.

			околности које окружују ученика дозвољавају.	
Информисање о занимањима и каријери	Ученици питају, дискутују, користе рачунаре.	Наставник пружа информације, објашњава и преноси лична искуства.	У оквиру часова редовне и додатне наставе информисање ученика завршних разреда о карактеристикама и могућностима које постоје након завршеног музичког образовања.	Ученици треба да истражују свет занимања и професија, која су знања, вештине и особине потребне за успешно бављење занимањем, какве могућности постоје на тржишту рада; Општи циљ ове области је стицање знања о различитим информационим понудама о школи и занимању, као и оспособљавање ученика да активно и самостално користе расположиве информације.
Упознавање са путевима образовања - могућности школовања.	Ученици слушају, посматрају, причају, упоређују, дискутују, користе рачунаре, контактирају са средњим школама.	Наставник пружа информације, објашњава и преноси лична искуства.	У оквиру часова редовне и додатне наставе као и родитељских састанака или контаката са родитељима друге врсте информисање о мрежи школа, успесима тих школа, истакнутим и признатим педагозима у појединим школама.	Ученици треба да се упознају са могућностима за школовање - средњим музичким школама, факултетима и сазнају како изгледа школовање за инструмент који свирају или одсек који изабери; Општи циљ је упознавање ученика са начинима информисања о могућностима школовања.
Реални сусрети са светом рада.	Ученици одлазе на припремну наставу у средње школе, присуствују излагањима, постављају питања, изводе припремљен програм.	Наставник упућује ученике у друге школе, води ученике на реалне сусрете, преслушавања, охрабрује ученике да постављају питања.	Сусрети са наставницима средњих школа и одласци у друге школе.	Ученици треба да се упознају са представницима жељених занимања и радним окружењем, и распитују се о занимањима и потребном школовању; Општи циљ ове области је упознавање са светом рада и опробавање ученика у аутентичним ситуацијама у свету рада, односно следећим нивоом образовања али и могућег запослења након завршетка студија.
Одлука о избору занимања	Ученици се додатно ангажују на остваривању постављених задатака, питају и дискутују, често наступају и анализирају свој наступ.	Наставник припрема материјал за пријемни испит, организује и реализује припреме, информише, мотивише, прати напредовање ученика, подстиче на рад, објашњава, демонстрира	Припремање и приступ полагању пријемних испита за упис у средњу школу.	Ученици треба да боље познају себе, имају потребне информације и да су сигурнији у доношењу одлука. Општи циљ је оснажити ученике да самостално донесу одлуку о даљем школовању и занимању на основу реалних и валидних информација и околности које донесен суд подразумева.

ТИМ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ

Тим за професионални развој чине: одељенске старешине петог и шестог разреда и стручни сарадници.

Тим за професионални развој именује директор.

Тим за професионални развој, у оквиру и поред послова из опште надлежности стручних органа, обавља посебно следеће послове:

- 1) учествује у изради аката који се односе на професионални развој ученика;
- 3) израђује пројекте који су у вези с професионалним развојем ученика;
- 4) прати реализацију одредаба прописа, Статута и других општих аката чија је примена важна за професионални развој ученика;
- 5) сарађује с органима Школе и другим субјектима у Школи и ван Школе на испуњавању задатака из своје надлежности.

Седнице Тима за професионални развој сазива и њима руководи председник, којег између себе, јавним гласањем, већином гласова од укупног броја чланова, бирају чланови тог органа.

На исти начин бира се и заменик председника, који сазива седнице и њима руководи у случају спречености председника.

За свој рад Тим за професионални развој одговара директору и Наставничком већу.

Професионална оријентација подразумева укључивање и међусобно повезивање свих актера који имају пресудну улогу и утицај на развој личности ученика и на процес доношења одлука при њиховом избору занимања и остваривању професионалног развоја: родитељи, наставници, стручни сарадници, лекари, стручњаци при националној служби за запошљавање. Носиоци активности и реализације програмских задатака из области професионалне оријентације су школски психолог, одељенске старешине, предметни наставници и директор.

Циљ професионалне оријентације у основној школи је да усмери ученика ка средњој школи која одговара њиховом успеху, способностима, интересовању, с једне стране и потребама друштва, с друге стране.

Задаци професионалне оријентације су:

- *уознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја и њихово подстицање да сами свесно допринесе сопственом професионалном развоју.
- *формирање правилних ставова према раду
- *подстицање ученика на испитивачко, експлоративно понашање према себи и раду
- *оспособљавање ученика за планирање свог професионалног развоја и доношења реалних и зрелих одлука у вези са избором занимања и правцима стручног оспособљавања
- *успостављање сарадње са родитељима и њихово оспособљавање за пружање помоћи деци у подстицању и усмеравању њиховог професионалног развоја
- *успостављање сарадње са установама и институцијама које могу допринети професионалном развоју

Остваривање програма професионалне оријентације обавља се кроз следеће облике рада:

1. све облике наставне активности: редовна, допунска, додатна, слободне активности
2. посебне облике рада: испитивање способности ученика завршних разреда
3. професионално информисање: предавања, видео презентације, изложбе, маркетиншки материјал...
4. сарадња са Средњим музичким школама

Сви задаци из овог подручја биће угађени у план рада Тима за професионални развој, Годишњи план рада школе, планове рада Наставничког већа, одељенског и стручног већа, Савета родитеља, Школског одбора.

ПЛАН РАДА ТИМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ

<i>Активности</i>	<i>Носиоци активности</i>	<i>Начин реализације</i>	<i>Време реализације</i>	<i>Доказ</i>
Формирање тима	Наставничко веће и директор	На основу закона система образовања и васпитања и предлог директора	Август, септембар	Записници
Именовање чланова, председника и заменика председника тима	Наставничко веће и директор	Предлог и гласање тима на наставничком већу	Август, септембар	Записници
Сарадња са председницима Стручних већа	Чланови тима	Информисање од председника свих стручних већа о броју ученика заинтересованих за упис у средњу музичку школу. Активно праћење активности наставника о раду са ученицима заинтересованим за средњу музичку школу Рад музичке радионице	У току школске године	Записник са састанка тима
„Музичка радионица“ за млађи узраст	Наставници солфеђа и инструмената, стручни сарадник и директор		Од октобра текуће школске године	Извештај наставника, записници са састанка тима
Сарадња са „Музичким парламентом“	стручни сарадник и директор	Организовати састанке на тему професионалне оријентације	У току школске године	Записник, извештај
База података ученика заинтересованих за упис у средњу музичку школу	Чланови тима	Списак ученика заинтересованих за средњу музичку школу	Почетак и крај школске године	Записник са састанка тима
Самоспознаја код ученика	Ученици, разредне старешине, родитељи, стручни сарадник, директор, тим	Помоћ ученицима и додатна мотивисаност да препознају сопствене потенцијале, склоности и спремност за даљим музичким образовањем, чести јавни наступи ученика, разговори са родитељима, такмичења	У току школске године	Записник са састанка тима, дневник
Мастер клас	Стручно веће за област предмета	Реализовати мастер клас професора са Факултета уметности са ученицима и наставницима, примери добре праксе и размена искустава	У току школске године	Записник, извештаји, фотографије.
Информисање ученика и родитеља о занимању и	Разредне старешине, родитељи, стручни сарадник, дирек	Пружање информација и могућностима које постоје након завршеног музичког образовања и пренос личних искустава	У току школске године	Записник са састанка тима, дневник, слижбене белешке

кријери	тор, тим	ученицима завршних разреда и родитељима		
Упознавање ученика завршних разреда са путевима образовања и могућностима школовања	Разредне старешине, родитељи, стручни сарадник, директор, тим	Упознати ученике и родитеље са могућим путевима образовања (мрежа школа) након завршене ОМШ, контакти са СМШ, пружање информација о катактеристикама одређених СМШ	У току школске године	Записник са састанка тима, дневник, слижбене белешке
Реални сусрети са СМШ	Разредне старешине, родитељи, стручни сарадник, директор, тим	Остварена посета изабраних СМШ пре пријемног испита, присуство организованој припремној настави у СМШ, остварити реалне контакте и сусрете са наставницима средњих школа и пружити могућност ученицима да постављају питања везана за СМШ и буду адекватно информисани	У току школске године	Записник са састанка тима, дневник, слижбене белешке, записници
Одлука о избору занимања	Разредне старешине, родитељи, стручни сарадник, директор, тим	Оснажити ученике да самостално донесу одлуку о даљем школовању, додатно ангажовати ученике завршних разреда, мотивисати и подстицати на рад и вежбање ради што боље постигнутих резултата на пријемном испиту, пружање додатне подршке ученицима завршних разреда, припрема за пријемни испит за СМШ, припрема документације за пријемни у СМШ, приступ пријемном испиту,	Друго полугодиште – март-април-мај	Записник са састанка тима, дневник, слижбене белешке, записници
Припрема документације за упис у Средњу музичку школу, информисање о датумима припремне наставе и пријемног испита	Одељењски старешина, директор, секретар школе.	Издавање документације неопходне за даље музичко образовање. Благовремено информисање ученика о роковима.	Друго полугодиште.	Деловодне књиге, потврде, сведочанства.
Евиденција ученика који су уписали СМШ	Чланови тима	Израда извештаја, електронска евиденција, евиденција у црвеној свесци	Јун-август	Извештај и записник са састанка тима
Извештај о раду тима на крају школске године	Чланови тима	Израда извештаја	Јун-август	Извештај и записник са састанка.

ТИМ ЗА РАЗВОЈ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА И ПРЕДУЗЕТНИШТВА

Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва чине наставници и стручни сарадници.

Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва именује директор.

Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва, у оквиру и поред послова из опште надлежности стручних органа, обавља посебно следеће послове:

- 1) учествује у изради аката који се односе на развој међупредметних компетенција и предузетништва;
- 2) израђује пројекте који су у вези са међупредметним компетенцијама и предузетништом;
- 3) прати примену одредаба прописа, Статута и других општих аката Школе чија је примена важна за развој међупредметних компетенција и предузетништва;
- 4) учествује у обезбеђивању услова за развој међупредметних компетенција и предузетништва;
- 5) сарађује с органима Школе и другим субјектима у Школи и ван Школе на испуњавању задатака из своје надлежности.

Седнице Тима за развој међупредметних компетенција и предузетништва сазива и њима руководи председник, којег између себе, јавним гласањем, већином гласова од укупног броја чланова, бирају чланови тог органа.

На исти начин бира се и заменик председника, који сазива седнице и њима руководи у случају спречености председника.

За свој рад Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништва одговара директору и Наставничком већу.

Међупредметне компетенције су комбинација интегрисаних знања, вештина и ставова који су потребни свакој особи за лично испуњење и развој, друштвено укључивање и запошљавање- **ПРИПРЕМА ЗА ЖИВОТ**.

Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама, развијају се кроз наставу свих предмета, применљиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака, неопходне су у свим ученицима за лично остварење и развој, као и укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење.

Опште међупредметне компетенције за крај обавезног основног образовања и васпитања у Републици Србији су: 1. компетенција за учење, 2. одговорно учешће у демографском друштву, 3. естетичка компетенција, 4. комуникација, 5. одговоран однос према околини, 6. одговоран однос према здрављу, 7. предузимљивост и оријентација ка предузетништву, 8. рад са подацима и информацијама, 9. решавање проблема, 10. сарадња, 11. дигитална компетенција.

Кључне компетенције за целоживотно учење су:

1. комуникација на матерњем језику
2. комуникација на страном језику
3. математичке, научне и технолошке компетенције
4. дигитална компетенција
5. учење учења-способност да се ефикасно управља сопственим учењем
6. друштвене и грађанске компетенције
7. осећај за иницијативу и предузетништво
8. културолошка освешћеност и изражавање

ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА РАЗВОЈ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ВРЕМЕ	ДОКАЗ
Формирање тима.	Наставничко веће, Директор.	Седница Наставничког већа.	Август / септембар.	Записник са седнице Наставничког већа.
Избор председника тима и заменика.	Тим за међупредметне компетенције и предузетништво.	Гласање на састанку приликом конституисања тима.	Август / септембар.	Записник са састанка тима.
Израда плана рада тима.	Тим за међупредметне компетенције и предузетништво.	Табеларно планирање рада тима са свим потребним подацима на састанку тима.	Август.	Записник са састанка тима.
Иницирати код ученика континуирани рад у вежбању.	Стручни сарадници, наставници, ученици.	Утицање на израду плана активности ученика за свакодневно вежбање кроз непосредан контакт са ученицима на часу.	У току школске године.	Анкета, педагошке свеске, ученичке свеске.
Индивидуални рад са ученицима у циљу савладавања потешкоћа.	Стручни сарадници, Наставници.	Реализовање индивидуализованог плана рада ученика који има потешкоће у раду.	У току школске године.	Извештаји, дневник ОВ рада, педагошке свеске, евиденција стручних сарадника.
Превазилажење препрека код ученика у циљу успешнијег учења и решавања проблема.	Одељењски старешина, директор школе, стручни сарадници, родитељи, ученици.	Разговори са родитељима и ученицима у циљу савладавања препрека, евидентирање сугестија и имплементирање у раду.	По потреби.	Евиденција у дневницима, службене белешке, евиденција стручних сарадника.
Примена знања и вештина ученика, индивидуално и у групи.	Наставници, Ученици.	Организовање јавних наступе, концерата, наступа хора или оркестра школе, јавних и интерних часова	Школска .	Извештаји, дневници, медијски записи.
Пренос корисних искустава у учењу у нашој школи.	Наставници, ученици, директор школе, стручни сарадници.	Промоција ОМШ у основним и средњим школама и приликом посета група предшколаца.	Школска.	Извештаји.
Медијска пропраћеност рада ученика.	Директор школе, администратор сајта, администратор фејсбук странице школе, наставници.	Ажурно објављивање на сајту школе и фејсбук страници, сарадња са радио станицама, ТВ Босфорусом , Ал порталом, штампаним медијима.	Школска.	Сајт школе, Фб страница школе, новински чланци, ТВ снимци.
Развијати свест код ученика о одговорном односу према здрављу,околини.	Одељењске старешине, чланови тима, родитељи, стручни сарадници.	Присуствовање могућим трибинама овог садржаја, саветовање, панои (постери), презентација са обуке ЗУОВ – а.	Септембар, октобар; у току школске године.	Записници са састанака, Дневници, панои(постери).

Културолошка освешћеност и изражавање код ученика.	Колектив ОМШ "Владимир Ђорђевић".	Израда и подела позивница и плаката о културним дешавањима у нашој школи.	Школска година.	Позивнице, плакати, извештаји.
Сарадња са тимом за професионални развој.	Чланови тима.	Прикупљање података о ученицима код којих постоји намера наставка даљег музичког школовања.	У току школске године.	Записници.
Развој компетенција кроз различите предмете.	Стручна већа, чланови тимова и актива, стручни сарадници.	Остваривање корелације између предмета, обрађивањем истих садржаја кроз различите предмете (инструмент, хор, оркестар, солфеђо, теорија музике).	У току школске године.	Записници са састанака, дневници рада.
Партиципација „Ученичког парламента“	Одељенске старешине, директор, стручни сарадници.	Учешће „Ученичког парламента“ у раду и развоју школе, давање предлога, сугестија, критика.	Током школске године.	Записник.
Годишњи извештај о раду тима.	Чланови тима.	Израда извештаја о раду тима за текућу школску годину.	Август.	Извештај, записник Тима.

12. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Здравствена заштита ученика у школи
Члан 44.

Школа сарађује са здравственим установама у спровођењу здравствене заштите ученика, у складу са законом.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Остварен контакт са здравственом установом и основним школама које ученици музичке школе истовремено похађају по питању обављених систематских прегледа ученика и вакцинација.	Информисање о редовним систематским прегледима, евентуалним проблемима код појединих ученика (потребник корективним вежбама, моторички проблеми, евентуални хендикепи или физичке ограничености) контакт са родитељима пред одлазак, на такмичења.	Здравствена заштита, Развијање свести о важности превенциј и заштите здравља. Развијање свести о здравим стилевима живота важности превенције, здраве исхране.
Едукативни разговори са ученицима о значају очувања здравља.	Уводни део часа, вибер групе.	Ученици примењују мере заштите и владају материјом у вези очувања здравља.
Контактирати Кризни штаб локалних самоуправа у циљу обезбеђивања потребних заштитних средстава за спровођење мера заштите здравља ученика и запослених у случају појаве вируса COVID 19.	Секретар и директор школе разматрају реалне потребе школе у примени прописаних мера заштите и дописима и позивима информишу кризни штаб и врше требовање средстава.	Пуна примена мера заштите здравља ученика и запослених на спречавању ширења вируса COVID 19, смањење могућности и ризика уноса и ширења заразе у школи на најмању могућу меру.
Остварити сарадњу са Институтом за јавно здравље „Батут“ у Нишу у случају потребе за додатним информацијама у вези поступања у случају појаве инфекције корона вирусом али и по питању извештавања.	Контактирати надлежне у Институту „Батут“, затражити и поступити по добијеним упутствима, проследити тражене податке.	Остварити сарадњу са стручним и надлежним структурама, примени правилно прописане мере, осигурати здравље ученика и запослених.
Примена мера заштите здравља ученика и запослених у случају појаве вирусних инфекције (COVID 19, морбиле, сезонски грип...)	Вршити редовну дезинфекцију школског простора, носити заштитне маске и визире, дезинфиковати наставна средства и намештај, прати руке по доласку у школу, дезинфиковати руке, држати отворене прозоре, вршити проветравање, едуковати све путем постера и упутстава.	Осигурати примену наложених мера од стране ученика, родитеља, законских старатеља и свих запослених и реализовати мере заштите ако и стручна упутства надлежних.
Перманентно пружати информације и едуковати ученике информативним и	Истицање едукативних постера и упутстава у вези	Осигурати примену превентивних мера и развијати свет код ученика о

<p>едукативним постерима и упутствима у вези правилног одржавања хигијене, опхођења у случају симптома болести (инфекција), упутства понашања и поступања у школи (прање руку, ношење маски, одржавање дистанце и друго).</p>	<p>правилног одржавања хигијене, опхођења у случају симптома болести (инфекција), упутства понашања и поступања у школи (прање руку, ношење маски, одржавање дистанце и друго).</p>	<p>начинима и значају заштите свог здравља али и уједно заштити здравља других особа.</p>
<p>Настава на даљину-вид подршке ученицима који имају здравствене проблеме, активним спотрицима или одласка у иностранство.</p>	<p>На захтев родитеља уз приложену адекватну документацију и одобрење директора у складу са Законом.</p>	<p>Успешно реализована настава на даљину.</p>
<p>Ванредно напредовање спровести у складу са Правилником о условима и поступку напредовања ученика основне школе („Службени гласник РС”, број 47 од 14. јула 1994.).</p>	<p>Разредни старешина са предметним наставницима подноси предлог за ванредно напредовање на основу чега се покреће поступак. Прибављањем сагласности изабраног лекара ученика осигурава се психофизичка спремност ученика за ванредно напредовање. Од родитеља се тражи сагласност.</p>	<p>Ученици способни за ванредно напредовање добијају прилику да убрзаним напредовањем заврше основно музичко школовање, раније упишу средњу музичку школу али и у случају старијег узраста осигурају даље напредовање са својом генерацијом.</p>

ПЛАН ПРИМЕНЕ МЕРА
 за спречавање ширења заразне болести
 „COVID-19“ изазване вирусом - COV-2
АКТ
О ПРОЦЕНИ РИЗИКА
НА РАДНОМ МЕСТУ И У РАДНОЈ ОКОЛИНИ
- ДОПУНА -

(Донет на основу члана 13 став 2 Закона о безбедности и здравља на раду ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 91/2015 и 113/2017 - др. закон) и Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад за спречавање појаве и ширења епидемије заразних болести ("Сл. гласник РС", бр. 94/2020))

- **ПОСЛОДАВАЦ:** Основна музичка школа “Владимир Ђорђевић”, Алексинац
- **ЛОКАЦИЈА:** улица Душана Тривунца бр. 15, Алексинац

ПРОЦЕНУ РИЗИКА ИЗВРШИО:
 Агенција "БЕЗБЕДНОСТ ДС" Алексинац

На основу (Донет на основу члана 13 став 2 Закона о безбедности и здравља на раду ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 91/2015 и 113/2017 - др. закон) и Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад за спречавање појаве и ширења епидемије заразних болести ("Сл. гласник РС", бр. 94/2020)) директор дана 16.07.2020. год. доноси:

ОДЛУКУ

О ДОПУНИ АКТА О ПРОЦЕНИ РИЗИКА

Члан 1.

Допуна Акта о процени ризика врши се из разлога појаве нових опасности на радним местима, конкретно биолошке штетности изазване корона вирусом-COVID-19, па је неопходно донети План примене мера које се односе на спречавање ширења заразне болести. План примене мера је саставни део Акта о процени ризика и важи док је у Републици Србији важе мере које се односе на спречавање ширења заразне болести COVID-19.

Члан 2.

Као одговорно лице за спровођење допуне Акта о процени ризика одређујем: Нинославу Поповић-Николић дипл.инж.

Нинослава Поповић-Николић дипл.инж, која је запослен у Агенцији "БЕЗБЕДНОСТ ДС" Алексинац има положен стручни испит о практичној оспособљености за обављање послова безбедности и здравља на раду, као одговорно лице у складу са Правилником (у даљем тексту стручно лице).

Члан 4.

Поступак измене и допуне акта о процени ризика на радном месту и у радној околини вршиће Агенција за пружање услуга у области безбедности и здравља на раду, заштите од пожара и екологије "БЕЗБЕДНОСТ ДС" Алексинац, које поседује лиценцу за обављање ових послова.

УВОД

Према прописима у области безбедности и здравља на раду, послодавац је дужан да обезбеди безбедан и здрав рад запослених и других лица присутних у процесу рада. У том циљу дужан је да спроводи превентивне мере безбедности и здравља на раду ради спречавања, отклањања или смањења ризика, односно мере за заштиту запослених од инфекције и ризика повезаних са вирусом.

Имајући у виду постојање епидемије заразне болести COVID-19, од већег епидемиолошког значаја – за територију Републике Србије и обавезе прописане Правилником о превентивним мерама за безбедан и здрав рад за спречавање појаве и ширења епидемије заразне болести, у овом плану примене мера за спречавање појаве и ширења епидемије заразне болести утврђују се превентивне мере и организовање процеса рада који ће обезбедити побољшање стања и виши ниво безбедности и здравља на раду запослених и радно ангажованих лица, а које ће бити укључене у све активности рада и на свим нивоима организовања.

Донет је Акт о процени ризика на свим радним местима. План примене мера за спречавање појаве и ширења епидемије заразне болести, саставни је део акта о процени ризика.

ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ И АКТИВНОСТИ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПОЈАВЕ ЕПИДЕМИЈЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

Предмет : Овим Планом уређује се посебан начин и организација рада, док траје опасност од ширења заразне болести COVID-19.

Овим Планом прописују се превентивне мере које је послодавац дужан да примени ради спречавања појаве и ширења заразне болести и отклањања ризика за безбедан и здрав рад запослених, као и лица која се затекну у радној околини, када надлежни орган прогласи епидемију заразне болести.

Обим примене

Овај План се примењује на свим радним местима у радној околини у којој се обавља рад, изузев рада на терену и рада од куће.

Обавезе послодавца

Послодавац је дужан да, за сва радна места у радној околини, донесе план примене мера за спречавање појаве и ширења епидемије заразне болести, који је саставни део акта о процени ризика који се доноси сагласно закону и прописима из области безбедности и здравља на раду.

Послодавац је дужан да план примене мера, услед насталих промена које утичу на безбедан и здрав рад током трајања епидемије усаглашава са одлукама надлежног органа.

Послодавац је дужан да на сваком радном месту у радној околини обезбеди примену превентивних мера, а нарочито следећих:

- 1) пре почетка рада обезбеди писане инструкције и упутства о мерама и поступцима за спречавање појаве епидемије заразне болести, који садрже информацију о симптомима заразне болести;
- 2) у складу са могућностима, уколико није организован рад у сменама, изврши прераспodelу радног времена увођењем друге или треће смене са мањим бројем запослених;
- 3) спроводи појачану хигијену и дезинфекцију радних и помоћних просторија што укључује редовну дезинфекцију просторија и често проветравање радног простора;
- 4) обезбеди запосленима довољне количине сапуна, убруса, текуће воде и дезинфекционих средстава на бази алкохола за прање руку;
- 5) обезбеди редовно чишћење свих површина које се често додирују на радном месту, посебно просторија и опреме као што су тоалети, кваке на вратима, фиксни телефони, рачуарска опрема и друга опрема за рад;
- 6) уреди начин вођења евиденције о дезинфекцији радних и помоћних просторија коју организује и спроводи;
- 7) обезбеди израду упутстава за безбедан и здрав рад са извођачима радова, добављачима, дистрибутерима и спољним сарадницима;
- 8) организује и обезбеди редовно уклањање отпада и смећа (канте за смеће обложене пластичном кесом) из просторија тако да се могу испразнити без контакта са садржајем.

Послодавац је дужан да у случају појаве заразне болести код својих запослених обезбеди примену превентивних мера, а нарочито следећих:

- 1) простор у коме је боравио запослени који је заражен се редовно физички и хемијски дезинфикује и проветрава;
- 2) поштују се процедуре уласка и изласка у просторије послодавца, користе прописана средства и опрема за личну заштиту на раду и друге мере заштите током процеса рада;
- 3) прецизно се дефинишу правци кретања запослених кроз радне и помоћне просторије;
- 4) организује се строга контрола кретања запослених из организационе јединице у којој је радио запослени који је заражен;

- 5) контакти запослених из организационе јединице у којој је боравио запослени који је заражен са другим запосленима се своде на нужне уз прописане мере заштите;
- 6) примењују се све друге мере по препоруци епидемиолога.

Обавезе запосленог

Запослени је обавезан да:

- 1) спроводи све превентивне мере безбедности и здравља на раду како би сачувао своје здравље, као и здравље других запослених;
- 2) наменски користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду и да са њима пажљиво рукује, да не би угрозио своју безбедност и здравље као и безбедност и здравље других лица (заштитна маска која се скине не може се више враћати на лице осим платнене која се може откувавати и заштитна маска се не сме одлагати на радне површине нити сме висити око врата);
- 3) додатно брине о својој хигијени тако што ће редовно и правилно прати руке;
- 4) личну одећу држи одвојену од средстава и опреме за личну заштиту на раду и радног одела;
- 5) обавезно обавести послодавца уколико посумња на симптоме заразне болести код себе, код других запослених или чланова своје породице;
- 6) пре почетка рада прегледа своје радно место укључујући и средства за рад која користи, као и средства и опрему за личну заштиту на раду и да у случају уочених недостатака извести послодавца или друго овлашћено лице;
- 7) пре напуштања радног места, да радно место и средства за рад остави у стању да не угрожавају друге запослене;
- 8) обавља процес рада који обезбеђује одржавање физичке дистанце од најмање 2 метра;
- 9) врши обавезну редовну дезинфекцију машина, алата и уређаја за рад после употребе или пружене услуге кориснику;
- 10) редовно одржава хигијену руку, тј прање руку сапуном и водом у трајању од најмање 20 секунди;
- 11) у току рада избегава ношење накита, сатова и наруквица јер то повећава ризик од преноса инфекције;
- 12) у складу са својим сазнањима, одмах обавести послодавца о неправилностима, штетностима, опасностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених;
- 13) сарађује са послодавцем и лицем за спровођење и контролу спровођења превентивних мера и активности.

ЗАДУЖЕЊЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И КОНТРОЛУ СПРОВОЂЕЊА ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА И АКТИВНОСТИ

Превентивна мера	Активности	Задужење за спровођење мере	Задужење за контролу спровођења мера и активности
Информисање запослених.	Путем електронске поште /огласне табле запосленима доставити писане инструкције и упутства о мерама и поступцима за спречавање појаве епидемије заразне болести, који садрже информацију о	Лице за спровођење и контролу спровођења превентивних мера и активности за спречавање појаве и ширења епидемије заразне болести.	Лице за безбедност и здравље на раду.

	симптомима заразне болести.		
Безконтактно мерење температуре/ мерење температуре топломером.	Мерење температуре при доласку на посао и једанпут у току радног времена / мерење пре доласка на посао.	Запослени који дежурају на улазу у објекат / Сви запослени.	Директор.
Ношење заштитне маске.	Обавезно ношење заштитне маске (тако да маска прекрива уста, нос и браду) у свим затвореним радним и помоћним просторијама.	Сви запослени.	Директор.
	Спречи улазак у објекат и просторије.	Запослени који дежурају на улазу у објекат / Сви запослени.	Директор.
Одржавање личне хигијене.	Обезбеђивање запосленима довољне количине сапуна, убруса, текуће воде и дезинфекционих средстава на бази алкохола за прање руку.	Директор.	Директор.
	Редовно и правилно прање руку сапуном и водом најмање 20 секунди.	Сви запослени.	Директор.
Међусобно растојање.	Држати минимално растојање од два метра у односу на друга лица.	Сви запослени.	Директор.
Ограничен број присутних лица у просторији.	Ограничити групне пословне састанке на 10 лица и у трајању од 30 минута (ако није могуће обезбедити физичку дистанцу од два метра).	Организатор пословног састанка.	Организатор пословног састанка.
	Избегавати руковање приликом пословних сусрета .	Сви запослени.	Организатор пословног састанка.
Смањити непосредне контакте.	Комуникацију обављати путем телефона, конференцијских позива.	Сви запослени.	Директор.
Одржавање радних и помоћних просторија.	Спроводити појачану хигијену и дезинфекцију радних и помоћних просторија и опреме за рад (као што су тоалети, кваке на вратима, фиксни телефони, рачунарска опрема).	Служба за одржавање хигијене.	Директор.
	Редовно уклањање отпада и смећа (канте за смеће обложене пластичном кесом) из просторија тако	Служба за одржавање хигијене.	Директор.

да се могу испразнити без контакта са садржајем.		
Вођења евиденције о дезинфекцији радних и помоћних просторија.	Служба за одржавање хигијене.	Лице за спровођење и контролу спровођења превентивних мера и активности.
У току радног времена редовно проветравати радне просторије.	Сви запослени.	Директор.
Пре напуштања радног места, радно место и средства за рад оставити у стању да не угрожавају друге запослене.	Сви запослени.	Директор.

Лице за безбедност и здравље на раду у сарадњи са послодавцем планира, спроводи и подстиче примену превентивних мера, а нарочито:

- 1) учествује у изради плана примене мера;
- 2) припрема писана упутства и инструкције за безбедан и здрав рад у циљу заштите здравља запослених од епидемије заразне болести;
- 3) контролише примену мера које су утврђене у плану примене мера који доноси послодавац;
- 4) у сарадњи са лицем за спровођење и контролу спровођења превентивних мера и активности за спречавање појаве и ширења епидемије заразне болести врши контролу коришћења средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 5) сарађује са државним органима и даје потребна обавештења о примени превентивних мера безбедности и здравља на раду.

МЕРЕ И АКТИВНОСТИ ЗА ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ ЕПИДЕМИЈЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

Појава симптома заразне болести COVID-19 код запослених

На почетку болести симптоми могу да буду благи, из којих разлога запослени са повишеном температуром (изнад 37°C) и/или респираторним симптомима (као што су кашаљ, отежано дисање и грозница) и ако је био у контакту са оболелим ван радног окружења, треба да пријави постојање симптома директору.

Директор запосленог који има симптоме болести треба одмах да информише да се јави у ковид амбуланту матичног дома здравља у коме се запослени лечи.

У тој амбуланти ће запосленом са наведеним симптомима бити урађена дијагностика, односно рентгенски преглед плућа, крвна слика, измерена температура, урађен брзи тест или PCR тест. Тек након тога, и уз консултацију са лекарима из дома здравља, запослени треба да се јави у тријажну службу где ће лекари те здравствене установе одредити даљи начин лечења.

Запослени код кога није потврђен COVID-19 и коме није потребно лечење и самоизолација, по предлогу лекара се враћа на посао. Запослени коме је лекар одредио тестирање, након добијених

результата о исходу тестирања обавештава директора и ако је тест позитиван наставља лечење, а ако је тест негативан враћа се на посао. После пријаве запосленог са симптомима заразе од COVID-19 треба пратити појаву симптома заразне болести код осталих запослених и поступити према препоруци епидемиолога.

Запослени су дужни да се придржавају прописаних процедура за спречавање ширења епидемије заразне болести.

Запослени је дужан да у складу са чланом 103. Закона о раду („Службени гласник РС”, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 – УС, 113/17 и 95/18 – аутентично тумачење), обавести директора о привременој спречености за рад, а према члану 161. Закона о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, број 25/19) по престанку разлога спречености за рад лекар издаје запосленом извештај о привременој спречености за рад (дознака) који доставља директору.

ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ И РАДНО АНГАЖОВАНИХ ЛИЦА

Сви запослени и радно ангажована лица обавезни су да:

- 1) пре уласка у просторије и једанпут у току рада обаве безконтактно/топломером мерење температуре;
- 2) пре уласка у пословни простор, изврше обавезну дезинфекцију руку и обуће;
- 3) дезинфикује опрему за рад коју користи (радни сто, телефон, тастатура и сл.) у току рада;
- 4) наменски и правилно користе заштитне маске тако да иста прекрије нос, уста и браду;
- 5) додатно брину о својој хигијени тако што ће редовно и правилно прати руке сапуном и водом најмање 20 секунди;
- 6) држе минимално растојање од два метра у односу на друга лица;
- 7) обавезно обавесте непосредног руководиоца уколико посумњају на симптоме COVID-19 код себе, код других запослених или чланова своје породице;
- 8) пре напуштања радног места, да радно место и средства за рад оставе у стању да не угрожавају друге запослене.

13. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Социјална заштита ученика у школи

Члан 45

Школа у сарадњи са надлежним установама брине о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група, на основу програма социјалне заштите.

Уколико је потребно школа организује прикупљање средстава за ове сврхе кроз акције школског спорта, волонтирања и других добротворних акција.

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Формирање Тима за пружање додатне подршке ученицима у прилагођавању школском животу.	Списак ученика из осетљивих група.	Пружање подршке ученицима којима је потребна.	Давање инструмената на реверс, ослобађање плаћања котизације такмичарима, ослобађање плаћања „Ђачког фонда“ ,могућност вежбања у школи, додатна и допунска настава, припремна настава, сарадња са родитељима, саветодавни разговори са директором и стручним сарадницима.	Адекватно пружена подршка ученицима којима је потребна ,евидентан напредак код ученика.
Брига о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група. Активности тима за прилагођавање деце школском животу на реализацији садржаја.	-Ученици као главни учесници у образовању и васпитању обавезни су да уважавају и поштују личности других-ученика, запослених, родитеља. -Да поштују правила установе и сва она акта којима се уређују њихова права, обавезе и одговорности.	Наставник помаже прилагођавању деце, охрабрује их за сарадњу са вршњацима, прати учениково понашање и прикупља мишљења, ставове деце, помаже родитељима у раду са децом код куће -Непрестано приступа и мења свој приступ деци уколико има потребе за тим у складу са способностима, знањем интресовањима и потребама	-У оквиру установе остварује се сарадња наставника посебних предмета у пружању подршке ученицима а у оквиру надлежности Тима. - Школа излази у сусрет ученицима слабијег материјалног стања давањем школских инструмената на реверс, уступањем простора за вежбање. По потреби Школа може да укључи раднике центра за социјалну заштиту, а по потреби и одговарајуће стручњаке (лекар, представник полиције).	-Упућивање и стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција ради благовременог уочавања и реаговања на насиље, постојање различитих видова насиља као и како их препознати. -Упознавање осталих запослених у ком домену је потребна социјална заштита. -Врло је битно истакнути да је заштита детета јединствен процес у коме учествују различити системи а кључна реч је сарадња.

		ученика. -Активно учествује у раду тима.		
Мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика.	- Ученици доприносе превентивним активностима учешћем у периодичним анкетама и анонимним сугестијама путем писаних предлога који се сакупљају периодично из постојећег сандучета за примедбе и сугестије.	-Укључује родитеље у наставу, консултује стручњаке кад год је то могуће у планирању, праћењу и постављању циљева -Пропагира образовну политику којом се уважавају различитости	-Одвија се у школи где се сви наставници упознају са мерама превенције које треба користити као и препознавања социјалног проблема.	-Израда програма за заштиту ученика -Организовање разговора, трибина, обука о безбедности и заштити ученика -Дефинисање правила понашања и последица кршења правила -Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља -Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља(савет родитеља, школски одбор, одељенска и стручна већа, наставничко веће).
Мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи.	-Ученици похађају школу да би учили, развијали и неговали културу понашања -уколико се процени да постоји потреба да се прилагоди обр.вас.рад ученик наставља рад по ИОП-у.	-Прилагођава наставно градиво могућностима и способностима сваког детета као и у инклузивном процесу - Наставник је особа која минимизира ефекат етикетирања у разреду и један од оних који су заслужни за друштвено прихватање индивидуалних разлика.	-Чланови тима тада уколико је потребно извештавају ЦСР који на основу темељних извештаја одлазе у обилазак породице -Могућ је и долазак сарадника ЦСР у школу где ће такође обавити разговор са родитељима и учеником и покушати да реше проблем.	-Дефинисање процедура и поступака социјалну заштиту и реаговање у датим ситуацијама -Сарадња са релевантним службама и континуирано евидентирање -Саветодавни рад са родитељима -Пружање помоћи ученицима са поремећајем у понашању, тј. са ученицима са казненим делима, сапуштеним ученицима, оних који долазе из проблематичних породица.

ТИМА ЗА ПРУЖАЊЕ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА У ПРИЛАГОЂАВАЊУ ШКОЛСКОМ ЖИВОТУ

Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу чине наставници и стручни сарадник а у складу са потребама и родитељ или законски старатељ ученика. Тим има минимум 5 чланова.

Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу именује директор.

Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу, поред послова из опште надлежности стручних органа, обавља посебно следеће послове:

- 1) учествује у изради Школског програма,

- 2) учествује у изради индивидуалних образовних планова за ученике којима је потребна додатна подршка у образовању и васпитању и ученике из осетљивих група,
- 3) остварује корелацију тима са стручним активима у циљу информисања родитеља о видовима прижања подршке ученицима,
- 4) формира базу података ученика из осетљивих група и израђује план пружања подршке ученицима из осетљивих група,
- 5) предузима мере на промовисању школе и упису деце из осетљивих група као и редовном похађању наставе,
- 6) израђује пројекте који су у вези са Школским програмом, а односе се на ученике којима је потребна додатна подршка у образовању и васпитању,
- 7) прати реализацију Школског програма и индивидуалног образовног плана.

Тим за пружање подршке ученицима формиран је у школи на основу резултата спроведеног самовредновања завршеног петогодишњег циклуса. Постоји у школи већ четири године и обавља своју функцију у реалној помоћи и пружању подршке ученицима у прилагођавању специфичностима школског живота музичке школе.

Тим формира базу података деце из осетљивих група која се чува у складу са законом. Координира рад и учешће свих стручних већа, тимова и актива. Разматра могућности коришћења школских инструмената на реверс, могућности редовног вежбања на школским инструментима и у школским просторијама. Разматра ангажовање ученика на јавним часовима, иницира ослобађање плаћања ђачког фонда, и пружања финансијске помоћи приликом учествовања на такмичењима и сл.

Активност	Носиоци активности	Време реализације	Инструменти (докази)
Формирање тима за подршку у прилагођавању школском животу; Верификација чланова тима	Директор	Август	Евиденција тима за подршку ученицима у прилагођавању школском животу; записник са седнице НВ
Израда плана рада тима за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу	Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу	Август	План рада тима за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу
Корелација тима са другим стручним активима у циљу информисања родитеља о видовима пружања подршке ученицима	Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу	У току школске године	Евиденција тима и стручних актива
Афирмација мера на пружању подршке ученицима (праћење реализације распореда часова, анализа поседовања инструмената од стране ученика, евиденција издатих инструмената, анализа термина када ученици користе учионице за вежбање, јавни наступи и учесталост наступа ученика, ниво	Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу	У току школске године, периодично на три месеца.	Евиденција тима, школска евиденција, писани резултати и подаци спроведених анализа

<i>постигнућа у току године...)</i>			
<i>Допуна базе података деце из осетљивих група</i>	Тим, председници стручних већа за област предмета	Септембар – октобар	База података деце из осетљивих група, уписна документација ученика
<i>Израда плана подршке ученицима из осетљивих група</i>	Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу	Новембар	Евиденција тима, план
<i>Предузимање мера за редовно похађање наставе деце из осетљивих група</i>	Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу, председници стручних актива	У току школске године	Евиденција о изостанцима, записници са састанака одељенских већа
<i>Планирање активности за упис ученика из осетљивих група, промоција школе у осетљивим групама</i>	Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу	Април – мај	Извештаји о промоцији школе
<i>Евалуација рада, степена остварености планираних активности</i>	Тим за пружање подршке ученицима у прилагођавању школском животу	Мај, јун	Записник са састанка тима, извештај о раду тима
<i>Израда извештаја о раду тима на крају школске године</i>	Председник тима	Август	Извештај, записник Тима

14. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Заштита животне средине

Члан 46

Заштита животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, као и очување природних ресурса.

Очување природних ресурса из става 1. овог члана обухвата и упознавање са коришћењем и рационалном употребом тих ресурса у области енергетике.

Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине - локалним еколошким акцијама, заједничким активностима школе, родитеља, односно другог законског заступника и јединице локалне самоуправе у анализи стања животне средине и акција за заштиту животне средине у складу са законом.

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
<p>Праћење локалних еколошких акција, укључивање у заједничке активности школа, и јединице локалне самоуправе.</p> <p>Неки од битнијих догађаја за обележавање су :</p> <ul style="list-style-type: none"> - дан заштите животиња, - национални дан без дуванског дима, - светски дан воде - дан енергетске ефикасности, - дан планете земље, - дан заштите животне средине. 	<p>Учествовање на манифестацијама и приликама промовисања заштите животне средине са својим концертним програмом.</p> <p>Прикупљање материјала, израда постера на задату тему, презентација, извођење закључака, дискусија, изложба радова.</p>	<p>Менторска улога наставника, омогућити подстицајну средину за рад и учење, сарадња, праћење, усмеравање, развијање потреба и могућности личног ангажовања у заштити животне средине.</p>	<p>Информисање ученика о битним датумима и начину обележавања у земљи и свету путем књиге обавештења кој се чита у одељењима групне наставе.</p> <p>Изложба радова ученика на задате теме, постављање едукативно – информативних постера у школском ходнику.</p>	<p>Ученици разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине, стекну знања у вези са изворима и последицама угрожавања животне средине, изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, развијају еколошку, здравствену и културу живљења, схвате значај очувања ваздуха и основне изворе загађења, развијање еколошке свести, изграде ставове, схватају значај и потребу очувања природних ресурса, стекну знања у вези са личним ангажовањем у заштити животне средине, стекну знања у вези са изворима и последицама угрожавања животне средине.</p>
<p>Оформљена ИСЕМ база у школи.</p>	<p>Информисање од стране наставника..</p>	<p>Информисање од стране директора.</p>	<p>На основу припелих рачуна редовно се ажурира ИСЕМ база.</p>	<p>Имати потпуну и ажурирану ИСЕМ базу на нивоу школе, бити у стању формирати извештај, чињенично пратити утрошак енергената на ниво школе, поседовање базе података за разматрање могућности унапређивања енергетске ефикасности.</p>

15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Програм сарадње са локалном самоуправом

Члан 47

Сарадња са локалном самоуправом реализује се на основу програма сарадње са локалном самоуправом, који чини део школског програма.

Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развитак школе.

Задаци музичке у програму сарадње са друштвеном средином су следећи:

- планирање и реализовање заједничких активности са субјектима из окружења
- повезивање школе и локалне заједнице заједничким интересима и активностима
- обезбеђивање подршке локалне заједнице у активностима школе у побољшању услова рада за ученике и запослене

Садржаји програма	Носиоци активности	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Сарадња са Центром за културу и уметност	Директор, тим за организацију концерата.	Благовремена најава и резервација простора за коришћење простора дома културе за потребе наставе, за школске приредбе, стручне скупове и семинаре, концерте ученика, наставника и гостујућих извођача и друге манифестације.	Пуно остваривање свих планираних концертних активности школе, укључивање и ангажовање ученика школе у оквиру активности које се организују при „Дому културе“.
Сарадња са локалним медијима, радио станицом у Алексинцу и интернет порталима, Народне новине Ниш.	директор, ученици, наставници, родитељи	Гостовање у тв и радио емисијама забавног и информативног карактера, снимање репортажа и интервјуа у просторијама школе, емитовање концерата, оглашавање информација (обележавање јубилеја, успеха на такмичењима, уписних рокова . . .).	Промоција и презентација ученичких постигнућа, најава школских манифестација, активности и рада школе.
Сарадња са МУП-ом	Директор, секретар школе.	Контролни прегледи возила приликом организованог - екипног одласка на такмичења.	Обезбедити безбедан одлазак на такмичења, утицати на повећање свести о безбедности у саобраћају,
Сарадња са школама на територији општине Алексинац, Ражањ и Сокобање	Директор и наставници.	Промоција инструмената и рада Школе у циљу анимирања ученика основних школа за упис у Музичку школу, сарадња у организовању тематских концерата, стручна помоћ учитељима и ученицима који нису ученици Музичке школе.	Пружити информације о почетку уписа нових полазника, промовисање музичког образовања код ученика млађих разреда ОШ, ширење музичке културе
Сарадња са Алексиначком гимназијом.	Директор и председник организационог	Договорити сарадњу са Алексиначком гимназијом у вези одржавања међународног такмичења	Одржати континуитет у одржавању такмичења као и висок ниво квалитета саме

	одбора такмичења Viva harmonika.	“Viva harmonika”. Утврдити термине и простор, промовисати такмичење заједно и реализовати такмичење према планираном.	реализације такмичења.
Сарадња са ЗМБШС	Директор, делегати школе, књиговођа школе.	Присуствоваће представника школе на редовним скупштинама ЗМБШС, информисати се о Фестивалу и Републичком такмичењу, затражити додатна тумачења нових прописа.	Школа је добро информисана, у току је са важећим процедурама, поступцима и законским нормама. Део је Заједнице МБШС и учествује у раду и доношењу одлука.
Сарадња са музичким образовним институцијама ван земље и појединцима истакнутим педагозима.	Директор, директори такмичења Viva harmonika и Меморијала Сања Павловић, секретар школе.	Промовисаће такмичења у организацији школе у иностранству, уређивање сајтова такмичења и школе, кореспонденција са заинтересованима и пријављеним такмичарима. Оставриваће контаката и сарадње са еминентним педагозима, члановима стручних комисија (жирија).	Школа је добро представљена и ван граница Р Србије, препозната као добро организована образовно васпитна установа и добар организатор и домаћин музичких такмичења. Истакнути педагози подижу ниво и углед такмичења у организацији школе.
Сарадња са агенцијом Ad libitum.	Директор, директор такмичења Viva harmonika, наставници хармонике у школе.	Планирање и реализација концерата гостујућих извођача, хармоникаша и ансамбала високог ранга у Алексинцу. Одржавање концерата у расположивом простору (камерна сала школе, Алексиначка гимназија, ЦКУ).	Понудити локалној публици најквалитетније програме концертне музике, приказати школу као установу која негује врхунски приступ бављењу музиком и која има висок углед код најеминентнијих појединаца из света уметничке музике на хармоници.
Сарадња са градском управом - финансирање школских активности, адаптације школског простора, набавка опреме и наставних средстава, учешће ученика и наставника на домаћим и такмичењима у иностранству, стручно усавршавање наставника и директора, организација међународних такмичења „Viva harmonika” и „Меморијала Сања Павловић“, организовање општинске манифестације „Општинске смотре хорова, оркестара и камерних састава“.	<i>Школски одбор</i> , директор, Финансијска служба, секретар школе, Савет родитеља, наставници у издвојеним одељењима.	Културне активностима локалне управе, консултативни разговори у вези израде финансијског плана.	Обезбеђивање финансијске подршке учествовању ученика на такмичењима Обезбеђивање нових инструмената. Успешна израда финансијског плана уз сагледавање реалних могућности локалне самоуправе, Поштовање прописа у области финансијског пословања Учешће у културним, спортским и другим активностима локалне управе
Сарадња са локалним самоуправама Ражањ и Сокобања у вези финансирања рада издвојених одељења.	Директор, административно обрачунски радник, шеф књиговодства.	Радовно достављати спискове запослених наставника са спецификацијом трошкова. Упућивати дописе и обавити личне контакте у случајевима потребе додатног финансирања (одласци на такмичења, набавка инструмената, одржавања инструмената...)	Рад издвојених одељења добро организован, финансијски осигуран, подршка раду и развоју издвојених одељења једнака као и матичној школи.
Сарадња са хорским	Директор,	Учествовати на позив удружења на	Заједничко промовисање

удружењима „Шуматовац“ и „Певница“	помоћник директора, Тима за концерте, наставници.	свим музичким активностима које организују, позивати их за заједничке наступе када је музичка школа организатор (новогодишњи концерти, Општинска смотра хорова, хуманитарни концерти:..)	уметнички вредне музике, промовисање хорског певања код ученика музичке школе али и публике, подржавање хорског певања од стране музичке школе у локалној средини.
Сарадња са градском библиотеком „Вук Караџић“ у Алексинцу	Директор, помоћник директора, Тима за концерте, наставници.	Припрема и реализација заједничких програма у току школске године. Размена материјала (изложби, књига, нотне и текстуалне грађе).	Добра промоција музичке школе у оквиру културних активности, школа препозната као чиниоц културног живота средине, промовисање читања и подизање интересовања код деце.
Сарадња са ФУ у Нишу иуваженим уметницима извођачима.	Директор	Реализовати концерте професора и студената факултета у школи. Промовисати концерте у локалној средини и утицати на посећеност.	Школа сарадњује са највишом установом музичког образовања у овом делу Р Србије, промовише се као добар сарадник и организатор. Средини су у понуди квалитетни концерти уметничке музике.
Сарадња са свим установама и удружењима у чијим активностима учешће представника музичке школе може да допиресе промоцији рада школе и допринесе подизању нивоа самих манифестација и прилика за сарадњу (Спортски савез општине Алексинац, Црвени крст, Предшколска установа „Лане“, Биотехничка школа, Удружење учитеља, Организациони одбор фестивала првоизведених представа...).	Директор, помоћник директора, чланови Тима за коноцерте, наставници инструената.	Одазвати се предлозима за сарадњу и остварити наступе ученика школе у приликама када њихови наступи могу да се реализују а да допринесу промовисању музичке школе, и када су у функцији напредовања и сазревања ученика школе као извођача.	Музичка школа је добар сарадник, препозната је као установа отворена за сарадњу и спремна да подржи позитивне акције своје средине. Промоција школе и постигнућа ученика се континуирано одвија пред различитом публиком.

16. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Програм сарадње са породицом

Члан 48

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно другим законским заступницима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења.

Програмом сарадње са породицом, школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно другим законским заступницима деце и ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне, и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Програм сарадње са породицом обухвата и организацију отвореног дана школе сваког месеца, када родитељи, односно други законски заступници могу да присуствују образовно-васпитном раду.

Ради праћења успешности програма сарадње са породицом, школа, на крају сваког полугодништа, организује анкетирање родитеља, односно другог законског заступника, у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом и у погледу њихових сугестија за наредно полугодиште.

Мишљење родитеља, односно другог законског заступника, добијено као резултат анкетирања, узима се у обзир у поступку вредновања квалитета рада школе.

Партиципација родитеља у школи тј. њихова укљученост у различите аспекте школског живота представља важну компоненту образовно-васпитног процеса и у непосредној је вези са квалитетом тог процеса. Партнерство породице и школе представља важан предуслов за адекватно подржавање и подстицање развоја детета, будући да је добробит детета централни интерес како породице тако и школе.

Из тог разлога је важно да сарадња са породицом ученика и укључивање родитеља односно старатеља буде заступљена и осигура успешно остваривања постављених циљева образовања и васпитања. Треба предвидети разноврсне облике сарадње са локалном заједницом и широм друштвеном средином, како би се постигао пун склад између индивидуалног и друштвеног интереса у образовању и васпитању.

Садржаји програма	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Помоћ родитељима у остваривању васпите функције породице	Индивидуални разговори, разговори у сарадњи са стручним сарадницима.	Родитељски сатанци, индивидуални контакти. Обезбеђивање и упућивање родитеља на литературу.	Ојачати породицу, указати на важност правилног функционисања породице; Успоставити добру сарадњу ради јединственог деловања на васпитање и образовање деце и одговоран однос према обавезама у музичкој школи.
Укључивање родитеља у живот и рад школе и њихово ангажовање у активностима од значаја за школу.	Контактира и анимира родитеље, подстиче их, извештава.	Израда процедура реаговања у случајевима вршњачког или било ког другог злостављања и малтретирања, сарадња и уважавање предлога на пољу унапређења материјално техничких услова рада, учешће у културној и јавној делатности школе.	Узејамно повезивање и деловање школе и породице као услов за успешно остваривање циљева васпитања и образовања деце.

Сарадња са родитељима на пољу професионалне оријентације.	Организује сарадњу са средњим школама, извештава родитеље ...	Организовати заједничке посете СМШ	Утицати на избор СМШ и даље музичко образовање.
Рад Савета родитеља и Локалног Савета родитеља.	Наставници спроводе избор представника својих класа у Савету родитеља а Савет свог представника у Локални Савет родитеља.	На родитељским састанцима се спроводи поступак избора што је део записника са родитељских састанака. Родитељски састанци имају функцију да се оствари партнерска улога родитеља у раду школе и отворено разговара о евентуалним проблемима или сугестијама у вези непосредног рада са ученицима.	Мишљење, сугестије и предлози родитеља познати су, уважени и део су даљег планирања рада и организације Школе.
Родитељски састанци и индивидуални контакти.	Омогућити непосредне контакте са родитељима и законским старатељима у току радног дана у просторијама школе али и омогућити комуникацију путем телефона у случајевима када је то неопходно.	Специфичност наставе у музичкој школи налаже присан и непосредан однос са родитељима и законским старатељима који се остварује путем непосредних контаката у школи у току школске године. Тим приликама се разговара о конкретним корацима који се могу заједнички и координисано предузети или на јачању мотивације ученика или на пружању још веће подршке ученицима који постижу изузетне резултате и код који је приметно интересовање ка музици као будућем позиву.	Осигурати добро информисање о напредовању ученика, осигурање и унапређивање партнерске улоге родитеља у наставном процесу, увидети и утицати на ниво и облике подршке ученицима од стране наставника или родитеља, отклонити лоше и појачати добре утицаје на ученике.

17. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Излети, екскурзије и настава у природи
Члан 49

Школа може да планира и организује излете, екскурзије и наставу у природи, на начин и под условима утврђеним планом и програмом наставе и учења.

Програм излета, екскурзија и наставе у природи саставни је део школског програма и годишњег плана рада школе.

Школе које имају одговарајуће услове, као и установе које су специјализоване за остваривање квалитетних програма за децу и ученике у функцији активног слободног времена, са посебним усмерењем на спортско-рекреативне активности и које имају одговарајуће услове, могу да буду центри за реализацију наставе у природи, као и за реализацију активности ученика више школа (Центар дечјих одмаралишта, Пионирски град и друге одговарајуће установе намењене деци и ученицима).

Садржаји програма	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Реализован излет ученика, учесника такмичења у оквиру организованог одласка на такмичење групе ученика.	Праћење ученика на организованом излету.	Директор ће организовати и утврдити план путовања, ускладити термине као и услове под којима се реализује излет примењујући све важеће прописе и законе којима се уређује ова активност школа.	Ојачати другарски и тимски дух како колектива тако и наставника, подстицати самосталност код ученика, постићи већу информисаност ученика о нивоу и начину рада у другим школама слушајући такмичаре из других средина.
Организовање гостовања музичке школе другим школама у земљи и иностранству.	Припрема ученика за наступ и реализација путовања.	Директор ће организовати и утврдити план путовања, ускладити термине као и услове под којима се реализује излет примењујући све важеће прописе и законе којима се уређује ова активност школа.	Обогатити редован режим рада школе, омогућити стицање нових искустава и наступању у другачијим амбијентима и срединама, подстицање сарадње Школе.
Укључивање родитеља у живот и рад школе и њихово ангажовање у активностима од значаја за школу.	Контактирати и анимирати родитеље, подстицати их, и извештавање.	Полазак родитеља као пратње ученицима млађег узраста и активно учешће у активности.	Узејамно повезивање и деловање школе и породице као услов за успешно остваривање циљева васпитања и образовања деце.

18.ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 129/2021) .- у даљем тексту: Закон.

Школска библиотека

Члан 50

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно-образовне и културне активности школе.

У школској библиотеци прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа (књиге, серијске публикације и др.) и извори.

Библиотека је дужна да у свом фонду прикупља уџбенике и друга наставна средства намењена ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике.

Задатак школске библиотеке је да код ученика развија навике читања и коришћења библиотечких услуга, као и да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама потребним за учење у току целог живота.

Школа је дужна да има школску библиотеку, у складу са законом. Музичка и балетска школа има нототеку, а балетска школа и медијатеку.

Програм рада школске библиотеке саставни је део школског програма.

ОМШ „Владимир Ђорђевић“ у Алексинцу има формирану нототеку која једним делом садржи и стручну литературу и тиме донекле испуњава функцију библиотекарске делатности, па с тога школски програм садржи и програм рада школског нототекара.

Вишегодишњи (перспективни) и годишњи (глобални) програм рада школског нототекара, односно медијатекара заснива се на плановима и програмима образовно-васпитног рада одговарајућих подручја рада, програму рада школе и овом програму рада школског нототекара, односно медијатекара. Годишњим програмом рада школске нототеке, односно медијатеке утврђују се задаци и послови (по делатностима, полугодиштима и месецима), који се даље разрађују и конкретизују у оперативним плановима рада (месечним, недељним и дневним). Оперативним плановима рада утврђују се и методологија и динамика реализације свих предвиђених задатака, као и њихови извршиоци. Школски нототекар, односно медијатекар посебно разрађује програм рада школске нототечке, односно медијателке секције чији је стручни водитељ. У остваривању циља и задатака средњег и основног образовања и васпитања и програмске основе школске нототеке, односно медијатеке, нототекар, односно медијатекар, сарађује са стручним и другим органима школе и друштвене средине у унапређивању образовно-васпитног процеса, обезбеђивању услова за свестрани развој и афирмацију ученика и јавну делатност школе. Нототекар, односно медијатекар брине о реализацији и унапређивању свих предвиђених облика и садржаја рада школске нототеке, односно медијатеке.

ЦИЉ Стручни сарадник - школски нототекар, односно медијатекар, доприноси остваривању и унапређивању образовно-васпитног рада у основним и средњим школама, реализујући програм рада прилагођен наставним плановима и програмима. Програм рада школског нототекара, односно медијатекара обухвата задатке и послове из области образовања и васпитања, као и нототечко, односно медијатечко-информацијске послове из домена културних и уметничких аспеката образовања. Он подстиче самосталност ученика у учењу и упознавање музичке литературе, кроз коришћење свих доступних извора: нотних, аудио, аудио-визуелних, и пратећих научно-историјских; остварује сарадњу и заједничко планирање активности наставника, школског нототекара, односно медијатекара и локалне самоуправе; обезбеђује електронске изворе и приступ

ка њима, што омогућава ученицима да овладају вештинама налажења и критичког процењивања датих информација и перманентност учења током читавог живота.

ЗАДАЦИ Школски нототекар, реализовањем задатака и послова из области образовања и васпитања, као и нототечко, односно медијатечко-информацијских из домена културних активности школске нототеке, односно медијатеке, доприноси унапређивању свих облика и подручја рада, тако што учествује у пословима планирања, програмирања, организовања, унапређивања и праћења рада школе, односно праћења целокупног образовног процеса, као члан школских тимова има задатке: - развијања и неговања навике упознавања музичке литературе и коришћења нототеке, односно медијатеке код ученика и наставника, - развијања и промовисања правилне употребе свих облика извора информација, - стварања услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу, - мотивисања за учење и подстицања на оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота, - сарадње са наставницима, ученицима и њиховим родитељима, - праћења и подстицања развоја ученика у индивидуалним способностима и њиховим склоностима ка интелектуалном, емоционално-социјалном и сваком другом професионалном развоју, - пружања помоћи обдареним ученицима при налажењу и избору одговарајуће литературе, а посебно ученицима који имају тешкоће у учењу и раду, али и оним ученицима који живе у тежим социјалним приликама, сарађујући са њиховим родитељима и релевантним институцијама, - стварања услова за што непосреднији и једноставнији приступ нототечком, односно медијатечком фонду и расположивим изворима информација, и развијање индивидуалне стваралачке способности и креативности код ученика, - обезбеђивања приступа програмима који раде на развијању информационе писмености, како би се корисници оспособили за проналажење, анализирање, примену и саопштавање информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија, - припремања и реализовања нототечког, односно медијатечког програма намењеног ученицима са посебним потребама и посебним способностима, - вођења аутоматизованог нототечког, односно медијатечког пословања (инвентарисање и сигналирање, каталогизација, класификација библиотеке грађе и други послови).

ПРОГРАМ РАДА НОТОТЕКАРА

АКТИВНОСТ И-садржаји	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ДОКАЗИ
I. ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	Планирање и програмирање образовно-васпитног рада се реализује кроз: 1. планирање набавке литературе и периодичних публикација за ученике, 2. наставнике и стручне сараднике, 3. израђивање годишњег, месечних и оперативних планова, 4. планирање и програмирање рада са ученицима у школској нототеци, односно медијатеци, 5. планирање развоја школске нототеке, односно медијатеке и набавка библиотеке грађе потребне за реализацију наставе и образовно-васпитног рада.	Току школске године	Евиденција, извештаји, планови.
II. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	1. Учешће у изради годишњег плана рада и самовредновања рада установе, 2. Вођење аутоматизованог нототечког, односно медијатечког пословања, са увидом у наставне планове и програме рада школе, 3. Помоћ у одабирању и припремању литературе и друге грађе за разне образовно-васпитне активности (теоријска и практична настава, допунски и додатни рад, ваннаставне активности ученика и др.), 4. Коришћење сазнања и достигнућа савремене науке, научно проверене методе и резултата сопственог истраживачког рада, 5. Побољшање информационе, медијске и информатичке писмености корисника развијањем критичког односа према различитим информацијама и изворима сазнања и осећаја за естетске вредности.	Току школске године	Евиденција, извештаји, планови, дневника рада нототекара.
III. РАД СА НАСТАВНИЦИМА	1. Сарадња са наставницима на промоцији упознавања музичке литературе ради задовољства кроз све облике образовно-васпитног рада, 2. Сарадња са наставницима у припремању ученика за	Току школске године	Евиденција, извештаји, планови,

	самостално коришћење разних извора информација, 3. Организовање наставних часова из појединих предмета у школској нототеци, односно медијатеци, 4. Сарадња са наставницима око утврђивања годишњег плана обраде музичке литературе, и коришћења наставничко-сарадничког дела школске нототеке, односно медијатеке, 5. Коришћење ресурса нототеке, односно медијатеке у процесу наставе, 6. Систематско информисање корисника школске нототеке, односно медијатеке о новим музичким издањима, стручним часописима и другој грађи, тематским изложбама у вези с појединим издањима, ауторима, акцијама и јубилејима, усмено или писмено приказивање појединих издања музичке литературе и часописа		дневник рада нототекара.
IV. РАД СА УЧЕНИЦИМА	1. Припрема (обучава) ученика за самостално коришћење различитих извора сазнања и свих врста информација у настави и ван ње, 2. Систематски обучава ученике за употребу информационог нототечког, односно медијатечког апарата, у складу са њиховим способностима и интересовањем, 3. Пружа помоћ ученицима код учења ван школе и усвајања метода самосталног рада на музичком (нотном) тексту и другим материјалима, 4. Пружа помоћ ученицима у припреми и обради задате теме, 5. Упознаје ученике са методама и техникама научног истраживања и библиографског цитирања, 6. Ради на развијању позитивног односа према упознавању музичке литературе, важности разумевања музичког (нотног) текста и упућивању на истраживачке методе рада (употреба лексикона, енциклопедија, речника и др.) и омогућавању претраживања и употреби свих извора и оспособљавању за самостално коришћење,	Току школске године	Евиденција, извештаји, планови, дневник рада нототекара.
V. РАД СА РОДИТЕЉИМА, ОДНОСНО СТАРАТЕЉИМА	1. Учешће на родитељским састанцима ради давања информација о корисничким интересовањима и потребама ученика, ради развијања навика упознавања музичке литературе и формирању личних и породичних нототека, односно медијатека, 2. Остваривање сарадње са родитељима у вези са развијањем навика упознавања музичке литературе код ученика	Току школске године	Евиденција, извештаји, планови, дневник рада нототекара.
VI. РАД СА ДИРЕКТОРОМ, СТРУЧНИМ САРАДНИЦИМА	1. Сарадња са стручним већима наставника, педагогом, психологом и директором школе у вези с набавком и коришћењем књижне и некњижне грађе, те целокупном организацијом рада школске нототеке, односно медијатеке, 2. Информисање стручних већа, стручних сарадника и директора о набавци нове стручне литературе за предмете, дидактичко-методичке и педагошко-психолошке литературе, 3. Информисање о развоју медијске и информатичке писмености, упућивање на критички и креативни однос ученика приликом коришћења извора, 4. Припрема заинтересованих за реализацију мултидисциплинарних пројеката, изложби, креативних радионица, за организовање културних догађаја, 5. Сарадња око обезбеђивања књижне и некњижне грађе за школску нототеку, односно медијатеку, коју користе ученици, наставници и стручни сарадници, 6. Сарадња на припреми и организовању културних активности школе (музичке трибине, сусрети, разговори, акције прикупљања књига и завичајне књижне и друге грађе, изложбе, конкурси, обележавање значајних јубилеја везаних за школу и просвету, 7. Учешће у припремању прилога и изради школског гласила и интернет презентације школе.	Току школске године	Евиденција, извештаји, планови, дневник рада нототекара.
VII. РАД У СТРУЧНИМ ОРГАНИМА И ТИМОВИМА	1. Рад у школским тимовима на изради годишњег и развојног плана школе и школског програма, на реализацији наставе засноване на истраживању - пројектне наставе, 2. Рад у стручним тимовима у складу са решењем директора	Току школске године	Евиденција, извештаји, планови, решења.
VIII. САРАДЊА СА НАДЛЕЖНИМ УСТАНОВАМА, ОРГАНИЗАЦИЈА	Сарадња са стручним институцијама и локалном самоуправом обухвата: 1. сарадњу са другим школама, школским, народним и другим нототекама, односно медијатекама на територији локалне самоуправе, управног округа и Републике Србије по питању	Току школске године	Евиденција, извештаји, планови, дневник

<p>МА УДРУЖЕЊИМА И ЈЕДИНИЦОМ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ</p>	<p>размене и међунототечке, односно међумедијатечке позајмице, 2. сарадњу са локалном самоуправом по питању промоције рада нототеке, односно медијатеке и школе, 3. сарадњу са просветним, научним, културним и другим институцијама (новинско-издавачким предузећима, радио-телевизијском центрима, филмским и позоришним кућама, домовима културе и културно просветним заједницама и организацијама које се баве радом и слободним временом омладине и другим образовним установама), 4. учешће у раду Друштва школских нототекара, односно медијатекара Србије и других стручних друштава у локалној самоуправи и Републици Србији.</p>		<p>рада нототекара.</p>
<p>IX. ВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈ Е, ПРИПРЕМА ЗА РАД И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ</p>	<p>Припремање тематских библиографија и израда анотација, пописа и скупљања података у вези с наставним предметима и стручно-методичким образовањем и усавршавањем наставника и сарадника, вођење збирки и посебних фондова, 2. Праћење и евиденција коришћења литературе у школској нототеци, односно медијатеци, 3. Вођење документације о раду школске нототеке, односно медијатеке и школског нототекара, односно медијатекара - анализа и вредновање рада школске нототеке, односно медијатеке у току школске године, 4. Стручно усавршавање - учешће на семинарима, саветовањима и другим скуповима на којима узимају учешће и школски нототекари, односно медијатекари. О остваривању програма рада школски нототекар, односно медијатекар редовно обавештава директора, наставничко веће и школски одбор. Израда извештаја о раду нототекара на крају школске године.</p>	<p>Току школске године</p>	<p>Евиденција, извештаји, Планови, уверења, дневник рада нототекара.</p>

**19. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
ДРУГИХ ОБЛАСТИ
РАЗВОЈНОГ ПЛАНА
ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА
ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ
РАД**

Један од специфичних циљева развоја ОМШ „Владимир Ђорђевић“ је да као школа домаћин одржи континуитет у организацији међународних музичких такмичења “Viva harmonika” и „Меморијала Сања Павловић“ као и Општинске смотре хорова, оркестара и камерних ансамбала. Ово су значајне активности школе које утичу у великој мери на образовно-васпитни рад Школе. Обимност и специфичности активности које се предузимају на реализацији наведеног подразумевају јасан план активности које осигуравају успешност а тиме и репрезентативност Школе као установе.

Садржаји програма	Носиоци активности	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
<ul style="list-style-type: none"> - одређивање термина такмичења “Viva harmonika” и Меморијал Сања Павловић“, - консултације са планираним члановима жирија такмичења, - формирање организационог одбора, - именовање директора такмичења, - планирање буџета такмичења, - израда промотивног материјала, - промоција такмичења, - организовање концерата (отварања, затварања, гостујућих уметника, педагога), - организовање мастеркласова, - припремање ученика школе за учешће на такмичењима, - договорити сарадњу са појединцима и установама суорганизаторима такмичења, 	<ul style="list-style-type: none"> - директор школе, - наставници школе, - ученици школе - помоћник директора школе, - стручни сарадници школе, - чланови Тима за концерте. 	<ul style="list-style-type: none"> - упознати се са календаром рада школе за текућу школску годину и консултовати планиране чланове жирија у вези њихових обавеза, уважити годишњи план рада школе и утврдити термине такмичења и све рокове, - консултовати се са колегама, утврдити интересовања, склоности и способности за учешћем у организацији такмичења и формирати шири састав организационог одбора, - директор на предлог чланова организационог одбора именује директоре и секретаре такмичења, - директор у сарадњи са књиговођом Школе приликом израде предлога буџета узима иницијалне и планиране трошкове реализације такмичења и предвиђа средства са редовног и рачуна донације, - чланови организационог одбора израђују промотивни материјал, објављују га, спроводе промоцију такмичења путем сајта школе, сајта такмичења, друштвених мрежа благовременим објавама. - израђују се флајери такмичења, правилници, билтени, дипломе такмичења, листе за рангирање и сав потребан материјал. - директор школе са члановима организационог одбора договара термине концерата и мастеркласова, организује их у сарадњи са Тимом за концерте. Стара се о финансијским токовима, условима за професионални наступ, информира публику путем друштвених мрежа, локалних 	<ul style="list-style-type: none"> - добра и темељна припрема такмичења у организацији Школе која су на истом или вишем нивоу у односу на претходне године, - музичка школапредстављена у земљи и иностранству као добро организована установа снажних капацитета, - успешно реализована такмичења на задовољство учесника што доприноси промоцији Школе, - одржати такмичења која ће имати углед у стручној јавности и по организацији али и по критеријуму, - пружити могућност ученицима школе да чују своје вршњаке из читавог света и упознају се са другачијим школама рада као и да се представе постигнућа ученика школе широј јавности,

		<p>радио и тв станица.</p> <ul style="list-style-type: none"> - наставници су информисани о терминима такмичења и планирају учешће својих ученика припремајући их кроз обраду такмичарски адекватних програма. - путем званичних средстава комуникације и личних контаката договорити сарадњу са установама и појединцима у вези реализације такмичења и планирати и у планирању уврстити договорене облике сарадње. 	
<ul style="list-style-type: none"> - одређивање термина одржавања Општинске смотре хорова, оркестара и камерних ансамбала, - одржати састанак актива наставника музичке културе и договорити пропозиције, термин рокове за пријаву и остале детаље, - формирати организациони одбор, - остварити контакт и информисати све образовне установе на територији Општине Алексинац као и аматерске музичке саставе који изводе уметничку музику о утврђеним терминима и договореном, - контактирати суорганизаторе (ЦКУ Алексинац) и договорити техничке потребе за реализацију Смотре, - израдити промотивни материјал и промовисати Смотру, - реализовати смотру, еволуирати организацију, поднети извештај. 	<ul style="list-style-type: none"> - директор школе, - помоћник директора, - чланови организационог одбора, - чланови Тима за концертну делатност школе, - појединци, представници ансамбала, - запослени у ЦКУ, уредник програма, техничко особље. 	<ul style="list-style-type: none"> - на основу календара рада основних и средњих школа за текућу школску годину предложити термин одржавања Смотре, - обавестити све наставнике музичке културе свих школа о састанку актива наставника музике као и представнике ансамбала о предстојећој Смотри путем званичних средстава комуникације али и личним контактима, - на одржаном састанку, представити све појединости, договорити пропозиције, размотрити захтеве учесника, - формирање организационог одбора у складу са правилником о организацији Општинске смотре хорова, - реализовање смотре у складу са најављеним и договореним, проценити ниво и квалитет организације и ученика, 	<ul style="list-style-type: none"> - осигурати континуитет традиционалне манифестације у општини Алексинац која има традицију дужу од пола века, - музичка школа представљена као центар музичких активности високог организационог нивоа, - развој сарадње школе са појединцима, удружењима и установама, - подстицати ученике на музике активности и промоција њихових постигнућа, - подизање нивоа музичке културе у средини, - буђење интересовања и љубави према музици али и хорском певању,

МУЗИЧКИ ПАРЛАМЕНТ
ПРОГРАМ РАДА „ МУЗИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

Активност	Начин реализације	Носиоци активности	Време реализације	Место реализације	Исходи	Докази
Избор ученика из другог циклуса	Давање предлога из сваке класе и избор представника	Разредне старешине	Септембар	Школа	Изабрани ученици	Списак,записник, извештај
Конституисање МП и избор председника	Сазивање састанка ,конституисање и давање предлога за председника МП	Чланови МП,директор,с стручни сарадник	октобар	школа	Одржан састанак ,изабран председник	Записник
Израда плана рада МП	Планирање активности у току школске године	Чланови МП,стручни сарадник	септембар	школа	План рада који је део Годишњег плана рада	Записник, Годишњи план
Анкетирање чланова	Израда анкета намењена члановима МП о њиховом мишљењу о ОМШ,давање предлога,сугестија	Стручни сарадник	октобар	школа	Спроведено анкетање и сређивање резултата анкете	Анкете, записници
Анализа реализације наставе у време пандемије вирусом ковид 19	Састанак на ову тему,давање предлога ,сугестија	Чланови МП,директор,с стручни сарадник	У току школске године	школа	Анализирана настава у време пандемије и дати су предлози ,сугестије	записник
Организација Дана школе	Давање предлога	Чланови МП	октобар	школа	Учешће у организацији	записници
Упознавање са школским документима и извештајима	Представљање школских докумената и извештаја од стране стручних сарадника	Стручни сарадник	Квартално току школске године	Школа	Чланови Музичког парламента упознати са садржајем школских докумената и извештаја	
Организација Новогодишњег концерта	Давање предлога	Чланови МП	октобар	школа	Учешће у организацији	записници
Обележавање Светог Саве	Давање предлога	Чланови МП	октобар	школа	Учешће у организацији	записници
Организација Завршног концерта	Давање предлога	Чланови МП	јун	школа	Учешће у организацији	записници
Анализа успеха и	Анализа статистике	Чланови МП,стручни	На крају првог и на крају	школа	Анализиран	записници

дисциплине ученика, као и број ученика који је напустио ОМШ		сарадник	другог полугодишта		успех, дисциплина и број ученика који је напустио ОМШ	
Анализа броја ученика који настављају даље Музичко образовање	Израда списка и представљање	Одељењске старешине	У току школске године	школа	Израђен и представљен списак	Списак, записник
Анализа учешћа на такмичењима и резултата истих	Анализа резултата	Чланови МП, стручни сарадник	У току школске године	школа	Анализирано учешће и резултати са такмичења	Записници, извештаји
Анализа резултата анкете Тима за заштиту од ДНЗЗ	Анализа статистике	Чланови МП, стручни сарадник	На крају првог и на крају другог полугодишта	школа	Анализа и коментар резултата анкете	записници
Предлог за правила понашања	Анализа постојећих правила и предлог нових	Чланови МП, стручни сарадник	октобар	школа	Нова правила понашања на хамеру	записници
Предлог за „Омиљеног ђака“	Давање предлога, гласање и избор	Чланови МП, стручни сарадник, директор	јун	школа	Изабран „Омиљени ђак“	Записници, посебна диплома
Извештај о раду МП на крају школске године	Анализа активности и израда извештаја	Стручни сарадник	јун	школа	Израђен извештај о раду	Записници, извештаји

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Саставни део школског програма је и програм безбедности и здравља на раду који обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно других законских заступника и јединице локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

На основу члана 14. став 1. Закона о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“ бр. 101/05, 91/15 и 113/17-др. закон) и члана 119. став 1. тачка 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 88/17, 27/18-др. закони, 10/19, 6/20 и 129/21) Школски одбор Основне музичке школе «Владимир Ђорђевић» у Алексинцу, на својој седници од 05.03. 2018. године је донео Правилник о безбедности и здрављу на рад чиме је ближе уређена ова област у циљу стварања безбедних услова рада ради заштите шивота у здравља и радне способности запослених.

Садржаји програма	Активности	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Пружање обавештења о условима рада, о правима и обавезама запослених које произилазе из прописа о	Присуство предавњу.	Усмено излагање, објава правилника на огласној табли.	Остваривање безбедних услова ради заштите живота и здравља и радне способности запослених.

безбедности и здравља на раду.			
Практична и теоријска обука запослених из области заштите од пожара, практична провера знања свих запослених (једном у три године).	Предавања	Усмено излагање, практичне вежбе.	Оспособити запослене за пружање прве помоћи при повређивању како ученика тако и запослених, и спречавање настанка веће материјалне штете на имовини.
Превентивни и периодични прегледи и испитивања опреме за рад.	Преглед	Практична провера.	
Управљање отпадом и смећем	Предавања	Усмено излагање.	Оспособити помоћно особље за правилно и безбедно по здравље одлагање отпада и смећа
Укључивање родитеља ради елиминисања могућег злостављања од стране ученика према вршњацима и према запосленима	Састанак са саветом родитеља, родитељски састанци, појединачни контакти.	Усмено излагање	Елиминисање могућег злостављања од стране ученика према вршњацима и према запосленима, избећи ризичне ситуације, оснажити ученике и запослене за мирно решавање конфликта

Председник Стручног актива :Александар Станковић
